

A Tabellare bonem longitudinem non obseruasse sub æquinoctiali, sed sub Parallello transiente per loca iam iam memorata, puta per Parallelū habentem 37.38.39.40. aut circiter gradus latitudinis. Vbi unū gradui propter meridianorum cōcursum & angustiam uersus polum arctici cū remanent ferè 45. minuta unius gradus æquinoctialis, & sic unius gradus parallelī, minor est quasi quarta parte æquinoctialis. Vnde confestim elicio quòd quatuor gradibus parallelī remanent 3. gradus æquinoctialis & 8. gradibus parallelī remanent 6. gradus æquinoctialis, Et sic de alijs iuxta annexam hīc tabellam.

Paralleli.	æquinoctia.
G	G
1	45
4	3
8	6
12	9
16	12
20	15
40	30
60	45
80	60
100	75

His habitis sic operabimur. Ptolemæus numerat longitudinē sub æquinoctiali circulo à fortunatis insulis usque in ostia Gangis 144. 145. 146. graduum. Volo gratia exempli, accipere longitudinem 145. graduū. Sed Artemidorus & Martianus incipiunt longitudinem in occidente in insula Gades, ubi est templum Herculis. Quibus etiam propè accedit Strabo. Ptolemæus autem huius insulæ, quam Gadiram appellat, longitudinem numerat quinque graduum, distantiam à fortunatis insulis, quos demo à longitudine iam dicta, & remanent 140. Ita quòd Ptolemæus à Gadira usque in ostia Gangis, tot recenset gradus longitudinis. Qui igit̃ à meridiano Gadiræ iter sub æquinoctiali arripit usque in meridianum ostij Gangis, absoluit gradus 140.

B Sed is qui sub parallello memorato incipit iter in meridianum Gadiræ, & p̃git sub eodem parallello usque in meridianum ostij Gangis, etiam fermè complet 140. gradus huius parallelī. Sed quia hi gradus minores sunt gradibus æquinoctialis quasi 100. quot gradus supra ex longitudinibus Strabonis, Artemidori, & Martiani extraximus. Manifestū est, & omnibus etiam mediocriter doctis, omnes parallellos dempto æquinoctiali, minores de terra refecare partes, & eandem in duas æquas partes minime diuidere. Quare cōsequens est, quòd maior est mensura terrena à meridiano in meridianum sub æquinoctiali, quàm extra sub quo cumque parallello. Quare exemplum supra expositum, ubi cōcordantiam sub æquinoctiali & parallello posuimus puta 140. graduum, dumtaxat propter notitios produximus.

DE SIGNIS COELESTIBVS. Incipit

C **S**igna stellis insignata diuiduntur in partes tris: Quædam enim in signifero locata sunt, quædam septentrionalia uocantur, quædam austrina. Quæ itaque in signifero sita sunt, duodecim animalia sunt. Quorum nomenclaturas alibi diximus. In ijs duodecim, stellæ quædam sunt, quæ ob quasdam, quas referunt notas, proprias appellationes meruerūt. Siquidem sex numero, quæ in Tauri dorso uisuntur, Pleiades nominantur: Quinque uero quæ in capite Tauri cernuntur, Hyades dicuntur. Stella uero quæ pedes Gemīnorum præcedit, Propus quasi præpes uocatur. Quæ uero in Cancro nubeculam referunt, præsepe uocant. At duæ quæ iuxta Præsepe collocatæ sunt, Aselli dicuntur. Prentens autem sydus, quod in corde Leonis notatur, simili cum loco nomine, Leonis cor dicitur, à nonnullis Regia stella, quòd qui sub ea nascuntur, regiã natiuitatem sint nacti. Sed quæ in Virginis summa sinistra manu hæret, fulgida sanè stella, Spicam nominant. Stellula uero, quæ iuxta uirginis dextrã alam figitur, Protrigetes dicitur. At quatuor stellæ quæ in summa Aquarij dextra uisuntur,

TEXTVS
PROCLI

Vr̄nae nomen habent. Quae uero à piscium caudae partibus sitae deinceps sunt, D
 graece *λινοί*, latine lineae, uel, ut quibusdā placet, lineolae nuncupantur. Sunt itaque in Austrina linea stellae nouem, in septentrionali quinque. Sed praefulgens sydus, quod in summa linea cōspicitur, graece *σώδισμος*, latine nodus nuncupatur. Septentrionalia sunt, quaecumque ad septentrionem signiferi sitū habent. Sunt autē haec. Vr̄sa maior, Vr̄sa minor, Draco, qui inter Vr̄sas locatur, Arctophylax, Corona, Engonasin, Serpentarius, Serpens, Lyra, Auis, Sagitta, Aquila, Delphinus, *πρωτόμηνιππυς*, hoc est, prior Equi portio, iuxta Hipparchum. Equus, Cepheus, Cassiopeia, Andromeda, Perseus, Auriga, Deltoton. Et, qui postea à Callimacho inter astra relatus est, Berenices crinis. In ijs rursus stellae quaedā ob notas quasdam integras, quas in se cōtinent, proprias appellationes sunt sortitae. Nam insigne sydus, quod supra media Arctophylacis crura iacet, Arcturus appellatur. Clara autē stella quae iuxta Lyrā posita est, totius signi nomine Lyra dicit. Quae uero in Persei summa sinistra spectantur, Gorgoneae nomen habent. Sed quae in summa eius dextra notantur, stellulae certe crebrae paruaeque, falcem conficiunt. At illustre sydus, quod in Aurigae sinistro humero cernimus, Caprā nominamus. Duas uero exiguas stellas, quae in summa eiusdē B
 aurigae manu figunt, Hædos dicimus. Austrina signa sunt, quaecumque ad meridionalem signiferi partē sunt posita. Eorum nomina haec sunt. Orion, Procyon, Canis, Lepus, Argo, Hydra, Cratera, Coruus, Cētaurus, Fera, quā Centaurus tenet. Thyrsolochus quem Centaurus praefert, Thuribulum, Austrinus piscis, Cetus, Aqua quae ab Aquario funditur. Flumen, quod ab Orione defluit. Australis Corona, quam nonnulli Vraniscū uocauerunt: ac si à cælo diminuti uerba declines. Et iuxta Hipparchū Caduceus. In ijs quoque stellae quaedā propria sibi nomina uendicauerunt. Quippe lucida stella quae in Procyone cernit, Procyon appellat. Quae uero in ore Canis cōspicuo splendore aspicitur, quodque æstus crementa secū afferre putatur, Canis eodē, quo totū signum, nomine censetur. At sydus quod in summo Argus gubernaculo fulget, Canobus nominatur. Hic in Rhodo ægre cōspicitur, aut certe ab æditis locis. In Alexandria uero prorsus non cernitur, utpote uix quarta signi portione, supra horizontem extante.

STOEFLERI
 INTERPRE.
 Continuatio.

Diuisio.

Scriptores de
 signis & stellis

Postquam Author pluribus capitibus multa utiliter differuit de circulis sphaerae caelestis, i. mundi superioris, hoc est caeli, hic postremo determinat de partibus caeli, siue sphaerae caelestis, puta de signis & stellis. Et in hoc imitatur Aristotelē. Qui postquam, in libris suis de Cælo & mundo, plura dixit de ipso caelo, quo ad totalitatē, deinde de partibus eiusdem doctissime differit. Distribuitur autem id caput prima partitione in tres partes, secundū quod signa caelestia sunt in triplici differentia. Sunt enim aliqua signa in ipso signifero .i. zodiaco. Aliqua septentrionalia in Boream exposita, aliqua Austrina in meridiem uergentia. Prima pars incipit ibi, quae in signifero sita sunt. Secunda ibi. Septentrionalia sunt. Tertia ibi. Austrina signa sunt. Rursus unaquaeque pars secatur in duas. In prima ponit signa, i. imagines huius partis. In secunda numerat nonnullas stellas potiores, aut notatu digniores siue insigniores.

In uestibulo (ut lectoribus sit amplius legendi campus) citabimus plures, non omnes, qui de stellis & signis scripsere. Vetusissimi astrorum & signorum observatores & perscrutatores diligentissimi fuere Chaldei, Perse, Indi, Aegyptij atque Graeci. Nominatim autem hi, Arfatilis, Timocaris, Abrachis, qui fuit ante Christum 129. annis, aut circiter, ante Ptolemæum 260. ferè. Aristoteles omnibus his fuit prior. Iulius Caesar dictator. Et horum omnium princeps Ptolemæus Phelu. anno post Christum 131. aut circiter, tempore Antonini Pij, qui in Alexandria

A Alexandria Aegypti ut ex Dictione 7. & 8. eius manifestatur 1022. ad sua tempora obseruauit & uerificauit. Præterea Aratus, Albategni, Cleomedes in Météo. Plinius in pluribus libris, præcipue tamen lib. 2. ca. 8. 4. 42. & lib. 18. ca. 25. 27. 28. Hyginus in suo astronomico poëtico, Iulius Fir. Marcus Ma. Germanicus Cæsar, Tullius, Rufus Festus, Auienius, Aufonius, Alphonfus, Victruuius libro 9. ca. 6. & 7. Albertus Mag. 2. libro de Cœ. tract. 2. & 3. & in pluribus libris Et nostro tempore innumeri poëtæ, Virgilius, Lucanus, Ouidius lib. Fast. & c. Horum omnium sententias in præsentia missas facio, una dempta, Quæ est ipsius Aufonij cap. de nominibus stellarum, his metris.

Ad Boreæ partes Arcti iunguntur & Anguis
Post has Arctophylax, Pariterque Corona: Genuque
Prolapsus, Lyra, Auis, Cepheus ac Cassiopea.
Auriga & Perseus, Deltoton, & Andromedæ astrum,
Pegasus & Delphin, Telum, Aquila, Anguitenensque.
Signifer inde subest, bis sex & sydera complent.

Hic Aries, Taurus, Gemini, Cancer, Leo, Virgo,
Libra, Scorpius, Arcitenens, Capricornus, & Vrnæ

B Qui tenet, & Pisces. Hi sunt in partibus austris,
Orion, Procyon, Lepus, ardens syrius, Argo,
Hydrus, Chiron, Thuribulum quoque, Piscis, & ingens
Hunc sequitur Pistris, simul Eridani que fluente.

Secundo loco annotandum est, quid sit stella. Et eius duæ sunt diffinitiones. Vna Auerrois, altera Alber. Mag. Legito cõmentaria nostra in spherã mundi. Tertio ad stellarum diuisionem uenio. Sunt etenim in duplici manerie. Vide cõmentaria nostra 64. & fusius 11.

Quarto de numero stellarum, legito pag. 65. Quinto de stellarum duplici differentia tum in magnitudine splendoris, tum quantitatis, perspice pag. 65.

Sexto de triplici stellarum manerie, scilicet, notabilium & fere innotabilium & inuisibilium, lege ibidem. Stellæ in triplici manerie.

Septimo de stellarum figuris. Queritur enim, An omnes stellæ sint sphericæ. Indicant plerique philosophi atque astrologi omnes, stellæ esse eiusdem figuræ sphericæ. Sensus enim bene dispositus non decipitur circa obiectum suum, sed sensus iudicat eas esse sphericæ figuræ, igitur ita sunt. An stellæ sint figuræ sphericæ.

C Secundo. Cœlestia corpora magna uelocitate mouentur, oportuit figuram illam habere, quæ ad motum aptissima est, sed sphericæ figura est ad motum mouentis applicati aptissima, igitur.

Tertio, Perfectiori corpori perfectior debetur figura, huiusmodi autem sphericæ est: Capacitatis enim maxime est & continentia, & unica superficie contenta, prima etiam figurarum omnium.

Quarto, Cœli sunt manifeste sphericæ figuræ, igitur & astra, Vt patet in luna circulariter lumen recipiente. Quinto, adest etiam his autoritas multorum philosophorum, & astronomorum, ut Aristotelis 2. de Cœ. Omnes stellæ sunt rotundæ figuræ. Iulius Fir. lib. 1. ca. 3. in hæc uerba. Hi sempiterni stellarum ignes qui globosæ rotunditatis specie formati, circulos suos orbisque cœlari festina-

In contrariū arguitur. Natura in omnibus diuersitatem intendit, in qua totius mundi perfectio cõsistit, quare tot innumeris stellis difficile est naturam dedisse figuram eandem. Antecedens probatur inductiue in tot speciebus animalium, plantarum, lapidum. Item & in una specie. Exempli causa. In specie humana magna formarum, i. figurarum diuersitas, in coloribus, moribus, uultuum uarietate, legito Iul. Fir. lib. 1. ca. 3. & 4. Aristoteles.
Iulius Fir.
Contrarium.

Iul. Fir.

Secundo, generabiles & corruptibiles formæ inferioris mundi superioribus subduntur, sed istæ sunt semper diuersarum figurarum, igitur & illæ superiores. Antecedens probatur, per Aristotelem 2. de gen. ca. 9. Ideoque prima allatio non est causa generationis & corruptionis, sed quæ circa obliquum circulum. Et idem ca. 7. Formæ autem & species omnium in terminis. Per Ptolemeum in centi. Vocabulo 9. Vultus huius sæculi subiecti sunt uultibus cœlestibus. Per Plinium lib. 2. ca. 3. Cœlo omnium animalium impressas effigies. Et ibidem. Cœlo rerum omnium semina inesse. Accedit ad id Almanfor Aphor. 103. Vita omnium animalium est secundum gradum Solis & Lunæ, & hoc ab altissimo datum.

Ptolemæus.
Plinius.

Almanfor.

Tertio, uarię substantiæ uariâ accidentiâ & terminationes sibi usurpant. Superiora autem multum uariâ sunt in substantiâ, igitur &c.

Quarto, cœlestia corpora uiua sunt, sicut eorum nobilitas expetit, sed organica sunt, subiectum enim & materia animæ organica est, igitur non sphericæ.

Quinto, figura est accidens sicut plerique philosophi tenent, uideatur (figuræ, necessario dicendum, ipsam uariari ad suarum substantiarum (à quibus pendent) diuersitatem, Stellæ autem specie differunt, igitur substantiâ sunt diuersæ, igitur.

Videtur igitur rationabilius dicendum, stellas diuersarum esse figurarum. Et quamquam rationes ad hoc ostendendum minime demonstrent, sed nec pauciores aut debiliores sunt primis. Ideo ad alias respondeo.

Responsiones.

Ad primam igitur dicendum est, quod ultra prædictas sensus dispositiones, requiritur non solum obiecti præsentia, medięque debita dispositio, sed etiâ distantia debita, quod in casu deficit.

Ad secundam dico, quod maior uera est de corpore circulariter mouente partes, aut alia in eo inclusa & circulariter mota, astra autem mouentur ad motum spheræ cui sunt infixa, quare æque bene possunt moueri, etiam qualicumque figura fuerint, & similiter æquielociter, sicut patet, si annulus circulariter moueatur, nihil interest, si lapillus triangularis aut sphericæ figuræ fuerit. Et per hæc patet solutio ad tertiam.

Quæstioncula

Ad quartam dicitur, non esse dicendum, nullum astrum esse sphericæ figuræ. Immo de facto de multis asserendum uidetur. Et si quis obijcit, Esto quod aliqua sit stella quadratæ figuræ, species ab ea ad oculum uenientes ueniunt ad modum pyramidis quadratæ, ergo in oculo fieri deberet sensatio quadrati & non rotundi, ut facile in alijs rebus experiri possumus. Responsio, quod propter maximam stellarum distantiam ab oculo contingit, quod radij non ueniunt angulati ad oculum. Ideo sphericæ apparent figuræ, sicut etiam in inferioribus patet, ut in lumine uel igni aliquantulum distante, apparere sphericam figuram.

Septimo quæritur. Vtrum uerum sit, quod stellæ à se non habeant lumen, sed recipiant à Sole. Legito Cōmentaria nostra in spheram.

Septimo tractabimus distantias orbium cœlestium à terræ superficie. Vide Cōmentaria nostra in spheram. Sunt tandem aliæ quæstiones de stellis ualde utiles, puta de earum actione in hæc inferiora, & uaria earum uirtute & quibus instrumentis agant &c. quæ omnia in præsentia missa facimus, accedentes ad ipsas cœlestes imagines.

Imago triplex.

Prænotandum igitur, quod imagines astrologicæ sunt geminæ, quædam terrestres, quædam cœlestes. De terrestribus imaginibus occurrit hæc quæstio. Vtrum imagines quæ arte fiunt, à cœlesti influxu quandam recipiant uirtutem. Hęc quæstio pulchre dissoluitur in cōmentarijs nostris in spheram. Quia absoluta uentio ad cœlestes imagines. In primis igitur contuendum, quod Imago nonnunquam accipitur largo quodam & extenso uocabulo pro parte cœli habente

Imago largo
uocabulo.

uim

A uim, operationem, aut actionem quampiã in hæc inferiora, siue hæc pars sit uisu perceptibilis, siue non, & in hoc significatu dicimus 12. esse imagines aut (& est idem) 12. signa in ipso ultimo aut primo mobili puta in zodiaco eiusdẽ .f. Aries, Taurus, Gemini, Cancer &c. & has esse uisu imperceptibiles, licet aliqui garrigant lucidissimis noctibus in eo primo mobili apparere nonnullas imagines aut characteres 12. signorum. Et ad hoc picturas ostendunt, quod totũ fabulosum iudico. Dein in ipsa octaua sphaera stellata 12. imagines zodiaci eiusdẽ uisui apparent, & aliæ plures, de quibus in subditis dicef. Immo id adijcere libuit, imagines non uisu perceptibiles (testibus uiris doctissimis nostro tempore) inueniri in ipso cœlo quiescente, quod Empyreũ appellamus, & eas ipsas suo influxu in mundo nostro producere effectus uarios, & miratu dignos, pro locorum diuersitate, & alio huius quiescentis cœli influxu, ad quod probandũ multa inducunt experimenta. Et primo authore Plini. lib. 8. ca. 16. de Leonibus, ubi sic scribit. In Europa inter Acheloum tantum & Nestum amnes Leones esse, sed longe uiribus, præstantiores ijs, quos Africa aut Syria gignant. Hæc Plini. Achelous flu. est Epyri uide 10. Tabu. Euro. Nestus à Ptolemæo dicitur Nessus Thraciæ fluuius nona Tab. Euro. Quòd igitur in hoc tractu terræ inter flu. hos contento puta à latitudine 39. graduũ usq; in latitudinem 42. & in longitudine ferè 3. graduũ

Imagines cœli
quiescentis.

Plinius.
Leones.

B generantur huiusmodi Leones præstantiores uiribus, nulla causa sufficiens dari potest, quàm influxus cœli immoti super hunc tractum. Nam si hæc inesset octauo cœlo, puta in certis stellis de natura Leonis, propter motũ eiusdem quotidianum, per totum hunc tractum ab oriente usque in occidentem, Leones nasci deberent, cuius oppositum uidemus. Igitur.

Idem lib. 8. ca. 18. de Camelis, sic. Camelos inter armenta pascit oriens, quorũ duo sunt genera: Bactriæ & Arabiæ, differunt, quòd illi bina habent tubera in dorso, hi singula & in pectore alterum cui incumbant Bactria regio Ptolemæo Bactriana. Tab. 7. Asiæ, sub latitudine 39. graduum usque 48. Arabia foelix 6. Tab. Asiæ, in latitudine 12 graduum usque in 30, ut supra.

Et teste Virg. 1. Geor. Grues nascuntur ad Strymonem fluuium Macedonię. Testes sunt Plini. lib. 4. ca. 10. & Ptolemæus 10. Tab. Euro. quòd sit fluuius Macedo. Nostri asserunt hunc fluuiũ esse Thraciæ, subiacet latitudini ferè 42. graduum. Conclude ut supra.

C Rursus manifestarium est, in Hungaria procreantur maximi & ualidissimi equi, sub latitudine 47. propemodum graduũ, qui in alijs regionibus eiusdem latitudinis minime procreantur: Igitur.

Hungaria
Equi magni.

Item in Mauritania innumeræ quasi Simiæ &c. igitur. Et id genus complura possunt adduci experimenta. Quare concludunt à quiescente cœlo hos uarios effectus in uarijs terræ tractibus produci. Possunt consimilia experimenta sumi à uitibus, arboribus, fructibus &c.

Mauritania
Symiæ.

Ad imagines uero apparentes, uel stellis decoratas nunc uenio, de quibus primo Platoniorum sententiam detegam. Talem legito pag. 67. Ex his mox infertur nonnullas imagines esse uniuersales aut uniuersaliores, ut sunt iuxta Ptolemæum 48. Alias particulares, ut facierum 36. Alias particulariores ut graduum 360. nomina sunt synonyma. Cœlestes imagines, effigies, figuræ, formæ, formatiões, stellationes, asterismi, simulacra, signa & sydera. His uocabulis, imago, forma, stellatio, utitur uetus tralator Ptolemæi Dict. 7. Alma. cap. 5. & Dict. 8. ca. 1. & imago à recentioribus ualde usurpatur.

Imagines appa-
rentes.
Imaginestri-
plices.

Imago & ei Sy-
nonyma.

Formatio, Asteriscus, stellata forma, sunt usitata apud Geor. Val. lib. secundum

do Astrologiae ca. unico. Asterismus ab ἀστέρημα, id est, stella, ἵσμινα, firmatio, effigies uel stabilitio, hoc est, stellarum inibi firmatio &c.

Signum commune est Hygino libro secundo. Plinio libro secundo cap. 42. ubi ait, uastitas coeli immensa discreta altitudine, in duo & septuaginta signa. Ouidius primo Fastorum.

Tempora cum causis Latium digesta per annum.

Lapsaque sub terras, orta que signa canam.

Et idem in eodem.

Nos quoque sub ducibus coelum metabimur illis

Ponemusque suos ad stata signa dies.

Sub illis ducibus, id est, philosophis & astrologis, qui de his disseruere, quos supra citauimus pag. 64. Chaldaeos, Persos, Indos &c. Quare de his docte scripsit Ouidius ubi supra.

Fœlices animæ quibus hæc cognoscere primis

Inque domos superas scandere cura fuit.

Sydus generale est uocabulum, scilicet, plurium stellarum conuentus, uel signum ex pluribus stellis compositum, ut Aries Taurus &c. Præter cæteros, lege Vitruium libro 9. ca. 6. & 7. Apud quem etiam simulacrum tritum est.

Imago quid.

Tertio loco considerandum quod Imago cœlestis est societas aut congeries plurium stellarum fixarum ad certum finem præuisa & ordinata. Ex hac definitione palam fit, quod nulla unica stella est imago. Sed duæ stellæ constitunt imaginem etiam uniuersalem, ut est canis minor. Similiter tres, ut Triangulus. Sic quatuor ut equus prior &c. Constat etiam, quod planetæ qualitercunque coniuncti aut congregati, non faciunt imaginem.

Quarto Ptolemæi imaginum octo & quadraginta nomina, etiam uaria, & quot unaquæque stellis adornetur hic adiungere non erit inutile.

Zodiaci igitur imaginum nomenclaturæ hæc sunt.

Prima Aries, græcè κριός appellatur, componitur 13. stellis.

Secunda Taurus græcè ταύρος, habet stellas 33.

Tertia Gemini, Didymi, διδυμός enim græcè, latine geminus 18.

Quarta Cancer, græcè καρκίνος 9.

Quinta Leo, græcè λέων 37.

Sexta Virgo, græcè πέρθενος, Erigone, iustitia, 26.

Septima Libra, græcè σαβμός 8.

Octaua Scorpio, græcè σκορπίος, Nepa 21.

Nona Sagittarius, arcitenens, græcè τοξότης, τοξοφόρος, Chiron 31.

Decima Capricornus, græcè αἰγόκερο: Arabice Alcancurus.

Vndecima Aquarius, græcè ὑδροχόος: Arabi. Idrudurus 42.

Duodecima Pisces, græcè ἰχθύες: Arab. Ichiguen 34.

Imaginū septentrionalium a zodiaco appellationes sunt hæc. Prima septentrio minor, arctos micros, ursa minor &c, legito pag. 64. & in eo offendes etiam meridionales.

Quinto, sciendum quod cœlestes imagines possunt reduci in hanc formulā.

Imagines cœlestes sunt aut	}	Ad formam brutorum, ut Aries, Taurus, Capricornus, Sagittarius, Centaurus, Ursa minor, Ursa maior, Equus maior, Equus minor, Canis maior, Canis minor, Lepus.
		Ad formam bestiarum, id est, ferarum aut belluarū, hoc est animalium rapacium, ut Leo, Lupus, Draco.
		Ad formam reptiliū & aquatiliū, ut Cancer, Scorpio, Pisces, Serpens, Ophiuchi, Hydra, Piscis notius, Delphinus.
		Ad formam

- A** } Ad formam animalium uolantium, ut Aquila, Vultur cadens, Holor, Coruus.
- Imagines cœlestes sunt aut } Ad formam humanam, ut Gemini, Virgo, Aquarius, Hercules, Cepheus, Cassiopeia, Andromeda, Perseus, Serpentarius, Bootes, Auriga, Orion.
- } Ad formam rerum inanimatarum, ut Libra, Sagitta, Triangulus, Lyra, Ara, Crater, Corona septentrionalis, Nauis, Corona austrina, Fluuus, id est, Eridanus.

Sexto loco tractanda est cœlestium imaginum defensio & approbatio, de quibus copiosa occurrit tibi materia, in nostris cōmentarijs in sphaeram mundi.

Septimo noscendum est, quod prisca auctores etiam grauissimi, nō eundem numerum, sed uarium cœlestium imaginum usurparunt. Platonici enim quibus Ptolemæus Phelu. adstipulatur, numerant 48. primarias, uniuersales, aut uniuersaliores imagines, quarum omnium nomenclaturas supra recitauimus. Platonici. Ptolemæus.

Aratus autem Solensis qui phænomena conscripsit 48. recensuit. De equo minorinihil scribens. Aratus.

B Germanicus Cæsar Arati interpres 44. posuit. Omisit tres Arati imagines, scilicet, Sagittam, Coronam meridionalem & Canem minorem, scilicet, quia dumtaxat eius fragmenta ad nos peruenere, hæ tres forsan excidere, deficit etiam à Ptolemæo in equo minori. Germa. Cæsar

Rufus Festus Arati Paraphrastes supputauit 46. deest Corona austrina, & iuxta Ptolemæi numerationem equus minor. Rufus Festus.

De M. Tul. Cicerone, qui Aratum Romanum fecit, nō habeo quod númerem. Nam paruū eius fragmentum superstes remansit. M. Tul. Cice.

Marcus Mani. suo Astronomico libro 1. cā. 4. id est. 46. recensuit. Præterijt Equum minorem, & Coronam Notiam. Mar. Mani.

Vitruuius libro 9. cā. 6. & 7. numerat in cōmentarijs 45. Omisit Vulturem, Equum minorem, & Coronā meridianam. In adiectis aut schematibus numerauit 48. uti Ptolemæus. Vitruuius.

Aufonius cuius carmina supra recitauimus calculat 43. deficit à Ptolemæo in Equo minori, Lupo, Ara, Cratera, & Coruo. Aufonius.

C Hyginus in suo poetico astronomico recenset 46. omisit Equum minorē & Coronam austrinam. Hyginus.

Author noster Proclus supputat 52. addit Ptolemæo Crinem Berenices, Thirfolochū, Caduceum, & Aquā aquarij. Verum cōmiscet, me iudice, simul uniuersales imagines cum nonnullis particularibus, de quibus mox dicam. Proclus.

Plini. lib. 2. capi. 42. duas & septuaginta numerat imagines aut signa, sed eorum nomina satis sicco præterit pede. Plinius.

Contuendum igitur supra ex Platoniciis placitis, diuisimus cœlestes imagines in tres species. Puta uniuersales, particulares, & particulariores. In præsentia missas facimus particulariores, quæ non ad nostrum propositum, sed ad miriogenises seruiunt. Vniuersalibus autem potissimum Ptolemæi 48. diligenter custoditis. Particulares geminas esse dicimus, alteras ad duodecim signorū zodiaci facies sese extendentes, de quibus supra differuimus, eas 26. esse cōmemorauimus. Neque hæ nostro tractau seruiunt. Alteras autem particulares asserimus, eas, quæ sunt partes uniuersalium imaginum, quæ ob certas quasdam causas aut notas proprias sibi appellationes uendicarunt, de quibus complura in subditis. Particulares geminæ.

Pliniana signa
& astra.

Collibuit in primis hic ex Plinianis commentarijs colligere in unam formam, nomina signorum aut imaginum coelestium, unà cum nonnullis stellarum appellationibus.

Zodiaci signa
& astra.

Zodiacum sanè circum Plinius in uniuersum uocat signiferum. Eundem lib. secundo cap. 4. in duodecim animalium secat effigies, quas usitato signa appellat. De quo idem eodem libro cap. 8. 16. 19. & 79. Eorundem aut signorum tanquam uniuersalium nomina passim ex eodem comportata sequuntur.

De Ariete primo signiferi signo, scribit idem libro 2. ca. 8. 16. 19. & libro 18. ca. 24. & 25.

De Tauro secundo signo libro 2. cap. 16. 42. & lib. 18. ca. 29.

De Geminis tertio signo, libro 18. ca. 24. 9.

De Cancro quarto, lib. 2. ca. 16. 19. Et lib. 18. ca. 25. 26. 28. & 35

De Leone quinto, libro 2. ca. 49. Et lib. 18. ca. 24. & 28.

De Virgine sexto signo, libro secundo cap. 16.

De Libra septimo, lib. 2. ca. 16. & 19. Item lib. 18. ca. 24. 25. & 26.

De Scorpione octauo, libro 18. ca. 24. 26.

De Sagittario nono, libro 2. ca. 8. Et libro 18. ca. 29.

De Capricorno decimo, libro 2. ca. 16. & 19. A libro 18. ca. 25.

De Aquario undecimo, libro 18. ca. 24. & 26.

De Piscibus duodecimo signo, libro 2. ca. 16. Et libro 18. ca. 26. 31. 35.

Sunt etiam præter 12. signa, iam numerata, in ipsis quædam particularia signa à Plinio exposita, scilicet. Hyades aut Succulæ siue Paliliciũ sydus lib. 2. ca. 39. & 42. Et libro 18. ca. 26 & 31.

Item Vergiliæ, uestis institoris, quas usitato Pleiades uocitamus libro 2. ca. 42. & 49. libro 16. ca. 26. libro 17. ca. 2. Rursus libro 18. ca. 24. 25. 26. 27. 28. 29. & 31. Præterea commissura Piscum, libro 18. ca. 31. Et nubecula & aselli libro 18. ca. 35. Adfunt & aliquæ stellæ, puta stella regia appellata Tuberoni in pectore Leonis de qua libro 18. ca. 26. & 28.

Item Vindemiator stella libro 18. ca. 26. & 31.

Spica libro 16. ca. 31.

Signa & astra
septentrionalia.

Signa autem septentrionalia & stellæ Plinij iam iam adfunt. Septentriones, id est, septem Vrsæ minoris stellæ libro 2. ca. 42. 72. Et libro 6. ca. 22. Item uertex septentrionalis & austrinus libro secundo ca. 70.

Bootes libro 2. ca. 42. 49. & libro 18. ca. 24. Idem Arcturus de quo libro 2. ca. 39. 49. & 62. & libro 8. ca. 47. Rursus libro 17. ca. 18. Demum libro 18. ca. 26. 27. 28. 29. 31. & nonnunquam accipitur pro stella.

Delphinus libro 18. ca. 26. 27. & 31.

Sagitta libro 17. ca. 18. & libro 18. ca. 26. & 31.

Fidicula libro 18. ca. 26. 27. 28. 29. & 31.

Equus libro 18. ca. 26. & 31.

Aquila libro 8. ca. 47. libro 17. ca. 18. & libro 18. ca. 27. 28. & 29.

Corona septentrionalis libro 18. ca. 28. & 31. & ibidem eius stella fulgens.

Heniochus libro 18. ca. 31.

Particulare autem signum hœdi dictum, de quo libro 2. ca. 39. Et libro 18. ca. 26. & 28. Accedit capella stella libro 18. ca. 26. 27. & 29.

Signa & astra
meridionalia.

Sequuntur signa meridiana & astra à Plinio descripta. Et primo Canicula aut Canis libro 2. ca. 40. & 49. & libro 9. ca. 16. & libro 14. ca. 18. Ac 16. libro ca. 40. Item libro 18. ca. 26. 27. 28. 29.

Orion libro 18. ca. 25. 26. & ibidem eius gladius & 27. 31. Et Orionis zona 28. & ibidem totus exoritur.

E

F

A Procyon lib. 18. ca. 28. & 29. Ibi Procyon uocatur canicula, quod uerba satis in Crinis Berenices libro 2. ca. 72. hoc signū Callimachus in septentrionem locat.

Canopus stella lib. 2. ca. 72. Et libro 6. ca. 22. Syrius stella in ore canis lib. 12. Thronon stella libro 2. ca. 72. (ca. 29.

Sunt nonnulli qui Lacteum circulum pro cœlesti numerant signo, de quo Plini. lib. 18. ca. 29. de quo infra fusius dicemus.

Habes igitur optime Lector Pliniana signa tum uniuersalia, tum particularia, quæ si recte percensueris, tantummodo colliges. Dic rogo, quo pacto numerantur duo & septuaginta? Verum hic diligenter cognoscendum est, Plinium ea præcipuè assignasse signa, quorum ortus & occasus cū Sole inducit aut imbres, pluuias, grandines, uentos, tonitrua, tempestates, aut id genus simile. Aut ea quibus anni tempora distinguuntur. Aut quibus delectis temporibus agrorum cultura sit exercenda. Semina & fruges serendæ. Prata cadenda ac reparanda. Arbores in sitione aut satone plantandæ.

Sed ut Plinius author sanè celebratissimus, omnibus illustrior reddatur, digessimus in numerum duo & septuaginta signa iuxta hunc modulum. In primis auctore Ptolemæo supputamus imagines aut signa uniuersalia 48. de quibus in

B superioribus. His Callimachus addit Crinem Berenices, & alij Circulum aut Sertum Iunonis, quem Lacteu appellat. De quo Hyginus libro 2. in fine. His accumulamus particularia signa, & primo ex uniuersalibus zodiaci deprehensa, ut sunt, Pleiades & Hyades in Tauri signo.

Nubecula & figura Asinorum in Cancro.

Arcus & Sagitta, & fascia aut linteolum capitis Sagittarij.

Item Amphora aut Vrna & Aquæ effusio Aquarij, cum ueste manus sinistra eiusdem.

Et demum Lini siue Lineolæ pilcium.

Secundo, ex aquilonijs signis uniuersalibus emergunt nobis hæc particularia. Puta caput Algol in effigie Persei. & Harpe aut ensis falcatus in eodem.

Thronus, sella aut siliquastrum Cassiopeiæ.

Hædi in sinistra ferme manu Aurigæ.

Tertio, ex meridianis uniuersalibus hæc excerptuntur, scilicet, Cingulum aut Zona, ensis, Collorobus siue claua, & corium bouis ex Orione.

Item Scutum aut Cetra & Thyrsolochus à Centauro. Et Caduceus è flumine siue Eridano, ex primis sex stellis Coronæ austrinæ. His igitur Arithmetice iunctis colliges indubitanter 72. signa, quorum interpretationes, aut utilitatem ad scientiam, aut iucunditatem, aut delectationem afferent lectoribus.

Iam satis de stellis & syderibus locuti sumus, præter ea, quæ specialem petunt interpretationem, cuius rei præbebit nobis caput lectum pulchram ansam.

Principium igitur huius manifestum est ex his, quæ prædiximus de imaginibus cœlestium triplici partitione, quod earum quædam sunt sub zodiaco, quædam Aquilonia, quædam Austrina. Declaratio huius signi zodiaci.

In. §. Quæ in signifero sita sunt &c. Author paucis se absoluit de nominibus duodecim signorum, In eo quod dicit. Alibi diximus. Palam est Proclum alios etiam scripsisse libros, ut supra in principio huius libelli diximus. Nos tamen hic obiter quædam adijcienda decreuimus. De duodecim signis zodiaci.

In primis, eorundem nomina Marcus Mani. lib. 1. ca. 4. metrice pulchre enumerat, sic, Nomina signorum.

Aurato princeps Aries in uellere fulgens
Respicit admirans aduersum surgere Taurum
Summisso uultu Geminos & fronte uocantem.
Quos sequitur Cancer, Cancrum Leo, Virgo Leonem

Aequato tum libra die cum tempore noctis,
 Attrahit ardenti fulgentem Scorpion astro.
 In cuius caudam contentum dirigit arcum,
 Mixtus equo, uolucrum missurus iamq; sagittam.
 Tum uenit angusto Capricornus sydere flexus.
 Post hunc inflexam diffundit Aquarius urnam,
 Piscibus assuetas auide subeuntibus undas.
 Quos Aries tangit claudentes ultima signa.

Signa præpo-
 steræ orientia.

Præterea tria sunt in cælo signa præpostere orientia, de quibus Idem libro 2. cap. 3. Quod tria signa nouem signis coniuncta repugnant.

Et quasi seditio cælum tenet, aspice Taurum,
 Clunibus & geminos pedibus, testudine Cancrum
 Surgere, cum rectis oriantur cætera membris

Signa carentia
 membris.

Sunt rursus signa membris carentia aut superfluentia. Idem libro 2. cap. 6.

Quod si solerti circumspicis omnia cura,
 Fraudata inuenies amissis sydera membris.
 Scorpius in Libra consumit brachia, Taurus
 Succidit in curuo claudus pede, lumina Cancro
 Desunt, Centauro superest, & quæritur unum,
 Sic nostros casus solatur mundus in astris.
 Exemploq; docet patienter damna subire.
 Omnis cum cælo fortunæ pendeat ordo.
 Ipsaq; debilibus formentur sydera membris.

Animæ qui in
 signis 12.

Pythagorici (authore Marsilio Ficino libro quarto Platonice theologie) asse-
 ruerunt singulis 12. signis zodiaci singula præsidere numina. Cuius uerba hæc
 sunt. In prima quidem sphaera per zodiacum cernimus animalia sydereia 12. In
 quolibet autem illorum stella quædam est principalis tanquam cor animalis il-
 lius cælo picti, in quo quidem corde uitam agit anima totius syderis principa-
 lis. Illic igitur animæ diuinæ 12. à Pythagoricis collocantur. Huc usq; Marfi. Has
 autem 12. signorum animas belle modulatur Marcus Manilius libro 2. ca. 11. sic.

Mar. Mani.

Lanigerum Pallas, Taurum Cytherea tuetur.
 Formosos Phœbus geminos, Cyllenius Cancrum,
 Iuppiter & cum matre deum regit ipse Leonem,
 Spicifera est Virgo Cereris, fabricataq; Libra
 vulcano, pugna Mauorti Scorpius hæret,
 Venantem Diana uirum. Sed partis equinæ
 Atq; angusta fouet Capricorni sydera Vesta.
 At Iouis aduersum Iunonis Aquarius astrum est.
 Agnoscitq; suos Neptunus in æquore Pisces.

Abhorrent (non ambigimus) plures cum audiunt, animas hominum quos
 ueteres Deos appellarunt signa zodiaci incolere. Et hoc potissimum à sectatoribus
 Christianæ religionis esse alienum. Immo Hebræi pia sacraq; consideratione, Pri-
 mum elementa, & quæ elementis composita sunt, solem simul & Lunam ac stel-
 las reliquas, & cælum ipsum non solum deos non esse, uerum etiam animæ pes-
 nitus expertia iudicasse. Quamobrem Pythagoreos aut fabulæ arguunt, aut des-
 liramenta euomere.

Fabulæ conti-
 nent allegori-
 cis.
 Tres allegori-
 species.

Sinamus, ne contentionibus inseruire uideamur, esse fabulamentum, habet
 tamen fructum suum quempiam, minime aspernandum. Eo prænotato, Fabu-
 lis inesse allegorias trifariam metiendas. Aut enim Physice interpretamur, aut
 Ethice, aut Theologicæ. Interpretabimur autem hanc, si utiq; fabula censenda

A est, Ethice, s. Oeconomice, in hunc ferme modum. Reducamus has 12. diuinas animas Pythagoricorum in eorū corpora, noīabimusq; 12. deos. Puta sit Pallas in Ariete, Venus in Tauro, Phœbus in Geminis, Mercurius in Cancro, Iupiter in Leone, Ceres in Virgine, Vulcanus in Libra, Mars in Scorpione, Diana in Sagittario, Vesta in Capricorno, Iuno in Aquario, Neptunus in Piscibus. Hos deos duodecim per allegoriam ad Oeconomicam ethicam aptabimus.

Ad Oeconomiam igitur quatuor accedunt, s. Oeconomus, siue paterfamilias, uxor aut materfamilias, Familia, & bona externa. Requisita ad Oeconomiam.

Pro Oeconomio congruenter seligimus tres deos. Puta, Palladem, Phœbū, & Iouem.

Pro uxore quatuor. Venerem, Mercurium, Vestam & Iunonem.

Pro familia, Mercurium denuo, & Dianam.

Pro bonis externis, Cererem, Vulcanum, Martem & Neptunum.

Singulis his quatuor membris singulos selectos deos interpretabimur. Oeconomus dñj Pallas.

B conomo primo selecta est Pallas, quæ à ueteribus sapientiæ dea dicta fuit. Plato nicipue Arieti præsentem, & æquinoctialis circuli ducem. Vbi potissime uigere putarunt, motricem uniuersi uirtutem. Recte igitur congruit Oeconomio, qui sapiens, prudens & prouidens esse debet. Est enim Oeconomia species prudentiæ. Cōuenit & ei Phœbus, id est, Sol, qui teste Orpheo, oculus est mundi, Plinio cuncta uidens, regale lumen & candela cœli. Sic necessum est Oeconomio, quod sit oculatus ad rem omnem Oeconomicam. Quod belle indicat Aristoteles in Oeconomicis. Quidam philosophus interrogatus, quid magis impingat equū? Respondet, oculus domini. Et nō minus eleganter Plini. lib. 18. ca. 6. his uerbis. Et ideo maiores fertilissimū in agro oculū domini esse dixerunt. Et idem ca. 5. loquens de agricola, sic, Sæpius uentitare in agrum, Frontem domini plus prodesse, quàm occipitium, non mentiuntur. Dominus sanè negligens seruos facit negligentes. Audi Aristotelem dicentem. Impossibile est negligentibus dominis, seruos sollicitos esse. Ecce. Deinde Oeconomio summope re opus est deo, Ioue. De quo legito diuum Augustinū lib 4. De ciui. Dei ca. 11. Qui à ueteribus dicitur omnis deus, mas & foemina, insignis tribus oculis, quorum unus fuit in fronte, reliqui ut assolet. Triū horum oculorum ratio, prouidentiam continet triplicem. Nam cœlo imperare creditur, sedet apud inferos, & in mari. Debet profecto oconomus tres habere insignes oculos, hoc est, prouidentiam triplicem. In uxorem, tanquam superiorem in sua Oeconomia, quā nō tractare debet ut ancillā, sed sicut sociam, quia nō de pedibus, sed de latere uiri est formata Gene. 2. Secundū oculum, habere debet, in proles uidelicet, nutriendo educando, docendo fideliter. Tertium in familiam & externa bona.

C Præterea secundo loco adest Oeconomii uxor, Materfamilias. Cui (ut diximus) quatuor dii selecti sunt. Venus prima, quæ auctore Hali Ragel significat mulieris, & imprimis, ut Firmico placet, formosas uirgines. Hanc prisca triplicem posuere. Parthenen, id est, Virginem coniugatam, & uiduam, Veneris autē significatio est omnis decor, omnis uenustas, ornata uestimenta, auri subtegmine elaborati cultus &c. Venerem contendunt nonnulli dici à uenustate. Contra Cicero à Venere uenustatem. Hæc igitur dea rite adaptatur uxori Oeconomii: Non prorsus propter uenustatem, i. pulchritudinem corporis, sed uenustatē gratiæ. Venusta, i. gratiosa. Prouer. 11. Mulier gratiosa inueniet gloriā. Est autē uenusta & gratiosa, his dotata gratijs: puta Castitate, Sobrietate, Pudicitia, Verecundia, Taciturnitate, Pietate & Discretione. Adhæc sunt plures Vxor. Venus. Venus triplex. Venus unde. Venusta mulier.

- Ecclesiasticus. authoritates etiã in sacris literis. Ecclesiastici scilicet 26. Non est cõparatio fœ- **D**
 Prouerbiorũ minã continentis. Et ibidem. Datũ est Dei mulier tacita & sensata. Et prouer.
 31. Mulierem fortem quis inueniet, procul & de ultimis finibus terrã pretium
 eius (& infra) Manus suas aperuit inopi, & palmas suas extendit ad pauperem.
 Aristoteles. Et Aristoteles primo Poli. Silentium mulieris prestat ornatũ. Applica, satis est.
 Mercurius. Secundo accedit deus Mercurius. Is cõmunis est uiro & uxori, quo fit quod
 Astrologi affirmant eundem esse cõuertibilis naturã. Est autem Mercurius te-
 ste Fir. deus orationis, facundiã & rector linguã, quare designat aptã & gra-
 tam uocem, modulationem & pulchritudinem eloquentiã. Fuit mos ueterum
 Aristoteles. Mercurium iuxta venerem collocare. Cuius rei signum est, quod in cœlo con-
 iunctos habent orbes. Infero igitur ex sententia Aristotelis, uirum coniungi cũ
 muliere, propter generationis opus, puta proliũ, & perpetuitatem, quod fieri
 nequit, si patri proles non succedit, ac etiam propter utilitatem. Dicit enim A-
 ristoteles. Coniunctio uiri & fœminã in animalibus irrationabilibus, est solũ
 modo gratia prolis generandã, in hominibus uero, non solum illius gratia sed
 etiam alterius utilitatis. Mercurius igitur Veneri coniunctus significat coniu-
 galem uoluptatem ratione & apto sermone in primis indigere, adhortante
 Psalmus 31 ad id Dauide Psalm 31. Nolite fieri sicut equus & mulus, in quibus non est in- **E**
 tellectus. Longe sit ab eis omne lenoniciũ.
 Vesta. Sequitur tertiã dea Vesta, fida uxoris comes. Aristoteles in Oeconomicis,
 leges statuit inter uirum & uxorem, ut cesset iniuria. Vir enim nõ debet iniuriã
 ari uxori, ne ipsa iniurietur ei, Quod etiam Pythagoricis placet. Vir enim præ
 oculis semper habere debet, & arbitrari uxore uelut supplicem à Vesta, id est,
 Lare ductã, & nullatenus inferre iniuriã. Vesta pro Lare accipitur. Apud ue-
 teres fuit sancitum, ut supplices apud Larem sederent taciti. Fuit enim Lar allũ
 dentibus asylum tutissimum. Ita Larem locum religiosum obseruabant, appli-
 ca pro uiro & uxore.
 Iuno. Quarta dea est Iuno, quã aëri præest quo nihil mollius, recte mulieribus à
 mollicie dictis aptatur. Dicitur tamen Iuno à iuuando. Et si aër mollis est, præ-
 stat tamen animantibus admodum, pro inspiratione & respiratione, Etiam
 Plinius. ipsi piscibus, ut docet Plinius libro 9. ca. 7. per totum. Dico igitur ad propositũ,
 quod uxor adiuuare debet uirum, puta in rebus domesticis, nendo, fusando, te-
 xendo, girgillum, mataxam gyrando, & in alijs operibus, quẽ ad uirum nõ spe- **F**
 ctant. Quod planè indicat deus opt. max. Gene. 2. Dixit quoq; deus, Nõ est bo-
 num hominem esse solum, faciamus ei adiutoriũ simile sibi. Et de muliere forti
 Prouer. 31. Manũ suam misit ad fortia, & digiti eius apprehenderunt fusum. Et
 infra, Panem otiosa non commedit. Tobia 10. ca. Legimus quod pater monuit
 filiam, diligere maritum, regere familiã, gubernare domum, & se ipsam irre-
 prehensibilem exhibere.
 Seneca, generosos animos labor nutrit.
 Familia serui. Tertio loco, ad Oeconomiam requiritur familiã, id est, serui & ancillã. Gemis-
 Serui maiores nos distinguimus seruos, Maiores scilicet & minores. Maiores uocat Aristote.
 Mercurius. procuratores, minores: operatores. Maioribus seruis seligitur deus Mercurius.
 Sunt autem (authore Firmico) mercurio subditi, hi, quorum ingenia sunt dedi-
 ta acutis artibus, aut officijs, quã petunt solertem ac diligentem prouisionem,
 Ut sunt in nostro profito, Magistri curiarũ, Archigramatei, Scribã, Censores,
 Coqui, Pistoris, Apothecarij siue Cellarij uini, Cereris &c. Minores autẽ Di-
 anam Deã uendicant. Sed missis his plurimis Dianis, eã acceptamus, quẽ Dea
 syluarum & nemorum prædicabatur, arcum & pharetram ferebat, succincta sem-
 per incedens, uenationibus inquietam operam dabat, quam plures Lunam di-
 xere.

A xere. Cui Dianæ siue Lunę subsunt, mancipia, mercenarij & operarij. Vt sunt Cursores, Agricolaë, Fossarij, Cementarij, & id genus plures. Hi ob id, quod laboriosi & actiuosi sunt, nominari possunt Centimani.

Hi serui tum maiores tum minores debent dominis in commissis sibi esse fideles, bona eorum conseruare, imminentiã mala pro uirili amouere. Sint etiam in præceptis domini intelligentes, ut quæ domini moneant, recte intelligant, & quæ intellexerint cum diligentia exequantur. Hoc pacto erunt decentes in obsequijs: non enim decet seruum iussa possibilã, cauillationibus protelare. Vnde dicitur. Non sit tibi seruus medicus, Propheta, Sacerdos.

Serui quid res
neant domino.

Domini ad seruos tali utri debent prudentia, ut sint loquendo placidi, ne du-
rioribus uerbis exasperentur. Nimiam tamen familiaritatem fugiant, in man-
dando discreti, ne nimis laboribus grauentur; sint in remunerando benefici. A-
ristoteles. Oportet seruis dare opem & uictum.

Domini ad ser-
uos prudentia.

Idem secundo Poli. Multi serui, quandoque deterius seruiunt paucis. Item
Ecclesiastici 33. Mitte seruum tuum in operationem ne uacet, multã enim ini-
quitatem docuit otiositas. Sat est.

B Quarto requiruntur ad œconomũ bona externa: per quæ in præsentia uo-
luimus significari, opes, diuitias, prædia, uillas, oppida & arces. Aristoteles pri-
mo Poli. geminas facit diuitias, naturales, scilicet, & artificiales. Naturales sunt
possessiones rerum. Artificiales sunt possessiones pecuniarũ. Et idem 10. Ethic.
Homo felix siue sapiens indiget aliqualiter rebus exterioribus, quia natura per
se non est sufficiens speculari, sed oportet quod habeat corpus sanum & cibum
preparatũ, & reliqua. Quia ut idem testatur primo Poli. Sine necessarijs im-
possibile est uiuere.

Bona externa.

Diuitiæ dus-
plices.

Aristoteles.

Pro his igitur œconomi bonis, seligimus quatuor deos. Ceres est prima, quæ
frugũ dea putabatur, à Cicerone lib. de Natu. deorũ. Dicta Ceres, tanquam ge-
res, à gerendis fructibus. Hæc profecto est œconomo necessaria pro se & suis.
Cuius promptuaria esse plena frugibus debent &c. In quæstione obiecta septẽ
Græciã sapientibus, Quænã domus foret maxime felix? Respondet Pittacus,
& eam prætulit. Quæ tum necessarijs, tum redundantibus superflueret.

Ceres.

C Vulcanus secundus deus, necessarius ualde rebus œconomi. Est autem is ge-
minus, primus qui igni præesse putatur. Est igitur Vulcanus ignis, qui ab Eue-
no prædicatus est omnium bellariorum esse iucundissimum, quare non ab re
œconomo pergratum. Ex Platoniorum placitis triplicem colligimus ignem,
cœlestem, scilicet, & infernum, ac intermedium. Cœlestis ignis qui stellis inest
(dicuntur enim lumina stellarũ ignes) lucet, expers tamen est incendiij. Infernus
autem caliginosus arbitratur, & quasi incendium quoddam expers luminis.
Ignis autem inter cœlestem & infernum, lumen habet cum feruore.
Ignis autẽ usus uarijs fuit, apud diuersas gentes. Chaldæi numinis uice ignem
coluerunt. Medi & Assyrii barbaricos ei tribuerunt mores, non religione usq;
adeo deuicti, sed uerius formidine, cum omnia absomit. Romani Vestæ deæ
templum rotundata struxere forma, in quo perpetuus seruabatur ignis: Ves-
talis appellatus.

Vulcanus.

Triples ignis

Ignis usus ua-
rius.
Chaldæi.
Romani.

Et Hebræi usum habuerunt ignis, pro holocaustis offerendis, & cremandis
ex mandato Dei, ut legitur Leui. ca. 6. Ignis in altari semper ardebit, quem nu-
triet sacerdos subiiciens ligna mane per singulos dies. Et post pauca. Ignis est iste
perpetuus, qui nunquam deficiet in altari. Et ad idem eodem libro ca. 9. in fine.

Hebræi.

Item nostra religione, per omnes orientis ecclesias, quando Euangelium les-
gendum est, acceduntur lumina, iam sole rutilante: non utique ad fugandas
tenebras, sed ad signum lætitiæ demonstrandum. Quare Matth. 25. ca. legimus.

uirgines illas euangelicas semper habuisse accensas lampades. Et Lucae 12. ad D
apostolos dicitur. Sint lumbi uestri praecincti, & lucernae ardentes in manibus
uestris. Et Ioan. 5. De Ioanne baptista. Ille erat lucerna ardens & lucens. Et ite-
rum Lucae 12. Veni mittere ignem in terram, & quid uolo nisi quod accendatur?
Et quoties de luce fit mentio Ioan. 1. 2. 3. ca. Vt sub typo luminis corporalis, ista
ostendatur de quo Psal. 118. in litera Nun legimus, Lucerna pedibus meis uerbu
tuum domine & lumen semitis meis. Quibus omnibus id addendum est, homi-
nem ob id, quoniam coeleste & immortale animal sit, igne solum uti. Qui nobis
in immortalitatis argumentu datus est. Quia ignis e caelo est, cuius natura quo-
nia mobilis est, & sursum nititur, uitae nostrae tenet rationem. Caetera uero ani-
malia cum, dum tota sint mortalia, tantu modo aqua utuntur, quod est elemen-
tum corporale atq; terrenum, cuius natura quia item mobilis est, sed deorsum
uergit, figuram mortis ostendit. Proinde nec caelum pecudes suspiciunt, neque re-
ligiones sentiunt, quoniam ab his usus ignis alienus est. His expositis, Oecono-
mus ignem praefertim mediu in suis habitationibus, ob multimodu eius usum
tum quo ad se & suos, tu quo ad externa bona iugiter fouere & nutrire debet,
sub huiusmodi tame custodia, & ferme more Medoru & Assyrioru. Ne ipsum, B
suos & sua absumat. Secundo Vulcanus a poetis fingitur faber Iouis, eo quod
ei fulmina contra Gigantes fabricauit. Et etiam accipitur pro mulcibere, eo quod
ferrum p ignem molliat. Fuit idem etiam faber Coronae Ariadnes, quam ex au-
ro & Indicis gemmis pretiosis fabrefecit. Quare in nostro tractatu generaliter
pro fabro accipi debet. Bono enim oeconomus pro conseruatione aediu, atrium,
oppidoru &c, is Vulcanus adesse debet. Quod si optas noscere negligentem &
desidiosum oeconomum, animaduertito aedes suas, & postquam ingressus fue-
ris, uideris parietes casum minantes, pauimenta habentia anfractus, tabulata
& laquearia dissoluta, ualuas & ianuas a iuncturis solutas, tecta stillantia, fenes-
tras fractas, & fornaces fumantes, mox concludito oeconomi nomen in eo
homine periclitatum.

Lux.
Ignis & aquae
significatio.

Vulcani inter-
pretatio.

Mars.
Aristoteles.

Tertius deus est Mars, qui bellis praefert. Aristoteles in Oeco. Nunq; oportet
domu esse sine custodia, sicut nec ciuitatem. Idem 4. Politicorum. Ciuitas non
constabit ex una parte, sed ex multis. Quarum una pars est Agricola. Secun-
da artifices manuales. Tertia negotiatores circa forum. Quarta Mercenarij.
Quinta propugnatores & armigeri, quos necessarium est in ciuitate existere, si F
non debeat subijci inimicis. Bonus enim oeconomus tempore pacis cogitat de
bello: munit igitur suas possessiones, oppida, arces, turres &c. armis bellicis pu-
ta tormentis, bombardis, balistis, fundis, petrarijs cum omnibus requisitis &
etiam loricis, cassibus, toracibus, scutis, cetris &c. armigeris, custodibus, uigili-
bus &c. De his uideatur Vegetius de re militari.

Cicero.
Neptunus.
Aqua.

Quartus deus est Neptunus, dominus maris & aquarum, quasi nantunus.
Cicero libro de natu. deorum, asserit Neptunu a nando dici. Est igitur Neptu-
nus aqua. Ea oeconomus est summe necessaria, ob id, quod eius utilitates lon-
ge uidentur ignem praecellere. Sunt enim multa animalia, que sine ignis degant
usu, deget aut sine aqua nullu. Quod si fuerint sine humoris potestate, exhau-
sta & exucta a principiorum liquore, arescunt & deficiunt. Neq; plantae ipse
aut herbe florent citra aquae humectationem. Quare Pindarus rectissime opi-
natur, aquam esse optimam. Habeat igitur oeconomus, fontes, puteos, pisci-
nas, piscium uituraria, aquas fluentes &c.

Post longam satis superq; digressionem, ad incepta redimus de duodecim si-
gnis zodiaci materia, & annectere libuit uersus ipsius uenerabilis Bedae.
Versus Bedae. Mira prorsus paganorum & saeva dementia,

Qui

- A** Qui in cœlum transtulerunt, tam diuersas bestias
 Cum olympo constet esse angelorum agmina,
 Illi Taurum radiare dicunt inter sydera,
 Qui in bouem uersum Iouem fabulis adseuerant,
 Ad Italiam cum aduexerit Agenoris filiam.
 Habet fides Christiana signorum memoriam,
 Primum Agni, qui in cœlo maiestate fulgida
 Regnat unicus cum patre per immensa secula,
 Igitur non toruus fronte uel ceruice tumidus
 Noster Taurus est putandus non minax, sed optimus
 Dulcis, blandus atque mitis, & suavis uitulus,
 Ipse ergo est credendus faginatus uitulus
 Cuius caro immolata in crucis patibulo,
 Nos nitore suo tulit de mortis periculo,
 Hic non cessat nos hortari pietate sedula
 Iugo Christi nos submitti exarare uitia
 Diuinorum præceptorum reportare semina.
 Fuge Cancrum repedantem, tu qui Christum sequeris
- B** Perge uelox, non sis tardus, nec in uia steteris
 Et habebis dotem magnam in cœlesti curia.
 Pro sequentibus oriatur testamentum Geminis
 Idololatrias calcare, deum solum colere,
 Auaritiam uitare canorum incurabilem.
 Leo noster obdormiuit, ut & mortem uinceret
 Ideo euigilauit ut possimus surgere,
 Ut quas iuste merebamur à pœnis eriperet.
 Virginis hic sextum signum competenter sequitur
 Sexta mundi iam ætate uenit dei filius,
 Aequitatis Libram tenens, deus iure dicitur.
 Huic puro si quis corde bene ministrauerit
 Iam securus non timebit uenenum pestiferi
 Conculcare tuta planta Scorpionis poterit.
 Scuto fidei protectus sæuum Sagittarium
 Deformatum non pauebit cum equinis cruribus,
 Ipsum quoque superabit nefandum Diabolum.
 Capricornus hinc deformis uultu despicabilis
 Alios amentes facit, alios sacrilegos
 Homicidas, furiosos, alios adulteros.
 Sed his omnibus conuersis atque bene flentibus,
 Tergere de fronte solet candidus Aquarius
 Crimina, quæ sponte fiunt uel instinctu dæmonum.
 Duo pisces sequuntur uno signo æditi,
 Duos populos figurant uocatos per gratiam
 Baptismatis unda lotos, uni deo credere.
 Insanire iam desinat eorum dementia
 Qui in cœlo esse credunt aliqua mortalia
 Cassa spernant illa, credant quæ dei ecclesiam,
 Animalia pusilla, & magna & reptilia
 Carnis pondere grauata, non petunt cœlestia
 Sed cum carne horum credant interire animas.

Vbi hominum & dei mediator fuerit,
Esse ibi electorum credimus & animas,
Hæc daturum se promisit infinita bonitas.

Cur signorū
ordo ab Ariete
reincipiat.

Libuit hic annectere quæstionē hanc. Cur signorū ordo ab Ariete incipiat? Cum .n. circulo neq; principiū neq; finis sit, non magis ab Ariete, q̄ undelibet.

Cœlestium &
terrenorum cō
nexio.

Contuendum est hic, & repetendum id Platoniorum dictum. Hanc mundi machinam ita secum esse connexam: ut & in terris cœlestia sint conditione terrena, in cœlo uicissim terrestria dignitate cœlesti. Superius enim in eodem rerum contextu trahit quidem quod est inferius, uel ad se conuertit, uel aliter quomodolibet agit aut afficit uirtute prius infusa. Inferius uicissim eadem ad superius infusione conuertitur, uel aliter agitur, uel profus afficitur.

Pagi. 80. F
Catena aurea.

Adde hic ea, quæ supra diximus authoribus Ptolemæo, Plinio &c.

Assyrij.

Hæc superiorum & inferiorum connexio, est catena illa aurea, quam Homerus è cœlo in terrā demissam dixit: Hæc est symphonia & harmonia illa cœlestis, quam Pythagoras Diapason uocauit. Hanc sanè concordantiam Assyrij in eorū dis pulchre ostendunt. Deum enim summū habent quem maximū uenerantur, quē Adad uerbo gentilitio nuncupant. Significat aut̄ ferè non aliud, E quàm unum. Adijciunt & deam nomine Adargatin. Omnia horum numinū potestati subiecta opinantur, Solē interpretati terramq;. Argumento est quod Adad simulacrum insigne radijs cernatur proclinatoris, ceu uirtutis cœlestis uehiculum illi sint, in terrenam adeuntes molem. Figura autem diuersa terræ seu Adargatis imagunculæ confingebantur, in sublime radijs surrectis. Quod cœlesti affluxu progerminant cuncta plane de terreno, uelut fermento.

Adad.
Adargatis.
Vide Cœlium
lib. antiqui. 10
ca. 34.

His prænotatis, rationes sequentes facilioris erunt intelligentiæ. Assignantur enim cōmuniter tres rationes, quare ab ipso Ariete principium circuli Zodiaci sit sumendum: has legito in nostris cōmentarijs in Ptole.

Quartam causam, cui ansam dedere Ioan. à mon. Re. & Albertus Magnus. Ioanni enim ad summum Pontificem eunti, pro reformatione Calendarij Romani, in uituperium & derisionem astrologicæ artis, ab osoribus obiectæ fuere quæstiunculæ plurimæ. Inter quas fuit illa. Quare Astrologi (quasi homines dementes & uesani) ponerēt in cœlo bestias, reptilia, homines nephandos &c? Respondit uir doctiss. quemadmodū & nos superioribus lectionibus pro uirtu- li respondimus. Adijciens in his cœlestibus imaginibus fabulis obumbratis, la- F tere arcana quædam notatu dignissima. Modò illis inesse rem Physicam, modò moralem seu Ethicā, modo diuinam Theologicā. Quare hæc quarta ratio habet allegoriam theologicam, minime aspernamdam. Contuendum igitur. Albertus Magnus in suo Speculo duos annotat libros. Vnum æternitatis, alterum uniuersitatis. Aeternitatis liber est mens diuina, in qua ab æterno fuere omniū rerū ideæ. De quo plura loqui pertimesco, quē dominis theologis uiris sapientissimis legendū offero, mihi silentio transeundum. Dicoque cū propheta Psal. 64. qui iuxta hebraicam ueritatem de deo dixit (tibi silentium) Laus. Sequor & diuum Paulum, qui raptus usque ad tertium cœlum dixit se uidisse arcana, quæ non licet homini loqui. Sequor & Dionysium Areopagitam in epistola ad Caium, ineffabilitatem diuinitatis circumscribentem & dicentem. Nullo sermone uel animo mysterium ipsius promi posse, sed cum profertur manet arcanum, & dum intelligitur manet incognitum: quia non solum sermonem sed etiam cogitationem humanam superat &c.

Aeternitatis li
ber.

Psal. 64.

Paulus.
Dionysius A-
reopa.

Liber uniuers
sitatis.

Alter est liber Vniuersitatis, de quo Alber. in hæc uerba. Scimus quod ascendente Virgine natus fuit dominus noster IESVS CHRISTVS, non quod subijciatur stellarū motui, aut ipsarum iudicio, natorū desideratissimus, qui creauerat

A rat ipsas stellas, sed cum extenderet cœlum suū sicut pellem, formans librum Vniuersitatis, noluit literis eiusdem deesse aliquid ex eis, quæ secundū prouidentiam suam in libro æternitatis sunt scripta, etiā illud remotissimū à natura, quòd de uirgine nasceretur. Vt profecto per hoc innueretur homo carnalis, & uerus, qui nō naturaliter nascebatur: Nō quòd cœli constellatio esset causa cur nasceretur, sed potius signū, immo uerius ipse erat causa, quare modus admirandæ natiuitatis eius per cœlū significaretur. Hucusq; Alber. In eo igitur libro oīa diuinæ incarnationis mysteria & arcana ab eius cōceptione, usq; in ascensionē in cœlū, p cœlū fuisse significata & p stellas pæfigurata cernes. Sūt. n. astra dei opt. max. instrumenta, quibus hunc mundū gubernat, & quicquid ab astris uel alijs causis naturalibus fieri credit, ex fonte diuinæ præscientiæ emanans à deo procedit. Omne. n. instrumentū agit in uirtute agentis principalis, ut omnes testant philosophi. Ideo actio ipsa nō instrumento attribuitur, sed agenti. Non. n. securis, sed homo ædificat. Est quippe cœlū stellis ornatum, tanq; liber diuersis literis exaratus, in quo deus futura oīa ab æterno cōscripsit, & in eo seriē ordinēq; causarū disposuit, ut causa causam ex se gignat, & debito ordine effectus producant. Hæc est catena illa aurea de qua Homerus. Vide supra proximē.

Instrumenta
dei quæ

B His animaduersis uenio ad redemptorem nostrū DN. IESVM CHRISTVM uerū Messiam in lege promissum, cuius incarnatio, natiuitas, uita, passio, sepultura, resurrectio & in cœlū ascensio, quæ omnia & singula in ueteri testamento per typicas figuras terrenas sunt designata & prænotata, at nobiliss in libro Vniuersitatis, authore Alber. figurata. Sed his omnibus missis, ad ducis tantūmodo præfigurationes terrenas descendā. Eas, scilicet, quæ propius accedunt Christo iam in ara crucis suspenso, pro redemptione humani generis acerbissimis passionibus laboranti. Quarum una quæ præcessit scribitur Gen. ca. 22. de Abraham, immolante ad dei præceptum filium suum unigenitum Isaac. Et est hæc figura ualde concors passioni Christi pendente in cruce, prout Nicolaus Theologus eam pulchre interpretatur. Ex qua concluditur, quòd Christus iuxta humanam naturā mortalem, dicitur Aries, & iuxta diuinam immortalem dicitur Isaac. Christum etiā uocat Ioan. Bapti. Ioan. 1. ca. Agnum. Cum dixit Ecce agnus dei, qui tollit peccata mundi.

Gene. 22.
De Abraham
& filio.
Nicolaus Theologus.

Altera figura typica ad nostrum propositum, habetur Numeri 21. ca. De serpente æneo à Moyse in deserto suspenso, quam & scite applicabis ad Christū. **C** Eandem, idem approbat Ioan. ca. 3. cum inquit. Sicut Moyses exaltauit serpentem in deserto, ita exaltari oportet filium hominis, ut omnis qui credit in ipso non pereat, sed habeat uitam æternam &c.

Nume. 21.
De æneo serpente.

Nunc propius adeo ad quartam causam. Et dico, quòd saluator noster Christus uerus deus & homo, dicitur principium. Apoca. cap. 1. Ego sum alpha & ω, principium & finis. Et idem Ioan. 8. Ego principium, qui & loquor uobis.

Principium

Cœlestis igitur Aries in libro Vniuersitatis descriptus, rite designat Christū nostrum Arietem, nostrumque Agnum. Primo propter nominationem: Sicut igitur Christus est & dicitur principium omnium: Sic condigne cœlestis Aries dicitur principium omnium signorum. Ecce quarta ratio theologica.

Ad id accedit aliud arcanum, Christo pendente in cruce fuit hora sexta, ut Euangelistæ testant: Et Sol existens circa Arietis principium stetit supra caput Christi crucifixi. Est aut Aries signū Solis exaltatio, ut omnes testant Astronomi, & significat Christū, qui in sacris literis dicit Sol. s. Malachiæ 4. Timentibus nomen meū, orient Sol iustitiæ in medio. Qui ut ipse prædixit, in cruce fuit exaltatus. Io. 3. & 12. Ego si exaltatus fuero. Et postea presur. & ascen. exaltatus. Ad Phil. 2. propter quod deus exaltauit illū, & donauit ei nomē quod est sup O. N.

Malechias.

Philip. 2.

Et rursus trahit arcanum aliud arcanum, id. Ptole. dict. 7. alma, ornat coelestem Arietem 13. stellis, quae indubie designant Christum cum suis discipulis. **D**
 Matth. 10. Elegit sane saluator noster 12. discipulos: Matthaei enim 10. capitulo sic legimus. Conuocatis autem Iesus, 12. apostolis, dedit illis potestatem spirituum immundorum, ut eijcerent eos, & curarent omnem languorem & omnem infirmitatem. Duodecim autem discipulorum nomina haec sunt &c. uide. Et Lucae 9. ca. Conuocatis autem Iesus 12. apostolis, dedit illis uirtutem & potestatem super omnia daemona. Et idem de iisdem ca. 22. Et Ioannis sexto ad finem. Inter autem has Arietis stellas, haec quoque in eius sunt capite & cornibus, maioris sunt uirtutis, potestatis & splendoris, quia in tertia magnitudine. Est etiam, ut physicis placet, Arieti maior fortitudo in cornibus & capite. Vnde facile excerpitur, quod Christus fuit apostolorum caput, & est totius ecclesiae. Ad Ephe. 5. Et eorundem magister & dominus. Ioannis 13. ca. Vos uocatis me magister & domine, & bene dicitis, sum etenim. Et de sua potestate ipse dicit Matth. 28. Data est mihi omnis potestas in caelo & in terra. De qua coplurima passim in euangelij. De qua etiam Paulus ad Collo. 2. Christus est caput omnis potestatis & principatus.
 His generalibus praemissis, nunc sigillatim ad ipsa 12. zodiaci signa descendam. Quod si quispiam eorundem fabulas legere cupierit, is adeat Hyginum in suo poetico Astronomico, Bassum in commentarijs in Phaenomena Germanici Caesaris. Oui, in li. Fast, & reliquos poetas, Ego eisdem paucis percurram. **B**

ARIES Igitur hanc habet fabulam. Athamas Thebanus Phrixum & Hellen genuit ex Nephile coniuge, qua sublata cadmi filia Ino, uxor adducta est, quae cum nouercali odio priuignos insectaretur, tosta semina, ne nascerentur, agricolis dabat: sequuta est annonae caritas. Missum est Delphos ad oraculum, ad petendam opem: Qui accesserat corruptus, retulit Phrixum & Hellen immolari debere. Quumque ad ara mactandi uelati constitissent, a Nephile matre superinducta nube, rapti sunt: datus Arius aureum habens uellus, quo fugerent, Helle in mare decidit, & ab ea Hellespontus dictus: Sed a Neptuno comprehensa, Peona procreasse fertur. Phrixum incolumen ad Aetam peruenisse uolunt, & Arietem Ioui immolasse. Pellem in templo fixisse, & Arietis ipsius effigiem a Ioue inter sydera constitutam. Quod de Athamante & liberis ex Nephile natis dicitur, ueritatem sapit. Vide. Rapha. Cetera de Ariete pro nauis Phrixo & Helle concessio, fabulosa sunt. Per tropologiam tamen (ut etiam eruditus placet) per Arietem intelligunt nauigiū imaginem Arietis, uel in summo, prora, aut puppi praefereus. In Lybia enim fuisse legimus, quae dicerentur $\kappa\rho\rho\iota\iota$, id est, Arietes. **F**
 Fabulam Arietis pulchre canit Oui. 3. Fast. Quae etiam his uersiculis manifestat.

Ouidius
 Thomas Rad
 nus placenti
 nus.

Aries maris uiator
 Tulit usque fidus Aetam
 Ruta aquis sorore Phrixum,
 Veniens Iouis qui ad aedem
 Sacram in hostiam cremauit:
 Prius aurea priuata
 Radiante pelle, templi
 Laquearibus decoris.
 Nitet hinc micante caelo
 Plura de Ariete lege supra.

DE TAURO SECVNDO SIGNO. Iupiter demutatus in Taurum Sidonem uenit, ut Europam Agenoris regis filiam deportaret. Is cum per

A pelagus Sidonem uenit, ibique Europā inter æquales suas ludentē in templo Aesculapij, uel in pratis templi inspexit, eamque repentinō arreptu collocatā suo tergo, deuexit in insulam Cretam; ob hāc causam Iuppiter Taurum, id est, effigiem Tauri, quam ipse exiuit, syderibus dignatus est immortalī memoria inferre. Hāc fabula prope accedit dictis Ouidij, quinto Fastorum. Quæ breuiter his metris aperitur.

Taurus amans Iuppiter optimus
Efficitur, quo possit Agenore
Progenitam producere feruidus
Ut se in amplexus societ torum.
Prata uirent: cœlo aspicit inclytam
Ludere: fit Taurus speciosior
Omnibus: & iam Europa cupidine
Eximij candoris, inhæserat
Terga premens, cum per mare turbidum
Enatat, & Cretam uehit insulam.
Oscula libans uictor ad æthera

B Transuolat: & Taurum ignibus induit,
Altifono tandem emicat aureus.

Sub hac fabula Tauri latet hęc tropica ueritas. Quod Iuppiter cū rapuit Europā, habuit nauim præsignem Tauri forma: Vel Taurum in puppi figuratū.

Abcondita est præterea allegoria theologica, quam indicat Beda supra in metro. Igitur non toruus. Est enim bos animal immolatum secundum legis traditionem, ut patet Numeri 7. &c. Apte signat nostrum redemptorem Christū, pro nobis in cruce immolatū. Quapropter Lucas euangelista, ob id quod præ ceteris uersatus circa mortem & passionem Christi ac eius immolationem, per faciem bouis significatur. Satis est.

Lucas
taurus.

De stellis autem Tauri, puta Pleiadibus & Hyadibus, in subditis abunde dicitur.

GEMINI TERTIVM SIGNVM. Ex Leda filia Cebali, progeniti sunt Castor & Pollux. Hi auctore Hygino, fuere omnium fratrum inter se amantissimi, quod neque de principatu contenderunt, neque ullam rem sine communi consilio gesserunt. Castor interiisse dicitur in oppido Adriadnis, quo tempore Lacedæmones cum Atheniensibus bella gesserunt. Alij autē, cum oppugnarent Spartam Linceus & Hydas, Pollux autem (auctore Homero) dicitur fratri mortuo concessisse dimidiam uitam. Pro quibus officijs eorum, Iuppiter inter notissima sydera eos constituisse existimatur. Geminorum sydera cum se ostendunt laborantibus nautis spem salutis præbent, teste Porphyriōne. Secundum Varonem Gemini sunt, Hercules Appollo. Alij aiunt Triptolemū & Iasonem. Lege Geminorum fabulam apud Hyginum, Bassum, Ouidium 5. Fastorum, Et in his metriculis.

Hos quod erant concordēs inuicem
Extulit ad cœlos, & splendidis
Syderibus depinxit Iuppiter:
Ut niteant alternis noctibus.

Apud receptos auctores poetas & alios, nonnulla uirorum amicorum paria connumerantur, ut hic Castor & Pollux. Sic Pilades & Orestes, Patroclus & Achilles, Theseus & Pyrihous, Scipio & Lælius, Damon & Pythias.

- Amicitia.** Hoc loco in libro Vniuersitatis uirtus amicitia, nobis ut speculū obijcitur. **D**
- Tullius.** Est autem teste Tullio libro de amicitia: Amicitia omnibus rebus humanis praeponenda. Nihilque est naturae tam aptum tamque conueniens ad res prosperas, uel aduersas, quam sit amicitia. Difficile ualde est homini, quod sibi ipsi sufficit at. Quod Aristotelem 9. Ethico. non latuit, cum dixit. Solitaria difficilis est uita. Et primo poli. Homo solitarius, aut deus aut bestia. Et idem 8. Ethico. Nullus uiuere eligit sine amicis, habens reliqua bona omnia. Si enim infelicitas aut aduersitas ingruit, bonum est habere amicos consolantes. Aristo. 8. Ethic. In infortunatis refugium est ad amicos. Et idem 9. Ethic. Amicus est consolatiuus amico, uisione & sermone. Et idem in eodem. Praesentia amicorum delectabilis est, tam in bona fortuna, quam mala. In mala, quia tristati alleuiantur amicis condolentibus. Rescete igitur dixit sapiens. Veh homini soli, quia si ceciderit non habet qui subleuet eum. Est etiam homini opus habere amicos in rebus felicibus & prosperis ac iucundis, ut habeat congaudentes. Hortatur diuus Paulus ad Roma. 12. Gaudere cum gaudentibus & flere cum flentibus. Alludit Seneca epistola 6. Nullius (inquit) boni sine socio, iucunda est possessio. Tullius libro de Amicitia sic habet. Verum ergo illud est, quod a Tarentino Archyta (ut opinor) dici solitum, nostros senes commemorare audiui ab alijs senibus auditum. Si quis coelum ascendisset, naturamque mundi, & pulchritudinem syderum perspexisset, insuauem illam admirationem ei fore, quae iucundissima fuisset, si aliquem cui narraret non habuisset. Sic natura solitarium nihil amat, semperque ad aliquid, tanquam adminiculum annittitur, quod in amicissimo quoque dulcissimum est.
- Aristoteles.** Tullius libro de amicitia eam sic diffinit. Est rerum diuinarum & humanarum omnium, cum beneuolentia & charitate summa consensio.
- Aristoteles.** Ex Aristotele 8. & 9. ethic. colligitur haec diffinitio. Amicitia est beneuolentia mutua, non latens ratione boni. Bonum est finis & causa amicitiae. Est autem triplex bonum secundum Aristotelem, utile, delectabile & honestum. Et secundum hoc tria amicitiae genera. Prima duo genera sicut cito oriuntur, ita & cito deficiunt. Ouidius primo Trist.
- Amicitia diffinitur.** Donec eris felix multos numerabis amicos
- Aristoteles.** Tempora si fuerint nubila, solus eris. **Idem in eodem.**
- Bonum triplex.** Illud amicitiae sanctum & uenerabile nomen
- Tria amicitiae genera.** Nunctibi pro uili sub pedibusque iacet.
- Ouidius.** Et idem in eodem. De eo qui etiam in aduersis fidus permanferat. **F**
- Scilicet ut fuluum spectatur in ignibus aurum
- Tempore sic duro est inspicienda fides.
- Dum iuuat & uultu ridet fortuna sereno,
- In delibatas cuncta sequuntur opes.
- At simul in tonuit, fugiunt, nec noscitur ulli,
- Agminibus comitum qui modo cinctus erat &c.
- Tullius.** Amicitia uero quae oritur ex bono honesto, scilicet uirtutibus, difficulter soluitur. Tullius lib. offi. Omnium societatum nulla praestantior, nulla firmior, quam cum uiri boni, moribus similes, sunt familiaritate coniuncti.
- Amicus quo modo sit comparandus.** Sed quo pacto amicus sit comparandus aut uenendus, adeunda est tertia epistola Senecae ad Lucillum. Ex qua haec excerpti. Si aliquem amicum existimas, cui non tantum credis quantum tibi, uehementer erras, & non satis nosti uim uerae amicitiae.
- Errat & ille, qui amicum in atrio quaerit, in conuiuio probat.
- Et nullum maius est periculum, quam quod amicos sibi putat, quibus ipse non est.
- Diu cogita, an tibi in amicitiam aliquis recipiendus sit: & cum placuerit, toto illum

A illum pectore admitte. Tam audacter cum illo loquere, quam tecum. Cum amico omnes curas, omnes cogitationes tuas misce &c.

De amicitia legito Aristotelem 8. & 9. Ethic. Tullium libro de amicitia, & libro officiorum. Senecam lib. de beneficijs, & in epistolis. Valerium Maximum libro 4. ca. 7. Ouid. lib. Trist. & de Ponto. Libros Sapientiales Salo. & Ecclesiastici. Diuum Ambro. libro de offici. Concludam autem in presentia, adhortando omnes ad ueram amicitiam exemplo Damonis & Pythiae, quorum amicitia ab omnibus celebratur, ut principatum inter omnia paria amicorum obtinere uideatur. Lege Vale. Max. lib. 4. ca. 7. Quos etiam extollit Tul. Tul. Quæst. & lib. Officiorum, & Lactantius lib. 5. diu. institut.

Tullius.
Lactantius.
Stellæ Gemina
ni indicant amicitiam.
Ptolemæus.

Stellæ præterea Geminorū: amicitia conditiones satis apertè indicant, quarum naturæ, docente Ptolemæo tract. 1. qua. ca. 9. sunt nonnullæ Saturninæ, aliqua Mercurialis, ut ea quæ est in capite Gemini antecedentis & dicitur stella Appollinis, id est, Mercurij. Aliqua Martia, ut ea quæ est in capite Gemini sequentis. Saturninæ stellæ Saturni habent naturam, datur autem (autore Fir.) Saturno firmitas & stabilis amicitia. Ecce. Mercurij stella significat amicorum facundiam, quæ Mercurio assignatur. Aristoteles 8. Ethic. Mutua colloquia, & concordia factura sunt amicitia. Et idem 9. Ethic. Amicitia bonorū augetur bonis colloquijs. Affabilitas sanè & placiditas multum conducunt pro amicitia. Stella Martica designat pro amico ad sanguinem usque & mortem certandum, uide huius exempla apud Valerium ubi supra.

B Nec illud prætereundem arbitror. Bassus & Hyginus lib. 3. de Geminis, dicunt, quòd is qui Cancro uicinior est in pede sinistro stellam habet, quæ dicitur tropos, id est, conuersio quasi pede indicare uelit in proximo adesse Solis conuersionem. Imo sunt qui sequens Gemini uocant tropos, quare (ni fallor) in Basso corrupte legitur. Alter qui tripus appellatur, is iuxta Cancrum est.

Tropos stella;

C **C**ANCER QVARTVM SIGNVM. Is teste Hygino & Basso Iunonis officio inter astra collocatus, quòd cum Hercules contra hydram Lerneam constitisset, ex palude pedem eius mordicus arripuisset. Qua de re Hercule permotum eum interfecisse, Iunonem autem Herculi infestam inter sydera constituisse & eius beneficijs magnis honoribus decoratum, 12. signorum zodiaci numero Hanc fabellam Tho. Rhadi. metrice sic descripsit. (annumeratus.

Tot stellas Herculis ense nectus
Cancer portans, & habet irradians,
Calcem morsu acriter arripuit
In Lerneæ caput arma domat
Quando Tirynthius acer, amans
Famæ. Occisum tulit æthereis
Oris Iuno breuiori mora

Attende, Hydrus mas, hydra femella genus est anguium in aquis degentium, de quo Plini. lib. 29. cap. 4. in hæc uerba. Nisi incendijs semina exurerentur non esset fecunditati eorum resistere. In orbe terrarum pulcherrimum anguium genus est, quod in aqua uiuit, Hydri uocantur, nullis serpentium inferiores ueneno. Et de iisdem idem, Hydros marinos inueniri uicenum cubitorum. Propter huius anguis fecunditatem existimari potest locum datum fabulæ. Finxerunt enim poetæ Hydram multorum capitum fuisse in Lerneæ palude, quorum aliquot excisis: toridè renascebantur. Quod monstrum cum totam eam regionem deuastaret, tandem ab Hercule claua primo ictum, deinde propter pestiferum afflatum, sagittis petiuit. Postremo cum sese solitis cauernis condidisset ligno

Q

rum congesta strue, igne consumptum est. Virgilius.

Quinquaginta atris immanis hiatibus hydra.

D

Lerna, Lernæ. Præterea Lerna uel Lernæ, authore Ptolemæo libro 3. ca. 16. tab. 10. Euro. oppidum est in agro Laconico, quod alij contendunt in agro Argiuorum uel Argolicæ locari. Ad Lernam fuit fons, aut palus: Lerna dicta Plini. libro 4. ca. 5.

Tiryntia. Rursus Tiryntia oppidum iuxta Argos, non longe à Mycenis, nō est apud Ptolemæū, sed Plini. ubi supra, à quo Hercules Tiryntius est appellatus, quod ibi alitus & educatus sit. Tiryntius quasi Argiuus, q̄ in ea prouincia gesta eius maxime claruerunt.

Macrobij dictum ualde obstrusum.

Hic occurrit Macrobij dictum ualde abstrusum & inuolucrum, quod illustrare pro uirili decreuimus. Is enim lib. 1. de Somnio Scipio. sic scriptum reliquit. Zodiacum ita lacteus circulus obliquæ circumflexionis occurfu ambiendo amplectitur, ut eum, qua duo tropica signa Capricornus & Cancer feruntur, interfecet. Has Solis portas physici uocauerunt, quia in utraque obuante solstitio ulterius Solis inhibetur accessio, & fit ei regressus ad zonæ uiam, cuius terminos nunquam relinquit. Per has portas animæ de cœlo in terras meare, & de terris in cœlum renneare creduntur. Ideo hominum una, altera deorum uocatur. Hominū Cancer, quia per hunc in inferiora descensus est. Capricornus deorum, quia per illum animæ in propriæ immortalitatis sedem, & in deorum numerum reuertuntur &c.

E

Semen uiri.

Pro illustratione huius dicti aduertendum primo. Postquam semen uiri intra formandi hominis locum receptum est, trahit id secum à uiri anima formatricem uim, eius potentia diebus ferè quinq̄ue & quadraginta sic est affectum, ut sex primis diebus lac euaserit, folliculo genitiuo circumiecto ex membrana tam tenui, qualis in ouo ab exteriori clauditur testa, quod à physicis deprehensum est, nec latuit Hippocratem de natura pueri. Nouem sequētibus: sanguis. Duodecim alijs: caro, decem & octo reliquis: figuratum, siue organifatū, tunc anima creatur & infunditur.

Luna humida
Hali Aben.
Ptolemæus.
Albertus.
Ptolemæus.

Secundo loco sciendum. Ptolemæus, Iuli. Fir. Albumasar & omnium astrolo. turba asserit: naturā Lunæ per se esse humidam & frigidā, quod Hali Aben. pluribus aperit uerbis, transeo. Et Ptolemæus tracta. 1. quadri. ca. de Luna affirmat, dicens, maior Lunæ uis est humectare. Et post pauca. Quapropter adhuc modū mutatione manifesta corpora mutat. Et (ut Alber. habet) propter cuius uicinitatē plus influit sup inferiora, q̄ alia cœlestis uirtus. Accedit Ptole. uerbo 61. centi. Luna propria est corpori, propter consimilitudinē eius in operatione.

F

Cancer Capri
cornus solis
portæ.
Portæ anima=
rum.

Tertio loco, scribunt Platonici & in naturalibus Macro. supra non tacuit, Cancrum & Capricornum dici à physicis solis portas, quia in utraque obuante solstitio ulterius solis inhibetur accessus. Per has portas animas de cœlo in terras meare, & rursus de terris cœlestia repetere. Et ideo hominum unam dici, alteram uero deorum. Hominibus dicari Cancrum, quia per hunc fiat ad ima defluxus. Dijs uero Capricornum, quia illac post mortem cœlestibus animæ restituantur sedibus.

Metonymia.
Cancer domus lunæ.
Capricornus domus saturni.

Nemo uerbis Macrobij falli debet, ut descensum, ascensumque hic accipiat secundū situm, sed hæc per Metonymiā, id est, translationem accipienda sunt. Quia Cancer Lunæ domiciliū est, Capricornus aut Saturni. Sed quia luna Cancri domina est, generationi proxima est. Saturnus uero dominus Capricorni remotissimus. Ideo per Cancrum, id est, lunarem uegetabilemque instinctū descendere animas dicunt, quæ supra exposita sunt. Per Capricornum uero, id est, per Saturnum intellectualemque instinctum ascendere. Saturnum enim prisca mentem uocant, qua sola petuntur superiora. Mens enim dicta quasi eminens

eminens

A eminens, quæ diuina suspicit & contemplatur. Aristoteles 3. Rhe. Mentem in-
 quit, ut lumen accendit in anima deus. Nunquam igitur anima est quieta, nisi
 quando deo cõiungitur. Saturnus recte à ueteribus mens appellat. Quare etiã
 doctissimi astrologi, Saturno tribuunt, solitudinem, multas cogitationes, specu-
 lationes & acerrimum ingenium. Ad stipulatur ad hoc quòd Moyses, ociũ fab-
 bati mandauit Hebræis, Saturni diem, actionibus ciuilibus bellicisque ineptũ
 contemplationibus aptum, eoque die diuinum contra discrimina patrociniũ
 obsecrandũ. Auerfanda sunt igitur nobis uitiã, uirtutes colendę, ad rectas spes
 mentes subleuandę, & redibunt animæ nostrę ad earum conditorem, à quo o-
 lim per creationem in corpora descendere. Nunc arbitor Macrobij dictum illu-
 stratum.

Mens Aristoteles.
 Moyses.

De stellis Cancrì puta Præsepi & Asellis in subditis dicemus.

LEO QVINTVM SIGNVM. Hyginus, Bassus, Leonẽ beneficio Iunonis in-
 ter astra collocatum, eo quòd uirtute ceteras feras præcellat, earum enim
 princeps existimatur. Perianthus Rhodius refert eum ob primos labores Her-
 culis, memoriã causa honorificè astris illatum. Versiculi Thomæ Radi. sunt hi
 Præstans animal uirtute Leo (de Leone.

B In syderibus claris uehitur,
 Ut nobilitatis uult meritum

Contuendum, Leonem nõ raro significare Cancrorum genus, Testis Plini. Leonis signifi-
 lib. 9. cap. 31. Cancrorũ genera, Carabi, Astaci, Tacinæ Leones &c. Significat
 Leo multis pudendum, cuius plures causæ ab eruditiss. assignantur. Cum fauo
 re auditorum, unicam pandam. Sunt qui ideo dici opinentur, quia mirũ in mos-
 dum Leoni foetet anima, quod Plini. & Aristoteles scribunt. Sat est intelligen-
 tibus dictum. Est præterea Leo animal notissimũ, & in nostro proposito sumis-
 tur pro cœlesti signo eo nomine appellato, de quo paucis præmissis aliqua dicã.

Plinius.

De Leone pro animali copiose scribunt. In primis Aristoteles libro de natu-
 ra animalũ, præcipue lib. 5. 8. & 9. post hunc Plini. in pluribus locis, copiosius
 tamen lib. 8. ca. 16, Solinus ca. 40. Alber. Mag. libro de animalibus & alij plures.
 Longũ esset & forsã auditoribus tædiũ afferret, recensere huius animalis mi-
 ratu dignas proprietates, naturas siue consuetudines, ut sunt Generositas siue
 nobilitas, fortitudo, liberalitas, clementia, gratitudo aut placabilitas &c. Qua-
 re consulto transeo. Omitto etiã allegoriam theologicam, qua deus opt. dici-
 tur Leo, Christus redemptor noster Leo. Item allegoriam Ethicam, qua homo
 uirtuosus, fortis, liberalis, clemens & graciosus exponitur Leo, sunt profecto
 sacræ literæ plenæ Leonibus.

Scriptores de Leone.

Proprietatis Leones.

C Pauca tamen hic annectenda reor ad nostrum seruientia propositum. In-
 ueniuntur nonnulli grammatici Græci asserentes, Leonem à uidenti potentia
 nomen adeptum esse, à græco uerbo λέω, id est, uideo, quòd sit fera uisus acu-
 tissimi, nec unquã omnino admittat soporem. Sed hoc alijs uideretur absur-
 dum, neque enim esse aliquod animal, cui perpetua sit uigilia, quod Aristotelis
 doctrina prorsum cõprobatur. Forte inquit, ut Dorcades, apertis oculis Leo
 cõquiescit, unde irrepfit sententia illum nunquam dormire, Leonis oculus utiq;
 permagnus est & incumbens oculo pellis longe minor, q̃ ut oculum totum ua-
 leat obtegere, unde fit: ut oculis apertis somno frui uideatur.

Leo unde.

Leo an dormi-
 at.
 Aristoteles.

Leonis oculus
 magnus.

Plutarchus libro Symposiacon, asserit Leonem propterea dici solare animal
 quòd inter quadrupedes unguibus ad uncis, catulos sola uidentes parit Leæna
 minimumq; dormit sublucentq; dormientis oculi, Et cum dormit (teste Demo-
 crito) cauda iugiter mouetur.

Leo animal
 solare.

Leo signū cœ-
leste.
Macrobius.

Cœlestis etiam Leo signum solare comprobatur. Est enim Solis domicilium, **D** de quo audiendus est nobis Macrobius primo Satur. Propterea (inquit) Aegyptij animal in zodiaco consecrauerunt: ea cœli parte, qua maxime annuo cursu Sol ualido eferuet calore, Leonisque inibi signum: domicilium Solis appellant quia id animal uidetur ex natura Solis substantiam deducere. Primo, quod impetu & calore præstat animalia, uti præstat Sol sydera. Validusque est Leo pectore & prioris corporis parte, degenerat posterioribus membris, æque Solis uis, prima parte diei ad meridiem increfcit, uel prima parte anni à uere in æstatem, Mox elanguens deducitur, uel ad occasum: qui diei, uel ad hyemem: quæ anni pars uidetur esse inferior. Idemque oculis patentibus atque igneis cernitur semper, ut Sol patenti, igneoque oculo, terramque conspectu perpetuo atque infatigabili cernit. Nec solus Leo, sed signa quoque uniuersa zodiaci, ad naturam solis iure referuntur. Hucusque Macro.

Constructio
Imaginis con-
tra calculum.

Nec id annotatione dignum prætereundem puto, Sole per Leonis signum decurrente, dominis Medicis offerri tempus opportunum ualde, & nunquam satis laudatum: pro conficiendis medicinis cōtra uenenum epidimæ repellendum. Item solaría passim exquisita componere, & rebus cordialibus cor fouere **E** De quibus, & alijs multis scripsimus in cōmentariolo de electione temporis. In præsentia dabimus auditoribus remedium quoddam, miratu dignum, contra calculum aut morbum renum, sub hac formula. Insculpe auro imaginem Leonis, Sole existente in corde Leonis, hoc est, in 22. gradu eiusdem. Sole etiam medium cœli obtinente. Et aspiciat feliciter (si fieri potest) Iupiter, aut Venus medium cœli. Aut sit Iupiter, aut Venus in bono loco figuræ cœli. Secūdo, fiat arcula ex auro in forma, sicuti fabricatur apud nos Agnus dei, tempore delecto iam supra exposito. Huic includantur hæc duæ radices, scilicet, radix petroselinæ & radix saxifragæ. Et quia ambæ sunt de natura Solis & Iouis, fiat inclusio durante Sole in bono aspectu puta sextili, aut trino cū Ioue, & sint Sol & Iupiter bene locati in figura cœli, & ualde fortes. Tertio, superiori cooperculo arculæ imponatur Corallus rubeus boni coloris. Et quia (ut plures asserunt) Corallus est de natura Iouis & Veneris, fiat impositio: cum Iupiter & Venus sese amicaliter aspiciunt, bene dispositi in figura cœli & fortes. Et in his omnibus noxijs planetarum aspectus sunt fugiendi. Hæc imago ea (ut prædiximus) arte fabre facta, gestantem contra calculum iuuat. **F**

VIRGO SEXTVM SIGNVM. Huius fabulam describunt Aratus, Hyginus, Bassus, Marcus Mani, lib. 5. Hesiodus & alij. Ex Hygino hæc. Virginem hanc Hesiodus Iouis & Themidis filiam dicit. Aratus autem Astræi & Auroræ filiam existimat. Alij Erigonem uocant, Icaris filiam, quod eodem tempore fuerit, cū aurea secula hominū essent, & eorū principem fuisse demonstrat, propter diligentiam & æquitatem: Iustitiā appellatam, neque illo tempore ab hominibus exteras nationes bello lacessitas esse, neque nauigio quemquam usum esse, sed agris colendis uitam agere consueuisse. Sed post, eorum qui sunt nati, minus officiosos, magis auaros cœpisse fieri, quare minus Iustitiā inter homines fuisse cōuersatam, denique eam peruenisse adeo, dum diceretur heu heu genus hominum natum. Itaque non potuisse pati amplius & ad sydera euolasse. Alij hanc Cererem esse aiunt. Alij fortunam.

Hæc fabula his uersiculis sic manifestatur.

Dum soles agerent beatiores
Aurea Saturno secla regente senec,

Princeps

A Princeps uirgo fuit feueriorem.
Iustitiam seruans, nomen & inde tenens.
Quæ cum cerneret omnibus tenaces
Eile animos, & quod saxea corda forent:
Et quemque officij benignioris
Ingrate oblitum, transuolat ad superos.
Sic Virtus fugiens ineptiores
Sydere foelicit transmeat ad superos

Satis utile esset, si temporis breuitas non prohiberet allegoriam theologia
cam siue ethicam, de iustitia exugere. Aut moralem de uirginitate. Sed his mis- **Virginitas**
sis, duo dumtaxat apperiam. Primū physicum de probanda uirginitate, in hunc **probat.**
ferè modū. Recipiat Gagates lapis nigri coloris, qui à multis Ambra nigra ap- **Gagates lapis**
pellatur, & est leuis, aridus, non transparens. Is in aqua tritus ac prægnañti ex-
hibitus foetum accelerat, ac quocunq; modo mulieri propinatus in potu fuc-
rit, cogit corruptam urinam fundere. Virginem uero minime. Ecce. Legito
Plini. lib. 36. ca. 19. & Speculum lapidum Leonardí Pisarenfis.

Secundum miratu dignū reperi apud Albumasarem libro sexto eius intro- **Mira Albuma**
ductorij in Astronomiam capi. 2. De naturis signorum. Cuius hæc sunt uerba **sar de uirginis**
B Virgo signum &c. Oritur in primo eius Decano, ut Persæ, Chaldæi & Aegy-
ptij, omnium quæ duorum Hermes & Ascalius, à primæ uæ ætate docent, puella cui
Persicum nomen Seledenos de Darzama, Arabice interpretatum Adrenedes
fa, id est, uirgo, munda puella, dico: uirgo immaculata, corpore decora, uultu ue-
nusta, habitu modesta, crine prolixo, manu geminas aristas tenens, supra solium
aulæatum residens, puerum nutriens, ac iure pascens, in loco cui nomen He-
bræa, puerū dico à quibusdam nationibus nominatum Iesum, significantibus
Eeza, quæ nos græcè Christū dicimus, hæc Albu. Ex his uerbis manifeste de-
monstratur saluatorem nostrū ex illibata uirgine natū. Oritur ergo hæc uirgo
Iesum pascens. Proteruis accedat apella Iudæus, qui uirginem matrem renuit,
cum tantis ætatibus, tot ante secula gentiles ista præuiderint. Et si Verpus di-
cat, non dicunt hi ipsam uirginem pueri illius matrem, sed tantum iure ipsum
pascens. Erubescere infelix, quia quæ iure pascit, non nisi mater est.

C Pulchra argumentatio contra obstinatos Iudæos, qui omnia suorum codi-
cum dicta, de natiuitate, conceptione, passione, morte, & resurrectione nostri **Augustinus,**
Messiæ perperam interpretantur, & falsis glossellis obumbrant. Diuus Augu-
stinus consimilibus utitur argumentis, cōtra Iudæos seruum pecus, disputans
cum ipsis, de dei filio, de natiuitate Messiæ per uirginem, passione &c. adducit
sanè gentiliū dicta & præcipue Sibyllarum, ut patere facile potest legenti ser-
monem eiusdem, de uigilia natiuitatis Domini. Plura tribuit sanctus pater di-
ctis Sibyllarū, Legito libro 18. & 21. De ciui. & alios. Memini me legisse apud Si-
byllam Delphicam. Hæc uerba. Nascetur propheta è uirgine absque humana
corruptione. Et Sibyllam Europeam. Veniet montes & colles transiens, & in
paupertate regnans cum silentio dominandi, è uirginis uase exiliet.

DE LIBRA SEPTIMO SIGNO. Vetusissimi Astrologi (qui zodiaci signa
recensuerunt iuxta imagines octauæ orbis, quem supremum putarunt)
dumtaxat undecim signa numerarunt, Scorpionem & Libram in unum redi-
gentes. Postea alij facta sectione, duodecim recensuerunt. Recte igitur Hyginus
dixit, Scorpium hic propter magnitudinem membrorum in duo signa diuiditur, **Libra iuste in**
quorum unius effigiem nostri Libram dixerunt &c. Nō est hic lectori de Libra **cœlum colles**
expectanda fabula. Sed in primis hic contuendum erit, eam cœli partem iuste **cata**

Libram appellari. Nam cum Sol cursu suo eo peruenerit, puta ad eius initium, dies & nox æqua lance diuiduntur, accidit enim æquinoctiū autumnale, quem admodum in Ariete uernum. Virgilius primo Geor.
 Libra diei somnique pares ubi fecerit horas,
 Et mediū luci atque umbris iam diuidit orbem
 Exercete uiri tauros.

Virgilius. Et Marcus Mani. libro 3. ca. 1.

Libra, Ariesque parem reddunt noctemque diemque. Legito plura supra.
 Præterea hic locus Ciceronis explicandus est, qui libro secundo diuinationum sic scriptū reliquit. Lucius Taurutius Firmanus Romam, in iugo cū esset Luna, natam esse dicebat, per iugum hic libram accipito. Græci sanè Scorpij priorem partem quæ librę aptatur *ἰγυδιον* dicunt, id est iugum. Nos Chelas appellamus. Ouidius primo Fasto. uocat brachia, cum inquit.
 Octipedis frustra quæruntur brachia Cancri

Mar. Mani.

De natali urbis Romæ scribit Solinus cap. 2. in hæc uerba. Vbi tugurium fuit Faustuli, ibi Romulus mansitauit, qui auspicato fundamenta murorum iecit duo de uiginti natus annos Christi Calend. Maias, hora post secundam ante tertiam, sicut Lucius Taurutius prodidit, mathematicorum nobilissimus, Ioue in Piscibus: Saturno, Venere, Marte, Mercurio in Scorpione. Sole in Tauro, Luna in Libra constitutis.

Natiuitas Romæ. Solinus.

Iustitia cōmutatiua. Aristoteles.

Cōmutatiōnes.

Leuiti. 19.

Esai. 59. Ouidius.

De iustitia cōmutatiua. Aristoteles.

Deinde per Libram scriptam in Vniuersitatis lib. p allegoriam nobis accipienda est æqualitas in iustitia. cōmutatiua seruanda. Cōmutatiua enim iustitia, ut Aristoteli 5. Ethic. placet, æqualitatem seruat in cōmutationibus inter duas singulares personas in proportione arithmetica, ut puta tantū sit pretium, quantum ualeat res empta &c. Sunt autem cōmutationes etiam uoluntariæ, ubi amorum interuenit consensus, multiplices, ut emptio, uenditio, locatio, cōmodatio, mutuidatio &c. In quibus neglecta iustitia cōmutatiua, cōmittuntur fraudes & doli ferme innumeri & uisuræ &c. De iustitia cōmutatiua, scriptū est Leuiti. 19. Statera iusta & æqua sint pondera. Iustus modius & æquus sextarius. Cōtra de iniustitia scribitur Esai. 59. Concursum est retrorsum iudiciū, & iustitia longe stetit, & corruit in plateis ueritas, & æquitas non potuit ingredi. Ouidius describens ferream aetatem in qua nos uersamur, ad propositum sic cecinit.

De duro est ultima ferro.
 Protinus irrupit uenæ peioris in ætatem
 Omne nephas, fugere pudor, uerumque, fidesque.
 In quorum subiere locum fraudesque doli que
 Inuidiæque, & uis, & amor sceleratus habendi.
 Viuitur ex raptō, non hospes ab hospite tutus.
 Non focer à genero, fratrum quoque gratia rara est.
 Filius ante diem patrios inquirat in annos,
 Victa iacet pietas, & uirgo cæde madentes
 Vltima cœlestum terras Astrea reliquit.

Et infra.

Et iterum infra.

SCORPIVS OCTAVVM SIGNVM. Hic sanè à Ioue inter astra illatus est, q̄ cum Orion uenaret, & in eo exercitissimum se esse cōsideret, dixisse etiam Dianæ, & Latonę, se omnia, quæ ex terra oriuntur, interficere ualere, ob cuius loquacitatem Terram permotā Scorpionem eduxisse, qui Oriona percussit & occidit. Iouem autem utriusque animum admiratum, Scorpionem inter astra collocasse, ut species eius hominibus documento esset, ne quis eorum aliqua re sibi nimium confideret. Dianam autem propter studium Orionis à Ioue, ut ibi

illi

STOR
 illi benefic
 lum const
 Salsus O
 Lustrate
 Quadra
 Germin
 Terra p
 Occidet
 Talia ut
 Protulit
 Et mod
 Morlib
 Transfr
 Mens h
 Scorp
 de Scorp
 ..ca. 25.
 Bis pari
 Scorp
 culi fun
 nulloq̄
 & in
 diodi
 inter
 ipso
 contra
 plura
 mas M
 Fabu
 ut spec
 nimitas
 ergo m
 quod in
 C nihil m
 betur,
 nimus
 uel ui
 raris d
 bitos
 quis fa
 sus. n.
 na, qu
 ta cupi
 qua Tu
 ad Gal.
 maiora
 SAGIT
 Dicitur
 an Solen
 solutum

A. illi beneficium daret petenti, quod ultro terræ tribuisset, itaque Oriona in cœ-
lum constitutum, ut cū Scorpio oriente Orion occidat. Hæc metricè sequitur.

Salsus Orion dum sternit humi
Lustra ferarum intrans, omne genus
Quadrupedum, Latonam alloquitur.
Germinet optatum seminibus
Terra potens, percussum iaculo
Occidet hoc forte, quicquid erit,
Talía uix fatus, cum ira solum
Protulit ignitum scorpionum habens,
Et modo tantus uires rapitur
Morsibus, & uili morte cadit
Transtulit hunc cœlo cunctipotens
Mens hominum fidat ne nimium.

Scorpio dicitur herba, nomen accepit quod semen habet ad similitudinē cau-
de Scorpionis, folia pauca, ualet aduersus animal nominis sui. Testis Plini. lib.
22. ca. 25. & in multis alijs locis. Est & Scorpius Piscis marinus Plini. 32. cap. 7. Et
B bis parit in anno. Idem lib. 9. ca. 51. Eius in medicinis usus legitur apud eundem
Scorpius animal terrestre, de quo hic tractatur, de quo Plini. lib. 11. ca. 25. uermi-
culi sunt ouorum specie, pariunt, similiterq; perimunt, semper cauda in ictu est,
nulloq; momento meditari cessat, ne quando desit occasione, ferit obliquo ictu
& inflexu. Gemini sunt nūnullis aculei, & mares sæuissimi. Venenū oibus me-
dio die cū incanduerē Solis ardoribus. Itemq; cū sitiūt Cōstat & Septena caude
internodia sæuiora esse, pluribus. n. fena sunt, homini icto putat esse remedio
ipforū cinis potus in uino, aut oleo mersus. Verum Plini. plura ponit remedia
contra morsus Scorpionum, quem lege. Est & Scorpio cœleste signum, de quo
plura Iul. Fir. lib. 2. capite 12. ubi habet, quod sit signum falsidicū, debileq; Do-
mus Martis, & significet medicos fictos & indoctos.

Scorpius her-
ba.

Scorpius pi-
scis.

Scorpius ani-
mal terrestre.

Scorpius sig-
num.

Fabula ipsa satis indicat, quare Scorpius sic collocatus inter astra. Cū dicit,
ut species eius hominibus documento esset &c. Aduertendū hic, quod magna
nimitas est quasi fortitudinis pars, & est spontanea difficiliū aggressio. Dicitur
ergo magnanimitas quasi magnorū siue ad magna animositas, maximum autē
quod in usum hominis inter exteriora uenit est honor. Hunc. n. deo adhibemus
nihil maius habentes. Honor in signū uirtutis exhibetur. Is autē cui Honor exhi-
C betur, excedere potest, aut deficere, aut medio modo se habere, & tunc magna-
nimus appellat, qui magnis honoribus, quibus ob magnitudinem donorū dei
uel uirtutū dignus est, dignificat se & quando oportet. Magnanimus. n. cōside-
ratis donis dei, ad pfecta uirtutis opera tendit, & honores in signū talium exhi-
bitos non respuit. Difficile est & laboriosum tenere mediū huius uirtutis, a quo
quis facile deuiat, puta per p̄sumptionē, de qua Aristo. 4. Ethī. p̄sumptuosus.
n. ad maiora tendit, quàm sibi cōueniat, aut querit honorari ex bonis fortu-
næ, quibus propriè honor nullus debet. Ambitio. s. honoris & laudis imodera-
ta cupiditas. Ambitiosus. n. amat primos accubitus in cōuiujs. Inanis gloria de
qua Tul. 1. Offi. quæ querit in rebus huius mundi prosperis & iucundis. Paulus
ad Gal. 6. nō efficiemini inanis gloriæ cupidi. Inde etiā orit iactantia. Iactator. n.
maiora de se uerbis & iactis fingit, q̄ sint in eo aut propter gloriā aut lucrū &c.

Magnanimitas.

SAGITTARIVS NONVM SIGNVM. Fabula apud Hyginum, Sagittarium
dicunt nonnulli esse Crocum Euphenes Musarum nutricis filium. Ut
ait Sostenus, eum domicilium in monte Helicone habuisse, & cum Musis
solutum delectari, nonnunquam etiam studio uenationis exerceri. Itaque pro

merita diligentia magnam laudem assecutum. Nam & celerrimum in syluis & D acutissimum in Musis factum esse. Pro quo studio petisse musas à Ioue ut in ali quo astrorum numero deformaretur. Itaq; Iouem fecisse, ut cum omnia illius artificia uno corpore uellet significare, crura eius equina fecisse, quòd equo multum sit usus, Sagittas pro ingenio adiunxisse, ut ex his & acumen & celeritas esse uideretur. Caudam Satyricam in corpore fixisse, quòd nò minus hic Musis, quàm Liber Satyris sit delectatus. Versus huius fabulae.

Crotus erat musis charissimus, elegantiori
 Ingenio, atq; sequens animalia feruido labore
 Puluerulentus equo, quæ fortibus obruens sagittis:
 Castalidum crescens in amore, placebat ampliori
 Virtutum cumulo, non carminis & politiore
 Descripti rythmo usus defuit, & lyram sopitis
 Corporibus placidæ requiei causa, per alta montis ibat,
 Parnasi tundens digitis, caua saxa replicabant.
 Dulcisonas uoces. Quid? Talia uirgines docebant.
 Hæ tandem orassent cum numina Iupitris, nitenti
 Sydere uestiret Crotum. Faciam inquit, & beatus
 Hospitium semper dicitur, & altior tonantis
 Aula, polo his dictis hunc transtulit, utq; nota cunctis
 Redderet arma, quibus ualuit, dedit arcum, equina membra,
 Ingenijq; aciem referentia robora in sagittis.
 Et caudam Satyri, quo gaudia non minora Musis
 Iuuat ex Croto causari & Arcades solebant
 Quam quæ capripedes dare saltibus ebrijs Lyco.

Macro. de Sa-
gittario.

Macrobius libro primo Saturnalium sic de sagittis scripsit. Sagittarius, qui omni-
 um zodiaci domiciliorum imus atq; postremus est, ideo ex homine in feram
 per membra posteriora degenerat, quasi postremis partibus suis à superis in in-
 ferna detrusus. Sagittam tamen iacit, quod indicat tunc quoq; uniuersorum con-
 stare uitam radio solis uel ab ima parte uenientis. Iul. Fir. lib. 2. ca. 12. Sagittarium
 ponit signum esse pulchre uocis, ueridicum, domum Iouis, & significare omnia
 loca irrigua, montes, & hortos, & quicquid in se aliquid amoenitatis continet.
 Idem item lib. 5. ca. 1. Quòd si in sagittario horoscopus fuerit, is plurimas artes
 & disciplinas consequetur, eritq; cordatus, ingeniosus & omnium rerum scius.

Iul. Fir. de Sa-
gittario.

Musæ quid
Proclus.
Iupiter
Mnemosyne.

De Musis hic pauca annectere libuit. Proclus Diadochus in Hesiodicis
 enarrationibus, scribit Musas ideo tradi Iouis filias & Mnemosynes, quòd ad
 præcinctum literaria uelut palestra tendentem, necesse sit intelligendi percipien-
 diq; potestate, atq; item retinendi præcipue pollere & per Iouem significari cui
 attribuitur intellectus. Et per Mnemosynem: Memoriam à *μνήμη* uocabulo
 memoriam significante. Sunt igitur Musæ intellectus & memoria, Est autem Me-
 moria necessarium maxime uitæ bonum, & thesaurus eloquentie, ac tanquam
 lumen aliquod. Hanc in seipso eatenus florenter excelluisse scribit Seneca, ut
 non ad usum modo sufficeret, sed ad miraculum usq; procederet. Nam duo mi-
 lia nominum, inquit, recitata, quo ordine erant dicta referebam. Ducentos quo-
 que uersus ab ultimo incipiens recitabam.

Memoria ne-
cessaria.

Seneca

Docilitatis p-
tes memoria,
oxytes, anchi-
noea.

Docilitatis sanè partes, ut ex Græcis tradunt aliqui, tres uidentur. Anchi-
 noea, Memoria, Oxytes. Est autem memoria eorum, quæ quis didicit, cõseruatio.
 Oxytes mentis intelligitur celeritas. *ἀρχίνοια*, id est, solertia ubi ex his quæ di-
 dicimus, etiam quæ non didicimus, ueniamur.

Fons Lethe
Mnemosynes.

Fingunt ueteres apud Trophonij specum fuisse fontem qui dicebatur Lethe
 cuius

B

F

STO
 cuius aqu
 ter erat, q
 mium r
 Fingu
 maximu
 ille. Nan
 nissimu
 raque co
 mi opifi
 in medic
 Musaru
 ro, ut ait
 hic alius
 uult, qu
 mi opifi
 bia & L
 habent,
 B loquend
 saque a
 officio
 do, pro
 functio
 presta
 plurim
 tioner
 Apule
 num ue
 donu, in
 filios est
 ut habet
 qua om
 re debet
 dem pro
 C deum, e
 norifica
 per diu
 his qua
 dest e
 in Pfal
 tur. Ma
 stellæ n
 rum test
 nis insig
 cer Sanc
 re insign
 nalis R
 ti

A cuius aquam hauriebant descensuri, ut omnium irreperet obliuio. Rursus & aliter erat, quem Mnemosynes, id est, memoriae uocabant, ut hausta inde aqua omnium recordarentur, quae uiderent.

Fingunt praeterea poetae Musas ducere choreas. Volunt Platonici deum optimum terram, tanquam chorum aliquem, diuini templi medium constituisse. Nam cum mundum (ut Platonici uolunt) ubique construeret rationis plenissimum, quo clarius suum referret authorem, in sphaera qualibet uiuentia pleraque collocauit, quae non templum modo redderent excultissimum, sed summi opificis laudes assidue concinerent. Quod ipsum humanas itidem mentes in meditullio positas facere uoluit. Hic igitur est illa ueteribus celebrata chorea Musarum, quae ad Apollinis ipsius imperium recinit perpetuo, saltatque. Ipse uero, ut ait Orpheus, Coelum uniuersum cithara temperat canora. Apollo uero hic alius non est, quam deus, quem uniuersalem uocat Pythagoras, dictumque uult, quasi *ἁπλόορ*, id est, simplicem ac unum. Vt autem humana mens ipsius summi opificis laudes recinere & caelebres choreas ducere posset, dedit homini Labia & Linguam. Labia profecto, quae in homine praesignent ab caeteris rationem habent, in brutis quippe dentium modo haec tegumenta sunt, at nobis etiam in

Musarum chorea.
Platonici.

Orpheus.

Labia & lingua.

B loquendi necessitate mirabile suggerunt adiuumentum, indeque mollia, carnosaque ab rerum natura efficta sunt. Vt enim humana lingua duplici fungitur officio aut munere, conceptus animi enuntiando, & saporum uim praesentiendo, propterea quae ab caeteris disparatur, nec similis est, ita nec in labijs simplex functio est, sed dentes quidem cum decore cōtegunt plurimo, tum locutionem praestant magis articulatam. Ea nanque cōflatur ex literis, quarum enuntiatione plurimum obturbata, detruncata nec intelligibilis praestaretur, nisi ad hanc rationem labia, linguamque conformasset artificis infinita prudentia. Eleganter Apuleius dixit, Os hominis esse animi uestibulum, orationis ianuam, cogitationum uero comitium. Maxi. & opti. deus homini dedit linguam, incomparabile donum, in quo sua bonitas infinita, inestimabili munificentia nos, ut legitimos filios est amplexata. Huius incomparabilis doni usus hic missos facio, praeter id ut habet diuus Ambrosius in Hexameron, quod lingua loquentis plectrum est, qua omnis diuinae maiestatis amplitudinem & sapientiam tuba clarius recinere debet & eius laudes iugiter decantare. Et ideo necessaria est laus oris, non quidem propter deum, sed propter ipsum laudantem, cuius effectus excitatur in

Humana lingua duplex habet offi.

Apuleius.
Lingua incomparabile donum

Ambrosius.

C deum, ex laude ipsius. Iuxta hunc Davidis uersiculum. Sacrificium laudis honorificabit me, & illic iter, quod ostendam illi salutare dei. Et in quantum homo per diuinam laudem affectu ascendit in deum, in tantum per hoc retrahitur ab his quae sunt contra deum Esai. 48. Laude mea infrenabo te, ne intereas. Prodest etiam laus oris ad hoc, quod aliorum affectus prouocetur in deum. Vnde in Psal. dicit. Semp. laus eius in ore meo. Et subditur. Audiēt mansueti & latentur. Magnificate dominum mecum &c. Ad stipulantur ad nostrum propositum stellae nostri Sagittarij, quarum nonnullae sunt de natura Iouis & Mercurij, quarum teste Iul. Fir. libro sexto cap. sexto. significatio decernit maxima religionis insignia, legisque peritum reddunt. Est autem laus dei religionis actus, ut docet Sanctus Thomas, secunda secunda, Quaest. 91. Collibuit tandem his iungere in signe miraculum nostris uisum temporibus. Psittacus fuit Ascanij cardis

David.

Stellae Sagittarij.

Mirum de psittaco.

nalis Romae, aureis numis centum comparatus, qui articulatissime, continuatis semper uerbis, Christianae ueritatis symbolum intergrum pronuntiabat, perinde ac uir peritus enuntiaret. Id praclarum & dictu rarissimum est. Qui habet aures audiat,

CAPRICORNVS decimum signum. De eo Hyginus hanc recitat fabu
 lam, Aegyptij sacerdotes & nō nulli Poetae dicūt, Cum plures dii in Ae-
 gyptum conuenissent, repente uenisse Typhona acerrimum giganta, & maxi-
 mum deorū inimicum, quo timore permotos deos in aliā figuram se cōuertisse
 Mercuriū factum esse Ibiū, Appollinem auem, quae Threicia auis id est grus,
 Dianā cato assimulatā, quibus de causis Aegyptios ea genera uiolari nō sinere
 demonstrant, quod deorum imagines dicuntur. Pana autem in flumen se deie-
 cisse, & posteriorem partem effigem Piscis, alteram uero Hirci fecisse, & ita à Ty-
 phone profugisse, cuius cogitatum Iuppitrem admiratum, effigiem eius inter
 tydera fixisse. Metrice sic exponitur.

Olim Niliferis partibus, deorum
 Sancta cohors aderat, cum gigas nephandus
 Typhon insidias omnibus parauit.
 Huic inimicitiae, maior & similtas
 Cum dijs & summo perstitit tonante.
 Pan deus Archadiae cum uideret omnes
 Per formas uarias in fugam coactos
 Fit Caper & Piscis, perfidumq; lufit.
 Ingenium cuius Iupiter stupendum
 Admirans astris fulgidis decorat.

Capricornus Capricornus caelestis signū est zodiaci, ad quod cū sol motu suo adierit cau-
 caelestis. sat solstitium brumale. Et hoc accidit nostra tempestate 11. aut 12. die decembris
 Solstitiū quan quod tempore natalis Christi fuit ad 25. diem eius, de quo plura utiliter scribit
 do. Aug. diuus Augustinus sermo. 12. 13. & 18. de natiuitate christi.

Macro. De Capricorno Macro. lib. 1. Sat. sic, Capricornus ab infernis partibus ad su-
 pera solem reducens, caprae naturam uidetur imitari, quae dum pascitur, ab imis
 partibus semper prominentium scopulorum alta deposcit.

Iul. Fir. Iulius Fir. lib. 5. ca. 1. Si in Capricorno horoscopus fuerit inuentus, amicis pu-
 ro excubit, id est, commouebit amicitiam semper affectu, erit subdolosus, laetus &
 qui, cum nihil desit ad uitae subsidium, tamen peregrinetur, & quibus uitae ali-
 gitis longis & prolixis semper precibus molestus &c.

Macro. Afferit Macro, animas per Capricornū in caelum reuerti, quod dictum tan-
 quam inuolucrum supra de Cancro elucidauimus.

Caper, Capri- Caper, Capricornus aut Hircus pro animali. Est autē Hircus ex lib. de natu-
 cornus Hircus ris rerum caprae mas, animal bellicosum, animosum & robustum. In fronte au-
 animal descri- tem illi & cornibus est maxima fortitudo. Isidorus, Hircus est lasciuum animal
 bitur. & semper feruens ad coitū, cuius oculi ob libidinem in transversum respiciunt.

Isidorus. Huius animalis natura adeo calidissima est, ut adamantem lapidem, quem nec
 Sanguis hirci igni nec ferri materia domare ualet, solus huius cruor dissoluat atq; molliat. Plin-
 molliat adamā. nius lib. 28. ca. 9. de Hirci sanguine sic scribit. Hircorum sanguini tanta uis est,
 Plinius. ut ferramentorum subtilitas non aliter acuat, aut induretur, aut scabricia po-
 liatur, uehementiusq; quam lima. Idem Plini. eodem lib. ca. 13. Primum omnium
 rabiem Hircorum si mulceatur barba mitigari.

Homines olent Homines qui rem Venereā agunt, aut qui aetate sunt quae sufficiat Veneri
 ut Hirci, in a male olent, hoc est, odorem Hirci reddūt, huius ratio. In actu Venereo non so-
 raee quae suffi- lum emittitur semen, sed etiam spiritus &c. In pueris autem non fit huiusmodi
 cit Veneri. odor, quoniam puerorum spiritus humorem & sudorem cōcoquere potest &
 consumere, Virorum autem nequit, proinde sunt in his humiditates crudae, in
 digestae, ac ad corruptionem procliuēs. Ideoque sudores eorum & resoluti hinc
 fumi

A fumū grauitē olent, neque enim calor latenter cōsumit, ut in pueris, sed extrudit potius & vapores cōcit, idque in alis præcipue, atque inguinibus &c. In de eruditi putant pueros dici Hirquitillos, ubi primū ad uirilitatem accedunt. Hirquitalli.
Fitque Venereorum appetentiā opportuna, ex hircorū libidine aut odoris in
In Proverbio est, hircos pati facile ipsis intuentibus fœminas (suauitate. Hircospati fa
iniri, omninoque, quod dicitur, susque decepterant. Ego eos taxo, qui cōniuent cile.
& dissimulant se non uidere, cum eorum fœminæ cum alijs rem carnīs agunt,
quos uoco Coniectores, gutemeñlin, Eslich holer.
Possēt per Capricornum hīc sumi allegoriā ethica & liberalitas intelligi, tran
(seo tamen.

AQVARIVS VNDECIMVM SIGNVM. Hunc complures Ganymedem esse dixerūt, Troili regis Troianorū & Callirhoës filium, qui cū in Ida monte uenaretur, ob nimiam pulchritudinem à Ioue adamatus, & per Aquilam parentibus raptus, inter astra est collocatus & deorum minister factus existimatur. De hinc Aquarius dictus est, quod undas funderet. Hunc Nigidius Hydrochoon appellat. De quo Catullus de Coma Berenices, Protinus Hydrochoi fulgeat Oarion. Versiculi Thomæ Rhadini.

B Altisonans Iuppiter
Ardebat Ganymedis amoribus,
Qui forma superando iuuenulos
Iliades floruit,
Vnguibus hunc intulit
Cælo prima auium: faciem Iouis
Dum atris penna coloribus occulit,
Vt superis pocula
Ponat in alto æthere,
Fulget syderibus radiantibus,
Largo munere amantis, ubi omnia
Fœlicibus secula
Officiis transit

Aquarios legimus nuncupatos hæreticos quosdam, qui aquam offerebant solam in calice sacramenti, de quibus in Iure ponti. 24. q. 3. ca. quidam hæretici. Aquarij hære.
Et totum caput ipsius Isidori libro octauo Ethimo.

C Apud Ciceronem in epistolis fami. à Cælio cōcinnatis, uidentur esse Aquarii, qui aquam circunferunt uenalem. Nisi ego (inquit) cum Aquariis & tabernariis pugnarem. Aquarij.
Sunt & Aquarii, qui publicis aquis præficiuntur, hi quandoque dicuntur aquarū curatores, possunt etiam uocari Castellani. Iulius Frontinus, Aquariorum fraudem nominat, quos aquas ex publicis ductibus in priuatorum usum deriuare deprehendisset. Et Aquiminaria: uasa apud Pomponium iureconsultum dicunt, ut sint ad abluendas manus instrumenta. Aquarioli dicuntur qui Aquarioli.
uxoris supra æquo animo ferunt.

De Aquario cœlesti signo, scribit Ouidius primo Fasto.

Hæc ubi transferint, Capricorno Phœbe relicto
Per iuuenis cures signa regentis aquam.

Iul. Fir. Aquarius est signū pulchre uocis, domus Saturni, significat loca fluentia, atque irrigua, fontes, maria, loca, montesque. Principes quoque callidos, dolosos, uersipelles, uates demū, magos, sophistas, mantios & tabellarios, siue cursores. Macro. i. Sat. Aquarius nōne ipsam uim solis ostendit? unde enim imber caderet in terras, nisi solis calor ad supera traheret humorem? cuius effusio pluuialis est copia. Iul. Fir. Macrobius.

Solis ingressus in Aquariū. Apud ueteres ex sententia Plinij, Ouidij, Porphirionis, Collumellæ, sol ingressus est Aquarium 16. calen. Febru. Hoc est 17. die Ianu. nostro tempore ingreditur 4. Idus Ianu. Hoc est 10. die Ianu. In hoc signo sole constituto horrendæ tēpestates & ingentia frīgora esse solent, authore Por. Quare Hor. Aquarium aquæ tyrannum uocat.

De Aquarum diuersitate, differentia, colore, sapore plura legitis apud Aristotelem, Vitruuium, Plini. Solinum & Pomponium &c.

Per Aquarium allego, accipitur ἐπιείκεια uirtus, latine æquitas dicta.

PISCES SIGNVM duodecimum. Fab. ex Hygino. Pisces diogenites erit. Brachus ait quodam tempore uenerem cū cupidine filio in Syriam ad flumen Euphratem uenisse, & eodem loco repente Typhonem gigantem, de quo supra diximus, apparuisse. Venerem autem cum filio in flumen se proijcisse & à gemellis piscibus suscepti, & ibi figuram piscium forma mutasse, quo facto periculo liberatos fuisse. Qui sanè pisces à merito translati feruntur in coelū. Itaque postea Syros, qui his locis sunt proximi, destituisse pisces esitare, quod uereantur eos capere, ne simili causa deorum præsidia impugnare uideantur, aut eos ipsos captare. Est autem unus ex his Boreus, id est, magis à zodiaco uersus septentrionem expositus, attingens Andromedæ brachium. Alter Notius, aut meridius. Non intellige lector, quod sit collocatus uersus meridiem à linea egyptica, sed dicitur Notius respectu piscis borei, eo quod plus uergit uersus meridiem, sunt tamen per colligaturam atq; caudis iuncti.

Huic fabulæ adhærent hi uersiculi,

Cum uenus nato sociata flumen
Visere Euphratem cupiens, per amplum

Incederet alueum,
Typhona uidet grauem.

Horruit flauis capitis capillus.

Nate, qui uirtus mea semper extas,
Hostis noster (inquit) adest nephandus,

Ni sit fuga, pessimus
Interficiet nos.

Conciti intrant æquora, mutuata
Adiuuat piscis geminos figura.

Quos, pro bene præstito,
Circumdedit ignibus.

Pisces signum zodiaci. Ouidius. De signo piscium Ouidius 2. Fast. abunde fabu. etiam recitando tractat, Incipit enim.

Iam leuis obliqua subsedit Aquarius urna,
Protinus æthereas accipe piscis aquas &c.

Sol intrat pisces. Iulij, Fir. Ingreditur autem sol Pisces, secundum Ouidium, 15. calend. Martij, id est, 15. die Febru. Nostra tempestate 6. aut 5. Idus Febru. id est, 8. aut 9. die Februarij.

Iulij, Fir. pisces sunt in coelo, signū foemi, duplex, humidū, aquosum, sed unus piscis ad austrū fertur, alter ad Aquilonem. Domus louis, significat loca ruinosā, humida, piscatores etiam & nautas.

Macro. lib. 1. Sat. In ultimo ordine zodiaci pisces locati sunt, quos cōsecrauit Soli nō aliqua naturæ suæ imaginatio, ut cætera, sed ostentatio potentiaē syderis, à quo uita non solum aëreis terrenisq; animalibus datur, sed illis quoq; quorum cōuersatio in aquis mersa, uelut è cōspectu solis exulat. Tanta est uis solis ut abstrusa quoque penetrando uiuificet.

Hic de

A Hic de piscibus uaria & miratu digna addenda essent, sed remitto lectorem ad Plini. lib. 9. & decimum.

Duodecim signis uniuersalibus zodiaci imaginibus absolutis. Venio ad textum Procli, ubi scribit. In his duodecim, stellæ quædam sunt, quæ ob quasdam quas referunt notas, proprias appellationes meruerunt, siquidem sex numero quæ in Tauri dorso uisuntur, Pleiades nominantur.

Pleiades igitur, siue Atlantides, aut Vergiliæ, ex eo quod in cælo sunt cogniti Scriptores de tu facillime, ab innumeris ferè predicantur. Poëtæ eas nō tacent. Virgii. 1. Aeneid. Pleiadibus, dos, & primo Georgi. Ouidius in pluribus locis, s. 3. Fasto. Et idem 5. Fasto. Et item primo de Ponto epistola ad Seuerū. De iisdem Aratus in Phœno. Et post, Germanicus Cæsar, Rufus Festus. Bassus poëta in cōmen. in Ger. Mar. Mani. lib. 5. Item Hyginus lib. 2. & tertio de Tauro. Et de his sapius Plini. lib. 18. ca. 24. 25. 26. 27. 28. 29. & 31. Et in sacris literis, scilicet, Iob 38. ubi diuus Grego. & S. Thomas cōmentando plura scribunt. Item Beda in libello suo de stellis. Et Ptole. de iis tracta. 1. quadri. cap. 9.

Sunt præterea harum stellarum hæ nomenclaturæ.

Athorace Ptole. lib. quadri. tract. 1. ca. 9.

Athoraye, Hali Aben Ragel.

B Pleiades, Plyades.

Atlantides.

Vergiliæ.

Vestis institoris, lege Plini. li. 18. c. 25.

Massa.

Gallicia.

Biurio.

Septistellium.

Namq; Vergiliæ priuatim attinent ad fructus, ut earum exortu æstas incipiat, occasu hyems, semestri spatio intra se messes, uindemiæsq; & omnium maturitatem complexæ. Ad idem Rufus Festus, de Pleiadibus.

Nec minus arenti cum crine attollitur æstas

Et cum cana comas redit anno bruma rigenti,

Tempora designant, nam si se gurgite tollunt

C Vergiliæ, curuas in flaua noualia falces

Exercere diēs, si condunt: æquore flammas

Tellurem presso proscindere tempus aratro

Pro horum intellectu contuendum. Nostra tempestate stellæ Pleiades sunt in 22. & 23. gradu Tauri supremæ spheræ, quæ Ptolemæi fuere in 1. & 2. gradu eiusdem Tauri. Coniungitur autem Sol quotannis iisdem 3. & 4. diē Maij, postea diebus sequētib; propter recessum Solis à Pleiadibus, dicunt oriri Heliace. i. ante Solem & tunc incipit æstas præambula aut initialis, de qua loquuntur omnes cōmemorati authores, & usuuenit nostro tempore circiter 7. 8. 9. aut 10. diē Maij, uel, ut nouitiis satisfaciam cū Sol ingreditur Geminos. s. nostro tēpore 11. diē Maii. Habes igitur iuxta authorū mentem, q; Pleiadibus Heliace exoritis incipit æstas præambula aut initialis & quo id nostro tempore fiat.

Scito quod quadruplex est æstas. Præambula, de qua iam differuimus. Verā siue Astronomicā, cū Sol intrat Cancrū, nostro tempore diē 12. Iulij. i. proxima die post Barnabæ. Æstas adulta aut robusta, cū Sol ingreditur Leonē, circiter 13 diē Iulij, ipsa diē diuæ Margarethæ uirginis. Et æstas declinans quæ principiu autumnii præambuli, cū Sol intrat uirginem ad 13. diem Augusti ubi Hip

Præterea Pleiadū occasus principiu dat hyemi (intellige politus martyr. Pleiadū occasus præambulæ). Attende cū Sol suo cursu peruenerit ad 22. & 23. gradum Scorpū, sus.

R

Harum interpretationes lege supra,

Item & earū nomina ex Arato recepta.

Hyginus lib. 1. cap. de Tauro sic scri-

ptum reliquit. Eas stellas nostri Vergi-

lias dixerūt, quod post uer exoriuntur.

Et hæc quidem ampliorem cæteris ha-

bent honorem, quod earū signo oriente

æstas significatur, occidente autem hy-

ems ostenditur, quod aliis non est tradi-

tum signis. Alludit Plini. lib. 18. cap. 29.

Hyginus;

Vergiliæ;

Plinius;

Rufus Fest;

Pleiades in q̄
signo.

Cōiunctio Soā
lis cum Pleia.

Quadruplex
æstas.

quod accidit nostro tempore 5. & 6. die Nouembris, tunc Sol directe opponit D
Plyadibus, & hoc contingit in Semissi. i. in sex mensibus, hoc est, in semianno,
tunc Sole mane oriente Pleiades occidunt, & ad hos dies uel circiter, puta 5. 6. 7.
8. 9. 10. die Nouemb. uel, pro nouitiis, circa festum Martini incipit hyems initialis

Quadruplex
Hyems.

Pleiades natura.
Prole.
De oculis non
curandis
Rhodan.

Ptolemeus.
Pleiadum stel-
lae quae in Tau-
ro. Alphon.
Hali Rho.
De Pleiadum po-
sitione.
Mirum de Pleia-
dibus.
Orosius.

Ioan. 12.
Augustinus

Septenarius
numerus.

Macrobius.
Augusti.

Prouerb. 24
Psalm. 118

Lucæ 7.
Virgi.

Scitoque quadruplex est Hyems, Præambula, iam des (siue præambula,
terminata. Vera siue Astronomica, cum Sol in Capricornum 11. uel 12. die Decem-
bris ante festum Lucie. Robusta aut adulta, quando Sol ingreditur Aquarium. s. cir-
citer 9. diem Ianuarij. Et tandem declinans, initium ueris præambuli, cum Sol in-
greditur Pisces die 8. ferè Februarij. Nec id prætereundum censeo, stellas
has esse de natura Martis & Lunæ, quod plane indicat Ptolemæus tract. 1. qua.
ca. 9. Quo fit, quoties Luna illas ipsas adierit omnis oculorum curatio est prohibi-
ta. Testis est Hali Rhodan eodè tract. & ca. inquit. Omnes Astrologi sunt cõ-
cordes, quod stellæ, quæ habent complexionem Martis & Lunæ, abscindunt pro-
priè uisum, & hoc esse dico propter magnam cõtrarietatem, quæ est in hac uir-
tute. Nota tu medice. Ptolemæus 7. diçt. Alma. uerificauit dumtaxat qua-
tuor stellas Pleiadum & sunt in ordine stellarum Tauri 30. 31. 32. & 34. Idem sen-
tit Alphonsus. Stellæ etiam Pleiadum sunt in mansione tertia Lunæ quæ ab eis E

nomen habet Athorayæ, de qua plura Hali parte septima cap. 101.

De positu harum stellarum uariæ sunt sententiæ, quas lege supra.

Tandem arcanum ualde hic Theologicum aperiendum est, Christo ad horam
sextam pendente in cruce, facies eius quam angeli uidere desiderant, fuit uersa
in orientem, & iam Sole obscurato & factis tenebris super uniuersam terram,
de quibus Paulus Orosius ad Aurelium Augusti. lib. 7. ca. 3. sic. Eodemque ad
horam diei sextam Sol in toto orbe obscuratus, tetraque nox subito terris obdu-
cta est, & sicut dictum est. Impiaque æternam timuerunt secula noctem, & stella tunc
diurnis horis, uel potius in illa horrenda nocte toto cælo fulsisse referat. Stetit igi-
tur Aries supra caput nostri redemptoris. In quo Sol, ut supra diximus. Eodè mi-
rificè obtulit se nostro saluatori Vniuersitatis liber. Obrulerunt enim sese Pleia-
des existentes tunc in principio ferè Tauri. Versus eius dextram, partim ad me-
ridiem & partim ad orientem. Dic obsecro, quid hæ stellæ redemptori nostro ob-
latae significabant? profecto id quod idem dixit Ioan. 12. Ego, si exaltatus fuero
à terra, omnia traham ad me ipsum. Vbi Augustinus sic scribit. Quod Christus
hæc retulit ad naturæ integritatem, id est, spiritum, animam & corpus, & id quo F
uisibiles & contrectabiles sumus, qui enim dixit, capillus capitis uestri non
peribit, omnia trahit post se. Septenarius enim numerus Pleiadum, maxime cõ-
uenit homini. Testis est Aulus Gellius libro tertio, capite decimo. Hunc domi-
ni Theologi uocant numerum Vniuersitatis. Quem Macrobi. libro primo, de
Somnio Scipionis uocat plenum. Accedit pulchrè Augustinus libro undeci-
mo, ca. tricesimo primo, ubi inquit, Septenarius numerus pro cuiusque rei uniu-
uersitate ponitur. In exemplis Prouer. uicesimo quarto. Septies in die cadit ius-
tus, & resurget, quotienscumque ceciderit. Et Psalm. 118. Septies in die laudem dixi
tibi. Id Psalm. 33. exponit, semper laus eius in ore meo. Ad idem Lucæ septimo,
de Maria Magdalena. Et Virgilius primo Aeneidos.

O ter quaterque beati,
Quis ante ora patrum Troiæ sub mœnibus altis
Contigit oppetere.

O ter quaterque. i. oino & profus, hæc omnia de se-
ptenario numero homini applicato, designant septem stellæ pleiadum Christo iam
iam pro redemptione humani generis laborante, quasi dicerent totum liberabis

Inter has stellas: Maia siue Mæa ab oibus proclamatur ueneranda, (hoiem.
pudica, sancta, à Tullio sanctissima, egregie significat beatissimam uirginem Mariam
matrem Christi sub cruce pudice & ueneranter stantem, unam cum alijs mulieribus.

Sequitur

A SEQUITVR IN PROCLO. QVINQVE VERO QVAE IN CAPITE Tauri cernuntur Hyades dicuntur.

A Nimaduertendum Hyades stellas inter particulares imagines recenferi, continentur enim in Tauro imagine uniuersali, habentq; apud authores varias nominationes. Appellatur enim Hyades, Succulae, Palilicium sydus & Palilicium. Scriptores de his hi sunt. Hyginus lib. 2. & 3. de Tauro, Pherecydes Atheniensis aut Athenensis, Museus, Aratus in Phœno. qui in latinum uersus sic loquitur. Propè pedes autem Aurigæ cornutum expansum Taurum scrutare, atqui ei ualde consimilia indicia ponuntur. Quale ipsi caput interdistinguit stellæ utrinque circumductæ configurant. Etiam crebro earum nomen memoratur, neq; adeo in celebres Hyades, quæ s. p. totam frontem Tauri sparsæ sunt &c. Iul. Fir. lib. 8. ca. 6. de claris syderibus cū Ariete orientibus &c. de Hyadibus in hac uerbâ. In Ariete parte 27. oriuntur Hyades, quicumque in ortu huius syderis natus fuerit, inquietus erit, turbulentus, popularis, & qui plebem turbulentis semper seditionibus exagitet, eius animos clamoris, ac furiosis contentionibus inflammans, inimicus quietis & pacis, atque intestina & domestica bella, furiosa mentis cupiditate desiderans. Sed hinc uarij quæstus ex assidua solitudine sæpe nascuntur. Facit etiã hoc sydus bubulcos, opiliones, armentarios, omnique pastores. Hucusque Fir.

Mar. Mani:

Consimilem habet sententiam Marcus Mani, lib. 5. ca. unico, sic canens, Sed cum bis denas augebit septima partes

Lanigeri, surgunt Hyades. Quo tempore natis
Nulla quies placet, in nullo sunt otia fructu &c.

Germanicus Cæsar de Tauro. Fronte micant Hyades.

Germa. Cæ:
Plinius.

Eas Plini, lib. 2. ca. 42. uocat Succulas. Et lib. 18. ca. 26. Hyades, Succulas, Palilicium sydus, Vbi sic scriptum reliquit. 14. Cal. Maij Aegypto Succulae occidunt uesperis, sydus uehemens, & terra marisq; turbidum (& post pauca) Hoc est uulgo appellatum sydus Palilicium, quoniam 11. Cal. Maij urbis Romæ natalis, quo ferè serenitas redditur, claritatem obseruationi dedit, nimborum argumento, Hyadas appellantis Græcis has stellas. Quod nostri à similitudine cognominis Græci propter sues impositum arbitantes, imperitia appellauerunt Succulas. Et idem eodem libro cap. 31. de Succulis.

C De Hyadibus plura Bassus in Germa. capite de Tauro. Et idem de Aequinoctio fermè assimilem habet sententiam iam supra ex Plinio conscriptam, præter id quod Palilicium sydus uocat Palilicium.

Ouidius:

Item de Hyadibus Ouidius 5. Pastorum, sic cantat.
Ora micant Tauri septem radiantia flammis

Nauita quas Hyadas Græcus ab imbre notat, Et idem in sexto,
Postera lux Hyadas Taurinæ cornua frontis

Euocat, & multa terra madescit aqua.

Idem de festis Palilibus lib. 4. de quibus in subditis dicitur.
De iisdem Aulus Gel. lib. 13. ca. 9.

Aulus Gel.
Ethyma Hyadae.

Secundo loco de Ethymis horum nominum dicemus, & primo de Hyadibus. Pherecydes, teste Hygino li. 2. de Tauro, Liberi nutrices esse demonstrat numero septem Harum nomina sunt hæc. Ambrosia, Eudora, Padilæ, Coronis, Polisso, Phyleto, Thyone, à Ioue inter sydera constitutæ. Hyades autem appellatæ sunt, ut ait Museus, quæ ex Atlante & Hya Oceani filia, sint 15. filiarum procreatæ, quarum 5. Hyadas appellatas demonstrat, quod earum Hyas fuit frater à fororibus multum dilectus, qui cum uenans à Leone esset interfectus, quinque, de quibus supra diximus, lamentas

tionibus assiduīs permotæ dicunt̄ interiisse, quare eas q̄ plurimū decius morte D laborarint Hyades appellatas. Tiro. M. Ciceronis libertus (authore Gel.) dixit eas ab ὕεμ appellatas. Nam cū oriuntur & occidunt, tempestates, pluuias, largosq̄ imbres cient. Pluere aut̄ græca lingua ὕεμ dicitur. Hæc quidem Tiro in Pandectis. Ad Tironē accedit Bassus in cōmentarijs in Germanicū de Tauro. Adstipulat̄ Plini. & Ouidius supra. Licet Gel. uideat̄ nō nihil dissentire. Addit & Bassus Hyades uocatas, quia in modū literæ y positæ sunt. Nōnulli recentiores asserunt Hyades dici ab ὕω græco uerbo, quod latine sonat pluo, Hyades. n. (ut Seruio placet) stellæ sunt in fronte Tauri, quæ cū oriuntur & occidunt, pluuias faciunt Virgilius primo Aeneidos.

Seruius.
Virgilius.

Arcturum pluuiasque Hyades, septemque triones.

Succulæ

Eas latini uocant Succulas, à Succo (teste Basso de æquinoctio) propter. n. ortū & occasum cū sole, multos succos, imbres, pluuias inducunt, ut testes sunt prædicti authores. Veteres Romani Græcas literas nescierunt & rudes Græcæ linguæ fuerūt, ut stellas quæ in capite Tauri sunt, propterea Succulas appellarūt, q̄ eas Græci ὑάδας uocāt, tanq̄ id uerbum latinū Græci uerbi interpretamētū sit, quia græcè ὕεσ, sues latine dicunt̄. Hactenus Tiro. Inde ὑάδας. i. Succulas nō stri opici dici putauerunt. Sed ab eo quod est ὕεμ appellantur lege supra. Decepti sunt igitur ueteres in similitudine cognominis. i. ὕεμ & ὕεσ.

Palilicium
sydus.
Parilicium.
Pales.
Varro.
Palilia.
Ouidius.
Parilia.

Paliliciū sydus. Scito, Pales pastorum & pabulorū est dea, quam alij Vestā alij Matrem deū esse uolunt. Cui sacra soluebantur postq̄ Hyades uesperī, ut diximus, occidunt. 11. Cal. Maias, quamuis sūt qui 12. Cal. ea tradiderūt celebrari. Et teste Varrone à Pale Palilia dicta sunt, ut à Cerere Cerealia Ouid. 4. Fast. Nox abiit oriturq̄ aurora, Palilia poscor Alma Pales faueas pastorū sacra canenti Non poscor frustra, si fauet alma Pales Prosequor officio si tua facta pio &c.

Pales igit̄ ut iam diximus, dea dicebatur pastorū, cui festa Palilia, aut Parilia dicebantur. Sed quibus ritibus & moribus pastores Palilia peregerint, indicat Ouidius in quarto plurimis uerbis à uersu.

Ouidius.

Pastor oues saturas &c. Et deinde. Et inter sacrificandum cōmendarunt se & greges obtutibus Deæ palæ. Ouidius.

Pelle procul morbos, ualeant hominesque gregesque

Et ualeant uigiles prouida turba canes &c. legito.

Palilicium Sy
dus unde.

Palilicium igitur sydus dictū est primo à festis Palilibus pastorū quæ (ut dictū F est) peregerūt post Hyadum occasum. Secundo Paliliciū aut Parilicium, quia 11. Cal. Maii fuit natalis urbis Romæ, ut testant̄ Solinus, Sempronius. Plini, Bassus, uide supra de signo Libræ. Iuxta etiam illud Propertii in 4. Urbī Festus erat, dixere Palilia patres

Hic primus cœpit mœnibus esse dies Tertio quod is dies, quo serenitas reddebatur, lucē parere uidere. Ad hoc facit Plini, supra & Bassus de æquinoctio. Quarto ut author est Festus, pro partu pecoris Palæ sacra facerent Inde Parilia & Pariliciū Sydus. Hoc bene docet Ouidius cum inquit.

Ouidius

Sitq̄ salax Ariès, conceptaque semina coniunx

Reddat, & in stabulo multa sit agna meo. Hactenus de Ethymis.

Hyadum numerus.

Tertio contuendū, quod nōnulli numerant septem Hyades, alij tantū 5. Qui septem recensent, sunt inter se diuersi. Verior tamen est hæc sententia (à qua Hyginus in 3. recedit) in facie & circa oculos Tauri sunt 5, & in locis ubi nascuntur cornua, sunt singulæ & sic sunt in numero septem Hyades. ut uult Pherecydes & Ouid. Alij tantū modo quinque supputant, ut indicat Hyginus supra. Excluduntur. n. duæ quæ sunt in radicibus cornuū. Hæc sanè quinque, ut Bassus docet sunt sitæ in modū y literæ. Accedit Museus supra. Et Georgi. Val. qui stellas fixas Ptole. de Græco traduxit in latinū, inquit. Earū quæ in facie dicit̄ Hyades. Et exponit quinque. Tralator uerus qui ex Arabico eas latinas fecit, uocat has quinque Aldebaran, & forsan idē q̄d Hyades. Quarto de locatiōe harū insignis & gra. & earū latitu, ac magnitu. dicendū est. Tpe Ptole. si nūeraueris 5. Hyades in facie Tauri fuere hæc in

De locatiōe earum.

A Hæ in Tauro 9. 10. 11. 12. gradibus, habentes latitudinem meridianam. Et ex his 4. tertiæ magnitudinis, & una omnibus lucidior in australi oculo, quæ propriè dicitur Aldebaran, primæ magnitudinis, & sunt in ordine stellarum Tauri 11. 12. 13. 14. & 15. Quòd si 7. Hyades esse decreueris, adde iam dictis, eas quæ sunt in origine, uel eductione cornu, quarum una est in ordine 16. super originem cornu meridiani tempore Ptolemæi in Tauro 17. ferè gradu, latitudinis meridianæ & quartæ magnitudinis. Reliqua est in ordine 20. super radicem cornu septentrionalis in Tauro 15. quasi gradu, latitudinis septentrionalis, & 4. magnitudinis. Nostro autem tempore 5. Hyades in facie Tauri sic se habent, undecima (ut iam dixi) in ordine est in Tauro 29. gradu. Duodecima in ordine in Geminis 0. gradu. Tertiadecima in Geminis 1. ferè gradu. Quartadecima lucida ex forma ut cara, & propriè Aldebaran, in Geminis 2. gradu. Quindecima etiam in Geminis quasi 2. grad. latitudinibus & magnitudinibus manentibus inuariatis. Quotannis igitur quando Sol hæc signa & gradus adierit, tunc coit corpore cum Hyadibus, & hoc usruenit nostro tempore 10. 11. 12. 13. & 14. die Maij. Quòd si 7. numeraueris Hyades, 16. in ordine hodie est in Geminis 7. gradu 20. aut in isdem 5. ferè gradu.

Aldebaran
stella.

B Quinto notandæ sunt naturæ harum stellarum, & sequor Ptolemæum tracta. i. Naturæ Hyadum. quadri. cap. 9. sic. Quartadecima in ordine fulgens & propriè Aldebaran dicta complexionem Martis assimilatur. Ceteræ uero habent complexionem Saturni & parum Mercurij.

Allegoria Hyadum.

Sexto & demum aduertito. Quinarium Hyadum numerus in facie Tauri, & libro Vniuersitatis exaratus, hominem Christianum, dei simulacrum, in eius laudem iugiter excitare debet, ut cum Dauide dicat. Lauda anima mea dominum, laudabo dominum in uita mea, psallam deo meo, quamdiu fuero. Et hoc ob nobilitatem, dignitatem, ac potestatem ipsius numeri quinarij, de quo etiam in sacris literis crebro fit mentio. Is sanè numerus omnia celestia & terrena complectitur. Quinque enim uiuentium traduntur genera. Primum locum sibi uendicante deo, sequentibus daemonibus. Deinde heroibus, quarto loco hominibus, & quinto brutis. Et potissimum ex eo, quòd is numerus, qui diuinus censet, multiphariam in homine inuenitur, puta in manu pedumque digitis. Item ipsius humanæ animæ quinque sunt potestates, scilicet, uegetatrix, sensuum potens, concupiscibilis, irascibilis & rationalis. Rursus, omnia quæ sub sensum cadunt quinario numero continentur. Vnde factum est, ut sensus dumtaxat quinque sint. Adde ego quinarium numerum uulnerum & stigmatum nostri redemptoris, de quibus Paulus ad Gal. 6. de cætero (inquit) nemo mihi molestus sit. Ego enim stigmata domini Iesu in corpore meo porto. Quæ profecto bonus Christianus in corpore suo per afflictionem & in corde per iugem memoriam & gratiarum actionem portare debet.

Quinarij numeri dignitas. Quinq; genera uiuentium.

Quinq; sensus

Quinq; Christi uulnera.

SEQUITUR IN PROCLIO.

Stella uero quæ pedes Geminorum præcedit, Propus quasi prapes uocatur. Propus.

Hic obiter contuendum est, quòd stellæ fixæ sunt in duplici manerie. Nullæ enim sunt, quæ intrant formas siue imagines, hoc est, seruiunt ad earum compositionem. Quemadmodum supra diximus Arietis signum, formam aut imaginem habere 13. stellæ, Tauri 33. Geminorum 18. Cancrj 9. &c. eo quòd tot stellæ effigiant, aut figurant huiusmodi signum, aut imaginem, & dicuntur stellæ formarum. Sunt præterea, & passim aliæ stellæ extra aut circa formas siue imagines, non seruientes ad alicuius imaginis compositionem, aut figuratio-

STOEFLERI
INTERPRE:

Propus. nem, & appellantur stellæ extra formas, uel quæ non sunt in forma aut informes, ut sunt circa Arietem 5. Circa Taurum 11. circa Geminos 7. Est igitur Propus, de qua author, stella extra formam Geminorū & informis, præcedens pedem tum Gemini antecedentis, tum sequentis, quare haud iniuria dicitur Propus, id est, prepes, sed quia uicinius accedit pedi dextro Gemini antecedentis. Describunt astrologi eam his ferè uerbis. Quæ antecedit summo pede antecedentis Gemini. Et est 19. in ordine stellarum Geminorum (intellige de stellis intra & extra figuram). Est enim prima informis circa Geminos. Posita tempore Ptolemæi in Geminis 4. fermè gradu. Hodie in 24. eorundem. De ea stella præter nostrum Proclum, Ptolemæum, & Alphonsum, nullos offendo scriptores.

SEQVITVR IN PROCLO. QVÆ VERO IN CANCRO NUBECVLAM referunt, Præsepe uocant, at duæ quæ iuxta Præsepe collocatæ sunt: Afelli dicuntur.

STOEFLERI INTERPRE.
Cancer imago uniuersalis habet duas particulares.

S cito, Cancer imago uniuersalis, cōtinet in se duas particulares, scilicet, Præsepe siue nubeculam, & Afinos. Pro his annotandum authore Hygino in 2. Basso in cōmen. de Cancro. Cum aduersus Gigantes dii bellum agerent, Liber pater, Vulcanus & Satyri asinis insidētes profecti sunt ad pugnam. Quod genus uiso tumultu magno & diro cum murmure rugissent, Gigantes eorum uoce terri fugerunt, & cōfestim dii de Gigantibus triumphauerunt, & iccirco unā cū præsepio suo astris sunt illati, & in signo nobilis Cancri positi.

Plinius.

De his imaginibus scribit Plini. lib. 18. ca. 35. De prognosticis tempestatum, in hæc uerba. Sunt in signo Cancri stellæ paruæ Afelli appellatæ, exiguum inter illas spatium obtinente Nubecula, quam Præsepia appellant.

Bassus.

Nubeculam Bassus in descriptione stellarum Cancri uocat Nubilū, dicens. Haber autem stellæ tres obscuras, quæ appellantur Nubilum, quod circa eum uidetur, Præsepiū dicitur. De Afinis & Præsepio Rufus Fest. ca. de Cancro quæ

Rufus Fest.

Tralator uetus Alma. dicit. 7. uocat Nubeculam implicitatem nebulosam, cum de Cancro (inquit). Media implicitatis nebulosæ, quæ est in pectore, & dicitur Præsepe.

Vetus tralator Alma.

Ptolemæus.

Et nota. Ptolemæus tract. 1. quadri. ca. 9. §. de Cancro, uocat Præsepe iuxta unam traductionem Meelef, cum dicit. Illius autem opus, quæ in eius locatur pectore, nubis quæ gerit similitudinem, uocatur quæ Meelef, Lunæ & Martis operibus æquatur. Alia ibidem traductio nominat Præsepe Pesebre, cum inquit. Et illa quæ in suis pectoribus, quæ assimilatur niui, & est dicta Pesebre, habent uim sicut est illa Martis & Lunæ.

Synonima.

Geor. Valla uocat Præsepe phatne, φάτνη enim græcum, sonat latine præsepe. Ex his infertur hæc esse synonyma, Præsepe, Meelef, Pesebre & Phatne.

Afini, afelli.

Duæ præterea stellæ in Cancro, à Ptolemæo in Alma. & quadripartito, Alphonso, Hygino libro 3. Rufo, Basso uocantur Afini. Plinius uero. Hyginus in 2. Iulius Fir. libro 8. ca. 9. & alij nominant Afellos.

De ordine stellarum nebulosæ & situ in signis

Nec id est, silendum, quod stellæ nebulosæ sunt tres, scilicet, prima, secunda & tertia in ordine stellarum Cancri, prima est nebulosa, 2. & 3. sunt in quarta magnitudine. Ptolemæi tempore fuerunt omnes in Cancro, prima in eo, gradu 10. Secunda, in 7. ferè. Tertia, in 8. Nostra tempestate. Prima est in principio Leonis. Secunda, in 27. gradu quasi Cancri. Tertia, in 28. eiusdem.

Præsepe bifariamacci.

Sunt qui has tres stellæ uocant Præsepe, ut author hic & Plinius. Alij, puta Ptolemæus in Alma. & quadri. & Bassus, ac Geor. Valla dumtaxat primam, scilicet, nebulosam, uocat Præsepe aut Præsepium.

Sunt

A Sunt autem hæ stellæ de natura (ut dictum est) Lunæ & Martis, quare iuxta doctrinã Hali Rhodan traditã supra de Pleiadibus, nociuæ & molestæ oculis. Quocirca, & si Cancer oculorum curationi sit commodus, postquam tamen Luna nostro tempore 20. gradũ eiusdem, uel circiter adierit, fugienda est oculorum medicatio, eo quod Luna iam incipit prædictis stellis appropinquare, & ut summam dicatur, à 20. gradu Cancrĩ, aut circiter, usq; in finem eiusdem & per totum Leonem sequentem, principaliores oculorum curæ sunt uitandæ. Rhodan accedit Iulius Fir. lib. 8. ca. 22. Octaua (inquit) pars Cancrĩ si in horoscopo fuerit inuenta cæcos. faciet. In hac enim parte Nebula est. Ecce. De stellis Asinis aut Asellis notandum, quod hæ stellæ Ptolemæi temporæ repertæ sunt in Cancro 10. & 11. quasi gradu, in 4. magnitudine, hodie locantur in Leone 0. & 1. gradu, & sunt in ordine stellarum Cancrĩ 4. & 5. & sunt, eodem Ptolemæo auctore, de complexione Martis & Solis.

De natura stellarum nubecularum.
De cura oculorum.

Asini in quibus signis & gradu & eorum oratione ac natura.

Mira & plura de Asinis.

De asinis plura & mira apud Plini. libro 8. cap. 83. per totum.

De Asinis cornutis, idem libro 11. cap. 37. & 46. sunt enim Indici Asini.

In Celtiberia Asini sunt ingentis precij, uenduntur enim quadragenis milibus numorum.

B In Africa post imbres aratur terra uili Asino, iuncta anu, libro 17. cap. 5.

Asinus & ex eo medicinæ libro 28. cap. 10. in 16. locis. Et de Lacte Asinino, eodem libro cap. 9. in pluribus locis.

SEQVITVR IN PROCLO. Prænitens autem sydus, quod in corde Leonis notatur, simili cum loco nomine Leonis cor dicitur, à nonnullis regia stella, quod qui sub ea nascuntur, regiam natiuitatem sint nati.

Cor Leonis.

P Rincipè obseruandum est. Leo teste Ptolemæo habet 27. stellas, inter quas plures magni splendoris, puta una in ceruice, secundæ magnitudinis, altera in eius corde, primæ magnitudinis, de qua author. Tertia in eius dorso, secundæ magnitudinis. Quarta in extremitate caudæ, primæ magnitudinis.

STOEFLERI INTERPRE.

Annulus ex unguia, aut cruribus nigredinem nõ habentibus, ab epileptico gestatus, prohibet ipsum ne cadat.

Stercus eius in omni cursu sanguinis administratur. Odoratur enim ad fluxum sanguinis narium fortem, & exprimitur humiditas eius in nares, & retinetur.

C Secundo contuendum, quod nostri propositi stella uarias habet nomenclaturas Chaldaice enim uocatur Calb Eleced. Calb, id est, cor. Eleced, id est, Leo. Græcè *καρδιαι*, id est, regia uel regalis. Latine Cor, aut Pectus Leonis, Regia siue Regalis.

Diuerfa nomina.

Tertio de ea scribunt hi. Ptolemæus libro 7. Almage. de Leone. Iuxta ueterem translationem, quæ est super cor & dicitur Rex. Iuxta Geor. Val. in corde dicitur Basilicus. Idem quadripartito tracta. primo cap. 9. de natura stellarum Leonis, secundam unam translationem, sic. Stella lucida in corde posita, quam uocant Regiã, quemadmodum Iupiter & Mars operatur. Secundum aliam, Lucens quæ est in corde Leonis, quæ dicta est Regialis, habet uim, sicut illa Martis & Iouis. Vbi cõmen. Hali Rodan. Hæc est cor Leonis, cui sapientes antiqui nomen posuerunt, Regale, eo quod magis est circa zodiacum cæteris magnis stellis fixis, & eam propter hoc in prima magnitudine ordinauerunt, quamquam in secunda magnitudine sit pro certo.

Ptolemæus.

Ea stella est una de stellis Beibenijs existentibus de natura Martis & Iouis, ut sunt cor Scorpij, Canis maior &c. de quibus pulchre scribit Hermes in

Hermes,

libello de stellis Beibenijis in hac uerba. Et si inueneris aliquam ex istis Beibenijis in ascendente uel decima, in natiuitate alicuius, magister erit militum, i. dux militiæ, & erit magnus in suis actibus, nominatus in longinquis terris, accipiēs ciuitates, & terras, & arreos, donec fuerint sub sua potestate, & ei obedierint, distribuens ea prout uult, & omnes obediēt illi, & faciet homines lucrari. Liberalis, laudatus ab omnibus, fortis in regno, sapiens in suis negotijs, amator omnium, & confidit in omnibus, non diligit litigiosos, & succedit ei in omnibus bene quæ uolet, sensatus, diues, multæ pecuniæ, amat quod laudatur, & amat quod bene loquatur de eo. Et morietur bona morte, & erit famosus. Hactenus Hermes.

Iuli. Fir.

Iuli. Fir. lib. 6. ca. 1. de regijs signorū stellis, de stella clara, scilicet, corde Leonis sic scribit. Quinta pars Leonis habet stellam lucido splendore fulgentem. In hac stella si crescens lumine Luna fuerit inuenta, horoscopus, aut medium cœli partiliter præsidens cardini, regna & maxima potestatis decernit imperia.

Plinius.

Plini. lib. 18. ca. 26. 8. Calend. Febru. stella regia appellata Tuberoni in pectore Leonis occidit matutino. Et ca. 28. de eadem. Regia in pectore Leonis stella.

Bassus

Bassus de Leone. Illa autem magna & clara quæ in pectore eius est appellatur Tuberone.

Quarto, tempore Ptolemæi Leonis cor fuit in Leone tertio fermè gradu. Nostro tempore in 22. eiusdem, septentrionalis latitudinis decem minutorum, primæ magnitudinis, de natura (ut diximus) Martis & Iouis.

Marcellus Ficinus.
Imago Leonis
contra morbum
renum.

Quinto, obuiam mihi uenit Marcellus Ficinus lib. 3. de Vita cœ. com. loquēs de imaginibus fabricandis pro uarijs morbis medendis. Pro renum morbo curando, in sententia sic habet. Leonem auro imprimebāt, lapidem in forma Solis pedibus reuoluentem, sole in corde Leonis medium cœli obtinente, à Petro Aponensi, comprobata & experimentis cōfirmata, sed hac conditione, ut Iupiter, aut Venus medium aspiciat cœlum, planetæq; noxij cadant, infortunatiq; sint. De huius imaginis fabrefactiōe expūctius diximus supra de signo Leonis.

SEQUITUR. SED QUÆ IN VIRGINIS SVMMÀ SINISTRA manu hæret, fulgida sanè stella, Spicam nominant. Stellula uero, quæ iuxta Virginis dextram alam figitur, Protrygetes dicitur.

STOEFLERI
INTERPRE.
Spica uirginis
Virgo componitur
26. stel.
Harum stellarū
uaria noia.

Contuendū. Virginis effigies, authore Ptolemæo dict. 7. Alma. & Alphōso, 26. stellis formatur. Inter quas duæ sunt præcæteris nominatæ, scilicet, spica & Protrygetes.

Ptolemæus.

Præterea, diuersa idiōmata duabus his stellis uaria assignant nomina. Spicā enim Arabes, chaldæi, aut saraceni, uocant Azimech in hermis, ut legitur 7. Alma. de uirgine Azimech, id est, spica uel Arista. In hermis (si non fallor) uirgo. In quadri, de ea sic legimus. At opus stellæ, quæ dicitur Azimech Alaazel à ueneris uiribus non recedit, & mercurialibus aliquantisper assimilatur & c. Azimech id est, spica, Alaazel: forsan uirgo. Hermes nominat eā Alhaiselh. Credo hæc nomina in nostris latinis codicibus multum deprauata, propter ignorantiam idiōmatum. Græce σάχυς latine spica, à latinis Spica siue Arista uirginis. Vetus Alma, tralator. Quæ est (inquit) super palmam sinistram, & dicitur spica, & est Azimech in hermis. Georgi. Valla. sic. Et in sinistra extrema manu: dicta Arista. Et quantum intelligi datur, spica dicitur uerus Vindemiator. Cæsar Ger. De uirgine fulget spica manu maturis ardet Aristis.

Geor. Val.
Cæsar Ger.

Altera stella græcè appellatur Protrygetes, Latine Anteuindemiator. πρὸ, id est, ante. τρυγητής, id est, vindemiator. ἔργητός, id est, vindemia, τρυγαίω, id est, vindemio.

STO
demio. P
borealis
Hyginu
una stell
Protryg
Vinde
miator
Arctur
bulci, v
ius sup
tor aut
etiā ma
minus s
Aratus
ginis loq
perbolic
gnitudin
B Rufu
da vsq
informi
plures v
re descri
stitia, m
Conter
Quam
Iupiter
Seu pat
Hanc
Stella au
pellant, u
est in ala
Bassus
appellat
C uindemi
uindemi
tati (& p
terposit
tur matu
Hac
ubi tracta
to, haud q
bus men
uindemia
Nequaqu
uerbis du
uindemia
mauere uin
fuisse octa
demior cor
est, uindemia

A demio. Protrygetem nominat Geor. Valla in asterismo Virginis cū dicit. Quæ borealis earū, dicta; Protrygetes. Item & Author noster. Mendosus est igitur Hyginus libro 3. de stellis Virginis, cū legitur. In utrisque pennis binæ, quarū una stella est in dextra penna ad humerum defixa Protryget uocatur. Rectius Protrygetes. Vtula traductio Ptolemæi in Alma. nominat eam præcedentem Vindemiatorē, his uerbis. Septentrionalis earū, & dicitur præcedens Vindemiatorē. Aratus in Phæn. de Virgine & eius stellis, latine sic loquit. Præ alijs Arcturus obuoluitur stella lucida. Verū ambobus sub pedibus obseruato bulbci, virginē, quæ quidem manibus gerit spicam splendidā (& post plura) Cuius sup ambobus humeris circūuertitur stella. Ad dexterā alam, præuindemiator aut uocatur. Tanta quidem magnitudine taliq; insidens splendori, qualis etiā magnæ sub cauda lucet Vrsæ. Ardens profecto illa, ardentē etiam ei cominus sunt stellæ &c. Germanicus Cæsar hanc stellā præuindemiatorē (cui Aratus multū splendoris tribuit) comparat stellis vrsæ maioris, cū de stellis Virginis loquitur. Helicen (inquiens) non clarior ambit &c. Loquitur profecto hyperbolice & per excessum. Sunt sanè in vrsæ maiori plures stellæ secundæ magnitudinis, sed præuindemiator est in tertiā magnitudine.

Germanicus
Cæsar.

B Rufus Festus, de virgine loquitur ad mentē Arati de stella, quæ est sub cauda vrsæ maioris & hoc optime quadrat. Vigesima octaua. n. stella vrsæ maioris informis, est in tertiā magnitudine, quemadmodū Præuindemiator. Sed quod plures virginis stellas, puta 5. 6. 7. 10. 13. 14. 15. sub tam magna claritate & splendore describunt, arbitror factū esse in laudem & honorem Virginis, quæ modo Iustitia, modo Ceres prædicatur, quod pulchre canit Rufus.
Contemplare sacros subiectæ virginis artus.
Quam te quam memorem: Siue est genitor tibi summus.
Iupiter ex Themide in terras demissa parente.
Seu patris Astræi aureum genus &c.

Rufus Fest.

Hanc stellā uocat una tralatio Ptole. in qua. Almucedeme Alacaf, dicens. Stella aut lucida in eius ala septentrionali gesta, quā Almucedeme Alacaf appellat, ut Saturnus & Mercurius operat. Alia tralatio sic habet. Et lucens quæ est in ala sua septentrionali, quæ est dicta Anterior inuoluendo se, habet uim sicut

Ptole.
Almucedeme
Alacaf.

Bassus in .5. à Solstitio ad fidiculæ occasum &c. (illa Saturni & Mercurij) appellat eam stellam Anteuindemiatorē, cū inquit, Assyrijs stella, quæ Anteuindemiator appellatur, exoriri mane incipit (intellige 11. Calen. Septembres) uindemiæ maturitatem promittens, cuius argumento erunt acini colore mutati (& post pauca) Anteuindemiator Aegypto nonis oritur. (Et nonnullis interpositis sequitur) 17. Calen. Octobres Aegypto Spica, quam tenet virgo, oritur matutino.

Anterior.
Bassus.
Anteuindemiator.

Spica.

Hæc Bassi uerba, & alia plura, in forma ex Plinio libro 18. ca. 31. sumpta sunt ubi tractat de uindemia, & autumnī temporibus. Dico ex Plinio bene castigato, haud quaquam ex Pliniis nostra tempestate disseminatis. In quibus omnibus mendose legitur: Vindemiator. Sed legendū est, Assyrijs stella quæ Anteuindemiator, oriri mane incipit. Item Anteuindemiator Aegypto nonis oritur. Nequaquam Vindemiator Aegypto nonis oritur. Vide mi lector in quatuor uerbis duras mendas. Neque legi potest Vindemiator, pro stella, qua incipiat uindemia. Nam eodem capite habet Plinius, quod antiqui nunquam existimauere uindemiā maturam ante æquinoctium autumnī, quod (eodem teste) fuit ferè octauo Calendas Octobres, uicesima quarta die Septembres. Sed Vindemiator corrupti Plinii, Assyrijs oriri incipit mane 11. Calendas Septembres, id est, uicesima quarta die Augusti, per integrum fermè mensem ante æquinoctiū

& postea in eodem capi. sequitur, Iustum vindemiae tempus ab equinoctio ad D
 Synonyma. vergiliarum occasum dies 44. Ecce. Ex his colliguntur huius stellae synonyma
 Scriptores de haec, Protrygetes, Preuindemiator, Almucedeme, Alacaf, Anterior & Anteuin-
 Spica. demiator.

Hyginus
 Bassus
 Iuli. Fir.

Scriptores de spica sunt omnes supra memorati, scilicet, Ptolemæus, Her-
 mes, Cæsar Ger. Rufus Festus, Plinius. Quibus adduntur hi. Hyginus in ter-
 tio. Et Bassus de virgine, ubi in utroq; mendose legitur: in dextra manu, sed les-
 gendum est sinistra.

Iulius Fir. lib. 8. ca. 11. de claris sideribus cum virgine orientibus & occiden-
 In virginis parte decima oriuntur spica, quicumq; sub hoc sydere natus fuerit,
 erit mirabilibus officijs semper applicatus, uel ad agrorum cultum, patientia la-
 boris adiunctus, qui nouis seminibus, per annos singulos, nouitatem etiam fru-
 gibus pariat. Et qui ad uitae subsidium, multas fruges in horreis condat. Faciunt
 etiam præclara stellarum testimonia, pistores dulciarios, conditores & similes
 uiros &c. Ad stipulatur idem eodem libro ca. 24. De myriogenibus virginis. Si
 sub ipsa spica horoscopus fuerit inuētus: Pistores faciet, qui inter collegas suos
 habeat principatū. Accedit assimili sententia Mar. Mani. libro 5. ca. unico, in. 5.

At cum per decimam confurgens torrida partem
 Spica, feret præsens nascentis tempus aristas.

Aruorum in generat studium, rurisq; colendi &c. Legito.

Hermes de eadem multa in libello de Beibenijs.

Scriptores de
 Protryge.
 De locatiōe
 stellarum.

De Protrygete stella scribunt hi, quos supra recensui, scilicet, Ptolemæus, Ara-
 tus Hyginus, Germanicus, Rufus, Bassus, Plinius, Author noster.

Deinde spica quarta decima stella in ordine stellarum virginis inuenta est à
 Ptolemæo in virgine 27. penè gradu, in prima magnitudine, de natura Martis
 & Mercurij. Nostro tempore in Libra 16. quasi gradu. Protrygetes aut aut præ-
 cedens vindemiatores, est in ordine stellarum virginis 13. tempore Ptolemæi
 in virgine 12. gradu in tertia magnitudine, De natura saturni & Mercurij. Ho-
 die in Libra, secundo fermè gradu.

Postremo hic de uino per allegoriam dicendum esset. Item de vindemiæ legi-
 bus & inceptiōe eiusdem. Sed de his præcæteris scribit Plinius libro 14. 15. 17.
 18. & alijs.

SEQVITVR, AT QVATVOR STELLAE QVAE IN SVMNA
 Aquarij dextra uisuntur, urnæ nomen habent.

STOEFLERI
 INTERPRE.
 Vrna.
 Tres particula-
 res imagines.

Pyxis Cotyle
 De locatiōe
 harum stellarū

S cito auctore Ptolemæo libro 8. Alma. Aquarium esse imaginem uniuersas
 Slem, deformatam quadraginta quinque stellis. Et in ea includi tres imagines
 particulares. Vnā nominatam: vestis, in leua Aquarij. Alterā quam aquæ effu-
 sionem uocant, de quibus posterius dicemus. Tertiam Vrnā, aut Amphoram
 appellant, de qua Proclus hic in textu, & continet quatuor stellas scilicet nonā
 in ordine stellarum Aquarij, quæ etiam est in Brachio eius dextro, & duplici gau-
 det officio. Duodecima, quæ etiam est in manu eius dextra. Tertiadecima & quar-
 tadecima, quæ locantur (ut habet uetus tralator) in Pyxide. Georgio Vallæ in
 Cotyle. Harum nona tempore Ptolemæi fuit in Aquario decimo quasi gradu,
 tertiæ magnitudinis. Duodecima in Aquario tredecimo ferè gradu, tertiæ ma-
 gnitudinis. Tertiadecima in eodem sexto gradu, quartæ magnitudinis. Quar-
 tadecima in eodem 7. gradu, quintæ magnitudinis. Nostro uero tempore. Non-
 a est in Aquario 29. gradu. Duodecima in Piscibus tertio gradu. Tertiadecima
 in Aquario 26. gradu, Quartadecima in Aquario 27. gradu. De earum cōplexio-
 nibus

Anibus nihil scribit Ptolemæus, sed quantum conijcere licet, accedunt nonnihil ad vires Saturni & Mercurij.

Hic notabis omnia simulacra impressa & manu picta, quo ad vrnâ esse mensuram.

Aduerte, uetus interpret Vrnâ uocat Pyxidem. Est enim πυξίς (dosa, Græcum nomen. Vas è buxo factum, buxus, id est, Græcè πύξος, transfertur tamen ad alias materias.

Georgius Valla posuit Coryle, Græcè κοτύλη. Cotylos: & Cotyle, uas aut poculum concauum. Nam omne cauum Cotyle dici potest. Sunt nonnulli qui Cotyle esse uolunt Hemina, id est, semipoculum uel dimidium uas. Est etiam Cotyle iunctura coxæ cum natibus, & in utroque significato hic accipi potest. Duæ enim hæc stellæ, scilicet, 13. & 14. sunt in Cotyle, id est, in uase uel urna, sunt etiam in coxa dextra ipsius Aquarij, & in hoc significato (me iudice) sumpsit Geor. dicit enim. In dextra Cotyle continet duræ. Et nullam penitus facit mentionem alicuius uasis, uel urnæ

Hemina.
Cotylos le.

De uasis potatorijs.

Incidimus in uasorum mentionem, haud indignum arbitramur nonnulla uasa potoria recensere, quibus nostri temporis uini ingurgitatores & bibaces, ob lasciuiam, luxuriam, petulantiam & immodicam effrenationem pro perdendo uiuo utuntur. Et ut missa faciamus consuetudinaria pocula & honesta (si usus accederet honestus) quæcumque sint illa, siue ex auro, argento, stanno, ligno aut argilla fabrefacta, abuntur nostri potatores nonnullis uitreis poculis, præcipuè æstus tempore, quæ Germanicè Angster nominant, in fundo sanè sunt ampla, in rotundum formata, surgentia in collum longum & strictum. Unde forte Angustota dici possunt. Et sunt in multiplici differentia. Aliqua habent colla omnino erecta, quibus etiam maiores nostri cū moderatione & honestate sunt usi. Nostro tempore, ut bibacitati locus sit, aliqua habent colla longa admodum & curua, uulgo Storckenschnebel, ob curuitatem Gyalæ dicta. Aliqua habent colla gyrata, aut circumflexa, vmbgewunden, & in collis plura foramina, dicta Dinon. Accedunt his Dactilota, rotunda uasa, digitorum formis per ambitum insignita, uel habentia per circuitum eminentias quasdam, ne è manibus decidant. Item Amphota: utrinque habentia ansas. Et poculorum aliud Elaphas cerui imitans effigiem. Canthari nō modo figlini, à figulo artifice, sed etiam Calliterei & Lignei. Legimus quandoque Cantharia. Carchesia uocari potant, propter asperitates milij quadam imagine. Ceras. i. cornu aut bouis aut bubali in ordinē uenit. Et Scythia pocula, forte quod angustiora in imo sint. Et Tinnæ, quibus adhærent urneolæ aut urceoli. Ac Moroëcpoma: stultorum poculum, μωρός stultos, ἐκπομα poculum, & Monachoëcpoma monachorum poculum, & id genus plura, quibus omnibus insatiabilis potatorum ficta sitis extingui non potest, sed mero æstuantibus ebrietate interdū & noctu uexantur, nescientes Toptica uasa, & Cythrides ebrietatem fugantes. Hic ueterum ingenium mirandū satis annectere libuit, qui officio figuli, ex argilla aromatibus præparata fingeant uasa, ut uino cibisque inde sumptis nonnihil delectationis accederet, cuiusmodi ex Copto urbe Aegyptiaca, nomi Thebaidos aduehebantur & Rhodiacæ sunt Cythrides. Nam inde haustum uinum, præter gratam iucunditatem, minus lædebat, ebrietatem enim discutit. O quanti hæc pocula emenda essent nostris potatoribus.

Angster.

Angustota.

Gyalæ.

Dinon.
Dactilota.

Amphota.
Elaphas.

Canthari.
Cantharia.

Carchesia.
Ceras.

Scythia.
Tinnæ.

Moroëcpoma
Monachoëcpoma.

Vidimus nostro tempore uiros optimos, parè uino utentes incidere in ebrietatem, quibus, nō ingurgitatoribus succurrere uolentes, cum incidimus in uasa potoria, in hunc ferè modum. Redigatur brassica in puluerem, consimiliter rostra hirundinum, item myrrha conteratur quoad potest, hæc omnia argillæ immisceantur & interatur, fiantque figlina arte pocula, è quibus bibitū uinum,

ebrietatem prohibent.

D

Lini, lineæ
Lineole.

SEQUITUR PARTICVLĀ VLTIMĀ HVIVS PRIMAE PARTIS hęc. Quę uero à Piscium caudę partibus sitę deinceps sunt, Gręce *λίνοι*, Latine lineę, uel, ut quibusdam placet, lineolę nuncupantur. Sunt itaq; in australi linea stellę nouem, in septentrionali quinę. Sed præfulgens sydus, quod in summa linea conspicitur, Gręce *σύνθεσμος*, latine Nodus nuncupatur.

STOEFLERI
INTERPRE.
Pisces signum
utile.Particularis
imago 14. stel.
Noia diuersa.
Ptolemæus
Alphonfus
Aratus
Vincula caud.

PRincipè aduertendum, Piscium signum utile, de quo supra diximus, constituitur ex duobus piscibus copulatis, aut colligatis per lineam, aut filum quoddam. Et habet totum signum, auctore Ptolemæo 8. Alma. & Alphonso, 34. stellas, & in eo cõtinetur particularis quædã imago 14. stellis ornata. Cuius quidem & etiã Nodi eiusdem apud auctores uaria sunt nomina, omnia tamē synonyma. Aratus in phœ. de his loquitur in hęc uerba. Ab ambobus uero ipsis (intellige piscibus) tenduntur quasi vincula, è caudis utrinq; sequenter in unum coeuntibus. Et hęc quidem una stella connectit, claraq; magnaq;. Quã etiã utiq; colligaturam subcaudinam uocant. Et idem alibi. Vincula autem caudina, quibus Pisces extremi tenentur, ambo coeunt, à caudis descendentes. Ecce Aratus uocat hanc particularem imaginem, vincula, & vincula caudina quia à caudis Piscium principium sumunt. Nodum autem nominat; colligaturam subcaudinam. Vetus Tralator Almagesti nominat Filum aut Fila, & Nodũ. Cõsimiliter interpretes quadra, citant Filum, Nodum nominant ligaturam & ligamentum.

Hyginus
Lineola.
Nodus.
Cõmissura.
Cicero.

Hyginus lib. 3. de piscibus sic scribit. Hi Pisces quibusdam stellis, ut lineola ab Arietis pede primo coniunguntur (& post pauca) Nodum uocat commissuram, quam Aratus, quum allegat, uocat Syndesmos. Et adducit Hyginus Cicero nem in sententiã sic loquentem. Cœlestem nodum non solum esse Piscium, sed etiam totius sphaerę. Nam circulus meridianus, qui à pede Arietis ducitur etiã ibidem per ipsum æquinoctialē uergit, quibus circulis uicinus est nodus. Quare uidetur connodare semisphaeram meridianam cum septentrionaria. Et hęc olim uera fuere.

Cæsar Ger. nominat vinculum & Nodum; his metris.

Non illis liber cursus, sed uincula cauda
Singula utrunq; tenent, uno coeuntia nodo.

Rufus.

Et Rufus Fest. de piscibus sic canit.

Sed tamen hi late stellis ex ordine fuis,
Nectuntur caudas, & lenta trahuntur utraq;
Vincula per cœlum, coeunt quę cingula rursum.
Et ruitlo confixa quasi super igne tenentur,
Cœlestem memorat quę solers Grecia nodum.

Ballus.

Item Ballus de piscibus appellat vincula, Alligamentum lineum. Et idem in. §. à solstitio ad fidiculę occasum, Nodum uocat commissuram Piscium. Hęc sanè nomenclatura sumpta est, ex 18. lib Plinij ca. 31. cum inquit. 11. Calend. Octobris Cæsari commissura piscium occidens.

Geor. Val.

Geor. Val. filum uocat Linũ, dicit enim. Ad Linum prima à cauda. Et Nodũ coniunctionem cum subiungit. Quæ in coniunctione duorum linorum, *λίνοσ* enim Gręce, Latine uinculum lineum. Accedit Geor. noster Proclus de lino. Et cũ idem dicit, Gręce *λίνοι*, Latine lineę, non uult, quod Gręce *λίνοι*, Latine lineę significet. Cum *λίνοι* Græcum non significet Lineas. Sed *γραμμὴ* Græcum, Lineam designat, & Grammata; Lineas. Sed id uoluit, ubi Græcus dixit *λίνοι*, La

tinus

F

A tinus profert Lineæ. At Nodū aut Cōiunctionem appellat Græcè *σύνδεσμος*. i. nodus uel coniunctio. Sunt igitur nomina Filii synonyma hæc, Filū, Fila, Vinculū, Vincula, Vincula caudina, Linea, Lineolæ, Linū & Lini, ac Alligamentū Lineum, Cingula, ubiq; intelligito Piscīū. Nodi uero synonyma hæc sunt, Nodus Piscīū, Colligatura subcaudina Piscīū, Ligatura, Ligamentū, Coniun-

Scriptores de his sunt iam supra recitati. f. Aratus, Ptolemaeus (ctio), Syndesmos, mæus, Hyginus, Cicero, Germanicus, Bassus, Rufus. Omnes stellæ harum līnearū sunt numero 14. & in hoc concordat Author cū Ptolemæo & Alphonso, Sunt autē in ordine stellarum Piscīū 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. Et fuerē omnes hæc tēpore Ptolemæi in Piscibus, demptis quinq; .f. 18. 19. 20. 21. 22. quæ fuerūt in principio Arietis. Hodie oēs sunt in Ariete à primo gradu in 22. usq;.

Author noster collocat nouē primas stellas in Linea austrina. i. in Linea transeunte à cauda piscis Austrini uersus meridiem. Reliquas quinq; ponit in linea septentrionali, hoc est, in Linea transeunte à meridie in caudam Piscis borei. Et in hoc non nihil differt à Ptolemæo & Alphonso, qui decem primas supputant in linea austrina. Vnā. f. 19. uocant Nodū, reliquas. f. 20. 21. 22. locant in lineā septentrionalem. Item 19. id est, Nodus & 22. sunt tertiæ magnitudinis, reliquæ

Primæ decem lineæ meridionalis sunt authore Ptolemæo (quartæ & sextæ.

B mæo de natura Saturni & parū Mercurij. Sed tres lineæ septentrionalis sequuntur complexionem Saturni & Iouis. Decimanona, lucens, quæ Nodus dicitur, Martis gerit naturā & Mercurij modicū. De linea siue lineis possent hic multa satis utilia recenseri, quibus oībus missis duo dumtaxat proponam. Primū quid hoc uelit prouerbiū, Lineam saltē ducere. Plini. lib. 34. ca. 10. scribit de Appelle cōsummatissimo pictore. Cui fuit perpetua cōsuetudo, nunq; tam occupatam diem agendī, ut non lineam ducendo exerceret artem. Quod ab eo in prouerbiū uenit, quod nullus etiā nū quibuscumque negotijs occupatus, diem abire sinat, quin suæ artis quippiam exercitiū habeat. Quod satis probat Ouidius libro secundo, de Arte amandī.

Sed mora tuta breuis, lentescunt tempore curæ,

Vanescit quæ absens & nouus intrat amor.

Secundū, quid sit id Lineam poscere. Quintilianus lib. 11. sic habet, Transire in diuersa subsellia, parū uerecundum est. Nam & Cassius Seuerus urbanè aduersus hoc facientes lineam poposcit. Ambiguum esse uidetur quid sit in hac parte Linea. Dicunt doctissimi, Longurium intelligi. Sic enim longiores periticas (Teste Varrone) aut robustiora ligna, quæ in stabulo equis interponunt, ne se mutuo feriāt, aut in pugnam cōsurgant, appellari obseruatū est. Sic linea potest dici signum uel regula, qua secernitur inter loca uel sedes, & potest esse signum creta factum, uel ex ligno, affere &c. Ouidius primo, de arte, loquens de Circensibus spectaculis currentium equorum, sic canit.

Et bene te cogit, si nolit, linea iungi

Quæ tibi tangenda est lege puella loci &c.

Hic nō abs re in mentem uenit caput 42. libri secundi Plinij, ubi idem numerat 72. cœlestes imagines, nomina tamen eorū tacuit. Nos, ut author illustrior redderetur, omniū nomenclaturas recitauimus, tum uniuersales cū particulares, quod supra uisu erit facile. Inter eas autē quæ in signis zodiaci continentur, sunt nonnullæ particulares non dum expositæ. Quocirca ne cœptus ordo lineæ quæ, eas ipsas paucis absoluemus. Ex signo igit Sagittarij tres particulares excerpunt. Quarū prima est Telū, Sagitta aut laculū. Scito lector in cœlo Gemini nū inueniri Telum. Vnū haud longe ab Aquila, in Lacteo circulo uersus septentrionē collocatū, de quo in subditis, Aliud in Sagittario, de quo hic. Cuius para

Prouerb.
Lineam saltē dicere.
Plinius.

Lineam poscere.
Quintilia.

Longurium.
Varro.

Ouidius.

Plinius illustratur quo ad imagines zodiaci.

Telum, Sagitta, laculum.

prior etiã lacteo immersa est uersus meridiẽ. Et duabus tantũ stellis formatur, D in ordine stellarum Sagittarij Prima & Septima. Prima tempore Ptolemæi fuit in Sagittario, quarto quasi gradu, tertiæ magnitudinis, de natura Martis & Lunæ. Hodie in eodem Sagittario gradu 24. & ob eius complexionem Marticam & Lunarẽ est stella nociua oculis, sicuti supra de Pleiadibus docuimus. Septima aut Ptolemæi tpe fuit in Sagittario, gradu 13. quartæ magnitudinis, habes uim Iouis & parũ Mercurij, hodie inuenit in Capricorno tertio propemodũ gradu.

Arcus Sagittarij.

Secunda particularis est Arcus Sagittarij. Cuius maior pars in lacteo iacet circulo ad meridiem & ornatur duabus stellis, quæ in ordine sunt 3. & 5. Sunt tamẽ qui & quartã huic arcui addunt, à quibus dissentio. Tertia tempore Ptolemæi fuit in Sagittario 9. gradu, tertiæ magnitudinis, hodie in 28. quasi gradu eiusdẽ. Quinta autem in eodem 7. ferè gradu, quartæ magnitudinis, hodie in 26. penè eiusdem. Et sequuntur ambæ naturam Iouis & Martis.

Fascia linteolum Sagittarij

Tertia uocatur Fascia aut Linteolũ capitis. Contendunt alii Leonis aut ferre esse pellem, ex humeris Sagittarij emergentem. Hanc uetus interpretes nominat Contactũ. Geor. Val. modo Attactum, modo Contactũ, & sex gaudet stellis, quæ in ordine stellarũ Sagittarij sunt 12. 13. 14. 15. 16. & 17. Fuere hæ tempore Ptolemæi in Sagittario à 21. ferè gradu in 29. quartæ & sextæ magnitudinis. De complexione Iouis & parũ Mercurij. De Telo & Arculoquuntur propemodũ omnes, qui de Sagittario scribunt. Præcipuè tamẽ hi tres Aratus in Phœno. sic. Arcum quando Sol incendat, & rectorem Arcus, sub uesperã nauem reducis to, fidens non amplius nocti &c. Cæsar Germanicus, sic.

Aratus.

Cæ. Germa.

Belligerum Titan etiam cum contigit Arcum.
Ducentemque ferunt sinuato spicula neruo
Iam clausum ratione mare est, iam nauita portum
Infestam noctem fugitat longasq; tenebras &c. Item Rufus Fest. sic canit,
Par metus ex pelago tibi sit quoq; sole Sagitta
Cum leuis afflatur, cum lux in arundine flagrat,
Ignis mundani, cum tela extrema coquuntur.
Cumque Sagittiferi torret uapor aureus arcus.
Tum quoque si piceam specteris surgere noctem,
Informem terris tellurem ut uestiat alis.
Littus ama &c.

Vestis Pannus.

Præterea Aquarius uniuersale signum, ultra Vnam particularem imaginem, de qua supra differuimus, duas habet alias. Prima est in eius leua manu, à Geor. Valla uocata Vestis, à uetere tralatore Pannus, tribusque completur stellis 6. 7. 8. in ordine stellarum Aquarij. Et operantur ad modum Saturni & Mercurij. Prima tempore Ptolemæi fuit in Capricorno 18. quasi gradu tertiæ magnitudinis. Hodie in septimo gradu Aquarij. Secunda ad tempus Ptolemæi inuenta in decimo sexto gradu Capricorni, quartæ magnitudinis, hodie in gradu sexto Aquarij. Tertia Ptolemæo obseruante in decimo quinto gradu Capricorni, nunc in quarto Aquarij. Quod si rectos in cœlum oculos dixeris, duas intueberis Vestes. Vnam Vergiliã, id est, institoris Vestem, de quo supra. Alteram Aquarij de qua iam diximus.

Duplex Vestis

Fusio aquæ.
Decursus aquæ
Casus aquæ.
Fluxus aquæ.
Effusio aquæ.
Amnis aquarij.

Secunda uarias recipit appellationes. Vetus Alma. Ptole. interpretes dict. 8. & Aratus in Phœ. uocant eam Fusionẽ Aquæ, Decursum aut casum Aquæ. Geor. Val. fluxum aquæ. Hyginus in 3. Bassus & Iuli. Fir. effusionem Aquæ. Marcus Mani. lib. 1. Amnem Aquarij. Constituit authore Ptole. & Alphonso ex 20. stellis, incipiens iuxta ordinem stellarum Aquarij à 23. stella, finiens in 42. Tempestate Ptolemæi omnes repertæ in Aquario, nostra in Piscibus, dempta ultima. s.

A 42. quæ in Aquario locat. Omnes iuxta Ptolemæum in quarta & quinta magnitudine, præter 42. præfulgentem primæ magnitudinis. Omnes de natura Saturni & Iouis modicum.

Collibuit hic (omnibus aliorum sententijs missis) apotelesma Iulij Fir. lib. 8. ca. 29. adiungere. In aquæ (inquietis) effusione, qui nati fuerint, à prima ætate, diuites erunt, & multorum bonorum possessores, sed patrimonium paternum traria profusione dilapidabunt. Erunt autem liberales, sed his erunt multi frequenter ingrati. In ætatis tamen processu, maxima & patrimonij & dignitatis augmenta consequentur, ac inimicos suos sibi uidebunt omnifariam subiugatos. Habes nunc optime lector complementum omnium imaginum Pliniana-rum, ad Zodiacum ipsum spectantium. Et hæcenus de prima parte huius ultimi capitis Procli.

SVPEREST PARS SECVNDATA QVAE SIC EXORDITVR. SEPTENTRIONALIA SUNT, QUÆCUMQUE AD SEPTENTRIONEM SITV HABENT. SUNT AUTEM HÆC. Vrsa maior, Vrsa minor, Draco, qui inter Vrsas locatur &c.

B **S**ERVATO ordine authoris initiū nobis est Vrsa maior. In primis igitur aduertendum. Hanc Hæsiodus ait esse Calysto nomine Lycaonis filiam, eius qui in Arcadia regnavit, eamque studio uenationis inductam ad Dianam se applicuisse, à qua non mediocriter esse dilectam, propter utriusque consimilem naturam. Postea autem à Ioue compressam. Et (ut habet Amphiprotus Comædiarum scriptor) Iupiter simulatus effigiem Dianæ cum virginem uenantem, ut adiutans persequeretur, amotam à conspectu cæterarum compressit. Calysto ueritatem Dianæ suam dicere euentum, quod diutius cælare non potuit. Nam iam utero ingrauescente propediem partus, in flumine corpus exercitatione defessum cum recrearet, à Diana cognita est non seruasse uirginitatem, cui dea pro magnitudine criminis non minorem retribuit poenam. Erepta enim facie uirginali in Vrsæ speciem est conuersa. Nonnulli dixerunt, cum Calysto ab Ioue esset compressa, Iunonem indignatam in Vrsam conuertisse. Quæ cum in sylua ut fera uagaretur, à quibusdam Aetolorum capta, ad Lycaonem pro munere in Arcadiam cum filio est deducta. Ibi dicitur in scia legis in Iouis Lycæi templum se coniecisse, quam cōfestim filius secutus est. Iraque cum Archades insecuti interficere conarentur, Iupiter memor peccati, ereptam Calyston cum filio inter sydera collocauit. Eamque Arctum, filium autem Arctophylaca nominauit.

Hanc fabulam Thomas Rhadinus his metris descripsit.

Omnipotens quondam de uirgine Nonacrina
Iupiter incaluit.
Cogit amor cælo descendere, foemineamque
Induere effigiem.
Oscula dum figit, subeunt certamina tandem.
Victor ad astra uolat
Dum sentit furtum Iuno Saturnia coniunx
Et soror, ingemuit.
Tendit ad ima furens, arreptam crine soluto
Sternit humi trepidam.
Dumque preces fundit, nigris horrescere uillis
Mollia membra uidet.
Oraque quæ tantum placuerunt candida amanti
Turpia rictus habet.

Aliam fabulam infra eundem de Vrsa minori differemus, exponemus.

Secundo loco nominatis uariis de Vrsa hac maiori sunt aperienda hæc, ἄμαξα μέγα Græcè. i. Plaustrum maius, Septentrio maior, Arcturus, Arctos maior, Calysto, Elice.

ἄμαξα Græcum Latine sonat plaustrum, μέγα magnū, plaustrum magnū, ob differentiam minoris

Fabula Vrsæ maioris. Hæsiodus.

Nomina Vrsæ maioris.

Hamaxa mega uel currus. Plaustrum magnum.

- Hyginus. Et quid quod fuerat formatum corpus ad unguem de quo i subditis, de quo D
 Fœda sit urfa dolens. Hyginus lib. 2. de arcto
 Ingratum ò quoties causabat mœsta tonantem minoris sic scribit, Maior
 Immemoremque sui. rem arctum complures
 Quam cum per sylvas errantem cerneret, astris plaustrum similẽ dixerunt
 Inseruit miserans. & ἀμαξαρ Græci appella-
 larunt. Cui hæc memoriæ prodita est causa, Initio qui sydera peruiderunt, & nu-
 merum stellarum in unaquaque specie corporis constituerunt, & non arctum, sed
 plaustrum nominauerunt. Ex septem stellis duæ, quæ pariles, & maxime in uno
 loco uiderentur, pro bobus haberentur, reliquæ autem quinque figuram plau-
 stri simularent, itaque & quod proximũ huic est signum, Booten nominare uo-
 luerunt. De quo infra plura dicemus.
- Arctos maior. Arctos maior, uel ut Hygino placet, maxima, id est, urfa maior. ἄρκτος enim Græ-
 cè, latine urfus uel urfa, de quo fabula iam est recitata.
- Septentrio ma- Septentrio maior, nos utraque arctos septentriones dicimus. Varro, Triones
 ior. rusticorum uocabulo boues uocatas scribit, & quasi quosdam teriones, hoc est a-
 randæ terræ & colendæ idoneos. Quod ergo antiqui hamaxan, hoc est plaustrum B
 dixerunt, nostri ueteres à bobus iunctis septentriones uocauerunt, à septem stel-
 is quibus iunctis quasi triones figurantur, legito Ioan. de Sacro bu, in libello
 Ioan. de Sa bu. sphaeræ tracta. 2. in principio. Ouidius 2. Meta. fab. 6.
 Ouidius. Gurgite ceruleo septem prohibete triones,
 Syderaque in cœlum stupri mercede recepta
 Pellite, ne puro tingatur in æquore pellex Ouid. 1. Meta. fabu. 2.
 Scythiam septemque triones
- Virgilius. Horrifera inuasit boreas. Virgi. primo Aeneidos.
 Boetius. Arcturum, pluuiasque Hyades, geminosque triones. Boetius lib. 2. metro. 6.
 Elice. Quos premunt septem gelidi triones. Elice uocata ab urbe Arcadiæ,
 quam auctore Plini. lib. 2. ca. 92. mare absorbuisset, in qua Calysto nata perhibetur
 & ab ea hoc sydus Elicen uocatum. Sed si rite legeris Plini lib. 4. cap. 5. Elice op-
 pidum fuit Achaïæ & non Arcadiæ. Virget me hic uehementer unum quod
 nonnulli etiã in sacris literis doctissimi & in numerum sanctorum relati; Arcturum asse-
 runt esse Vrsam minorem. Cũ apud sanctum Iob ca. 38. sic legitur. Nunquid coniunge-
 re ualebis micantes stellas Pleiades, aut gyrum Arcturi poteris dissipare. Hanchu F
 ius capituli particulam diuus Thomas Aquinas his uerbis dilucidiorẽ reddere pol-
 licetur. Considerat in corporibus celestibus uniformitas motus primi mobilis,
 ex eo quod reuoluitur totum cœlum, & omnes eius stellæ semel in die & nocte super
 polos mundi, hic autem motus sensibilis percipitur ex stellis propinquis polo se-
 ptentrionali, quæ sunt nobis perpetue apparentiæ, propter eleuationem poli super
 nostrum horizontem, inter quas stellas maxime notatur constellationis Arcturi, quæ
 est Vrsa maior, cuius stellæ manifeste apparent moueri in gyro circa polum mun-
 di. Et quantum ad hoc subdit. Aut gyrum Arcturi poteris dissipare, ut. si non circum-
 eat polum, hæctenus Aquinas. Cuius sententia manifesta est Arcturum dici vrsam
 maiorem. Accedit huic sententiæ diuus Grego. lib. 29. ca. 28. & 29. scribens in ca. 38.
 Iob. 38. ipsius Iob, ubi ca. 28. sic habet. Arcturum, qui nocturna spatia illustrat, non occasu-
 rum. Et lucidius ca. 29. sic. Est in Arcturo quod consideratius possumus intueri. In
 septem quippe stellis uoluit, & modo quidem tres ad summa eleuat, atque ad ima qua-
 tuor inclinat, modo quatuor superius erigit & tres inferius premit, hæc Gre. His
 uirorum sententijs neque adeo, neque in diuersum eo. Nunquam tamen meminisse me legisse a-
 pud aliquem astrologum, aut poetam, Arcturum sumi pro vrsa uel Maiori uel
 Minori. Non raro tamen legi Arcturum accipi pro Boote, aut eius stella lucida
 ad genua

A ad genua aut coxas locata, informi. Sunt tamen qui arcturū interpretentur Arcti caudam, ab ἄρκτος, id est, urfa, & ura οὐρά, id est, cauda: quasi tres stellæ in cauda urfæ, sed id modicum releuat.

Scriptores de utriusque Vrsis sunt hi, Ptolemæus lib. 7. Alma. & tracta. primo quadri. Aratus in Phæno. Hyginus lib. 2. & 3. Plini. libro 2. Marcus Mani. libro primo. Cæsar Germanicus in Aratum. Et Bassus in cōmen. Rufus Festus, Cicero, Alphonsus, Geor. Val. Virgilius, Ouidius, Flaccus & cæteri poëtæ. Non nullas horum sententiâs posteaquam de vrsa minori dixerō, adiungam.

Quarto, authore Ptolemæo Vrsa maior 27. micat stellis, quæ eius tempore fuere in Geminis, Cancro & Leone. Nostro autem in Cancro, Leone & Virgine. Et habent omnes uim Martis. Sed in præsentiarum omnes eius stellas misfas facio, demptis his quæ Plaustrum constituunt, numero septem, ex quibus quatuor in ordine stellarum Vrsæ maioris 16. 17. 18. 19. plaustrum aut eius rotas præ se ferunt. 16. 17. & 19. secundæ sunt magnitudinis. 18. uero tertiæ. Vigesima quinta etiam secundæ magnitudinis, Alioth dicta, temoni præest. Vigesima sexta autē & Vigesima septima duobus bobus aptantur. Hæc ferè iuxta sententiâ Hyginij sunt dicta. Verū Germanicus tres stellas caudæ temoni attribuit, reliquas rotis plaustrij.

B

SEQVITVR VRSAMINOR.

VT fabulæ sequentes captu sint faciliores, hanc præmittendam censui. Saturnus primus deus, oraculo certior factus, se filiū habiturū, per quē è regno expelleret, statuit omnē prolem masculam se interempturū. Præcepit uxori Opi, ut quicquid pareret sibi præsentaret, quæ Iouem pariens pulchritudine eius delectata, alendum Nymphis Dictæi montis Cretæ cōmendauit. Quæ Saturno sciscitanti de fœtu, lapidem pannis inuolutum obtulit, quem mox deglutiuit. Iupiter uero à Nymphis nutritur in antro montis. Et adhibiti sunt etiam Ioui Curetes, id est, Corybantes, Idæi, siue Telchines. Et ne fortè uagitus deflentis à Saturno audiretur, cymbala illos, & tympana & clypeos & arma pulsasse, ad quorum etiam sonitum aduenisse apes, & infantis ori mella instillasse, cuius beneficij gratia Iouem post cœli imperium adeptum, indulgisse apibus, ut sine coitu generarent.

C

Aratus utriusque Arcti fabulas in unâ colligit, quem & sequuntur Germanicus & Rufus, in hanc fermè formulâ. Duæ autem vrsæ ipsum polum boreū circumtenentes, unâ currunt, eo quod uocantur Plaustra. Quæ, scilicet, capita quidem ad lumbos semp habent inuersim, semper uero resupine circumferuntur. Vicissim in humeros uersæ (si credere dignum) E Creta uero illæ Iouis magni beneficio, cœlum ascenderūt, quia ipsum olim infantientē Dictæo in odor: montem propè Idæum antro imposuerunt, atque nutrierunt per annum, Dictæi Curetes quando Saturnum fallebant. Qui hanc quidem Cynosuram cognomine dicunt, alteram uero Elicen. Elice quidem uiri Achiui in mari signât, quò oporteat naues dirigere. Altera uero Phœnices fisci, persulcant mare. At Elice quidem clara est, ac obseruatu parata, multa lucens prima nocte. Altera uero obscura quidem, sed nautis aptior, minori enim tota circumuersatur orbe, hac quoq; Sidonij rectissime nauigant. Ex hac Fabula Arati habetur Cynosuram & Elicen Cretenses fuisse Iouis nutrices, ob quod sunt cœlesti donatæ honore.

Arato belle accedit Cæsar Germanicus his metris.
Axem Cratæ dextra leuaque tuentur,

D

Sive arcti, seu Romani cognominis vrsæ
 Plaustrum, uel facies stellarum proxima uera
 Tres temone rotisque micant, sublime quaternæ
 Si melius dixisse feras, obuersa refulgent
 Ora feris, caput alterius super horrida terga
 Alterius lucet, pronus rapit orbis in ipsos
 Decliuus humeros. Veteris si gratia formæ,
 Cresia nos tellus aluit, moderator olympi
 Donauit cœlo, meritum custodia fecit.
 Quod fidei comites prima incunabula magni
 Fuderunt Iouis attonitæ, cum furta parentis,
 Aerea pulsantes mendaci cymbala dextra
 Vagitus pueri patrias ne tangeret aures.
 Dicta exercere dominæ, famuli Corybantes,
 Hic Iouis altrices Elice, Cynosuraque fulgent,
 Dat Graiis Elice cursus maioribus astris,
 Phœnicas Cynosura regit, Sed candida tota
 Et liquido splendore Elice nitet haud prius ulla
 Cum Sol oceano fulgentia condidit, ora,
 Stella micat cœlo septem quæ Cresia flammis.
 Certior est Cynosura tamen sulcantibus æquor,
 Quippè breuis totam se cardine uertit.

B

Rufus Fest.
 Virgilius

Sidoniamque ratem nunquam spectata fefellit
 Consimilem ferè sententiam habet Rufus, quem legito,
 Item de his Vrsis Virgilius primo Georgicorum.

Lucanus.

Maximus hic flexu sinuoso elabitur anguis
 Circum, perque duas in morem fluminis Arcto,.

Lucanus octauo Phar.

Arctos Oceani metuentes æquore tingi.
 Sed qui non mergitur undis
 Axis in occiduus gemina clarissimus arcto.

Ouidius.

Ille regit puppes. Ouidius tertio Fastorum.
 Esse duas arctos, quarum hæc Cynosura uocatur

Flaccus.

Sidonij, Elicen Graia carina notat.
 Sidonij Cynosura regit fidissima nautis.
 Et Graiis Elice multum obseruanda magistris.

Flaccus.

F

Agathosthenes in Asiaticis carminibus Cynosuram dicit Iouis fuisse nutri-
 cem, unam ex Idæis nymphis, à qua in Cretæ oppido Histoe Nicostratus cõsti-
 tuit portus, & circa eū locum Cynosuram fuisse, & agri maiorem partem Cy-
 nosuram appellatam. Ad hoc accedit nonnihil fabella Thomæ Rha. sic.

Fabella Vrsæ
 minoris.

Cum paruum Cynosura Iouem nutrisset, amoris
 Gratus eam flammis cinxit olympiacis.
 Quæ nunquam lymphis septem meruisse triones
 Cernitur, oceano lumina blanda negans.

Quare uoce-
 tur Phœnice.

Sed hic nõ indigne quæritur, quare Cynosura aut Vrsæ minor dicatur Phœ-
 nice. Respondet Hyginus lib. 2. de arcto minori. Thales, qui diligenter de rebus
 cœlestibus exquisiuit & hanc primus Arcton appellauit, natione fuit Phœnix
 ut Herodotus Milesius dicit, quare Phœnices hanc studiosius perspiciendo, di-
 ligentius nauigare existimantur, & uere eā ab inuentoris nomine Phœnicen

De stellis Vrsæ
 minoris in qui-
 bus signis &
 natura.

Habet autem hæc Vrsæ minor septem stellas, Septriones, aut (appellant.
 Plaustrū, ut prædiximus, nominatæ, quæ tempore Ptolemæi, fuere in Geminis
 & Cancro

A & Cancro. Nostro autem æuo sunt in Cancro & Leone. Ex his prima, quæ est super extremitate caudæ, Polus appellatur, per quem locum ipse mundus existimatur uersari, & est Tertiæ magnitudinis. Duæ sequentes in cauda, & duæ rotæ primæ, sunt in quarta magnitudine. Duæ sequentes rotæ, sunt in secunda magnitudine. Et ut testis est Ptolemæus tracta. primo quadri. habent hæc stellæ uim Saturni & parum Veneris.

Sunt nonnulli uiri, etiam doctissimi, qui Vrsæ minori attribuunt Memoriam Memoria, quæ pars integralis est Prudentiæ, ob id quod eius stellæ sunt de natura Saturni & parum Veneris. Albumasar libro septimo intro. uoluit Saturnum sanè cogitationis, multæq; memoriæ reputari cū siccus existat. Quod plane testatur Iul. Fir. libro secundo capite decimo, cum inquit. Saturnus quidem Siccus, multæ cogitationis, altæque memoriæ. Hanc enim naturam potentiæ memoratiuæ conuenire Aristoteles in libello de Memoria & Remini. docuit, cum humidos male, siccos bene memoratiuos asseruit. Placuit (non abs re) hic pauca ad iungere memoriæ stabilientia. Cicero libro secundo Rhetor. quatuor docuit Memoriam fortificantia, aut roborantia. Primum est, ut eorum, quæ uolumus memorari, quasdam similitudines assumamus cōuenientes, nec tamen

B omnino cōsuetas, quia inconsuetorum magis memoramur, & sic in eis animus magis & uehementius detinetur, ex quo fit quod eorum quæ in pueritia uidimus, magis memoremur. Ideo autem necessaria est huiusmodi imaginum aut similitudinū adinuentio, quia intentiones simplices & spiritales facilius ex animo elabuntur, nisi quibusdam similitudinibus corporalibus quasi alligentur, quia humana cognitio potentior est circa sensibilia. Vnde & Memoria ponitur in parte sensitiua.

Secundum est, ut ea, quæ memoriter tenere uolumus, consideratione ordinata disponamus, ut ex uno memorato facilius ad aliud procedatur. Vnde dixit Aristoteles de Me. & Re. quod à locis aliquando reminisci uidemur. Huius autem causa est, quia ab uno in aliud ocyus proceditur.

Tertium est, ut sollicitudinem ponamus & affectum ad ea, quorum memorari uolumus, quia quāto aliquid animo magis imprimitur, tanto difficilius elabit. Hinc ibidem Cicero, Sollicitudo conseruat integras simulachrorum figuras.

C Quartum est, ut ea, quorum memorari intendimus, frequentius meditemur. Quia ut ibi habet Aristoteles in eodem libello, Meditationes Memoriam saluant. Quia ibidem, Consuetudo est altera natura.

De Vrsis terrenis multa & miratu digna scribit Plinius in multis libris præcipuè tamen libro 8. ca. 36.

Quibus addo hæc duo. Primum, Vrsa ubi se perpinguem senserit, ac pleniore corpore, morbi loco ducit ipsum hunc statum. Quapropter latebras querit, ubi tam diu conuiescit, donec inutile pinguedinis onus resideat, uelut declinatum. Pergit autem, ac in latibula sese insinuat, non pedibus utique, sed dorso resupinata, corpus protrudendo, ne supersint uenatoribus ad indagandum, ue stigia. Hæc est ursæ uersutia.

Secundum, Vrsi manus esse inter esitandum prædulces, insigni q; suauitate, traditū est. Sic anteriores eius animantis pedes nuncupant, quod eorū sit functio duplex: incedendi & apprehendendi. Huius rei rationē reddit fermè Plutar. in libello, quo rerū, euentuumque naturalium causas perquirat, & philosophico perpendit examine. Quod percoquentia corporis alimentū carnem præstent quacumque alia suauiore longe. Concoquit autem omne quod difflat, id est, flatu turbat, id uero est quod mouetur, quodque exercetur, sicuti Vrsus partem hanc agit plurimum, tum incessus ratione, tum adprehendendi.

STOEFLERI
INTERPRE.
Fabula.

DRaconem alij appellant Serpentem, alij autē Anguem. Draconis fabulæ sunt plures, hic eā quæ cum Thoma Rha. quadrat, retexam, hunc Draconē à Gigantibus Mineruæ obiectum cū eos expugnaret, Mineruam uero arptum Draconem contortum ad sydera iecisse, & ad ipsum axem cœli fixisse. Ita quæ adhuc eum implicato corpore uideri, ut nuper ad sydera perlatum. Hanc memoratus Thomas sic cecinit.

Pallados armatæ studium superare Gigantes
Exitit (ut fama est) proprijs extrudere terris,
Nata Iouis summi de uertice fortior extans,
Victrix iam miseros cum debellasset in armis,
Serpentem obijciunt, raptum quem sydera adegit
Contortum in gyros, nostro & circumdedit axi.

Scriptores.
Iuli. Fir.

Scriptores de Dracone sunt ferè omnes supra memorati, qui de Vrsis scripserunt, quibus additur Iuli. Fir. qui libro 8. ca. 17. sic habet. Anguis extremus est qui inter duas Arctos positus est, in modū fluminis, quod sinuosis flexibus labitur. Quicumq; sub hoc sydere nati fuerint, Marfi erunt, uel qui uenenis, ex herbarum pigmentis confectis, salutaria soleant hominibus remedia comparare.

Stellæ Draconis.

Habet præterea Draco authore Ptolemæo lib. 7. Alma. 31. stellas, passim constitutæ eiusdem tempore, in Libra, scorpione, sagittario, Capricorno, Aquario, Piscibus, Ariete, Tauro, Geminis, Cancro, Leone, uirgine. Hodie sunt in his, scilicet scorpione sagittario, Capricorno, Aquario, Piscibus, Ariete, Tauro, Geminis, Cancro, Leone, uirgine, Libra. Sunt de magnitudine 3. 4. 5. 6. Fulgentiores ex his sunt octo, tertiæ magnitudinis, scilicet Tertia, quæ est supra oculum. Quinta quæ est supra caput & appellatur Rastaben. 24. & 25. decliues ad septentrionē. 29. quæ est post ultimam inflexionem. 30. quæ accidit finī caudæ, & 31. quæ est in extrema cauda. Et sunt hæc fulgentiores stellæ de natura saturni & martis.

Magnitudo.

Pli. de Dracone.
Draconites
lapis.

De Dracone terreno plura apud Plini. pluribus libris scilicet lib. 29. ca. 4. & 6. lib. 25. ca. 2. libro 8. ca. 13. 27. lib. 10. ca. 72. 74. lib. 37. ca. 10. Transeo.

Sed hoc est consyderatu dignum, Draconites siue Dentrites, siue Draconius uel obasianus, qui etiam kimedius uespertinus uocatur. Lucidus ac transparentes cristallini coloris lapis est secundum aliquos, nigrum colorem Albertus Magnus ponit, figuram quoq; pyramidalem non lucidam habere dicit. Nonnulli lucidum esse; ut speculum cum nigredine. Multi hanc quærunt nec inueniunt. Transportatur ab oriente ubi magni Dracones sunt. Nam exciso capite Draconis, ipso adhuc palpitante extrahitur. Virtutem amittit si diu post Draconis mortem in capite remanserit. Audaces uiri in partibus orientis Draconum speluncas explorant & in has gramen rebus somniferis medicatum imponunt. Dum Dracones ad speluncas redeunt, comedunt ex medicamine, & somno grauantur. Dormientibus uero caput abscindunt, & lapidem extrahunt. Excelsa ei uirtus inest, in effugando omne uenenum & maximè serpentum. Gestantem quoque inuictum ac audacem reddit. Ideo reges orientis talem lapidem habere gloriantur.

Admirabile
de Dracone.

Admirabilis amor Draconis in puellam. Vetusissimis historijs proditum est, Apud Iudæam aut Iudeam cum Herodes præesset, Puellam decorā, succis plenam, uehementer à Dracone adamatam, qui commeans, amanter cum ea decumbebat. Illa, & si mansuetus & clemens apparuit, propter naturam tamen in sociabilem, reformidans, ex loco abscedere longius proposuit, ac in tempus abesse, ceu bruto per absentiam illatura dilectionis obliuionem & euanescere. At

diuersa

A diuersa euenere omnia. Siquidem indies intendebatur affectio, augebaturque amoris impetus, desiderioque dum contabesceret nimio, interdum nocturne consueta repetens cubilia, nec esse eius potiundi facultas, quod appetebat praecipue. Conflictabatur ergo, uti infelix amator. Posteaquam uero exoptata rediit puella, deuolans is ad uisam protinus ac prorsum amatorie, suspicionum plenus, tanquam neglectui habitus, atque eo nomine indignabundus, cauda complexus puellae crura conuerberabat, sed obseruate ac uerentis modo, ira & amore compugnantibus.

Demum ne noxius error lectores molestat. Pensitandum, omnes figuras Draconis Vrsae continentes in omnibus libris impressis, scilicet, Hygino, Germanico, Syderali, Abyllo & alijs, esse corruptas, mendosas, & commentarijs authorum minus respondentes. Vtustissimi enim libri figuras non habent, neque unquam habuere. Eas primum recentiores & profecto saepius perperam appinxere. Figura enim Draconis non est in hunc modum contorta, quemadmodum pingitur. Immo nec eius stellae in caelo in hunc apparent modum. Neque Vrsa maior (quae Ellice) iuxta caput Draconis locatur. Neque minor (quae Cynosura) iuxta caudam. Sed maior est propere caudam, Minor uero ad flexus aut spiras. Huius rei gratia depinxi figuram sequentem, ex ueris obseruationibus Ptolemaei sumptam, quam oculis obiecto & certior eris. Addidi etiam Arati uerba ueritatem indicantia, a quo sane Arato ut est fonte omnium aliorum dicta emanarunt.

Aratus.

Has uero per ambas, qualis fluminis decursus uoluntatur (horrendum ingens) Draco circumcirca distractus immensus. Verum ei (ex utraque parte spirae) haerent Vrsae caeruleo seruatae oceano. Sed hic alteram quidem extrema emittitur cauda, alteram uero spiram circumscribit, ei quidem summa cauda ad caput Ellices quiescit Vrsae. In spiram uero Cynosura caput habet: Haec autem circum ipsum gyratur caput, eique ad pedem uenit usque. Rursus uero retrofugus recurrit non quidem illa ex sola parte, neque sola in capite splendet stella, sed duae in temporibus, duae uero in oculis, unus autem inferius extremitatem occupat generis horrendi monstri, incuruum autem est caput, nutanti uero prorsus assimilatum est, extremam in Ellice caudam, omnino uero sunt ex directa & os & temporis dextra, extremae caudae. Illud ferme caput hac natat, ubi quidem extremi miscentur occasusque & ortus sibi inuicem.

C

SEQUITUR ARCTOPHYLAX.

Contuendum, Arctophylacis nomen nonnulli asserunt post Homeri tempora inuentum. Nam is Plaustrum Arcton & Bootem nominat, sed Arctophylacis nunquam facit mentionem. Arctophylax dictus quasi Vrsae (intelligae maioris) custos. *φύλακτον*, enim Graece est idem quod custodire uel seruare Bootes à βοώτης Graeco, quod latine dicere possumus bubulcum. Id enim caeleste sydus more bubulci plaustrum maius sequi uidetur. De his duobus nominibus Rufus Festus, sic canit.

Rufus Fest.

Arctophylax, siue (ut ueteres cecinere) Bootes.

Appellator etiam haec imago: Arcturus, ab arcto uersa maiori. Testis Bassus, de Boote cum inquit, Bootes qui & Arcturus, fertur esse custos plaustrum, eo quod plaustrum sequitur, id est, septentriones. In eo significatur accipitur saepius a Plinio, puta lib. 2. capi. 39. Arcturi (inquirente) sydus non ferme sine procellosa grandine emergit. Et idem eodem libro capi. 49. & 72. Et libro decimo octauo

Arcturus.
Bassus.

Accedit Iulius Firmus, libro octauo cap. 14. De clarijs (in pluribus capitibus. Iul. Fir. ris syderibus cum Sagittario orientibus & occidentibus, his uerbis. In Sagittario

Plinius.

parte quinta oritur Arcturus, hoc oriente signo, qui natus fuerit, erit talis D
qui amicorum secreta fidei taciturnitate custodiat, huic opes regiae credentur,
huic populi aërium, huic aedes publicae. Si uero hunc locum maleuolae stel-
lae radiauerint, aut cura illi populi credetur, aut fient domus regis lanitores, uel
tale illis officium deputabitur, ut ijs in palatio, admittendi uel salutandi officia
credantur. Haud dissimilem sententiam habet Mar. Mani. lib. 5.

Thegius. Arabicè uero uocatur Thegius, quasi plorans siue uociferans. Est etiam
Arcturus stel- Arcturus stella rutilans primæ magnitudinis informis, inter crura aut coxas ut
la. Ptolemæo placuit sita. Idem sentit Bassus de Boote, quam alij, puta Hyginus
Germanicus. Germanicus, Rufus, in zona aut cingulo Bootis collocat. Germa. de Arctu. sic.
Sed proprio una micat sub nomine flamma,
Arcturum dixere sydus quæ uincula nodant.

Fabula. Variæ sunt apud authores huius simulacri fabulæ, quare & uariæ sequun-
tur huius de pictiones. Vnam alijs uulgatiorem proponam. Quod arctophylax
sit Archas, calistonis & Iouis filius, quem dicitur Lycaon, cum Iupiter ad eum
in hospiciu uenisset, cum alia carne concisum pro epulis apposuisse. Studebat
enim scire si deus esset, qui suum hospiciu desideraret. Quo facto non minori
pœna est affectus. Nam statim Iupiter mensa proiecta domum eius fulmine E
incendit, ipsum autem in figuram Lupi conuertit. At pueri membra collecta &
composita in unum, dedit cuidam pastori Aetholorum alendum, qui adolescens
factus, in syluis cum uenaretur, inscius uidit matrem in Vrsæ speciem conuer-
sam, quam interficere cogitans, persecutus est in Iouis Lycei templum, quod &
qui accessisset mors pœna erat Archadum lege. Itaque cum utrumque necesse esset
interfici, Iupiter eorum miseris ereptos inter sydera collocauit, ut ante diximus,
hic autem è facto sequens Vrsam perspicitur, & Arctum seruans Arctophylax
est appellatus. Hanc Tho. Ra. metricè sic cecinit.

Arcton Parrhasiam puer Bootes
Ignotam iaculis sequens parentem,
Arcum ut sterneret acriter tetendit.
Exhorrens genitor scelus patrandum,
Iungens syderibus uetans beauit.

Scriptores. Scriptores de Boote sunt hi Ptole. 7. Alma, Alphonfus in suis tabulis Astrono-
micis, Plinius ut supra. Iul. Fir. supra Mar. Mani. ut supra, Aratus in hæc uer- F
ba. At post Elicen circumfertur auriganti similis Arctophylax, quem quidem
homines cognominant Bootem. Eo quod Plaustrum contrectare uidetur vrsæ
atque adeo totus perspicuus est, sub zona uero sibi ipse præ alijs Arcturus obuo-
luitur lucida stella, uerum ambobus sub pedibus obseruato Bubulci uirginem.
Cæsar Ger. Tullius, Rufus Festus.

Stellæ. Stellæ complectitur 22. authore Ptolemæo, quæ suo tempore fuere in virgi-
ne & Libra. Nostro tempore dumtaxat 4. primæ sunt in uirgine, reliquæ omnes
in Libra. Naturas harum Ptolemæus præterijt, de quo admiror, solius Arcturi in
Azimech. formis stellæ, quam uocat Azimech, Ariamech, uel Colanza, naturam exponit
scilicet Iouis & Martis.

Custodia. Hic per allegoriam plura de custodia quinque hominis sensuum utiliter pro-
ferre possem, item de custodia uiri erga mulierem, transeo impræsentiarum.

SEQUITUR CORONA.

Corona du- PRIMO loco annotandum, Geminam coronam legimus coelestem apud Ara-
plex. tum, Ptolemæum & Alphonsum, puta septentrionalē & Austrinā. De septen-
trionali

A trionali hic loquemur. Ea Arabice appellat Alfeta, Latine Corona uel Ariadne. *Alfeta, Ariad.*

Secundo loco Coronæ fabula hæc est, Theseus in Cretam profectus, Ariadnen Minois & Pasiphaes filiã in sui amorem allexit, dataque illi fide, quod eam sibi uxorem duceret, ab ea edoctus est quomodo Labyrinthum intrare, Minotaurum superare, & filo ducto inde exire posset. Quapropter his peractis noctu cum Ariadne ingressus est Chium, aut, ut alii uolunt, in Naxon insulam nauis gavit. Vbi Ariadne dormiente relicta, abiit. Cum uero expergefacta Ariadne discessum eius intellexisset, quæstu atque ullulatu fœmineo omnia complens, à Baccho eã fortè transeunte amata, & in coniugem ducta est, & in nuptiis eam Corona à Vulcano fabricata, claris micante gemis ornauit, quã postea Liber pater ob perpetuã memoriã astris intulit. Hanc fab. Tho. Rha. hisce metris absoluit.

Virginis quondam auxilio ferocem
Belluam Aegides hominemque uincens.
Perfidus Chium ueniens, tremendo

Littore liquit.

Aspicit Bacchus miseram, polumque
Deferens, lætus sociauit arctis

B Osculis, sistens lachrymas fluentes
Voce potentis.

Et memor longos foret ut per annos
Seculum gesti placidi, coronam
Accipit Minoidis, astra cœlo
Fulgida reddens

Quicumque sub hoc sydere natus fuerit, erit uariis deliciarum uoluptatibus occupatus, ac muliebrium artium studiis deditus, florumque & coronarum inuentor, & qui amœnis hortorum delectationibus adhærescat, odores, unguenta, aromata: studiosa cupiditate desiderans, corpusque suum lenocinio pulchritudinis excolens, & qui stupra & adulteria latenter exerceat, ad uirginum pulchrarum, puerorumque cœcubitus, prona libidinis animositate festinans & currens, hucusque Iulius. Marcus Mani. lib. 1. cap. 4. & idem lib. 5. ca. unico in sententia pulchre accedit Firmico. Et Plini. lib. 18. ca. 28. 31.

Tertio loco notandum. Corona auctore Ptolemæo octo habet stellas, quæ suo tempore omnes fuere in Virgine, hodie omnes sunt in Scorpione. Et in ea

C est stella præfulgens, secundæ magnitudinis, nomine totius imaginis Alpheta.

Eam stellam uocat Virgilius primo Geor. Gnosiam.

Gnosiaque ardentis decedat stella Coronæ.

Rufus uero, totam coronam appellat Gnosiam, cum inquit,

Aspice ceu rutilis uibret lux Gnosia flammis,
Hæc quondam Bacchi monumentum fulget honoris.
Hæc Ariadnæi capitis testatur honorem.

Harum stellarum complexio tendit ad Venerem & Mercurium.

Quarto loco ad terrenas uenio Coronas. Est autem Coronæ urbs Peloponnesi Messeniorum. Inde Coroneus sinus, Ptolemæus libro 3. capi. decimosexto, tab. 10. Euro. & Plini. libro quarto, cap. 5. Corona Græcè dicitur *σέφανος* aut *σέφος*, à uerbo *σέφω*, quod est circundo. A nostris quondam Strophium à *στροφάω* quod est uertere, inde Strophium, Et à Corona Corolla, Coronula diminutiua. Item à serendo serra. Fuerunt apud Romanos diuersorum generum Coronæ in magno habitæ precio. De quibus hic haud dicam funditus, puta Triumphalis, Obsidionalis, Ciuica, Muralis, Vallaris, aut Castrensis, Naualis, Ovalis & multæ aliæ particulares Coronæ aut Serræ.

Tractatores de effigie Coronæ

sunt hi. Ptole. 7. Al. & tract. 1.

quadri. Alphonfus in suis tabu.

Aratus, cuius hæc sunt uerba. Ibi

dē & illa corona, quam lucidum

posuit signum esse Bacchus mo-

rientis Ariadnæ, humero subuol-

uitur fatigati idoli. Humero qui-

dem Corona uicina est & c. Ger-

manicus Ca. Bassus, Rufus, Lu-

lius Fir. lib. 8. cap. 11. sic habet. In

parte quinta uirginis oritur Co-

rona.

Scriptores.

Mar. Mani.

Stella præful-
gens.
Gnosia stella,
Virgilius.
Gnosia Coronæ
na.

Coronæ terra
renæ.
Coronæ urbs.
Corona, Stea-
phanos stropa-
phum.

Hic primo contuendum, quis is fuerit, qui primus capiti suo coronam imposuerit? Respondet Plinius libro 16. cap. 4. his uerbis. Ferunt primum omnium Liberum patrem imposuisse capiti suo ex hadera.

Secundo, antiquitus nulla nisi deo dabatur corona. Ob id Homerus caelo tantum eas & praelio uniuerso tribuit. Viri tamen quidem ne in certamine quidem ulli. Postea deorum honori sacrificantes sumpserunt uictimis simul coronatis. No uissime & in sacris certaminibus usurpatae. In quibus hodie non uictori dant, sed patriam ab eo coronari pronuntiatur. Inde natum ut etiam triumphaturis conferrentur in templis dicenda. Mox ut & in ludis darentur.

Ad hoc est nobile caput Plinii, scilicet 2. lib. 21. in haec uerba. Tenuioribus utebantur antiqui, strophia appellantes, unde nota strophiola. Quin & uocabulum ipsum tarde inde comunicatum est, inter sacra tantum & bellicos honores coronis suum nomen uindicantibus. Cum uero e floribus fierent ferta a sereno do seruia appellabant. Quod apud Graecos quoque non adeo antiquitus placuit. Arborum enim ramis coronari in sacris certaminibus mos erat primum, postea uariari coeptum mixtura uersicolori, florumque inuicem odores coloresque accenderunt sicyonij ex ingenio Pausiae pictoris & Glycerae coronariae, dilectae admodum illi, cum opera eius pictura imitaretur, & illa prouocans uariaret, essetque certamen artis & naturae (& infra) Sic coronis e floribus receptis, paulo mox subiere quae uocantur Aegyptiae ac deinde Hybernae, cum terra flores negat ramento e cornibus tincto. Paulatimque & Romae surrepsit appellatio, corollis inter initia propter gracilitatem nominatis, mox & corollarijs, postquam e lamina aerea tenui inaurata aut inargentata dabantur. Haec tenus Plinius. Ex dictis Plinii, Pausaniae & aliorum manifestum est etiam apud gentiles coronatum usum fuisse in eorum sacris. Praeterea nostra litera sacrae utriusque pagine plene sunt coronis, pro uario etiam significato. Praecipit Deus Moyse, ut mensam tabernaculi inauraret auro purissimo & ornaret duabus coronis. Exodi 25. Et prima Mach. 4. legimus. Ornauerunt faciem templi coronis aureis. Et ca. 12. Apoc. scribitur. Mulier amicta sole quae Lunam habebat sub pedibus eius, habebat in capite suo coronam stellarum 12. Item gloria beatorum in caelo appellatur corona. Paulus enim ad Timo. 4. Reposita est mihi corona iustitiae, quam reddet mihi Dominus in illum diem iustus iudex. Sed non coronabitur nisi, qui legitime certauerit. 2. ad Thimo. 2. Apo. 2. Esto fidelis usque ad mortem & dabo tibi coronam uitae. Et prima Petri 5. Cum apparuerit princeps pastorum percipietis immarcescibilem aeternae gloriae coronam. Cant. 4. Veni de Libano, ueni coronaberis. Et Dauid. Posuisti in capite eius coronam de lapide precioso. Transeo coronas uirtuosorum in hoc mundo. Coronas tribulationum &c.

Exod. 25

Paul. 2. Thi. 4

Canti. 4

Conuiuales
coronae.
Coronarum
de testatio.

Ceterum ad conuiuales uenio coronas. Floreas plerique detestantur, laureas gratius acceptant. Illas putant puellares, colludentibus uirgunculis aptiores, ac mulieribus, quam philosophico congressui, hominumque a Musis non sequestratorum. Alij uero ex floris Coronas improbant omnino. Nam Empedocles testatur a lauri folijs prorsus abstinendum. Neque enim decere aiunt, hominem ornari arborum deformitate, uiolenter, praeterque naturae ratione direptis folijs. Cur enim haec data plantis opinemur, nisi fructuum tutelae, atque ut ipse quoque frigoris uim, calorisque pro ratione admittentes confoueantur, ut temporum mutaciones citra perniciem ferre ualeant. At exutas ulcerosum plane contrahere nocumentum, fierique indecoram denudationem. Ediuerso florum non decerptorum quae nam esse utilitas posset, nisi odore pascaris, exhibeasque oculis ex eorum non imitabili uarietate uoluptatem iucundissimam iucundissimam dico quia simplicem, quia naturalē, nec ullo impendio nostro constantem. Adde, quod si

non

A non præcerperis, momento conflagrescunt, prorsumque alioqui gratissimum naturæ opus uidentur perire, nullo cuiusquam emolumento.

Proinde qui ex folijs magis quam floribus coronas contexuissent malunt, per similes (inquunt) Barbaris uidentur, quibus consutæ pelles gratiorem præbent uestium usum, quam lanæ.

Sed his alij contradicunt, asserentes Corollam ex rosis esse Musarum. Succurrit profecto hac parte ueterum ingeniorum mirari diligentiam. Neque enim simpliciter, sed summa uidentur ratione Coronas in conuiujs instituisse. Siqui dem Dionysium legimus, cum uinum comperisset, potentissimum utique medicamentum, simul iucundissimum, habitum inde fuisse non incelebrem medicum. Quod item discumbentes, qui se forte inuitarent plusculum, Hedera coronasset corona, que insita frigiditate uini potentiam retunderet, minusque inde afficerentur bibentes, ebrietatis uel restincta, hœdera uel frigorifica. Cæterum eadem ratione in conuiuale admisisse creduntur lætitiã ex floribus Corollæ. Perdocent experimenta, qua uel sensus concutiantur, ubi hausti liberius uel uapor hois arcem cœperit pulsare, quandoquidẽ initium inde habere sensus creditur. Propterea sapientiũ curiosa solertia, sciens esse in rerũ natura antipathiã id est, temperaturam, flores capiti circumponendos præcepit, quorum defluxus mirabiliter illud aduersus crassantis latenter ebrietatis impetum obsepiret, cõmuniretque. Calidi siquidem poros seu meatus patentiores reddunt, frigidi uero sua potestate ita cõtemperant, ut scandentes repercutiant uapores, sicuti Rosa atque Viola. Substringit enim utraq; reprimatque capitis grauitates. At Cypriflos, Crocus ac Baccaris in suauem uertunt soporem bibentes. Lenis quippe eorum defluxus est ac blandus, inæqualitatesque corporis ebriorũ & asperitates tranquille diffundit. Porro florum quorundam odoribus in ambitu cerebri fusis, sensorij repurgantur meatus, & quod humectũ est, attenuatur, lenitur sine cõmotione ulla caloris facultate digestum. Quin & frigidum natura sua apte cerebrum refouetur.

Proinde floreas Corollas è collo propendentes Hypothymidas nuncupant, puta à uaporandi usu. Eodem quoque argumento unguentis ex floribus obungere pectus moris fuit peruetusti.

C Deinde crescente hominũ luxuria coronas uariis floribus & herbis & ramis intexuerunt, quarum plures caput uehementer lædunt, ut sunt Coronæ de Alio, Astromo, abschlag, Herba Coriandri, de Castanea, Dactylo, Sauina, Auellana, Nuce cõmuni, Fabis &c. Sunt autem primum Coronæ repertæ ob dignitatem capitis, quod in hoc initium sensuum & principatus consistit. Ut sunt de violis, Rosis, Croco, Cypriflore, Cytiso, id est, Trifolio maiori, Lilio, Hyacintho, Lauro, Hædera, Garyophilis.

Demum annectendũ quid sit, Coronas Bibere. Hic recensenda est historia Cleopatrz reginæ Aegypti & M. Antonii, quam colliges ex Plutar. Plini. ca. 35. libri 9. & ca. 3. & 21. Duo fuere maximi uniones per omne eũ, utrumque possedit Cleopatra Aegypti reginarum nouissima, per manus orientis regum sibi traditos. Hæc, cũ exquisitis quotidie Antonius saginare epulis, supbo simul & procacis fastu, ut regina meretrix lauticiam eius omnem apparatusque detractans, quærente eo quid astrui magnificentia possit. Respondet una se cœna centies festertium absumpturam. Cupiebat discere Antonius, sed fieri posse non arbitrabatur. Ergo sponsonibus factis, postero die, quo iudicium agebatur, magnificentiam alias cœnam, ne dies periret, sed quotidianã Antonio apposuit, irridenti, cõputationemque ex postulant. At illa corollarium id esse, cõsumpturamque se ea cœna taxationem cõfirmans, solãque se centies festertium cœnaturam. Inferri meti

Coronæ in cõ
uiujs.
Dionysius.

Hypothymidas
de.

Coronæ lædentes.

Coronæ utiles.

Coronas bibere.
Cleopatrz &
Antonij historia.

sam secundā iussit. Ex praecepto ministri unum tantum uas ante eam posuere D
 aceti, cuius asperitas usque in tabem margaritas resoluit. Gerebatque auribus
 tum maxime singulare illud & uere unicū naturae opus. Itaque expectante An-
 tonio quid nam esset actura, detractum alterum misit, ac liquefactum absor-
 buit. Iniecit alteri manum L. Plancus iudex sponsonis eius, eum quoque paranti
 simili modo absumere, uictumque Antonium pronuntiauit, homine irato.

Capite autem 3. libri 21. ad nostrū propositum sic habetur. Scelerata Cleopa-
 tra apparatus belli Actiaci, gratificationē ipsius reginae Antonio timēte, nec ni-
 si preguustatos cibos sument e, fertur ab ore eius lulisse extremis coronae floribus
 ueneno illitis, ipsaque capiti inposita, mox procedēte hilaritate inuitauit Anto-
 niū ut coronas biberent. Quis istas timeret insidias? Ergo cōcerpta in scyphum
 incipienti haurire opposita manu. En ego sum (inquit) illa Chare Antoni quā
 tu noua praeuustantiū diligentia caues, adeo mihi (si possim sine te uiuere) oc-
 casio & ratio adest. Inde eductū e custodia bibere iussit ilico expirantem. Ex his
 concluditur, quid sit Coronas biberet, quid Coronaria aut Coronata uina, pu-
 ta cum conuiuones de Coronis poculis flores aut folia imponunt & postea iux-
 ta confidentium seriem percircunt, uina bibunt. B

SEQUITUR ENGONASIN.

Engonasis.

O B diuersas historias plures praesertim uetustiores, non assignant huic ima-
 gini nomen proprium. Contendunt enim nonnulli esse Herculem. Alii
 Cethea Lycaonis filium. Alii patrem Lycaonem esse uolunt, qui uidetur ut la-
 mentans filiam in ursae figuram conuersam, genu nixus palmas aduersas ten-
 dere in caelum, ut eam sibi diu restituant. Alii asserunt esse Theseum. Alii Tha-
 myrim a Musis excacatum, ut supplicem ad Jenua iacentē. Alii Orphea, Alii
 Ixiona brachiis uinctis esse dixerunt, qui uim Lunoni uoluerit afferre. Alii Pro-
 methea in monte Caucaaso uinctum. Horum omnium historiae eo tendunt, quod ex
 causa uidentur ingeniculasse & palmas supplicium more in caelum extendisse
 uel ad pugnam paratos. Quocirca Aratus in Phoe. de hac imagine sic scripsit.
 Hoc uero prope laboranti uoluitur uiro simile Idolū, quod quidē nemo scit ma-
 nifesto dicere, neque cui incumbat ille labori, sed ipsum uulgo Engonasi uocant. F
 eo quod in genibus laboras geniculanti similis est. Super ambobus uero ei hu-
 meris, manus eleuantur. Distenditur certe hinc inde quantū ad manuum pas-
 sum, medie uero super capite dextri lateris pedis sinistri imum habet tortuosi
 draconis. Huc usque Ara, Engonasis dicitur, id est, genu nixus, quia apud Grae-
 cos ἐπ, id est, in; & γόνυ, id est, genu.

Accedit ad hoc Hyginus lib. 2. & 3.

Et pulchre Iulius Firmicus libro octauo capi, decimo septimo, de claris syde-
 ribus cum Piscibus orientibus & occidentibus, in haec uerba. In extremis Pisci-
 um partibus oritur Ingeniculus, qui a Graecis Engonasin dicitur. Hoc oriente
 sydere quicumque nati fuerint, fugaces erunt, callidi, uarij instructi dolis, menda-
 ces, & qui homines uariis insidiis appetant, & effrenata semp animositate gras-
 sentur. Cum testimonio uero Martis & Lunae erunt funambuli, oribatae, neu-
 robatae & qui talia pertractent.

Marcus Ma.

Ad idem Marcus Manilius libro primo.
 Proxima frigentes arctos, boreamque rigentem
 Nixa uenit species genibus sibi conscia causae.
 Et libro quinto, similem habet sententiam cum Firmico.

Germa

A Germanicus Cæsar. Non illi numen non magni causa laboris*

Cæ. Germa.

Dextro nanq; genu nixus, diuersaq; tendens
Bracchia suppliciter pansis ad numina palmis,
Serpentis capiti figit uestigia sæua.

Rufus Festus de Engonasi.

Rufus Fest.

Illa laboranti similis succedet imago,
Protinus expertem quam quondam dixit Aratus
Nominis, & cuius latuit quoq; causa laboris,
Pannysii, sed nota tamen ceu longior ætas,
Eruit excussis arcana exordia rebus &c.
Postea narrat de Hercule & pomis aureis Hesperidū, & quo pacto draconem
custodem interfecit.

Vetula tralatio in Alma. habet Stellatio Algiethi, id est, incuruati super ge- Vetula tralatio.
nui ipsius. Geor Valla traduxit Engonasin.

Fabulā hanc annectere collibuit, ex Pherecide, Eratosthene & Paniaſte ex- Algiethi.
cerptā. Iuno, cum eā Iupiter in uxorem duceret, inuenisse terram dicitur aurea Fabula.
mala ferentem. Cuius rei stupore permota, à terra petiſſe ut huiusmodi arbor-

B bus, cum fructū ferre cœpiſſent, & filiæ Atlantis ex his mala frequenter decer-
perent, draconem inſonem adhibuiſſe custodem. Hercules uero cum ad ma-
la aurea profectus fuiſſet, & poma tulisset, draconem interemit. Seneca.
Post hæc ad ortus nemoris opulenti domos

Aurifera uigilis spolia serpentis tuli.

Quapropter propter hunc laborem, & eximias uirtutes & res ab eo præclariffi-
mè geſtas, tum quòd Iouis filius erat, à patre in cœlum translatus, ubi apparet
Draco caput habens erectum, Hercules cum dextro pede genu nixus, sinistro
pede capitis eius dextram opprimere conatur, dextra manu cum claua sublata
ut feriens, sinistra proiecta cū pelle Leonis, quē inermis interfecit, ut his quàm
maximè dimicans appareat.

Huius fabulæ hæc sunt metra.

Excelsus genitor Iupiter Herculis
Erumnas superasse aspiciens graues
Natum, & terribiles, munera reddidit

Scriptores huius sunt iam su- Scriptores.
pra enumerati.

C Iustus pro meritis, cum domum olympicam
Clari syderibus luminis obtulit
Cinctam, ut temporibus uiueret omnibus.

Habet autem authore Ptolemæo
Stellæ 29. tempore eius omnes in
Libra, Scorpione & Sagittario. No-
stro tempore consimiliter de com-
plexione Mercurij.

De Hercule allegoria satis cōmoda, puta ethica proponi posset, quam breuita- Allegoria
ti consulentes missam facimus. ethica.

Id tamen hic annotandum decreuimus, plures fuisse Hercules etiam proba- Plures Her.
tissimi historici asserunt. Nam tres & quadraginta asserit Varro. Primus tamen De nomine
& omnium fortissimus fuit Aegyptius Thebanus, cui Lybius est nomen pro- Hercules.
prium, non Hercules. Testis est Berofus lib. 5. Anti. cum inquit, Hercules Osiris
dis filius cui nomen est Lybius. Ad stipulat Cato in fragmentis cū dicit. In mon-
tanis Lyguribus sunt portus Herculis Aegyptij. Nam Lybarnum in his est à no-
mine simul & cognomine illius. Græci ubicumq; nomen Herculis audiunt, pu-
tant esse suum, à nomine sumentes argumentum, cum tamen ille neq; nomine
Lybius, à quo deuicti Lybij, sed Alceus dictus sit. Neq; dictio Hercules sit Græ-
ca, sed Aegyptia. Nam illi Heraclio, id est, Iunonis gloria cognomen fuit. Acce-
dit his Diodorus Siculus libro 4. Et Moses Gene. ca. 10. Sunt igitur huius Ly-
bij cognomenta in Aegyptia lingua, hæc, Her, Hercol, Ar, Arno, Musarno.

Her. Her iam dicta lingua pellitum significat, quia induebatur simplici pelle Leonis **D**
Col. quotidie. Col, etiā apud Hebræos totum significat. Hinc Hercol aut Herculo
Hercol. muta in u. significat pellitum totum, quia pellibus ferinis toto corpore tegeba-
Ar. tur pro armis, non dum armis inuentis in primo ortu generis humani ad pro-
Ari. pulsandas iniurias, ut habet Diodorus libro primo. Ar uero & Ari designat Le-
No. onē, ab insigni suo Leone, quia ab insigni sæpe denominantur duces, ut Mace-
Arino. do Lupus, Anubis canis, teste Diodoro libro primo. No autem famā celebrem
Arno. significat. Arino & per sincopam Arno, id est, Leo celebris à uirtute & famosus
Musa. & etiā à corporis robore, quia, ut ait Diodorus, propulsabat iniurias ab huma-
Musarnus. no genere, ut pulchre declarat Berosus lib. 5 in .§. Hercules Osidiris filius, & de
 inde. Musa item disciplinā significat apud omnes gētes, inde, Musarnus dictus
 ob doctrinam militarem & initiationem militis, id est, doctor militię. Et eius mi-
Musarni. lites Musarni, id est, discipuli Herculei. Inde fundauit metropoles Musarnas &
Musarna. populos Musarnæos. Testis Ptolemæus de Musarna urbe Carmaniæ lib. 6. ca.
 9. & tabu. 6. Asi. & est sita ad mare Indicum, Et alia Musarna Gedrosiæ de qua
 idem eodem ca. 21. Tab. 9. Asi. Ibi Musarnæi, Et idem Lybius in Italia fundauit
 urbes Musarnas, quæ sunt hodie dirutæ.

Item Lybarnū ciuitas de qua supra. Cato, quasi Lybii celebris Leonis ciui- **E**
 tas. De qua Ptolemæus lib. 3. ca. 1. & tabu. 6. Euro. sita sub Appennino monte in
 Lyguria. Et alia ibi reperiuntur indicia ut Herculis portus. Arna fluuius.
Alter Herce- Postremo adagium est, Hercules hic alter est. Id habet hanc rationem. Fuisse
les, adagium. Bulsequam Titormum, patria ut fertur, Aetolum, corpore staturorum, uiribus
 præcellentem, in eum ubi incidisset Milo Crotoniates, uirium fiducia elatior,
 ac sibi placens, percipiebat uisa proceritate insigni, illius periclitari robur. At
 is non sine ironia, posse se nihil magnum, asseuerabat. Mox tamen in Euenum
 fluuium descendens, reiecta ueste, permagnum arripuit lapidem, quem primo
 quidem ad se pertraxit, deinde & propulit, bisq; acter ipsum hoc effecit. Postea
 sustulit, sed non ultra genua, demum humero impositum ad quinquaginta fe-
 re ulnas proiecit. At lapidem uix emouebat Milo. Caterum nec eo contentus
 Bulsequa, pergit in armentum, stansq; in medio ferocissimi omnium, maximiq;
 tauri pedem corripit, furentemq; ac inde se proripere adnitentem frustra, re-
 tinet constantissime. Nec satis, quinimo manualiter prætereuntis fortè tauri
 alius pedem apprehendit audacissime, ac comprimit ferociter. Id cum intueretur **F**
 Crotoniates, in cœlum manibus sublati, O Iupiter, inquit, en alterum pro-
 semina sti nobis Herculem hunc. Hinc deniq; in prouerbiū demanasse, hic al-
 ter Hercules.

SEQVITVR SERPENTARIVS.

Serpentarius. Ptolemæus, Alphonfus, Cæsar Germanicus & plures alij, ex homine ser-
Ophiuchus. pente inuoluto aut circundato, duas constant cœlestes imagines, Homi-
Anguitenens. nem, Serpentarium, Ophiuchum siue Anguitenentem, appellantes. Aratus
 etiā & Proclus duas faciunt, Serpentarium, scilicet, & Serpentem.

Primo Serpentarium, dein eius Serpentem absoluemus. Habet igitur Ser-
Fabula Serpen- pentarius multis omiſſis, hanc fabulam, etiā apud astrologos uulgatam. Aes-
tarij. culapius teste Ouidio & Diodoro, Apollinis & Coronidis filius fuisse perhibe-
Aesculapius. tur, traditus Chironi erudiendus. Hic cum esset inter homines, & tantum me-
 dicina præstaret cæteris, ut non satis uideretur hominū dolores leuare, nisi etiā
 mortuos reuocare ad uitā nouisset. Fertur Hippolytū Thesei & Amazonis fi-
 lium aut (ut alij asserunt) Glaucum Minois filiū ad uitam reuocasse, propter
 quod

A quod peccatum, Iouem domum eius fulmine incendisse, ipsum uero propter artificij excellentiam, cum Apolline patre eius inter sydera Anguem tenentem collocasse. Huic fabulæ hæc subest ueritas, Aesculapium præstantissimum fuisse medicum. Hic deus petitus à Romanis, uigente pestilentia, è libris Sibyllinis, per decem legatos Epidauro: ubi colitur, anguem, qui se in nauim eorum cõiecerat, in quo ipsius numen esse constabat, deportauere, eoque in insulam Tyberis elapso, in eodem loco sedes ei constituta est. Author est Liuius libro undecimo. Cuius hæc sunt uerba. Cum ciuitas pestilentia laboraret, missis legatis, ut Aesculapii signum Romam ab Epidauro transferrent, anguem, qui se in nauim eorũ contulerat, in quo ipsum numen esse constabat, deportauere, eoque in insulam Tyberis egresso, eodem loco sedes Aesculapii constituta est.

Veritas de
Aesculapio

Hanc fabulam Thomas Rhadi. paucis metriculis absoluit.

Scriptores,
Aratus.

Aesclepius olim

Artis medicinæ

Autor, deus hũc ob

Illustre repertum,

Tale ob facinus

Cœli ignibus arsit

Scriptores de Serpentario sunt hi. Aratus in Phœno. in hæc uerba. Caput uero summũ obserua iuxta caput Serpentarii, ex illo namque ipsum deprehendas licet splendidum Serpentarium. Quales sibi capiti subiacentes clari humeri apparent: hi quidem etiam plena Luna conspicui essent, sed manus non admodum æquales. Tenuis namque

B hinc inde exit splendor, attamen etiam illæ contemplabiles, non enim modicæ sunt, ambæ autem serpente fatigantur, qui quidem medium inuoluit Serpentarium. Hic uero instanter apteque innixus, pedibus conterit magnam feram ambobus Scorpionem, oculoque & in pectore calcans rectus, sed ei serpens ambas uoluitur per manus, dextram modicus, sinistram uero supernè multus. Atque ei sanè Coronam attingunt supernæ genæ. Subter spiram autem magnam inquire Chelas, sed hæc quidem lumine indigæ, nequaquam splendide. Hucusque Aratus, & coniunctim utrasque describit imagines.

Iulius Fir. lib. 8. ca. 15. De claris syderibus cum Capricorno orientibus & occidentibus, sic habet. In primis partibus Capricorni oritur Ophiuchus. Hoc oriente qui nati fuerint, Marsi erunt, qui scilicet pestiferos angues, sopitis & mitigatis aculeis, opprimant. De eodem Marcus Mani. libro 1. ca. 4. Et idem libro quinto ca. unico ferme consentit cum Iul. Firmi. his metris.

Mar. Mani.

Anguitenens magno circumdatus orbe Draconis
Cum uenit in regione tuæ Capricorne figuræ,

C Non inimica facit serpentum membra creatis.

Accipiunt sinibusque suis, peploque fluenti,

Osculaque horrendis iungunt impune uenenis.

Germanicus Cæsar ferè cum Arato cõcordat. Rufus super addit fabulam Aesculapii. Tullius in fragmentis Aratis. Hyginus de eodem libro 2. & 3.

Ger. Cæ.

Rufus Felt.

Tullius.

Hyginus.

Ptolemæus.

Alphonfus.

Numerus stel-

larum serpenta-

tarii.

PerPens.

Alangue.

Fabula,

Ptolemæus lib. 7. & Alphonfus tribuunt Serpentario 24. stellas, tertiæ, quartæ & quintæ magnitudinis, tempore Ptolemæi omnes in Scorpione inuentæ, nostro uero in Sagittario, demptis 6. 7. & 8. quæ Scorpionem tenent. Hæ omnes auctore Ptolemæo tracta. 1. quadri. uim habent Saturni & parum Veneris.

Propter connexionem imaginum & fabularũ, ad Serpentem ipsius Serpentarii accedo, qui Arabice Alangue uocatur. Inquit enim PROCLVS, SERPENS. Cur Serpentarius serpentem tenere dicatur, causa hæc traditur. Cum de Glauco suscitando Aesculapius cogitaret, uenisse ante eum serpentem, & baculum, quem manu gestabat, arripuisse. Quapropter ira percitum, baculo fugientem sæpius percussisse, tandemque interfecisse, uenisse mox eodem alium serpentem, herbam ore ferentẽ, & in caput defuncti posuisse, quo facto mox utrunque fugam corripuisse. Sic eam herbam ostensam fuisse Aesculapio, & hac Glauco

ab inferis suscitasse. Itaque Serpentem in Aesculapij tutela & inter astra consti-
tutum fuisse, ex qua consuetudine deriuatum est, ut reliqui medici serpentibus
uterentur. Huius fabulae haec sunt metra.

Ptolemæus.

Prolis Apollineæ meditatus
Cum foret; ut medicamine Glaucum
Redderet his iterum capiendis
Flatibus aëreis, baculumque
Volueret in manibus, uidet anguem,
Verberibusque necat. Subito alter
Affuit, ore gerens uiridem herbam
Qua tetigit caput anguis, & ille
Viuus abit. Stupet atque docetur
Natus Appolline, reddit & auris
Ex simili medicamine Glaucum.
Hinc nitet Anguis in æthere clarus.

Tractatores de Serpente sunt hi
omnes quos supra citauimus.

Ptolemæus dicit. 7. Alma. nume-
rat Serpenti 8. stellas, in tertia, quar-
ta magnitudine, dempta 12. quæ est
quintæ. Suo tēpore in Libra, præter
12. 13. 14. & 15. quæ fuere in Scorpio-
ne, hodie in Scorpione, demptis 13.
14. 15. 16. & 17. quæ Sagittarium te-
nent, & ultimā quæ in Capricorno
locatur. Omnes de complexione Sa-
turni & Martis.

Allegoria.

Circa duas has imagines primo aduertendum. Hi qui sacris sunt adiurati lite-
ris, allegoriam faciunt profecto utilem. Per Serpentarium intelligentes decli-
nationem mali, quia Teste diuo Thoma Aquino, declinando a malo præceptis ne-
gatiuis proprie obtemperamus. Per Serpentem autem designant Religio-
nem quæ hominem principaliter in deum ordinat, facienda & uitanda discers

Ophites lapis

Sed his missis, ad alia festino cōmemoranda, quæ dictis imagi-
nibus proprius accedunt. Quare secundo loco contuendum. Ophites lapis de
genere marmorū, de quo Plini. lib. 36. ca. 7. & 23. serpentinus habens maculas, un-
de nomen accepit. Est enim ὄφις Græcè, serpens latinè. Binæ sunt eius species.
Mollis candidus, ac nigricans, quadā uiriditate aspersus, croceis maculis. Vtri-
usque uirtus est, collo suspensus sedare capitis dolores ac opitulari percussis ex-
ictibus serpentum, præcipue succensus. Habet etiā potentiam abstergendi &
atterendi, quare potus cum uino albo & tenui calculos in uesica atterit. Quidā
phreneticis & lethargicis iubent adalligari candicantem.

Ophiodiri.

Tertio, occurrit quæstiuncula. Qui sint hi populi Ophiodiri nūcupati. Scito
lector candide, Laconia teste Strabone lib. 8. Geog. & Ptolemæo libro tertio,
ca. 16. ta. 10. Euro. & alijs, regio est Peloponesi. Cuius urbs Lacedæmon olim re-
bus domi forisque gestis omnium præclarissima. Inde Lacedæmones populi di-
cuntur, quæ & Sparta nominata, inde Spartani. Lacedæmones igitur Spartani
& Lacones idem significant. Legimus Lacedæmonios a Pythia quandoq; no-
minatos Ophiodiros, eius appellationis, ex historia, authore Aristotele lib. ad
mirabilisum, hanc adducunt rationem. Quadam tempestate mira serpentū mul-
tudo in Laconia succreuit, facta inde annonæ caritas est incredibilis, coactiq;
indigenæ serpentes in escam humanā uertere, unde nomenclaturæ nouæ da-
ta occasio.

Ophiogenes.

Quarto adsunt alij populi Ophiogenes dicti, de quibus Plini. libro septimo
cap. 2. in hæc uerba. Crates pergamenus ad Hellespontū circa Parium, genus
hominū fuisse tradit, quos Ophiogenes uocat, serpentū ictus contactu leuare
solitos, & manu imposita uenena extrahere corpori. Varro etiā nunc esse pau-
cos ibi, quorum saluæ contra ictus serpentū medeantur. Consimilem quasi hæ-
bes sententiā apud Strabonem lib. 13. Nominati Ophiogenes, quasi Anguige-
næ siue Serpentigenæ cognationem quandam cum serpentibus tenentes.

Psylli.
Marfi.

His haud inepte addo Psyllorū & Marfos. Quare Plini. ubi supra, subiungit.
Similis & in Africa gens Psyllorum fuit, ut Agatharchides scribit, a Psyllorū rege
dicti, horum corporū ingenitum fuit uirus, exitiale serpentibus, ex cuius odo-

refo-

A resopirent eas. Mos uero liberos genitos obijciendi sæuissimis earum, eoq̄ genere pudicitiam coniugum experiendi, non profugientibus adulterino sanguine natos serpentibus. Et idem infra de Marlis, sic. Simile & in Italia Marforum genus durat, quos à Circes filio ortos ferunt, & ideo inesse eis uim naturalem eam. Ad idem legito Plini. lib. 28. ca. 3.

Quinto loco cōmemoratis adijcere libuit Ophiophagos quos latine Anguivoros dicere possumus, de quibus Plin. lib. 6. ca. 29. sic. Inrorus (intellige à sinu Maris rubri Troglodytici, quæ Ptolemæus sinū Arabicum nominat, uersus Nilum fluuiū) Candei, quos Ophiophagos uocāt, Serpentibus uesci assueti, neq̄ alia regio fertilior earum. Solinus cap. 46. sic scribit. Arabes longe, lateq̄ diffusū diuersis moribus uiuunt & cultibus, pluribus crinis intonsus, mitrata capita. Et infra. Cōmertijs student, aliena non emunt, uendunt sua. Quippè & syluis & mari diuites. Pars eorū, quibus asper est uictus, angues edunt, nulla illis animi uel corporis cura, propterea Ophiophagi nominantur. Ad idem Solin. cap. 44. Pompo. Mel. lib. 3. de Arabico sinu. Candei (inquit) habitant hī, quos ex facto, quia serpentibus uescuntur, Ophiophagos uocant.

Ophiophagi.

B In Aristotelis monumentis legimus. Puellam cœpisse initio paulatim uenenis enutrirī, consuetudinem in naturam mutasse, ut his perinde uesceretur aleretq̄ sicuti cōsuetis cibis reliqui homines, ipsamq̄ educationis ratione uenensame ualuisse, ut sputo, & quouis humore alio perimeret appropinquantes, illi co etiam expirantibus qui cum ea coissent.

Aristote.

Puella.

Auicenna scriptum reliquit, tempestate sua uixisse hominem, quem fugerent uenenata omnia, morientibus omnibus, quæ forte mordicus eum apprehendissent, inde nil omnino læsum.

Auicenna.

Albertus magnus totius Sueuiæ decus narrat, in Colonia Agrippina se uidisse puellam, quæ in trimatu parietibus arreperet araneas uenatura, quas uoraret, eoq̄ cibi genere oblectata insigniter aleretur. Hæc huc usq̄ ad Serpentariū spectant. Nunc ad Serpentē uenio. Plura & propè innumera de his scribunt, puta Strabo, Plinius in multis libris. Solinus, Pompo. Me. & alii. Quibus omnibus missis, hæc pauca adiungere collibuit. Polybius libro 1. de primo bello punico. Orosi. lib. 4. Gellius lib. 6. ca. 3. sic habent. Attilius Regulus imperator bello punico primo ad ripam Bagradæ fluminis Africæ minoris ingentis magnitudinis serpentem machinis bellicis interfecit, multa suorū militum clade, cuius postea corium Romam translātū 120. pedum longitudinem habuisse memoriæ proditum est. Concordat Plini. lib. 8. ca. 14.

Albertus.

Polybius.

Strabo lib. 13. de ingente alio scribit serpente, in hæc uerba. Aradii pars camporum prima à mari Macras uocatur, & Macra campus in quo Possidonius scribit uisum fuisse serpentem mortuum, iugeri longitudine, crassitudine tanta, ut equites ex utraque parte astantes se inuicem intueri non possent. Hiatus autem tanto, ut hominem equo insidentem reciperet. Exuuiarum squamam quamlibet clypeo maiorem. Plini. cap. decimo quarto, libri octaui, de iisdem sic. Megasthenes scribit in India serpentes in tantam magnitudinē adlescere, ut solidos hauriant ceruos taurosq̄. Idem nonnullis adiectis legimus apud Solinum ca. sexagesimo quinto.

Strabo.

Postremo apud receptos authores Strabonem, Herodotum, Plinium &c. legimus, Africa maximam habet serpentum copiam, adeo (ut Solinus scribit) fecunda est, ut mali huius merito illi potissimi palma detur, ut araturi præ altis ocreis induti, haud alio modo morsus uitare possint. Sed de his ad nostrū propositum satis.

SEQUITUR LYRA:

STOEFLERI
INTERPRE.
Lyra

Fabula.

Tho. Rha.
Scriptores.

Nonnulli etiam uetusti auctores pro Lyra ponunt Vulturem cadentem. Sed quia de vulture cadente pro caelesti imagine nulla mihi occurrit uel historia uel fabula, sequar Aratum, Hyginum, Iulium Fir. Mar. Mani. & recentiores Tralatores: Lyram affirmantes caeleste esse effigiem. Habet igitur fabulam hanc, cuius maiorem partem colliges ex Ouidianis libris de transformatis 10. & 11. Tradunt enim cum aliquando Nilus egressus alueum suum totam inundasset Aegyptum, postea eo inter suos limites ingresso, uarias in campo animantes reliquisse, inter quas remansisse testudinem. Quam cum Mercurius reperisset, consumpta iam carne, sed superstitionibus neruis, percussu sonum exci- tasse. Quocirca ad similitudinem illius composuisse Lyram, eam Orpheo tradi- disse, eo quod esset unius ex Musis, scilicet, Calliopes filius, tantae autem suauitatis fuisse perhibetur, ut arbores, saxa, feras traxisse dicatur Orpheus. Huius uxor Eurydice morsu serpentis in prato iacentis periit. Orpheus immaturam eius mortem quaerens, Lyra accepta ad inferos descendit, omnem deorum progeniem suo carmine laudauit, Libero patre excepto, hunc enim obliuione dur- ctus praetermisit. Quare indignatus Liber postea per Bacchas se uindicauit. Or- pheus igitur carminis suauitate effecit, ut uxorem a Plutone ea acciperet con- ditione, ne illam, priusquam ad superos reuersus esset, aspiceret, & ut ipse eam subsequenter praecederet. Verum ueritus ne uxor eum non sequeretur, cum iam ferè ad superos peruenisset, eam respexit, quae illico ab oculis eius euauit ad in- feros reuocata. Qui cum desperaret se iterum ea potiri posse, dolore quasi inconsolabili tenebatur. Threissas etiam mulieres, quae Cicones uocantur, uatis amo- rem ardentem petentes aspernatus, quare multae dolere repulsa. Docuit Thra- ces puerorum amoribus indulgere. Id autem egrè ferentes Thraciae mulieres, sacra Bacchi in Pangeo monte Thraciae, illum cythara canentem ferasque mulcen- tem discerperunt, cuius caput & cytharam in Hebrum flumem proiecerunt. Quo facto Musae collecta membra sepulturae dederunt, Lyram uero stellis figurata inter sydera collocasse, Apolline id permittente, & Ioue, Apolline id petente, ad- mittente. De hac fabula Tho. Rha. sic canit.

Olim Mercurius Lyram
Vati Threitis tradidit: Hic stygia
Petens, pleetra mouens, modis
Latos flebilibus dum sociat modos,
Lymphatae Ciconum nurus
Solantem Euridices tristitiam Orphea
Cernentes numeris, graui
Irarum cumulo pectora confita,
Saxis ora canentia
Bacchantes iaculis membra dissipant.
Phoebus condoluit: polo
Figens syderibus praeradiantibus,
Ornat perpetuo Lyram.

cunq; radiatione respexerit, tortores erunt, carnifices, & qui malos homines pro- no studio persequantur. Mar. Mani. libro 1. ca. 4. de eadem sic canit.

Et Lyra deductis per caelum cornibus inter
Sydera conspicitur, qua quondam coeperat Orpheus
Omne quod attigerat cantu, manescq; per ipsos

Scriptores de caelesti Lyra sunt os
mnes hi, quos supra de serpentario re- censui. Ex his aliquot sententias non as- spernandas adscribere placuit. Iulius Fir. de Lyra lib. 8. ca. 15. de claris stellis cum Capricorno orientibus & occiden- tibus sic scribit. In parte decima Capri- corni oritur Lyra. Quicumq; hoc oriens te sydere nati fuerint, aequi erunt, res- cti cupidi, & ad omne aequitatis officium apti, scelerumq; uindices, & quibus publica officia, quaestionesq; credan- tur. Si uero huc locum Saturnus qua-

Fecit

A Fecit iter, domuitque infernas carmine leges.
Huic cœlestis honos, similisque potentia causæ
Tunc sylvas & saxa trahens, nunc sydera ducit
Et rapit immensum mundi reuolubilis orbem.
Et idem de eadem belle scribit libro quinto ca. unico. Legito.

Habet Lyra auctore Ptolemæo dict. 6. Alma, stellas decem. In 1. 3. & 4. magnitudine, omnes sua tempestate in Sagittario præter quintam & sextam, quæ fuerunt in Capricorno, nostra uero omnes in Capricorno. Vires habent Veneris &

Contuendum, tres legimus Orpheos, quorum primus Argo (Mercurij. Orphei tres. nautica scripsit. Alius, qui de lapidibus. Tertius, de quo nobis sermo est. Is genere fuit Thrax Oeagri & Calliopes filius, doctrina, melodiis ac poesi antecessit omnes. Cantus quoque suauitate saxa, feras, arboresque dicitur allexisse, Theologiæ gratia cui plurimum operæ impendebat in Aegyptum nauigauit. Vnde ex eorum sacerdotibus plura ad Græcos præcepta & caeremonias contulit. Cum Argonautis insuper Colchos profectus est, scripsit de fabulis, epigrammata, hymnos. De quo plures multa scripsere, puta Diodorus, Diogenes, poetæque, præcipuè Ouidius 10. & 11. metamor.

B Sed hic in dubium uertitur. Quare ferè omnes poetæ de Orpheo scribentes asserunt eundem cantus suauitate ac cytharæ (ad similitudinem testudinis à Mercurio confectæ) melodiis non homines solum, sed feras, sylvas, arbores herbas & saxa mouisse. Solutio quod in eo continetur poetarum pulchra phantasia, qua significatur quanta uis sit Musicæ disciplinæ. Musica enim capi omne quod uiuit, colligimus ex Pythagoricis & Platonis, asserentibus cœlum esse spiritum, motibus, tonisque suis omnia disponentem. Ex decimo quinto Strabonis discimus, Elephantes cantu mulceri & tympanorum sono. Plutar. scribit brutorum pleraque deliniri, afficique plurimum Musica. Sicuti fistulis Ceruos. Vbi saliantur Equæ, nomen solitum canunt, scilicet, Hippothoron. Cantu Delphinos moueri testis Plinius, lib. 9. ca. 8. Soli, ca. 22. Cygnos Hyperboreas cantus adducit. Aues fistulis alliciuntur. Insule quæ sunt in Lydia, quæ Nympharum nuncupantur, in mediū stagnum à continenti procedentes, cantu tiliarum primo in circulum motæ, dehinc ad littora reuertuntur. Megaris saxum ad ictum pulsus cuiuscumque fidicinat, auctor Martianus in 6. In Sicilia Halesma regione (teste Solino ca. 11.) fons est alias quietus, & tranquillus, cum sit letur, si insonet tibiæ, exultabundus ad cantum eleuatur, & quasi miretur dulcedinem uocis, ultra margines intumescit. In homine autem peculiaris adesse uidetur ratio, quia modulatio sonus in corpus musicæ memoriam defert, cuius anima in cœlo fuerit conscia. Propterea nullum habere tam immitte pectus tamque asperum, quod non oblectamentorum talium teneatur affectu. Quare Poetæ dicentes Orpheum aut Amphionem cantu lapides, feras &c. traxisse, auctore Lactantio lib. 1. diuini. In sti. locuti sunt ne de facto esse, sed nomine tantum, rebus gestis quendam colorem addentes. Volentes ad ueritatem potius alludere, ut intelligamus ferorum hominum animos ab Orpheo esse excultos &c. Simile legimus de Amphione musico, qui lyra adeo dulciter canebat, ut saxa ad muros Thebanos exædificandos sponte insilierint. Quod ideo fictum est, qui eloquij suauitate homines rudes & incultis moribus ad obsequij ciuilibus pellexit disciplinam, quod Horatius in arte poetica aperte his docuit uersibus,
Siluestres homines, sacer, interpretsque deorum
Cædibus, & uictu foedo deterruit Orpheus.
Dictus ob hoc lenire tigres, rapidosque Leones,
Dictus & Amphion Thebanæ conditor urbis

Stella lyrae.

Orphei tres.

Musica.

Bruta cantu & melodijs mulantur.

Delphin.

Cygni.

Insulae Nympharum.

Saxa megarita

Fons.

Homo Musicus studiosus.

Orpheus.

Amphion.

Lactantius.

Horatius.

Saxa mouere sono testudinis, & prece blanda,
Ducere quod uellet.

Homines se
motibus dele-
ctant.

Nautæ.
Artifices.

Saul.

Morbi curant.
Martianus.
Thales

Democritus
Hippocrates

Ismenia

Archidamus

Ptolemæus

Alpharabius

Asserunt Peripatetici & alij authores recepti, insitum esse omnibus delectari naturalibus motibus. Cui sint argumento pueri, qui uix dum nati modulis permulcentur. Pugnantiũ item animos in bello tubarum carmine excitari cõspicimus. Nautas quoq; atq; remiges, insuper & penè omnes artifices manu operantes, uocis modulatione, labores facilius posse tolerare experientia docuit, & sicut corpora fessa laboribus requie alleuiantur, ita animos occupatos tentationibus. Iratos, seditiosos, phreneticos ac morbidos leuat, & letos facit Musica. Quod etiam ex sacris literis compertum habemus. Legimus enim de Saule rege, quod postquam spiritus ab eo recessit & exagitabat ipsum spiritus domini malus. Cum uexaretur, requiescere non potuit, donec Dauid cythara ludente, dulcissima eius harmonia refocillabatur Saul, & leuius habebat, recebat enim ab eo spiritus malus.

Scribit Martianus in nono Thaletem Cretensem cytharæ suauitate morbos ac pestilentiam fugauisse.

Legimus etiam Democritum Abderitem, qui cum quasi insanus custodia esset mancipatus, Hippocrati medico uisitanti dixisse, ut sese corporis affectus haberet, ita pulsus cordis excitari motibus.

De Ismenia tibicine celeberrimo historijs proditum est. Boeotios complures Ischiatico morbo uexatos modulis suauioribus curasse. Is cum captiuus ad regem Ateam, Scythicum hominem ferocem, barbarũ, incultum ductus esset, iurbete rege tibia incinuit. Ac illum cũ ceteri suauitate demulcti, summa prosequerentur admiratione, laudibusq; efferrent plurimis, & uerissimis, incultum hũc barbarum iureiurando identidem comprobasse, Equestrem hinnitum sibi uideri iucundiolem, modulationemq;. Verum in barbaro & hoc quidem Scythia uox huiusmodi minus forte mira.

Derisit Musicæ studiũ Archidamus Spartiata, cum quidã Cytharoedi uim laudarẽt, dicentes, Psaltes eximius hic est. At inquit Archidamus, apud nos bonus cantor, bonus Cupediarius. Ceu nil prorsus intersit cupedijs ne ac lauticia concilietur uoluptas, an modulatiore ex organis sono.

Demum seruit Musica ueluti artium præstantissima diuinis rebus, & quod Ptolemæus testatum reliquit, templis sonitus uarij placandorum numinũ causa adhibentur. Hæc nos deo coniungit, afflat fatidico spiritu, ut etiã futura pandamus.

Allicit rapitq; ad contemplationem cœlestium. Quocirca Alpharabius Arabus philosophus, luculētusq; Astrologus egregiè dixit. Per harmonias gratia contemplationis, & diuinarum scientiarum studia non mediocriter iuuantur. Quæ ut uideri lucidius possint, duo de multis supponã exempla. Mantuanus poëta primo Aenei, describēs, Didonis & Aeneæ latũ confessum, sic canit, Cythara crinitus Iopas

Personat aurata, docuit quæ maximus Atlas,

Hic canit errantem lunam, solisq; labores.

Vnde genus hominum, & pecudes, unde imber & ignes.

Arcturum, Pleiadesq; Hyadas, geminosq; triones.

Quid tantum oceano properent se tingere soles

Hyberni, uel quæ tardis mora noctibus obstet.

Et sequitur.

Ingeminant plausum Tyrj Troesq; sequuntur.

Ecce concentus Musicus hominem ad cœlestia eleuat.

Præterea sacra regum habet historia, Eliseum prophetam cum tribus regibus prophetare uellet Psalten postulasse, Ibi autem dicitur quod cum psalleret

Psaltes

A psaltes facta est super eum manus domini, & ait prophetando ea quæ in eodem sequuntur capite. Quod non propter aliud actum esse expositores asserunt, nisi quod excitatæ melodij mentis spiritus propheticus infunderetur. Ecce dulcis musicæ harmonia ex homine uatem efficit.

Dic obsecro ad quid regius propheta tot corporis motibus, tot saltibus, tanta lætitia, suauitate, symphonia, cõsonantia, modulationumque æqua proportione tot psalmos, ore, & organis, puta Psalterio, Naula, Cytharæq; cecinit. Profecto ut hominum animos induceret atque alliceret in laudem, confessionem, cantationem cognitionemque dei opt. maxi. Dicit rogo in quem finem? ut post hanc miseram uitam, in cœlesti patria perpetuam musicam, id est, laudem dei, longe aliã ab hac nostra terrena resonare ualeamus. Hactenus de Lira, & musicæ laude, eiusque cõmoditate. Volumus tamen ubique intelligi honestã, quæ ad bonos mores & uirtutes allicit, haudquaquam illam lasciuam, uoluptuosam aut Veneream musicam, quam pro uirili explodimus.

SEQUITUR AVIS.

B Imprimis contuendum. Astrologos priscos quatuor in cœlo alites effigiasse. Alites cœlestes.
Tres in septentrionem, Cygnum, scilicet, Aquilam & Vulturem. Vnum in austrum, Coruum. Quod si Vulturem cadentem, de quo supra de Lira, cõnumeraueris, colliges quinque.

Quod Proclus hic nominat Auem, quemadmodum etiam nouus tralator Ptolemæi, Geor. Val. Ideofactum credit Hyginus, quod cõplures propter ignorã historiam cõmuni genere Auium Ornim nominauerunt. Est enim Græcè *ὄρνις*, latine auis uel ales. Hodie *ἀρνίον*, græcè, Olor latine, aut gallina appellatur.

Secundo de Cygno aut olore hæc memorię prodita est causa. Iupiter captus amore Leda, quæ & Nemesis dicitur (ut refert Crates Tragœdiarum scriptor) neque ab ea, ut secum cubaret, impetrare potuisset. Astu procurat Venere in Aquilam, sese in Olorem mutari. Fugiens igitur Aquilam, ut hostem, uoluit ad uirginem, & in eius gremio se collocauit. Leda inscã, non aspernata blandientem, amplexum tenens, somno est consopita, quam dormientem Iupiter cõpressit atque auolauit. Et in memoriã facti Cygnus & Aquila inter astra loquantur. Leda autem prægnans, ut quæ auium genere esset iuncta, actis mensibus ouum peperit, ex quo nata Helena cæteris corporis speciẽ præstans. Huic fabellæ alludunt hæc metra.

Flammis eximix Iuppiter ardet
Leda: suscipiens corpus Oloris
Descendit gremio lætus amanti.
Et ludens modulas promere uoces
Gestit, sydereos clausit ocellos
Cantus, dumque sopor corpora laxat,
Compressam fugiens æthera scandit
Et qui non potuit gaudia multis
Leda grata modis sumere, nolens
Fit Cygnus, medium prorsus ad unguem
Quod circumspiciens nesciat, alto
Tandem syderibus fulget olympo.
Iertibus inquisitionibus persequantur, hi quoq; monetarij efficientur.

Marcus Manilius capite quarto, primi sic canit.
Proxima fors Cygni quem cœlo Iupiter esse

Scriptores de hac effigie sunt
Aratus, Ptolemæus in Alma.
& quadri. Alphonfus, Hyginus
lib. 2. & 3. Iulius Firmi, Marcus
Manili. Germanicus, Bassus,
Rufus Festus.

Firmicus libro 8. cap. 17. De
Cygno sic habet. Quicumque
hoc oriente sydere nati fuerint
metallorum inuentores erunt,
qui latentes auri & argenti uenas,
& cæterarum specierum so-

Mar. Mani.

Imposuit, formæ præcium, qua cœpit amantem,
 Cum deus in niueum descendit uersus olorem,
 Tergaq; fidenti subiecit plumea Ledaë,
 Nunc quoq; deductas uolitat stellatus in alas.
 Et idem de eodem in quinto plura.

Ptolemæus dicit. 7. donat huic imagini 17. stellas in 2. 3. 4. & 5. magnitudine suo tempore in capricorno & Aquario. Nostro autem in capricorno, Aquario, & piscibus. Habentes omnes naturam Veneris & Mercurij.

Aristoteles
 Plinius
 Cygnus.

Quarto annotandū, de Cygno terrestri alite Aristoteles Plinius & alij plura scribunt, ex quibus hæc cōpendio excerpti. Cygnus totus plumis albis, carne & pedibus nigris, de genere auium coriū inter digitos habentium, habens suam fortitudinem in alis, argutamq; uocem, mitis, pacificus, ab aquila infestatur. Cuius pugnam, quoad fieri posset, declinat, nūquam primum euadens hostem aggreditur. Ob id ut circumspēctus in stagnis quiescit, & in locis multarū arborum, ac arundinetis delitet. Irritatus autem ab Aquila magnopere resistit, & bellum subiens uictor euadit. In senectā leniter cū melodiā uita soluitur, penna capite traiecta. Cantat autem ingruente fatali momento (ut ait Plato) nō ex tristitia, sed potius lætitiā: propinquante fato, quod immortalem se sentiat, & ad Apollinem suum remigaturus. Nam Pythagoræ erat opinio immortalem eos habere uitam. Cicero Apollini sacros esse dicit ob uaticinium finis eorum.

Cicero.
 Allegorica
 ethica.
 Macrobius
 Thomas

Cygnus itaq; per Allegoriam ethicam, uirum prudentem, circumspēctū pulchrè designat. Est sanè circumspēctio de partibus integralibus prudentiæ, de qua Macro. libro primo de som. scipi. Et diuus sanctus Tho. secunda 2. q. 49. Oportet prudentem mediā congrua & honesta ad finem eligere. Parum enim esset prudenti per memoriā præterea reuoluere & cogitare, & per intellectum præsentia ordinare, nisi per rationem prouideret de futuris. Ut de fine, in quæ præterita & præsentia ordinantur. Teste Boetio 2. de phi. rerū exitus prudentia metitur. Et Aristoteles, A fine iustum est omnia appellari. Ouidius in epistolis. Exitus acta probat. Ad optatum igitur finem obtinendum requiritur Circūspēctio, qua prudens eligat huiusmodi mediā, quæ sint cōuenientia, opportuna & honesta ad finem consequendū, habeatq; prudens præ oculis semper Cygni circumspēctionem. Circumspicit enim eximioris esse laudis, pace letari, & si semper bellare potens non nisi coactus extinguat. Exempla sunt facilia, quare transeo.

Boetius.
 Aristoteles.
 Ouidius.

SE QUITVR SAGITTA.

Superioribus lectionibus cum de particularibus imaginibus sagittarij mentionem fecimus, duas ostendimus cœlestes sagittas. Vnam sagittarij explanatam. Alteram non longe ab Aquila, de qua hic dicendum. Eius fabula apud Hyginum & alios plurimis uerbis est recitata. Quam in hanc formam deflorauit. Veteres cum deorum cerimonias summa diligentia administrarent, totas hostias in sacrificijs adolere solebant. Quem sumptum cum pauperes ferre nō possent. Prometheus, qui ob miram ingenij excellentiā finxisse è terra homines existimatur, precibus à Ioue impetrauit, ut partem hostiæ concremarent, partem in suo consumerent usu. Itaq; cum seruari ea consuetudo cœpisset. Prometheum tradunt duos aliquando Tauros immolasse, quorum iecorina cum in ara adoleuisset, reliquam carnem ex utroq; Tauro in unum composita tergo alterius bouis texisse. Ossa uero separatim collecta reliqua pelle oculisse. Tū optionem Ioui dedisse, ut quam uellet partē absumeret. Iouem uero insidiarū ignatum, & utrumq; Taurum suo pelle tectum existimātem, eam fortè partem elegisse

A gisse, in qua ossa sub tergore latebant, iratum uero fraude detecta, Prometheus in monte Scythiæ Caucaſo ferrea cathena uinxisse, Aquilamq; addidisse, quæ iecore eius assidue renascente perpetuo pasceretur. Ad hunc igitur Prometheus Caucaſiæ rupi alligatum, cum forte Hercules ab Eurystheo ad hortum Hesperidum missus, locorum ignarus diuertisset, uiamque ab eo fuisset edoctus, Aquilam iecur eius assidue depascentem sagitta peremit. Postea Prometheus in gratiam Iouis receptus, à uinculis est liberatus, & Sagitta ob eius facinoris memoriam translata fuit in cœlum. Hæc fabula breuiusculè à Thoma sic canitur,

Hæc extitit Amphitryonis
Nati Herculis unde Sagitta
Diro ore Promethea quondam
Immitis auis rapuit ui.

Quæ sydere fulget in auras,
Sedem iecur accipe amoris,

Quam rosit edax Aquila, omni
Quo tempore præfuit huic

Tractatores de Sagitta sunt hi. Aratus his uerbis. Est item quædam ulterius facta alia Sagitta. Ipsa absque arcu, atque illi aduolat Cygnus propius boreæ. Plinius lib. 18. ca. 26. Marcus Manilius libro primo ca. quarto his metris.

Scriptores de
Sagitta.
Aratus.
Plinius.
Mar. Mani.

Hinc imitata nitent, cursuque, habitumque Sagittæ

B Sydera. Idem de eadem libro quinto. Bassus in cōmen. Rufus Festus, sic.

Quin norunt alia superum conuexa Sagittam,
Sed tamen hæc arcu tereti caret inscia neruis.

Ptolemæus 7. Alma, numerat Sagittæ quinque stellas, omnes tempestate sua in Capricorno 4. 5. & 6. magnitudinis. Nostra ad finem ferè Capricorni. Vim habentes Martis & parum Veneris.

Ptolemæus,
Vis.

Hic primo notandum, quis primus fuerit Sagittæ repertor. Id indicat Plinius lib. 7. ca. 56. cuius epigramma est. Quæ quis inuenerit in uita, inquit enim Aratus, Sagittam Scythen Iouis filium: Alij Sagittas Persen Persei filium inuenisse: Lanceas Aetholos: Iaculum cum amento ferunt inuenisse Aetholū Martis

Iuuentor Sagittæ

Deinde de Sagittis ueneno inunctis transeo. Nullum enim animal solo homine excepto tela uenenis tingit. Sagittas autem è corpore extrahentia sunt plura. Plinius lib. 8. ca. 26. ubi notat, quas herbas animalia ostenderunt. Dictamum (inquit) herbam extrahendis sagittis Cerui monstrauere, percussio te lo, pastuque eius herbæ eiecto. Idem lib. 25. ca. 8. scribit de herba Sefelis appellata in sola Creta crescente, pulegio simili. Et de eadem lib. 8. cap. 32. ea ceruæ antepartum purgantur. Et enixæ, uulneratæ Dictamo pasta statim decidentibus telis. De reliquis legito passim Plinium.

Sagittas extrahentia.
Dictamus.

Sefelis.

C Postremo facetum dictum cuiusdam Spartiatæ, Ex Cicerone lib. 1. Tusculanarum quaestionum, in hæc uerba. Fuit hæc gens fortis, dum Lycurgi leges uigebant, è quibus unus, cum Perses hostis in colloquio dixisset, glorians, Solem præ iaculorum multitudine & Sagittarum umbra non uidebitis. In umbra igitur, inquit, pugnabimus.

Facetum dictum.

DE AQUILA SEQUITVR.

Cum dii omnes uolucres inter se diuiderent, Aquilam in portione fortissimus est Iupiter, quod altius cunctis uolantibus euolet, & inter omnes principatū teneat. Quæ sola tradita est memoriæ, contra Solis orientis radios contedere ualere, neq; terreri. Ganymedis nota est fabula. Is Trois regis filius fuit formosissimus puer, quem cum Iupiter deperiret, dum in Ida sylua uenaretur, tulit in cœlum ab Aquila portari, & sibi pocula ministrare. Et ob hoc factum

Aquila.
Fabula.
Ganymedes.

Aquilæ effigiem in cœlum translata[m] ferunt, quæ super Aquarium uidentur uolitare, quem Ganymedem esse plures testantur. Ideoque ostenditur Aquarius quasi aquam urna effundens. Hanc fabellam eleganter descripsit Virgilius quinto Aeneidos.

Aratus.
Iul. Fir.

Intextusque puer frondosa regius Ida
Veloces iaculo ceruos, cursuque fatigat
Acer, anhelanti similis, quem præpes ab Ida
Sublimem pedibus rapuit Iouis armiger uncis.
Longæui palmas nequicquam ad sidera tendunt
Custodes, sæuitque canum latratus ad auras
His concinne fauent metra Tho. Rhadi.
Missa ales Iouis est flammæ quo succurrere amanti
Possit: diuatum Ganymedem altis ducat ephœbum
Cœlorum domibus: qui seruiat & pocula ponat
Saturni genito: patris simili propter amores

Scriptores de Aquila sunt hi. Aratus sic inquit Vici-
nè item ei alius ales nõ tan-
tus magnitudine, tempe-
stuosus irruente sanè ma-
re egrediendo, nocte deci-
dente, atque ipsum uocât
Aquilam. Iulius Fir. lib. 8.
cap. 16. de claris syderibus
cũ Aquario orientibus &
occidentibus in hæc uer-

Mar. Mani.

ba. In duodecima parte Aquarii oritur Aquila. Quicumque in ortu huius sy-
deris nati fuerint, ex cæde hominũ & spolijs habebunt uitæ subsidia, feras etiã
capient, pariter & domabunt. Erunt præterea fortes milites, qui summa uirtu-
te præditi, nudo etiã pectore hostes sequantur, multum ad laudem suam pro-
ficere credentes, si mortem secunda animositate contempserint &c. Marcus Ma-
ni. libro primo ca. 4. Et 5. cap. unico ubi sic canit.
Nunc Aquilæ sydus referam, quæ parte sinistra
Rorantis iuuenis, quem terris sustulit ipsa,
Fertur, & extentis prædam circumuolat alis.
Fulmina missa refert, & cœlo militat ales
Bis sextam que notat partem fluuiialis Aquarii.
Illius in terris orientis tempore natus
Ad spolia & partas surget uel cæde rapinas.
Cuique hominum dederint strages, dabit ille ferarum.
Nec pacem à bello, ciuem discernit ab hoste.
Ipse sibi lex est, & fert quocumque uoluntas
Præcipitat uires, laus est concedere cuncta.
Et si forte bonis accesserit impetus ausis,
Improbitas fiet uirtus, & condere bella
Et magnis patriam poterit ornare triumphis
Et quia non tractat uolucris, sed suggerit arma,
Immissosque refert ignes, & fulmina reddit,
Regis erit, magni uè ducis per bella minister,
Ingentisque suis præstabit uiribus usus.

Germanicus.
Ballus
Bulfus Felt.
Plinius.
Ptolemæus.

Item de eodem Germanicus Cæsar, & Bassus cõmen. Et Rufus Festus satis
belle. Atque Plinius in pluribus commentarijs, præcipuè tamen libro decimo
octauo, capi. uicesimo octauo & uicesimo nono.

Ptolemæus dictio. septima, ornat Aquilam nouem stellis, secundæ, tertię,
quartæ & quintæ magnitudinis. Suo tempore omnes in Sagittario & Capri-
corno, nostro in Capricorno. Sequuntur complexionem Martis & Iouis.

Plinius.

Aduertendum, de Aquila propemodum innumera scribunt authores, puta
de eius pugna, potentia, uisus acumine, nidificatione, incubatione &c. præ alijs
legito Plini. libro decimo, capi. tertio, quarto & quinto, & in alijs locis. Nec eam
sacræ tacent literæ, trahentes in dulces allegorias. Impræsentiarum hæc pau-
cula miratu digna scribere placuit.

Et primo

A Et primo de Aërite lapide, de quo Plini, libro 10. cap. 3. & lib. 36. ca. 21. Inedificatur nido (intellige Aquilæ) Aërites ad multa remedia utilis. Nihil igne deperdens. Est autē lapis iste prægnans, intus cum quatuor alio uelut in utero sonante, & uocatur Callimus. Sed uis illa medica non nisi in nido direptis. Nec sine illis parere aiunt Aquilas, quare à pluribus Aquileus appellatus, miræ uirtutis est. Afferunt Chaldæi, si uenenatum cibum habenti talis lapis porrigitur, deglutire nō poterit, amoto lapide: deglutiet. Volunt alij quod debet poni in cibo. Venenosa fugat animalia: & ideo Aquilæ in nido ponunt, ut oua & pulli à uenenosis animalibus intacta præseruentur. Epilepticis subuenit. Amabilem, sobrium, gestantem efficit. De reliquis legito Plini, Albertum Magnum, & alios.

Secundo, Elianus scribit, Aquilæ pennam rebus aliis consortam semper permanere incorruptam, tanquam huius auis etiam extinctæ reliquie dominantur. Plini, Aquilarum (inquit) pennæ mixtas reliquarum auium pennas deuorant. Negant unquam solam hanc alitem fulmine exanimatam. Ideo armigeram Iouis consuetudo iudicauit.

Tertio, in hoc consentiunt Aristoteles, Auicenna & Plini. oppetere Aquilā non senio, nec ægritudine, sed fame, intantum superiore accrescente rostro, ut ad uncitas aperiri nō queat. Verum super Aquilæ senio quid senserit diuus Augustinus, subnotare uoluimus. Psalmo 102. legimus. Renouabitur, ut Aquilæ, iuuentus tua. Quo in loco Augustinus, dicitur (inquit) Aquila, dum senio grauat, rostri immodicè crescentis unco, non posse os aperire, nec cibum capere, unde languescens naturæ uis collidit rostrū ad petram, cuius attritu excusso quod redundabat, ad cibum redit, atq; ita renouatur, ut iuuenescat omnino.

SEQUITVR DELPHINVS.

Delphinus aut Delphin cœlestis effigies hanc habet fabulam. Neptunus (ut Artemidorus & Eratosthenes referunt) Amphitriten uoluit in coniugium accipere, quæ cum ob uerecundiæ magnitudinem & uirginitatis obseruantiam ad Atlantem confugisset, complures misit quæsitū, inter quos & Delphinum. Qui per uaria loca quæsitam tandem ad radices Atlantis inuenit, quā ille suis persuasionibus, ut Neptuno iungeretur, induxit. Quocirca Neptunus Delphino maximos honores in mari tribuit, in cœlum sustulit & inter sydera collocauit, non longe ab Aquilæ signo. Et ob hanc causam Neptuni simulacrū facientes, Delphinū aut in manu, aut sub pede constituere, tanquam huic deo gratissimum. Plures de ueteribus huic imaginī nouem tribuerūt stellas. Et ideo hoc signum: Musicum uocant, à nouem Musarum numero. Verum Ptolemæus, ut mox dicitur, numerat decem.

Hæc fabella his uersiculis manifestatur.

Coniugem nunquam deus Amphitriten
Et maris rex, ducere consulentis
Absquē Delphini potuit rogatu,
Muneris cuius merito refulget
Igne ter trino, superos adorans
Artibus curuis.

Mani. hauries. Qui primo libro astronomico ca. 4. sic canit.

Tum quoque de ponto surgit Delphinus ad astra
Oceanī, cœliq; decus, per utrunq; sacratu.

Et Idem libro quinto, sic.

Cæruleus ponto cum se Delphinus in astra

De cœlesti Delphino scribūt
complures. In primis Aratus in
Phœn. Deinde Iulius Fir. lib. 8.
cap. 15. in. §. in octaua parte Capricorni
Delphinus oritur &c.
eius sententiam iam in Marco

Aratus.
Iul. Fir.
Mar. Mani.

Erigit: & squamam stellis imitantibus exit,
 Ambiguus terræ partus, pelagoque creatur.
 Nam uelut ipse citis perlabitur æquora pennis,
 Nunc summum scindens pelagus, nunc alta profundis,
 Et senibus uires sumit, fluctumque figurat.
 Sic uenit ex illo quisquis uolabit in undis,
 Nunc alterna ferens in lentos brachia tractus,
 Et plausa resonabit aqua, nunc æquore mersas
 Deducet palmas, furtiuo remus in ipso.
 Nunc in aquas rectus ueniet, passimque natabit,
 Et uada mentitus reddet super æquora campum,
 Aut immota ferens in tergum membra, latusque
 Non onerabit aquas, summisque accumbet in undis.
 Pendebitque super totum sine remige pontum &c.

De eodem Germanicus, Bassus, Rufus, Plinius libro 8. capi. 26. & 31.

Germanicus

Bassus.

Rufus.

Plinius.

Ptolemæus.

Aristoteles.

Plinius.

Solinus.

Aelianus.

Delphini uelocitas.

Delphinus moritur in terra.

Adagiū, Delphini in terra uis.

Delphini amor.

Ptolemæus dicit septima Alma. donat Delphino decem stellas, tertiæ, quartæ & sextæ magnitudinis, suo tempore omnes in Capricorno. Nostro uero in Aquario, habentes uim Saturni & Martis.

Attendendum, de terreno Delphino authores scribunt plura & ex his nonnulla creditu difficilia, scilicet, Aristoteles libro nono de naturis animalium. Plini. præcipue libro nono capi. octauo. Et Solinus Plinij imitator capi. uicesimo secundo. Et Aelianus, multa fortasse fabulosa. Et reliqui. Ex his hæc annotare collibuit. Delphinus piscis est uel potius maris bestia, quibus celeritas utique memorabilis est, adeo ut ocyor uolucere, acrior telo uideatur. Et ut Aristoteles inquit. Omnium uidetur animalium uelocissimū, non aquatiliū modo, sed & terrestriū. Superfiliunt etiā malos nauigiorum maiorum. Cæterum tam stupende agilitatis animal, terræ tamen contactum non patitur, quin euectū in harenam confestim moritur. Inde id adagiū natum, Delphini in terra uis. Id in eos promptum uidetur, qui quod nesciunt, iudicant, & in quo minus ualent, toto conatu appetunt, nec se intra pelliculam continent. Nō solum erga sobolem sed & erga socios charitatis signa ostendit. Est enim inter eos publica societas. Capto (historiam narro) a rege Cariæ, alligatoque in portu Delphino, ingens reliquorum conuenit multitudine moestitia quadam, quæ possit intelligi miseratorem petens, donec dimitti rex eum iussit, tum omnes simul recepto captiuo rediisse. Puerorum amore uehementer ducitur. Exemplo Plinij & Appiani libro quinto Aegyptiacorū, ubi Apianus testatur se, multosque alios secum uidisse apud Puteolos Delphinum miro modo puerum amantem, a quo Simon uocatus, uenire ad eum solebat. Sæpius fragmentis panis, quæ ob id ferebat, allexisse, & pennæ aculeos uelut uagina condens, ne dilectum sibi corpus laceraret, præbere ascensuro dorsum, receptumque equitis more insidentem per magnū æquor triginta milia passuū deferre. Ad quod spectaculum Roma, atque omnes Italia concurrebat. Postea uero cum idem ille puer a Delphino amatus morbo perisset, Delphinum sæpe ad solitū littus adnare uisum, ubi posteaquam puerum, qui in primo uado aduentum eius operiri cōsueuerat, nusquam uidit, desiderio contabuisset, & ipsum quoque esse exanimatum, ac in pueri sepulchro ab his, qui rem cognouerunt, humatum. Accedit his Aristoteles 9. naturæ animalium. In marino (inquit) genere plurima de Delphinis narrantur indicia morum placidorum, initium amores quoque in pueros & affectus libidinis.

Sequitur

A SEQUITVR PROTOME HIPPI, HOCEST, PRIOR equi portio, iuxta Hipparchum equus.

Inter Astrologos solus Ptolemæus dicitur. Alma. & Alphonfus imitator, in cœlo duos collocat equos, aut, ut rectius dicam, duas equorū partes. Vnus dicitur prior Equus, aut caput equi, cui Ptolemæus numerat quatuor stellas occultas, suo tēpore in Capricorno, nostro in Aquario, de eo præter cōmemoratos, alij uerbum nō faciunt. Alter Arabice Alpheratz, latine Equus secundus, Aerijs, Volans, Pegasus, Equus dimidijs, cuius prior pars patens usque ad umbilicum. De eo loquitur cōmunis astrologorum turba. Aratus & alij cōplures, hunc equum Pegasus Neptuni & Medusæ Gorgonis filium dixerūt, qui ad montē Heliconæ Bœoticiæ euolans & pede saxum feriens πικρῆ hoc est fontem aperuit, à quo Pegasus est nominatus, & ab eo fons ipse Hippocrine, siue pegaseus, siue Caballinus dicitur. Et Pegasides Musæ dicitur sunt à fonte, qui πικρῆ dicitur Musis dicato. Pegasus in cœlum euolauit, ibique inter astra constitutus est. Fabella hæc metriculis his continetur.

Equus prior.
Equus secundus.
Fabula.
Aratus.
Pegasus.
Hippocrine
Pegaseus.
Caballinus
fons.

Hic sonipes fontem protulit in bījugo Parnaso: sacrum uatibus & numeris.

Tractatores de equo Pegaso hi sunt. Aratus à quo hæc excerpfi. Supra caput (intellige Andromedæ) ingens uolutatur equus. Et infra.

Aratus.

B Inde polum uolitans ingreditur nitidus, Et medius rutilat sydera picta habens

Nec uero hic quadrupes est, ab umbilico namque extremo dimidio semiperfectus oritur. Hunc etiam aiunt in excelsa Helicone, pulchram aquam produxisse largi equi fontis. Nec unquam Helicon summus distillat fontibus, Verum equus ferijt, atque copiosa inde aqua effusa est ictu prioris pedis. Pastores autē primi hunc potum appellarunt Equi fontem, atque hic quidem è rupe stillat. Nec modo ipsum à Thespiensibus uiris longe cernes. Huc usque Aratus.

De eodem Mar. Mani. libro primo cap. 4. & lib. 5. ca. unico, sic canit.

Mar. Mani.

Piscibus exortis cum pars uicesima prima Signatum terræ lumen fulgebit & orbi, Aerijs nascetur equus, cœloque uolabit. Velocesque dabit sub tali tempore partus, Omne per officium uigilantia membra ferentes, Hic glomerabit equo gyros. Et infra.

C Vilibus ille etiam sanabit uulnera succis Quadrupedum, medicas artis in membra ferarum Nouerit, humanos & quæ nascentur ad usus.

Præterea Cæsar Germa. & eius cōmen. Bassus, & Rufus, Hyginus, Ptolemæus libro 6. Alma. ornat equum 20. stellis, in 2. 3. 4. & 5. quantitate, sua tempestate in Aquario & Piscibus. Nostra in Aquario, Piscibus & Ariete. Complexionem habentes Martis & Iouis.

Germa. Cæ.
Bassus.
Rufus Fest.
Ptolemæus.

Contuendum, de terrestribus equis complura scribunt, Aristoteles lib. 6. & De Equis terre s. de naturis animalium. Plini. lib. 8. ca. 42. Solinus cap. 57. Alber. Magnus, & alij. Ex innumeris hæc pauca.

De Equis terre
ftriquis.

Principio de his qui primo equis sunt usi scribit Plinius lib. 6. ca. 51. sic. Equo uehi Bellerophonem, frenos & strata equorū Peletronium, pugnare ex equo Præterea de Equorum sepultura Plini. lib. 8. ca. 42. & (Thessalos inuenisse. Equorū sepultura. Soli. ca. 57. sic. Agrigenti complurium equorū tumuli pyramides habent. Alexandria Magni equus Bucephalus dicitur, qui neminem quàm Alexandrū regio instratus ornatu recepit in sedē, alios passim reiiciens. Idem in Thebarū op. pugnatione uulneratus, in alium Alexandrū transire non passus, & ex multis

Vsus equorū.
Equorū sepul-
tura.
Bucephalus A-
lexandri equus.

periculis in praelio regem eripuit, multumq; ei ad gloriam contulit, ad postremum trigésimum iam annum nactus, non ullo uulnere, sed ætate simul & labore æger factus in castris, unde mouerat, citra Hidaspem uitam finijt, Rex defuncto ei duxit exequias. Urbem tumulo circumdedit nomine eius. De qua Ptolemæus lib. 7. Geo. ca. 1. & tab. 10. Asiæ.

Deinde Equæ caput palo suspensum in horto erucas fugat, author Plinius libro 19. ca. 10. de Morbis hortorum & remedijs.

Postremo, constat in Lusitania circa Vlyssiponem oppidū, & Tagum amnē equas fauonio flante obuertas animalem concipere spiritum, idq; partum fieri, & gigni perniciosissimum ita: sed triennium uitæ non excedere. Testes Plini. lib. 8. ca. 42. & in alijs locis. Solinus ca. 36. Varro ca. 1. Secundo de re rustica. Columella lib. 7. ca. 25. Sylius lib. 3. Virgi. lib. 3. Geor. Lactantius lib. 4. ca. 12. diu. institutio.

SE QUITVR CEPHEVS.

ARabice Cheichius, id est, inflammatus, incensus appellatus, latine Cepheus. Fuit is Aethiopia rex, authore Euripide, filius Phœnicis, cuius uxor Calliopeia, filia Andromedæ, quam ceto expositam notissimæ historiæ dixerunt. Hanc autem Perseum à periculo liberatam uxorem duxisse. Itaq; ut totū genus eorum perpetuo maneret, ipse pater beneficio Mineruæ astris est illatus unā cum uxore, filia & genero Perseo.

De Cepheo id carmen habetur.

Post mortem æternis cœli dum trahit auras
Syderibus radiat bene iudicans

Aratus.
Germa. Cæ.
Bassus.
Rufus Fest.
Hyginus.
Iul. Firmi.

Catonum se-
ueritas.
Lollianus

Aristote.

Scriptores de Cepheo hi sunt, Aratus, qui pluribus ipsum & eius familiā describit Germa. Bassus, Rufus, Hyginus, Iuli. Fir. lib. 8. ca. 15. de claris syderibus cū Capricorno orientibus & occidentibus, sic habet. In decimaquinta parte Capricorni oritur Cepheus. Quicumque hoc oriente sydere nati fuerint, graues erunt, austeri, & omni seueritatis autoritate metuendi, ac uultum semper ex morum integritate fingentes. Qui etiā Stoicam sectam uero sequantur affectu. Tales autem apud ueteres fuerunt Catones. Talis nostris temporibus Lollianus, qui seueritatis merito etiā ordinarij cōsulatus insignia cōsecutus est. Quod si in hoc loco Venus & Mercurius fuerint attestantes, arte tragica carmina semper aut cupide legent, aut facunde facient. De eodem Mar. Mani. lib. 1. ca. 4. & libro quinto, ubi ferè cum Firmico quadrat, addens alia plura. Ptolemæus dicit. 7. Alma. supputat Cepheo 11. stellas, in 3. 4. & 5. magnitudine, suo tempore in Piscibus & Ariete, nostro in Piscibus Ariete & Tauro, sequentes naturam Iouis

Annotandum iuxta allegoriam moralem, Cepheum præ se (& Saturni. gerere simulachrum parentum in liberos. Humana sanè natura, quæ amore uacare nō potest, se, suaquæ uehementius diligit, quàm extranea. Compertum habemus efferatiora animalia philotecnæ esse, id est, filiorum amantia, ut Tigris, Vrsa, Lupa. Eadem est hominum ratio. Quocirca Aristoteles 8. Ethi. capi. 12. egregiè dixit. Parentes diligunt natos ut aliquid sui, nati uero parentes, ut quid ex illis. Sunt igitur imprimis liberi à parentibus instituendi, ut magis dedecus & ignominiam metuant, quàm cōminationes & uerbera. Induci autem debent ab ineunte ætate, rei diuinæ curam respectumque non negligere. Nam quid erit illis inter homines sanctum, quibus diuinitas despecta est? Præcipuè uero quod in omni ætate abominabile est, monendi sunt, non execrari diuina, neq; sacra nomina irrisioni habere. Nec sponte facile iurare. Nam qui temere crebro iurant, deierare cōseuerunt. Proximè autē senibus & natu maioribus plurimū reues

A reuerentiæ exhibere cōuenit, parentū eos quoq; propè loco existimare. Instituendi sunt præterea, quo pacto deceat admittere uenientes, quo abeuntes dimittere. Verecunde salutare maiores, minores humaniter colligere, amicos bene uolos familiariter conuenire. Sed ne uerba in Iliadem crescant (petit enim parentum in liberos cura alium campum) pro coronide duas grauissimorum uirorum sententias placuit subnotare. Augustinus de uera uiduitate, sic scriptū reliquit. Nec ideo laudo, quòd liberos habes, sed quòd eos uirtutibus erudire studes. Vt enim nascerentur: fecunditas fuit, ut uiuerēt: felicitatis, ut bene educarentur: uoluntatis. Cicero de officiis, optima (inquit) hæreditas à patribus traditur, quando uirtutum & bonorum operum exemplum exhibetur. Sicut igitur Aquila ualde diligit filios suos, & in locis altissimis facit eis nidum, ne coluber uiolet fœtum, ut ueneno queat nocere, sic pater suos filios à confortio peccatorum debet separare, ne ipsorum exemplo polluantur. Et sicut in nidis Aquilarum reperitur lapis preciosus, qui dicitur Aëtites. Sic in filiorum uita uirtutes inuenientur, quando à teneris annis mala prauaq; cōsortia filios uitare docent.

Augustinus

Cicero.

SEQUITVR CASSIOPEIA.

B Cassiopeiam Euripides, Sophoclesque & alii plures scripserunt, super egrediente elatione gloriatam olim fuisse, quòd Nereidas corporis pulchritudine superaret, pro quo facto inter sydera turpiter sedens in siliquaastro constituta est, & uertente se mundo resupinato capite ferri uidetur. Huic fabellæ accedunt metra Thomæ Rhadini.

Cassiopeia.

Vos quibus cordi est tantum proferre colenda
Iudicia, admoneo: uoce superba
Cessetis uosmet laudare: quòd alta petiuit
Vertitur Cassiope uertice uerso.

De Cassiopeia scribunt hi, Aratus in Phœno. Cuius sententiã sequitur, Cæsar Germanicus, sic canens.

Aratus,
Cæsar Germanicus.

Qua latus afflexum sinuosi respicis anguis,
Cassiopeia uirum residet sublimis ad ipsum.
Clara etiam pernix cœlo cum luna refulget.
Sed breuis & paucis decorata in sydere flammis.

Et infra.

C Talis dispositis stellis ipsa horrida uultu
Sic tendit palmas ceu sit planctura relictam
Andromedam meritæ non iusta piacula matris.

De eadem Bassus cōmen. Rufus Festus, Hyginus lib. 2. & 3. Iulius Firmi. lib. 8. cap. 16. de claris syderibus cum Aquario orientibus & occidentibus, sic habet. In Aquario, parte uigesima oritur Cassiopeia. Quicumque sub hoc sydere nati fuerint, erunt Aurifices, Bracteatores, Inauratores, Plasticatores, Margaritarij, & qui has omnes artes, ingeniosa conuersatione, & ex his maxima uitæ subsidia consequantur. Marcus Mani. lib. 1. ca. 4. Et idem libro 5. ca. unico, ubi belle accedunt.

Bassus.
Rufus Fest.
Hyginus.
Iul. Firmi.

Mar. Mani.

Ptolemæus lib. 7. Alma, numerat Cassiopeia 13. stellas (dit Firmi, 35. metris. las, in 3. 4. 5. & 6. quantitate, dum uitam egit in Ariete fuerunt, hodie in Ariete & Tauro. Complexionem Saturni & Veneris imitantur.

Pensitandum, ex libro Vniuersitatis (cū Alberto Mag. loquor) eiusdemq; imaginibus cōplures utiles allegorias, tum Christianæ fidei cōsentaneas, tū ad uarias uirtutes allicientes, tū physicis rebus accommodas nō sine sudore exuimus. Impræsentiarū obiecta est nobis supbe Cassiopeiæ imago, q̄ (ut diximus) ipudeter & turpiter in cœlo circūrotat. Qua primū admonemur, supbiā omni-

um uitiorum uenenosam reginam, uanamq; gloriam: pro uirili fugiendas des-
clinandasq;. Ea enim uitia Deus opti. maxi. uehementer detestatur. Teste Salom^D
Salomon. mone Prouer. 8. Arrogantiam & superbiam, & uiam prauam & os bilingue
ego detestor.

Dein exhortatur adolescentes, ephœbi, uiri, senes, & decrepiti, ut fugiāt, id
fermè ineuitabile malū: illecebrofam, arrogantē, superbamq; mulierem. Quæ
(ut sanctissimis uiris proditum memoriæ scimus) noxium genus est. Ianua dia-
boli, uia iniquitatis, scorpionis percussio. Cū proximat, stimulat, ignem accen-
dit, flammigero percutit igne conscientiam pariter habitantis, & exhaurit fun-
damenta mentium. Si cum uiris fœminæ habitent, uiscarium non deerit diaboli.
Mulier mala. Scribit in prouer. Salomon, Mulierem foueam esse profundam. Et Proper-
tius libro 2. in Elegia ad amicam de riuali.

Sed uobis facile est uerba, & componere fraudes.

Hoc unum didicit fœmina semper opus.

Cato senior mulierum arrogantiam accusans, quæ dominari studerent uiris. O-
mnes (inquit) homines uxoribus imperant, nos omnibus hominibus, at uxores
nobis. Demum libet inferere breue quiddam, non bonas lacerando, sed à malo
malas deterrendo. Thesaurus est malorum mulier mala. Feris omnibus immi-
tior mulier mala. Mare, ignis, mulier, tria mala. ^B

SE QUITVR ANDROMEDA.

Andromeda uel Andromede hanc habet fabulam. Neptunus ira percitus
quod Cassiopeia formam suam Nereidibus præposuerat, uiro Cepheo
adstipulante, belluam marinam immisit, quæ Aethiopiam uastaret. Quare con-
sultus Iupiter Hammon, qua ratione Nereides placari possent. Respondit. Ce-
phei, Cassiopeiaq; progeniem monstro esse obijciendam. Parentes propter id
filiae molesti, quod in genitricis arrogantiam de formæ pulchritudine assenti-
re noluit siue renuit. Ipsam igitur Andromedā in ædito loco iuxta Ioppen Iu-
deæ oppidum expansis brachijs scopulis alligarunt, marinoq; monstro deuorā-
dam exposuere. Quam Perseus interfecto monstro liberauit, & in uxorem du-
xit. Quæ cum à Perseo liberata esset, neq; patri neq; matri uoluit commorari,
sed continuo cum Perseo profecta est, & ob id Persea dicta, beneficioq; Mineræ
ua astris recepta est. Euripides etiam dicit inter astra collocatam, ut labor Per-
sei æternus pateret, manibus eius extensis, quemadmodum ceto exposita est.
Legito Ouidiū 4. meta. fab. 18. De hac Tho. Rad. metricè sic canit.

Traditam morti Andromeden solutis
Vinculis Perseus redimit, quæ amoris
Nullis grata reliquit
Persea terris.

Mater obsistit, genitorq; furdas,
Exhibet (facti memoratur) aures,
Hac re protulit alto
Pallas olympo.

Tractatores de Andromeda sūt
hi. Aratus in Phœno. In hæc uerba:
Ibi namq; & illud obuoluitur triste
simulacrum Andromedæ sub ma-
tre constellatum. Et infra. Etiam nū
& illic secundum brachia propan-
sa est. Vincula item ei admota sunt
etiam in cælo, retinentur autem il-

lic expasse omnibus diebus manus. De eadem Cæsar Ger. Bassus, Rufus, Hy-
ginus in 2. & 3. Iulius Fir. lib. 8. ca. 17. De claris syderibus cum Piscibus orienti-
bus & occidentibus. In Piscibus, inquit parte duodecima oritur Andromeda.
Quicumq; hoc oriente signo nati fuerint, cōtra homines crudeli semper ferita-
te grassabuntur. Erunt enim, aut pœnarū publicarum ministri, aut carcerū cu-
stodes, aut carnifices, & quibus occidendorū hominum officia credantur. Mar-
cus Ma-

Germa. Bassus
Rufus. Hygi.
Iuli. Fir.

- A** cus Mani, lib. 1. ca. 4. & idem lib. 5. ca. unico, ubi postquam plura de Andromeda & Perseo differuit, tandem in sententia concordat cum Firmico. Marcus Man.
- Prolemæus lib. 7. Alma recenset Andromedæ 23. stellas, in 3. 4. & 5. magnitudi- Ptole.
dine, suo tempore in Piscibus & Ariete, nostro uero in Ariete & Tauro, sequitur naturam Veneris.
- Nec id omittendum reor. De Andromeda scribere Strabonem lib. 1. & 16. Item Strabo.
Plini, lib. 5. ca. 31. & lib. 6. ca. 29. & lib. 9. ca. 5. Solinum quoque ca. 47. quod legens Plinius.
dum suadeo. Et Pom. Mel. libro primo capite de Syria in fine. Solinus.
Pomponius.
- Aduertendum Peripateticorum esse sententiam, opposita iuxta se posita magis elucescere, quocirca cum supra de praua muliere pauca quaedam conscripsimus, non abre erit subtexere nonnulla de honesta muliere, comonente ad id Andromeda fida Persei uxore. Verum supra cum de matrefamilias uerba fecimus, de gratijs bonæ mulieris differuimus, quibus hæc annectere collibuit. Imprimis occurrit nobile caput sapientis uiri Ecclesiastici, ubi complura de præconio & laude honestæ mulieris conscribit. Capitis sanè 26. hoc est initium Mulieris boni beatus uir. Ex eo ad nostrum propositum excerpimus hanc grauem sententiam. Sicut Sol oriens mundo in altissimis dei, sic mulieris bonæ species in ornamentum domus eius. Gratia super gratiam mulier sancta & pudorata. Ecclesiasticus.
- B** Ad hoc planè accedit Aristoteles in Oeconomicis. Nec uestimentorum nitorem Aristote.
(inquit) nec auri magnitudinem tantum habere momenti ad mulieris, præconiū quantum modestia ualeat, & approbati mores. Ad stipulatur etiā Proper. lib. 1. Propertius.
Non illis studium uulgo conquirere amantes, (Elegia ad Cynthia.)
- Illis ampla satis forma pudicitia.
- Ambro. lib. de uirginitate narrat de Pelagia uirgine, quæ cum esset apud Antiochiam ætatis 15. annorum, & à prædonibus circumseptam se uideret, matre absente & sociabus, in aquam se proiecit, malens mori quàm uiolari & pudicitiam amittere. Et licet nõ deceat pro pudicitia seipsum interimere, nihilominus tamè laudandi sunt ueteres in hoc quod pudicitiam in tantum amauerunt. Hæc Ambro. Valer. Max. lib. 6. ca. de Pudicitia, scribit de uirginitate uiro plebeio, ne probro contaminaretur domus sua, proprio sanguini non pepercit. Nam cum Apianus Claudius decemuir filie eius uirginis stuprum, potestatis uiribus fretus, pertinacius expeteret, deductam in forum puellam occidit, pudicicę interemptor, quàm corruptæ pater esse maluit. Est enim Pudicitia uirorum pariter & foeminarum præcipuum firmamentum. Diuus Hiero. cõtra Iouinianum recitat de quodam uirgine, qui uxorem tantæ pudicitie duxit, ut omnibus continentibus esset exemplum. Accidit igitur quod uir suus quosdam cõfabulantes audiuit, dicentes, quod os foetidum haberet. Quo audito ad uxorem accessit, ipsam redarguens, cur hæc sibi non intimasset. Quæ putabam (inquit) omnium uirorum ora sic olere. Ecce quanta mulieris pudicitia, quæ nunquam alterius uiri flatum sensit. Hieronymus.

SEQUITUR PERSEVS.

Omitto impræsentia plures Perseos, puta Perseum Macedoniae regem, Perseus Stoicum philosophum, Pictorem Apellis discipulum. Item Perseum doctissimum Romanorum. Ad Perseum Iouis filium uenio, Arabice Cheleub. Acrisius Argiuorum rex Danaen habuit filiam, cuius prolem ex responso Apollinis formidans, in turri relegauit. Vbi Iupiter in auri gutta per tegulas in uirginis gremium descendens, aut lapsus, ex quo prægnans est facta. Quod pater grauius ferens, uinctam in arca poni, & in mari proijci iussit, quo fluctibus obserueretur, sed arca in Apulum littus forte appulsa est, & à piscatore quodam

inuenta, in qua cum Danaen & partulum, quem enixa fuerat, infantem inuenisset, utrunq; Pilumno regi obtulit. Hic cum genus eius & patriam didicisset, eam sibi connubio iunxit, Et filium eius nomine Perseum Polydecti seriphi insulæ regi educandum dedit. Qui cū adoleuisset, sumptis à Mercurio, à quo ob pulchritudinē diligebatur, Talaribus & Petafo, galeamq; in qua ex aduerso uideri non poterat, indutus, accepta præterea (ut nō nullis placet) à Vulcano falce adamantina, iussu Polydectis aduersus Gorgonem profectus est, eam occidit, & caput eius secum detulit, quo Atlanti regi, quod sibi hospiciū negauerat, ostenso, eum in saxum mutauit. Cumq; uir is fortissimus deinde in patriam remearet, uidit forte è loco excelso Andromaden circa regna Cephei scopulo ob crimen matris, & Hammonis sententiā, alligatam, & ceto marino monstro expositam. Causa itaq; cognita, coniugium puellæ cū parentibus pactus, puellam liberauit, cetoq; qui ad deuorandam eam uenerat, acerrimo prælio & conflictu interempto, ut Ouidius, & Marcus Mani. multis carminibus referūt. Beluæ huius, quæ ad deuorandā Andromedam uenerat, ossa (authore Plinio & alijs) ex oppido Ioppe Iudeæ apportata, ostendisse Romæ inter reliqua miracula fertur in ædilitate sua Marcus Scaurus longitudine pedū quadraginta, altitudine costarum Indicos elephantes excedente, spinæ crassitudine sesquipedali. Postquam igitur Perseus in patriā uenit, Acrisio interfecto, in regno successit, Mycenalq; ædificauit &c.

Afferunt quidam Perseum à Minerua missum, & ab ea clypeum uitreū accepisse, per quē uidere, nec uideri ab alijs posset. Qui cum Gorgones dormientes inuenisset, caput Medusæ abscidit, & Mineruæ tradidit. Quod illa in suo petore aptauit, ut in bello terribilior esset. Perseum inter sydera, ut uindicē, prope Andromedam collocauit. Fabulam hanc paucis & uix digitulo tangit Thomas Radinus.

Quondam in lapides cum caput omnes
Medusæ homines uerteret, ense
Truncans genitus de Ioue Perseus
In stellifera sede locatur.
Sic iustitiæ pondera seruans
Cum syderibus fulget olympo.

Qui de Perseo scribunt sunt hi.
Aratus, Germani, Bassus, Rufus,
Hyginus li. 2. & 3. Plinius, Marcus
Manilius libro primo capitulo. 4.
& libro quinto capitulo unico sic
canit.

Aratus
Cæsar Ger.
Bassus
Rufus
Hyginus
Mar. Mani.

Tandem Gorgonei uictorem Persea monstri,
Fœlix illa dies redeuntem ad littora duxit.
Isq; ubi pendentem uidit de rupe puellam,
Dirigit facie, quem non stupefecerat hostis.
Vixq; manu spoliū tenuit, uictorque Medusæ
Victus in Andromeda est, iam cautibus inuidet ipsis.
Fœlicesq; uocat teneant quæ membra cæthenas.
At postquam pœnæ causam cognouit ab ipsa,
Destinat in thalamos per bellum uadere ponti.
Altera si Gorgon ueniat, non territus ire,
Concitat aerios cursus, flentesq; parentes
Promissu uitæ recreat, pactus hymenæum. Et reliqua.

Ptolemæus 7. Alma. adsignat Perseo 26. stellas, magnitudinis 2. 3. 4. & 5. sua tempestate in Ariete & Tauro. Nostra in Tauro & Geminis, habentes naturam Martis & Mercurij.

Contuendum, qui Perseum in campū allegoricum ducunt, per eum Virum bonum, iustum, æquumq; iudicem de signare uolunt. De uirō igitur iusto, aut iustitia flosculos non nullos excerpam. Iustitia secundum iurisperitos sic diffinitur,

F

A ntiq̄, est constans & p̄petua uoluntas, ius suū unicuiq̄ tribuēs, hæc à Doribus dicitur Trutina. Cuiusmodi haud multos offendes, quādo hæc rara auis est in terra.

Veterū nobis monumenta ostendunt, Aegyptijs regibus ex præscripto legis antiquæ moris fuisse, iudices mox futuros iureiurando astringere, ne si rex quidem iniusti quippiā iniunxisset, à medio uirtutis declinatuos, haud in minimo à tramite æquitatis abituros. Quæ res oīm censet̄ excellentissima, qm̄ nec̄ heſperus nec̄ lucifer ita radiat sicut uir iustus. Ut dixit Euripides atq̄ Aristote.

Mos Aegyptiorum.

Comprobant etiam, Iustitiā continere omnes uirtutes, ut in prouerbio dicere consueuimus, Iustitia in se uirtutes cōtinet omnes. Quare Plato in omni sermone de Republica proposito, infundendum animis Iustitiæ amorem aduertit, sine qua non solū resp. sed ne exiguus quidem hominum cœtus, nec domus parua

Iustitia excellentissima. Continet oēs uirtutes.

Ire uero ad Iudicem (inquit Aristoteles) est ire ad ipsum ius. Iudex enim esse debet ueluti animatum ius, hoc est, sanctus, inadulabilis, exorabilis, erectus, terrificus. Et Cicero in legibus. Magistratum esse scribit legem loquentem. Legem uero mutum magistratum.

(constabit. Ire ad Iudicē. Magistratus lex loquens.

B Est etiam Iustitia nō tantum præclarissima in numero serieq̄ue uirtutum, sed in super cognitu difficillima, ea propter non sine ratione omnium postrema censetur. Eam enim perdifficilem indicat Isocrates cum inquit. Ego uero Iustitiā nullo modo doceri posse, neque artem ipsius ullam prorsus existimo, ut hi qui mali sunt à natura instituti ad eam dirigantur. Item in seruanda Iustitia magna est difficultas. Quare egregie Demosthenes dixit. Omnium difficillimum esse multis placere. Et Demochates, magis homines malorum reminiscuntur, quàm honorum ex magistratibus. Legito Ciceronem pro Flacco ubi exclamat O conditiones miseræ administrandarū ciuitatum &c. Chrysippus interrogatus cur non accederet ad remp. Quoniam si male (inquit) curarem, diis displicerem: si bene, hominibus. Est præterea Iustitia tota aliquo modo uirtus, & quasi aggregatum quiddā ex uirtutibus cunctis quæ à moribus appellationē ducunt. Merito cōsequens uidetur, ad scientiā eius p̄cipiendā nosse prius uirtutes alias. Hæc uero Legittimā statuunt, perfectamq̄ue, loquor de ea quæ in actione uersatur. Accedit enim illi, quod summe arduū censetur: Recte in alios agere. Ab Aristide accepimus, cum ex eo quæreretur. Quid est Iustum. Respondet, id est, aliena nō appetere. Arridet ad hoc Biantis sententia, Magistratus uirum ostendit. Est nam Magistratus administratio quædam ad aliū. Hinc & Iustitiam dici alienum bonū, quoniam boni ratio alterius, & humanæ, ciuiliſq̄ue societatis bonū respicit. In id tanquam in scopum uergit. Huc usq̄ue de Iustitia & Perseo satis sit dictum. De Iustitia plura scribit Aristoteles quinto Ethicorū, & alij. De Capite Medusæ & falce Persei inferius dicitur.

Præclarissima Difficillima.

Demochates

SEQUITVR AVRIGA.

Hoc simulachrum Arabice Alaioch Græcè ἄνιοχος, latine Auriga, Auris Agator, Agitator currus uel retinentis habenas appellatur. Hunc Erathosthenes demonstrat esse Erichthonium. Verū duos legimus Erichthonios. Alterū regem Troiæ, filiū Dardani quem hic præterimus. Alterum regem Atheniensem, è semine Vulcani genitum. Cui hæc aptatur fabula. Cum Vulcanus Ioui arma fabricasset, concessit ei Iupiter, ut quicquid uellet, ab eo posceret. Ille Mineruæ nuptias poposcit, quam cum nullis blanditijs posset allicere, nimio ardore libidinis, genituram in terram emisit, supra quam Minerua pudore terrā pedibus cōiecit. Inde & ex estu libidinis natus est puer anguinos habens pedes Erichthonius noiatus, quasi contentio terræ. Nā Græcè ἄνιοχος aut cōtentio est

Auriga. Alaioch. ἄνιοχος.

& χθώνη terra, & χθώνιος terrenus. Erichthonius cum ætate iam adultus pedum deformitatem perspexisset, currum & equorum iugum inuenit, regnavitque Athenis. Virgilius tertio Geor.

Primus Erichthonius currus, & quatuor ausus
Iungere equos, rapidisque rotis in sistere uictor.

Accedit Plini. lib. 7. ca. 56. Quæ quis inuenerit in uita. Erichthonius Atheniensis argentum inuenit & quadrigas. Eius fabulam aut ortum describit Ouidius in transf. lib. 2. fabu. 8. De eodem diuus Augustinus libro 18. de ciui. ca. 12. Quem Iupiter cum uidisset primum inter homines equos & quadrigas iunxisse, admiratus est ingenium hominis ad solis inuenta accessisse, astris receptum memorie tradidit. In hoc simulachro sunt Capra & Hædi, de quibus posterius dicemus.

Non nulli qui de syderibus scripserunt, hunc natione Argeum Orsilochum nomine, primum quadrigarum inuentorem esse dixerunt, & pro inuentione syderum locum possedisse. Cui arridet fabella Thomæ.

Aratus
Cæsar Ger.
Bassus
Rufus
Hyginus
Mar. Mani.
Iuli, Fir.

Quadrigæ Orsilochus
Repertor, placuit
Viris & superis,
Modum quod dederit
Vehendi egregium.
Ob hoc syderibus
Locari meruit
Manu lora tenens.

Authores de Heniocho aut Auriga sūt. Aratus Germanicus, Bassus, Rufus, Hyginus libro 2. & 3. Marcus Manili. libro primo & quinto. Iulius Firmicus lib. 8. ca. 17. de claris syderibus cum piscibus orientibus & occidentibus, sic. In piscibus parte uigesima oritur Heniochus. Quicumque hoc oriente sydere nati fuerint, curiosi erunt, Aurigæ, Agitatores, equites, ueredarii, speculatores, nonnunquam

etiam medici, sed qui herbis medelas hominibus ægrotis, pecoribusque aptissime componant. Ptolemæus 7. dicit. Alma. ornat Heniochum 14. stellis 1. 2. 3. 4. 5. & 6. magnitudinis, suo tempore in Tauro & Geminis. Nostro omnes in Geminis. Imitantur naturam Martis & Mercurij.

Iustitiæ partes.

Animaduertendum, per Heniochum allegoricè recte intelliguntur integrales iustitiæ partes, scilicet facere bonum & declinare à malo. Hoc aperte docent eius stellæ, quas supra authore Ptolemæo 14. recensuimus, quæ sanè constituent duos septenarios, quorum alter iuste seruit pro bono faciendo, alter pro declinando malo, quod hoc pacto dilucidum erit. Septenarius enim numerus Platonice simul & Pythagorice receptissimus est. Qui hanc in primis proprietatem habet, quod solus neque gignit ex se alium numerum infra decem, neque à quoque ipse gignitur. Quoniam igitur septenarius ab hac conditione immunis est, à ueteribus Minerva est cognominatus, quod sicut illa uirgo perpetua sit, ac sine matre. Est igitur septenarius uirgo, quia Minerva dicitur. Est & iustitia uirgo integra & pura. Quare ueteres, Chrysippus & Proclus eius pinxerunt imaginem forma uirginali, aspectu uehementi, luminibus oculorum acrioribus. Quæ feceruntur (ut diximus) in duas partes. Recte igitur Heniochus duobus septenariis stellarum, Iustitiæ partes integrales designat, scilicet facere bonum & declinare à malo. Secundum autem diuum Thomam Aquinatem secunda 2. q. 79. dicitur hæ partes iustitiæ integrales, quia utraq; earum requiritur ad perfectum actum iustitiæ. Ad iustitiam enim pertinet æqualitatem seruare & constituere, in his quæ sunt ad alterum. Constituit autem quis æqualitatem iustitiæ, faciendo bonum, id est, reddendo alteri quod ei debetur. Conseruat etiam æqualitatem iustitiæ, declinando à malo, id est, nullum nocentem proximo inferendo. Hæc ex Thoma. De his ambabus partibus coniunctim loquitur dominus Deus ad sathan Iob primo. Nunquid considerasti seruum meum Iob, quod non sit ei similis in terra, homo simplex & rectus, ac timens Deum, & recedens à malo. Et regius propheta Psalmo 36. Declina à malo & fac bonum. Et prima Petri tertio. Declinet

Chrysippus.

Thomas.

Iob.
Dauid.
1. Pet. 3.

clinet

A clinet à malo & faciat bonum. De prima parte S. Paulus ad Gal. 6. Bonum autē facientes non deficiamus, & eodē capite. Dum tempus habemus operemur bonum ad omnes. De secunda Salomon Prouer. 14. Sapiens timet & declinat à malo. Et Sapiens Ecclesiasticus ca. 21. Quasi à facie colubri fuge peccatum. Hæc hæctenus de Hemocho.

SEQVITVR DELTOTON.

Deltoton.

SVper caput Arietis nō longè ab Andromedæ pedibus adiacet signū quod Græci ob similitudinem Deltæ literæ Deltoton uocant. Latini autē ob similitudinem formæ Triangulum dicunt, & à Mercurio inter astra positū. Ideo ut obscuritas capitis Arietis huius splendore fulgentior redderetur, & Iouis nomē græcè $\delta\iota\omicron\varsigma$ prima litera designaret. Hanc fabellā his uersiculis cōtemplemur.

Syderibus triquetram figuram
In tribus, æthereis locauit
Sedibus, ex genitistonantis
Qui celer est uolans per auras,
Vt notulam Iouis exprimendo
Litera prima $\delta\iota\omicron\varsigma$ facit quam,
B Grator ut fieret patri natus
est. Quibus paululum Arietis australiores stellæ sunt. Marcus Mani, lib. 1. & 5. Caesar Germanicus, Bassus cōmen, Rufus Festus, Hyginus. Ptolemæus dicit. 7. Alma, donat ei quatuor stellæ, alii omnes dempto Alphonso tantū tres, sua tempestate in Ariete, nostra autem in Tauro, tertiæ & quartæ magnitudinis, omnes de natura Mercurii.

STOEFLERI INTERPRE. Fabula.

Scriptores, Aratus.

Mar. Mani. Cæsar Ger.

Bassus

Hyginus

Rufus

Ptolemæus.

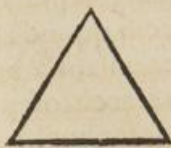
Triquetra figura

Triangulus.

Isopeleurus.

Isofcheles.

Cognoscendū, ueteres dixerunt triquetra figura, à recentioribus triangulus. Græcis $\tau\rho\acute{\iota}\gamma\omega\omicron\varsigma$. Est autem Triangulus superficies plana tribus lineis, & tribus angulis contenta, & nominatur nonnunquam à lateribus & dicitur Trilatera, quandoq; ab angulis & dicitur triangula, uel trigona. Et est (quantum ad nostrum sufficit tractatū) quidam Triangulus Isopeleurus, cuius omnia latera sunt æqualia, ab $\acute{\iota}\sigma\omicron\varsigma$ quod est æquale & $\pi\lambda\epsilon\upsilon\rho\acute{\alpha}$ latus. Et uocatur Aequilaterus, ut hic

Nec is nobis seruit. Est præterea Triangulus Isofcheles cuius tantū duo latera sunt æ, qualia quasi duobus æqualibus insistant cruribus, tertiū habens inæquale, ab $\acute{\iota}\sigma\omicron\varsigma$ æqualis & $\sigma\acute{\kappa}\acute{\epsilon}\lambda\omicron\varsigma$ crus siue brachium. Possit uocari Isodilaterus, ut de hoc loquuntur Aratus & alij. Id enim latus in quo sunt iuxta Ptolemæum tres stellæ breuius est cæteris.

C Deīn sciendum, in omni triangulo (ut diximus) tres sunt anguli, qui tribus unitatibus numerantur, quare consequitur in omni triangulo ternarium numerum inueniri. Cum geometricæ figuræ habeant respondentes Arithmeticas, Ternarius igitur numerus à Platone & alijs magnopere extollitur. Est enim primus impar numerus, qui perfectior pari est, cum illum comprehendat, non ab eo comprehenditur. Sed illud longe præstantius, Principem deū tribus colit, scilicet, Adoratione, Thuris sacrificio & Hymnis. Adoratio reuerentiæ cultū exhibet. Thus suauissimæ cognitionis diuinæ distributionem complectitur, Hymnorum suauitas cælorum refert concentū, ut Pythagorici fanciūt, nec tacuit Mercurius. Et ut id à nobis fiat, ex tribus hemispherij punctis admonemur, mane, uespere & meridie. Proinde legibus sanciri plerisque non sumus nescij, exortum ab adorantibus spectandū, quod à Pythagoricis est obseruatum. Nec spreuit Christiana ueritas, Trimegistus ad meridiem conuersus orabat, Moyses & Iudæi ad occidua. Ratio addi potest, quod ab oriente motus est diurnus. At planeta, inerrantia quæ astra ab occasu uertiginis sumunt initia, Sed uiuificum lu-

men à meridie per circuli redit obliquitatem. Sed missis hic propemodum innu-
 meris, cōcludo cum præstantissimis uiris. Ternarium numerum esse principiū
 mediū & finem in uniuersum omnis rei. Conclusionem hanc firmat Aristote-
 les primo de cœlo cum inquit. Quemadmodum aiūt Pythagorei. Vniuersitas
 ipsa & cuncta tribus definita sunt, finis namq; & mediū & principiū uniuers-
 itatis numerum complectitur. Hæc autem trinitatis, id propterea à natura mu-
 tuantes tanquam eius leges, hoc quoque numero in deorū utimur cærimonijs.
 Hinc credo nasci id, quod numerū ternarium diuinum uocamus. Accedit Ari-
 stotelicus cōmenta. 12. Meta. Cum refert antiquos philosophos posuisse in diui-
 nis ternarium. Et Plato libro de ordine uniuersi. Numerū quidem (inquit) ter-
 narium omnes antiqui aggressi sunt dicere principiū & finem omnis rei tam
 generabilis q̄ ingenerabilis. Id docet Boetius Meteor. nono Tertii unico hoc
 Principium, uector, dux, semita, terminus idem. (uerſiculo.

TEXTVS
 PROCLI
 Bereni. crinis.

SE QUITVR. Et qui postea à Callimacho inter astra relatus est. Berenices crinis.

STOEFLERI
 INTERPRE

Coelestes imagines, uniuersales, in septentrionem uergentes auctore Pto-
 lemeo principis astrologiæ, Procli & aliorū, hæcenus exposuimus. Sequi-
 tur alia effigies, quæ Berenices crinis appellat, de qua Ptolemæus & alij plures
 nihil scribūt. Quam primū Callimachus poeta Cyreneus Olympiade 136. ante
 nostri saluatoris aduentū annis 236. aut circiter, in modū elegiæ descripsit. Quæ
 Catullus poeta latinus secutus. Deinde Hyginus lib. 2. de Leone, & Bassus in

Berenices ci-
 uitates.

Ne erroris nobis ansa tribuatur. Annotandū primo, q̄ Berenices (cōmen-
 nomenclaturæ plures sunt ciuitates. Plini. lib. 5. ca. 5. in Pentapolitana regione
 nominat Berenicen, de qua Ptole. lib. 4. ca. 4. Tab. 3. Afri. Et Solinus ca. 40 olim
 uocatam Hesperidū. Hanc Berenice muniuit quæ Ptolemæo tertio. i. Euergeti
 fuit nupta. Est alia huius nominis in Aegypto ciuitas, de qua Plini. lib. 2. ca. 75.
 & Ptolemæus lib. 4. ca. 5. Tab. 3. Afri. Et rursus alia in Aethiopia ad sinum Ara-
 bicum à Philadelphī matre nominata, de ea Plini. ca. 29. libri 6. & eodem capite

Panchryfos.

alia huius nominis iuxta sinū maris rubri dicta Panchryfos. Item Iosephus lib.
 8. anti. ca. 6. recenset in sinu Aegyptiaco rubri maris aliā Berenicem, quondā Ela-
 na uocata. Ptolemæus lib. 5. ca. 17. tab. 4. Asia. Elanam nominat uillam & bene

Berenices mu-
 lieres.

Sunt in secundo loco cōplures Berenices mulieres. (quadrat cū Iosepho.
 Plures sanè huius nominis fuisse de progenie Herodis testatur Iosephus lib. 18.
 anti. ca. 11. & 13. Et lib. 19. anti. ca. 5. Item lib. 20. anti. ca. 9. Et lib. 11. de bello Iudaico

Ptolemæi.
 plures.

ca. 15. quas omnes missas facio. Ptolemæus Lagi primus huius nominis rex Aegy-
 pti, uxorem duxit Berenicem, ex qua genuit Ptolemæum Philadelphū secun-
 dū regem Aegypti, Arsinoem & Lyfandrā. Philadelphus habuit bibliothecam

Bibliotheca
 memorabi-
 lis.

nobilissimā in Alexandria dcc. circiter miliū uoluminum. Habuit uxore nomi-
 ne Arsinoem, nō sororem sed filiā Lyfimachi, ex qua genuit Ptolemæū Euer-
 getem primū, tertium huius nominis dictum Ceraunū. i. fulmineum, & Bereni-
 cen. Is Euergetes duxit propriā sororem. s. Berenicem in uxorem. Inde enatus
 Ptolemæus Philopator, quartus huius nominis & c. Is Euergetes & uxor Bere-
 nice ad nostrū seruiunt propositū. Nam cū Berenicem sororem in matrimoniū
 duxisset, nec multis post diebus in Asiam cū exercitu profectus fuisset, uouisse
 Berenicem tradūt, si uictor Ptolemæus redisset, se crinem detonsurā. Atq; eo uo-
 to donatū crinem in ueneris templo cōsecrasse, qui cū postridie non aparuisset,
 ægrè id regeferente, Conon Mathematicus cupiens inire gratiā regis, dixit Pto-
 lemeo marito crinē inter sydera uideri collocatū. Et quasdā uacuas figura septē
 stellas ostēdit, eas crinē esse cōfinxit. De hac Berenice alia eius facta prætereo.

Conon mathe-
 maticus.

Tertio

A Tertio aduertendum, septem stellas extra Leonis effigiem, ad eius caudam uersus septentrionem esse in triangulo ferme collocatas, quas Berenices esse comas Conon Samius Mathematicus & Callimachus dixerunt. Hunc Cononem Catullus in Elegia Berenices introduxit, cum inquit.

Carullus.

Idem me ille Conon cœlesti numine uidit
E Bereniceo uertice cæsariem, &c.

De quo etiam locutus uidetur fuisse in Bucolicis Maro Ecloga tertia.
In medio duo signa Conon, & quis fuit alter,
Descripsit radio totum qui gentibus orbem.

Virgilius.

Scito nonnullas stellas extra formam Leonis à Ptolemæo obseruatas ad Berenices comam applicandas. Sunt enim tres in numero stellationis Leonis 33. 34. & 37. Vetus quidem Alma. tralator, has tres stellas uocat Trichas. Græcè enī capilli dicuntur τριχες. Fuerunt tempore Ptolemæi in Leone, nostro in uirgine. Geor. Valla recentior traduxit lucidius, Comam. Sunt igitur hæ tres stellæ de Coma, crine uel cæsarie Berenices. Sed quòd Conon, Callimachus & Catullus numerant septem nō aduersantur Ptolemæo. Sunt namque plures octauī orbis stellæ, paruæ tamen, à Ptolemæo minime obseruata.

De Tricha Ptolemæus.

B Incidimus hic in Comas siue Capillos, de quibus complura passim legimus apud Plinium. De affectatis hæc pauca, qui anxia quadam cura franguntur in gradus, colunturque studiosius. Hi (mea sententia) fuere præ alijs Germani & potissimum Sueui, de quibus Cornelius Tac. libro de situ & moribus Ger. Nunc (inquit) de Sueuis dicendum est, quorum non una ut Chattorum Tensiterorum uel gens, maiorem enim Germaniæ partem obtinent, proprijs adhuc nationibus nominibusque discreti, quanquam in cōmune Sueui dicantur, insignis gentis obliquare crinem, nodoque substringere. Sic Sueui à cæteris Germanis, sic Sueuorum ingenui à seruis separantur. In alijs gentibus seu cognatione aliqua Sueuorum, seu quod sæpe accidit imitatione, rarum & intra iuuentæ spatium, apud Sueuos usque ad caniciem horrentem capillū retro sequuntur, ac sæpe in ipso solo uertice ligant. Ad id pulchrum argumentum ex Suetonio in uita Caligulæ & capite de cura triumphī eius, ubi legitur. Cōuersus hinc ad curam triumphī &c. nōnullos ex principibus Gallorum legit & seposuit ad pompam, coegitque non tantum rutilare & summittere comam, sed & sermonem Germanicū addiscere, & nomina barbarica ferre &c. Fuit quondam mos Germanis rutilare comas, id est, cura & studio flauas reddere atque alere, adhibitis

De comis affectatis. Germani comæ studiosi. Tacitus. Sueui.

Suetonius.

C pilis saponis, quas Matiacas uocarunt à Matiacis Germaniæ populis, quorum meminit Tacitus de Germaniā. Et Ptolemæus de eadem recenset oppidū Mastiadum, sed de his alibi abunde diximus. Idem mos conualuit apud Romanas matronas ut capillos rutilarent, sicut tradit Valer. libro secundo capite de institutis antiquis. Capillos uenustandos excogitauit nimia medicorum sedulitas, qualia ab Archigene composita, quibus docet flauos & crispas capillos fieri faslis spuma intermixta myrrha. Galenum transeo. Fugienda est immodica capillorum affectatio. Ambrosius in Hexamero libro sexto. Comam esse reuerendā in senibus, uenerandam in sacerdotibus, terribilem in bellatoribus, decoram in adolescentibus, comptam in mulieribus, dulcem in pueris. Tolle arboris comā, arbor ingrata est. Tolle humani capitis capillum, tota pulchritudo flaccescit. Ouidiana id comprobatur sententia libro tertio de arte amandi.

Pilæ Matiacæ. Matiaci populi. Mastiadū opus Vale. Maxi.

Ambrosius.

Ouidius.

Turpe pecus mutilum, turpis sine gramine campus,

Et sine fronde frutex, & sine crine caput. Mulier etiā uenustissima, & si cœlo deiecta, mari edita, fluctibus educata, licet uenus ipsa fuerit, omni Gratiarū choro stipata, cinnama fragrans, balsama rorans, si calua processerit, place re nō poterit.

TEXTVS
PROCLI.
Arcturus
stella.

STOEFLERI
INTERPRE.

Plinius.

TEXTVS
PROCLI.
Lyræ stella.
STOEFLERI
INTERPRE.
Vultur cadens

TEXTVS
PROCLI.
Gorgoneæ
stellæ.

STOEFLERI
INTERPRE.
Falx stella.

Gorgones tres

Lucanus.

Squale.
Medusa

SE QUITVR. In iis rursus stellæ quædam ob notas quasdam integras, quas in se continent, proprias appellationes sunt sortitæ. Nam insigne sydus quod supra mediâ Arctophilacis crura iacet Arcturus appellatur.

PROsequitur Proclus partiales quasdam stellas in aquilonem expositas, modo formis inclusas, modo extra formas eiectas, habentes proprias nomenclaturas & cõditiones. Et principè proponit stellam præfulgentem informem, uicinam tamen Arctophilaci. Aduertendum supra cum de imaginibus uniuersalibus septentrionarijs locuti sumus, de Arctophilace abunde diximus, eundem appellari Bootem, ac Arcturum. Est igitur Arcturus modo effigies cœlestis, modo singularis stella ad crura aut coxas Arctophilacis extra formam locata 23. in ordine stellarum Arctophilacis, tempestate Ptolemæi in uirgine, gradu 27. nostra in Libra gradu ferè 17. excellens omnes Bootis stellas in splendore & quãtitate. Est enim primæ magnitudinis de cõplexione Iouis & Martis. Cui (ni fallor) maior uis quàm alijs stellis Arctophilacis attribuitur. De influxu Arcturi pro imagine scribunt puta Plin. lib. 2. ca. 39. Arcturus, inquit, sydus nõ ferè sine procellosa grandine emergit. Et lib. 10. de eodem in multis capitibus &c.

SE QUITVR. Clara autem stella quæ iuxta Lyræ positæ est, totius signi nomine Lyræ dicitur.

SECunda insignis stella est Lyræ. Ea stella est in ipsa effigie Lyræ de qua in superioribus diximus, & à pluribus uocatur Arabice uvega. latine Vultur cadens. Est autem de fulgentissimis & primi luminis. Tempore Ptolemæi in Sagittario 17. gradu, minuto. 20. nostro in Capricorno gradu 7. de natura Veneris & Mercurij. Cui propter corporis molem & luminis excellentiam maior debetur afflatus. Quare ea quæ supra de Lyræ imagine ex Firmico citauius, huic stelle tanquam antesignanæ attribuenda cõcludimus. Est præterea una de Beibeniis stellis, quasi cor ipsius Lyræ, dans dona grandia modum excedentia. Legito libellum Hermetis in .§. Veneris & Mercurij.

SE QUITVR. Quæ uero in Persei summa sinistra spectantur Gorgoneæ nomen habent, sed quæ in summa eius dextera notantur, stellulæ certe crebræ paræque Falcē conficiunt.

TERtio, Proclus hic indicat nonnullas Persei stellas, quæ quidem duas partibus
F
culares imagines constituunt. Quarum altera quæ in sinistra eius uisitur caput Gorgonis Medusæ, aut caput Algol nominatur. Quare & eius stellæ Gorgoneæ appellantur, Altera in eius dextera cernitur, quam Falcē nominant.

De ipso Perseo supra abundè tractatum est. Nunc de eiusdem particularibus formis tractandū. Pro prima igitur cõtuendū. Gorgones fuere tres sorores eximie pulchritudinis quarū nomina Euryale, Sthenò & Medusa, Phorcij filia, genitæ ex Ceto monstro marino. Vnde & Phorcydes à patre cognõiatæ sunt. Hæ Dorcades, aut ut Plinio, Pompo. & Solino placet, Gorgones insulas Atlantici maris habitasse dicuntur. Vno tantū oculo, quo uicissim, prout cuique necesse erat, utebantur, alioqui corporum forma & crinibus aureis insignes. Quæ propter & ab agilitate nomen habent. Quippe Græci γοργόνη agilem dicunt, siue uelocem. Agrorū præterea ubertate diuites erant. Et tam omni ex parte similes, ut una ab altera discerni uõ posset, nihil uni accidere poterat, quod non esset Finibus extremis Libyes ubi feruida tellus (omnibus cõmune. Luca. lib. 9. Accipit Oceanum demisso sole calentem.

Squalebant late phorcynidos arua Medusæ. Medusam tradunt tantæ pulchritudinis, quòd cum sola circa littus uagaretur. Neptunus pulchris

A tudine eius captus, complecti eam uoluit, sed cum illa hoc animaduertens, fugere coepisset, secutus est Neptunus usque ad templum Mineruæ, ibique uisato delubro, cum ea concubuit. Quam iniuriã, cum graui & iniquo animo Minerua tulisset. Medusæ crines, quibus maxime Neptuno placuerat, mutauit in angues, deditque, ut omnes eã aspicientes in lapides uerterentur. Quod ob eximiam eius pulchritudinem fictum esse nonnulli existimant. Hanc postea natu maximam Perseus Mercurii talaribus & falcato ense (ut supra comemorauimus) acceptis, item scuto Palladis, ut ære repercusso effigiem eius uidere impune posset, ex improuiso, cū ipsa, anguesque sopiti essent, adortus, uno ualidissimo ictu peremit, caputque abstulit. Et cum per aëra uolans super Libycas uenisset oras, guttæ sanguinis ex Medusæ capite cadentes in terram Libyam in uarios serpentes conuersæ traduntur à Poetis. Quod ideo fictum uidetur quia Libya uenenosis abundat. Hanc fabulam Thomas Radi. paucis absoluit.

Ense excisus   Contuendum, auctore Ptolemæo septimo Alma. In descriptione Imaginis Persei, Capiti Algol, id est, Medusæ Capitis Algol
quatuor stellæ
Gorgonis horrens   tanquam particulari imagini tribuit quatuor stellas, &
Sydere uertex   sunt in ordine 12. 13. 14. & 15. De quibus uetula tralatio sic
Emicat alto   habet (intelligito tempore Ptolemæi) Lucida earū quæ
Luce quaterna

B sunt in capite Algol, & est duodecima, in Ariete gra. 29. mi. 40. secundæ magnitudinis. Nostro in Tauro 19. gradu, 20. ferè minuto. Sequit̃ in Ptolemæo. Sequens earum, & est 13. in Ariete 29. gradu 10. mi. quartæ magnitudinis. Nostro in Tauro 18. quasi gradu. Sequitur. Antecedens Lucidam, & est 14. in Ariete 27. gradu 40. minu. quartæ magnitudinis. Sequit̃. Antecedens hanc etiã & est 15. in Ariete 26. gradu 50. mi. quartæ magnitudinis, nostro in Tauro 16. gradu, 28. min. de natura Martis & Mercurij, ut Ptolemæus docet, cui me subscribo. Ecce descriptio Gorgonei capitis. Habet, ut nihil omittã, hæc effigies uaria nomina. Appellatur enim Rasdagol, Rasd, i. caput. Caput Gorgonis, caput Medusæ. Caput

Grauis hic occurrit sententia Ptolemæi lib. 100. propositionū, (Dæmonis, uerbo 73. de qualitate mortis nati in hæc uerba. Cum fuerit corporaliter Mars iunctus capiti Algol. s. stellæ quæ est in Tauro, & nō aspexerit fortuna gradum abscindentem, nec fuerit in octaua & dominus Anauba luminariū oppositus fuerit Marti uel in eius quarto aspectu, nati truncabitur caput. Quod si fuerit luminare in medio cœli, suspendetur. Et si fuerint mali aspicientes se, à Geminis & à Pisce, abscidentur eius manus & pedes. Hæc ille.

C Scito quod stellæ hæc funereæ sunt secundū diuum Thomam Aquin. opusculo de fato. Et licet necessitatem nō habeant, mirum tamen audi exemplū, quod recitat Hali Rhodan, dictū Ptolemæi exponens. Accidit (inquit) ut quidam seruiens ostenderet mihi natiuitatē filij domini sui. Et inueni solem in medio cœli, & ipse erat dominus Anauba. Et Martē in quarto aspectu eius, Saturnū etiam in angulo terræ, cuius ascendens Piscis, unde exterritus distulī iudiciū, dicens oportet ut anteq̃ iudicem cōpleantur dies nutritionis. Creuit aut̃ puer, & cum ualde sollicitarer circa inuestigationem morū suorum, nil audiui unde sibi timerē truncationē manuum ac pedū ac infurcationem, cū esset uerecundus & mansuetus. Cumq̃ puenisset ad 30. annum, ingressi sunt quidam domū eius fugientes, eo q̃ accusati essent de dolo, qui præerat Aegypto, & deprehensi sunt in domo illa. Et ipse cū illis amisit manus ac pedes & infurcatus est. Et ego uidi illum absq̃ manibus & pedibus & infurcatū. Hactenus Hali. Hic perpendito quanta Capit̃ Gorgonis allegoriã impresentiarū missam facio. (sit potētia cœli.

Altera particularis effigies Persei in manu eius dextra, & est falx siue falx adamantina, ensis falcatus, gladius incuruus, à Græcis ἀπρη appellata. Luc. in 9. Lucantis. Harpe.

Et subitus præceps Cyllenida sustulit Harpen,
Harpen alterius monitri iam cede rubentem.

Et de Harpe Bassus cōmen. de Perseo. De Falce Iul. Fir. libro octauo ca. 29. Et Marcus Manilius. libro quinto.

Obseruandum, nonnullis placet falcem apparere sine syderibus. Vt scribit Hyginus libro tertio, & his accedunt cōmunes falcis depiçtiones. Alij unicam ei stellam tribuunt, ut Hyginus & Bassus, & sic imaginem non constitueret. Alij, quibus ego ad stipulor, asserūt tres stellas dextrī brachii, modo pro brachiū descripiōe, modo pro falcis depiçtione seruituras. Et sunt tres primę in ordine stellarū Persei, tpe Ptolemæi in Ariete & Tauro nostro in Tauro. Prima nebulosa, secunda & tertia quartæ magnitudinis de cōplexione Martis & Mercurii.

TEXTVS
PROCLI.

SE QUITVR At illustre sydus, quod in Aurigæ sinistro humero cernimus Capram nominamus, duas uero exiguas stellas, quæ in summa eiusdem Aurigæ manu figuntur, Hædos dicimus.

STOEFLERI
INTERPRE.

HAec est postrema particula imaginum & stellarum septentrionalium. Et cōtinet duo. Primo claram stellam Capram nominatam, quam Auriga in humero sinistro portat. Secundo effigiem particularem. s. Hædos, capræ filios. De Capra siue Capella pro astro plures sunt fabellæ, unicam detegam. Mellisius rex Cretensis antiquissimus habuit filias duas Amaltheã, & Mellissam, quæ Iouem infantem nutriterūt. Amaltheæ capella fuit, cui Gemini Hædi fuerūt, & propterea lactis ubertas. Huius igitur uberibus Iouem nutriuit. Germanicus Vna putatur Nutrix esse Iouis, si uere Iupiter infans. Hanc Auriga humero totam gerit. Vbera Creteæ multū fidissima capræ, Itaq; Iupiter propter beneficiū matris, & matrem & Hædos dicitur inter sydera collocasse. Hos autē Hædos Cleostratus Tenedius dicitur primus inter sydera ostendisse.

Capra & Hædi stellæ.

Cleostratus
Tenedius.

Iulius Fir.

De Capra Iul. Fir. lib. 8. ca. 6. de claris syderibus cū Ariete Orientibus & occidentibus, sic habet. In Ariete parte tricesima, quæ pars totū signum super terram semper ostendit, exoritur Capra, quam fabulosi poetæ alimenta uolunt Ioui infantulo præbuisse. Quicumq; sub hoc sydere nati fuerint, erunt nimia mentis trepidatione solliciti. Et quorum corpus assiduus tremor semper impugnet. Hī leuibus cōmotionibus opprimentur, & leuibus etiã nuntijs, graui timoris incursione quassabūtur. Erunt tamen omnī rerum curiosi, & qui quodcumq; dictum nouū fuerit, id impatienti cupiditate desiderent, ut semper noua quæcūq; curiosi desiderii cupiditate sectentur, eaq; intelligere studeant. De eadē Bassus in cōmen. Agitatoris. Et Rufus de Auriga, Plini. lib. 18. ca. 26. asserit Capellam pluuialem. Vetus Ptolemæi tralator. Traduxit Hircum, sic. Quæ est super spatulam sinistram, & dicitur Hircus. Geor. Val. Capram. Fuit tempore Ptolemæi in Tauro 25. gra. primę magnitudinis, nostro in Geminis gradu ferè 15. de natura

Bassus.
Rufus.
Plinius.
Geor. Val.

Ptolemæus.

Germanicus.

De partiali Hædorū effigie contuendū, quod circa (Martis & Mercurii. sinistram aurigæ manū sunt duæ stellulæ nominatæ Hædi, de quibus fabulose iam supra diximus. In ordine stellarū Ptolemæi in descriptione Aurigæ 8. & 9. eiusdem tempestate in Tauro 22. ferè gradu, nostra in Geminis 12. quasi gradu & quartæ magnitudinis, Marticæ & Mercuriales. Hoc sydus à receptis authoribus fluctus significare dicitur. Germanicus de Erichthonio sic canit, At manus Hædos

Ostendit nautis inimicum sydus in undis.

A Orbis ab Oceano celsus rapit, aut semel hœdi
lactatam uidere ratem, nautasquæ pauentes,
Sparsaquæ per sæuos morientum corpora fluctus.

Ad idem Rufus Festus.

Fine manus paruas Hœdorum suspice flammæ
Qui postquam Oceano sese expedire sonoro
Sæua procellosis immittunt flabra fluentis,
Ut spumosa truci pulsantur littora fluctu,
Et uaga cæruleas inuoluant æquora puppes.

fabula est Iouis mammam præbuisse. Oleniam uero ipsam Capræ Iouis uocant uates. Atq; hæc quidē multa & splendida. Verū ei ibidem obscuri lucent Hœ

Hic meminisse cōuenit, supra in enumeratione ima- (di in iūctura manus. **Thronus Cassi**
ginum septentrionalium, ut caput 42. libri 2. Plini, illustrius redderetur, nomina- **opeiæ.**
uimus 72. cœlestes effigies, & inter particulares aquilonias recensuimus Sedē,
thronū, stellam aut siliquastrum Cassiopeiæ, quam Proclus noster hic præterijt.
Sciendū igitur & paucis. Ptolemæus dicit. 7. Alma. in descriptione Cassiopeiæ
huic Sedi aut Sellæ tribuit tres stellas, & sunt in ordine stellarum Cassiopeiæ 11.

B 12. & 13. suo tempore in Ariete, tertiæ, quartæ & sextæ magnitudinis, nostro in
Ariete & Tauro, imitantes complexionem Saturni & Veneris.

SE QUITVR. Austrina signa sunt, quæ cumq; ad Meridionalem signis
feri partem sunt posita. Eorum nomina hæc sunt. Orion &c.

TEXTVS
P OCLI.
Orion.

Hæc est tertia pars huius capituli ultimi Procli, in qua determinat imagines **STOEFLERI**
& stellas à signifero in meridiē sitas. Et exorditur ab Orione fulgentissima **INTERPRE.**
Contuendum, de Orione apud authores uariæ sunt fabulæ, ex (imagine. **Fabula.**

his unam delegi, hanc. Hyreum quendam fuisse senem, qui cū apud Thebas, ut
Aristonicus refert, uel in Chio insula, ut Pindaro placet, Iouem, Neptunum &
Mercurium hospitio accepisset, petijt ab his, ut aliquem sibi filium cōcederent.
Habuisse. n. se olim coniugem, cui morienti promiserat, se aliā non ducturum,
operare tamen se filium aiebat, quem sibi hæredem posset relinquere. Hoc ut fa-
cilius assequeretur, bouē eis immolauit, carnemq; ad uescendū apposuit. Illi ue-
ro accepto bouis corio, in illud minxere, terraq; inuolutū texerunt. Vnde natus
est Hyreo filius, quē, quoddam ὄριος Græci urinam uocant, **Vriona**, inde mutatio-
C ne unius literæ **Oriona** nominauit. **Quidius 5. Fastorum.**

Quidius.

Annuerant omnes, omnes ad terga iuueni
Constiterant, pudor est ulteriora loqui.
Tunc superiniecta texere madentia terra,
Iamquæ decem menses, & puer ortus erat.
Hunc Hyreus, quia sic genitus uocat **Vriona**,
Perdidit antiquum litera prima sonum.

Hic ergo cum adoleuisset, ingens uenator euasit. Diana assumpsit eum in comi-
tem, & ipse Orion erat custos, satelles & minister deæ. Et authore **Hyltrio Ori-**
ona Diana mirum in modum diligebat, & penè factum, ut ei nupsisse existi-
maretur. Quod Apollo cum ægrè ferret, & sæpe eam obiurgasset, cum natan-
tis Orionis longe caput esset conspicatus, contendit cum Diana, eam non pos-
se sagittam mittere ad id, quod nigrum in mare uideretur. Quæ cum uel-
let in eo studio se maxime artificem dici, sagitta missa caput **ORIONIS**
traiecit. Itaque cum fluctus interfectum ad littus adiecisset, & se **DIANA**
eum percussisse plurimum doleret, multis eius obitum profecuta lachryæ

Hyltrius.

mis, inter sydera statuisse existimatur. Hanc fabulam libat Tho. his metriculis. **D**
 Fulget in excelsis connexibus aureo nitore
 Orion, fuerat qui comes Dianæ
 Assiduus, persistens, aruaq; deuioſq; montes
 Indefessus amans, ut deæ placeret.
 Sic si quis stabilis permanſerit, uſq; dum ſecentur
 Fila ſequens rectum fit decorus altris.

Audax.
 Sublimatus
 Gidas.
 Fortiſſimus
 Jugula.
 Baſſus

Præterea adnotandum, Orion à non nullis appellatur Audax, Sublimatus, Gigas, fortiſſimus. Item Jugula, Baſſus in cōmen. Germanici. Orion, qui & Incola dicitur, ante Tauri uestigia fulget, & dicitur Orion ab urina, id est, ab inundatione aquarum. Tempore enim hyem̄is habet ortum, cum mare & terras aquis & tempeſtatibus turbat. Hūc Romani Jugulam uocant, eo quod ſit armatus ut gladius, ſtellarum luce terribilis, & clariſſimus. Qui ſi fulget, ſerenitatem portendit: ſi obſcuratur, tempeſtatē annuit imminere. Hæc Baſſus. Alij ſcilicet Varro, Jugula ſignum eſt quod Actius appellat Oriona, cum ait, Citius Orion pateſcit.

Actius,

Huius ſigni caput ducitur è ſtellis tribus, quas infra duæ claræ, quas appellant humeros, inter quas quod uidetur Jugulum. Vnde Jugula dicta. Alij Jugulam dici contendunt à iuglande, quod amplior ſit cæteris, quaſi nux iuglans. Marcus Manilius libro quinto.

Mar. Mani.

Nunc Cancro uicina canam, cui parte ſiniſtra
 Confurgunt Jugulæ.

Strabo

Strabo libro 10. habet in ſententiã. Oreus urbs montana Euboææ inſulæ. Hoc illi urbi eſt forſan nomē impoſitum. Oros enim montem indicat. Hoc etiam in loco educatus Orion, nomen adeptus eſſe uidetur. De eo oppido Oreo Plini. lib. 4. ca. 12. ubi plures numerat Euboææ urbes.

Ieuze.
 Virgilius.
 Lucanus
 Ouidius
 Plinius.

Orion ab Arabibus nominatus Ieuze.

De eodem Virgilius tertio Aeneidos.

Armatumq; auto circumſpicit Oriona.

Lucanus primo.

Enſiferi nimum fulget latus Orionis.

Ouidi. 8. de tranſ.

Aut Elicen iubeo, ſtrictumq; Orionis enſem.

Tranſeo reliquos poëtas.

Plinius libro 18 ſæpius de eodem, puta, de toto eius ortu & occaſu, aut parte ſcilicet zonæ aut gladij. Et ca. 28. Orionem numerat inter horrida ſydera, tempeſtates producentia.

Mar. Mani.

Item Iulius Fir. lib. 8. ca. 6. de claris ſyderibus cum Ariete orientibus & occidentibus, ſic habet. In Arietis ſiniſtro latere, in parte ſcilicet decima oritur Orion. Si igitur Orion in horoſcopo partiliter fuerit, faciet homines, ueloci corporis mobilitate perſpicuos, & quorum animus, uarijs ſollicitudinibus implicatus, per uigili cogitatione ſemper exæſtuet. Hi enim uariabunt ſæpe domicilia, & domos, ſedeſq; mutabunt, ac per omnium limina matutinis ſalutationibus ſemper diſcurrent. Haud diſſimilem ſententiã habet Marcus Manilius libro quinto ſerè in principio ſic canens.

Maximus Orion magnum complexus olympum,

Quo fulgente ſuper terras cœlumq; trahente

Et mentita diem nigras nox contrahit alas.

Solertes animos, uelocia corpora finget.

Atq; agilem officio mentem, curaq; per omnis

Inde relaxato properantia corde uidere.

Inſtar erit populĩ, totoq; habitabit in orbe,

Limina peruolitans, unumq; per omnia uerbum

A Mane salutandi portans cōmunis amicus.

Rurfus de eodem Germanicus Cæsar, Rufus Festus, Tullius, Hyginus lib. 2 Germanicus, & 3. Et his condignè anteferendus est Aratus in Phœn. sic scribens. Porro remo Rufus. te oriuntur alia multa inter austrū & solis orbitam, Obliquus quidem Tauri se Hyginus. ctionī subiacerit ipse Orion, non illum quis serena nocte sublime uolitantē præ Tullius. terit, sed confidat cœlum intuens promptius contemplari &c. Ptolemæus dicit. Aratus. 8. Alma, donat Orioni 38. stellas, quæ dum uitā egit, fuere in Tauro & Geminis Ptolemæus; omnes, in 1. 2. 3. 4. 5. & 6. magnitudine & una Nebulosa, secunda primæ magnitudinis & tertia secundæ magnitudinis in ordine stellarū Orionis, quæ sunt in humeris, habent uim Martis & Mercurij. Præterea aliæ stellæ primæ aut secundæ quantitatis, ut sunt 26. 27. 28. sunt de natura Iouis & Saturni. Reliquæ uero quæ sunt in 3. 4. 5. 6. & nebulosa. Saturnum imitantur. 35. autē quæ est in sinistro eius pede Arabice Rigel primæ magnitudinis ad Iouis refertur naturā, alijs ad

Ad postremum. Qui sacris sunt literis adiurati per Oris (Iouis & Saturni, onem uirum cōstantem, firmum & perseverantem intelligunt. Est autem Perseuerantia, Tullio diffiniēte, in ratione bene cōsiderata stabili & perpetua permanētia, Tullio diffiniēte, in ratione bene cōsiderata stabili & perpetua permanētia, Hanc Thomas Aquinas, secunda secundæ q. 137. esse uirtutem multis probat, quem Legito. Quintilia. libro causarum, oportet insistere ubi effectus promittitur. Et rurfus. Perseuerandum est quia cepimus. Herony. ad Furiam. Nō Hieronymus; queruntur initia sed finis. Paulus male incœpit, sed bene finiuit. Iudæ laudant exordia, sed finis prodicione damnatur. Et idem in Matthæū, non enim cœpisse uirtutis est, sed perfecisse. Cœpisse. n. multorū est, ad culmen aut uenisse paucorū. Ad stipulatur quod Grego. dixit lib. 1. Mora. ca. 40. & si. Incassum quippe (in Grego. quit) bonū agitur, si ante terminū uitæ deseratur. Quia & frustra uelociter currit, qui, priusq̄ ad metas ueniat, deficit. Hæc uirtus adeo est necessaria est, ut sine ea uiriliter aggredi omnino nihil proffit. Quod saluator noster testat Lucæ 9. Lucas. dicēs. Nemo mittens manū suam ad aratrū, & respiciens retro, aptus erit regno dei. Et rurfus Matth. 24. qui perseuerauerit usq̄ in finem, hic saluus erit. Sed quid Marthæus; moror. Cum natura imaginis & stellationis Orionis examussim nostræ faueat intentioni, de Perseuerantia. Quod sanè testatur beatus Grego. 9. Mora. ca. 7. Grego. per allegoriā exponens uerba Sancti Iob 9. capite scripta, hæc. Qui facit Arcturum & Orionas & Hyades & interiora austrī &c. Vbi Grego. p. Orionas, id est, stellas huius imaginis, martyres, in quibus uera extitit perseuerantia, significari uoluit. Postq̄. n. per Arcturū, uersam maiorem uel septem eius stellas (ut eidem placet) num̄ occidentes, ecclesiā sanctam, quæ pro ueritate fatigat, ardentius, & iniquorū persecutiones tolerat, & tamen usq̄ ad mundi terminū sine defectu perdurat, significauit, hæc subiungit uerba. Vnde & apte quoq̄ post Arcturū protinus Orionas subdit. Orionas quippè in ipso pondere temporis hyemalis, orientur, suo quoq̄ ortu tempestates excitāt, & maria terrasq̄ perturbāt. Quid igit post Arcturū per Orionas, nisi martyres designant? Qui dum sancta ecclesia ad statū prædicationis erigit, pondus persequentium, molestiasq̄ passuri, ad cœli faciē, quasi in hyeme uenerunt. His. n. natis mare terraq̄ turbata est, quia dum gentilitas mores suos destituit apparente illorū fortitudine doluit, in eorū necem non solū iracundos ac turbidos, sed & placidos erexit. Ex Orionibus itaq̄ hyems inhorruit, quia clarescente sanctorū constantia, frigiditas infidelium ad tempestatem se persecutionibus excitauit. Orionas ergo cœlū edidit, cum sancta ecclesia martyres misit, qui dum loqui recta rudibus ausi sunt, omne pōdus ex frigore aduersitate ptulerunt. Huc usq̄ Gre. Huic testimonio accedit autoritas Iulii Fir. lib. 2. ca. 10. Et Albumasaris tractatu septimo sui introductorii. Qui Sa Iulius Fir, turno adscribunt stabilem amicitia & longam prouidentia. Item Ptole. tract. 3. Ptole.

B bat, quem Legito. Quintilia. libro causarum, oportet insistere ubi effectus promittitur. Et rurfus. Perseuerandum est quia cepimus. Herony. ad Furiam. Nō Hieronymus; queruntur initia sed finis. Paulus male incœpit, sed bene finiuit. Iudæ laudant exordia, sed finis prodicione damnatur. Et idem in Matthæū, non enim cœpisse uirtutis est, sed perfecisse. Cœpisse. n. multorū est, ad culmen aut uenisse paucorū. Ad stipulatur quod Grego. dixit lib. 1. Mora. ca. 40. & si. Incassum quippe (in Grego. quit) bonū agitur, si ante terminū uitæ deseratur. Quia & frustra uelociter currit, qui, priusq̄ ad metas ueniat, deficit. Hæc uirtus adeo est necessaria est, ut sine ea uiriliter aggredi omnino nihil proffit. Quod saluator noster testat Lucæ 9. Lucas. dicēs. Nemo mittens manū suam ad aratrū, & respiciens retro, aptus erit regno dei. Et rurfus Matth. 24. qui perseuerauerit usq̄ in finem, hic saluus erit. Sed quid Marthæus; moror. Cum natura imaginis & stellationis Orionis examussim nostræ faueat intentioni, de Perseuerantia. Quod sanè testatur beatus Grego. 9. Mora. ca. 7. Grego. per allegoriā exponens uerba Sancti Iob 9. capite scripta, hæc. Qui facit Arcturum & Orionas & Hyades & interiora austrī &c. Vbi Grego. p. Orionas, id est, stellas huius imaginis, martyres, in quibus uera extitit perseuerantia, significari uoluit. Postq̄. n. per Arcturū, uersam maiorem uel septem eius stellas (ut eidem placet) num̄ occidentes, ecclesiā sanctam, quæ pro ueritate fatigat, ardentius, & iniquorū persecutiones tolerat, & tamen usq̄ ad mundi terminū sine defectu perdurat, significauit, hæc subiungit uerba. Vnde & apte quoq̄ post Arcturū protinus Orionas subdit. Orionas quippè in ipso pondere temporis hyemalis, orientur, suo quoq̄ ortu tempestates excitāt, & maria terrasq̄ perturbāt. Quid igit post Arcturū per Orionas, nisi martyres designant? Qui dum sancta ecclesia ad statū prædicationis erigit, pondus persequentium, molestiasq̄ passuri, ad cœli faciē, quasi in hyeme uenerunt. His. n. natis mare terraq̄ turbata est, quia dum gentilitas mores suos destituit apparente illorū fortitudine doluit, in eorū necem non solū iracundos ac turbidos, sed & placidos erexit. Ex Orionibus itaq̄ hyems inhorruit, quia clarescente sanctorū constantia, frigiditas infidelium ad tempestatem se persecutionibus excitauit. Orionas ergo cœlū edidit, cum sancta ecclesia martyres misit, qui dum loqui recta rudibus ausi sunt, omne pōdus ex frigore aduersitate ptulerunt. Huc usq̄ Gre. Huic testimonio accedit autoritas Iulii Fir. lib. 2. ca. 10. Et Albumasaris tractatu septimo sui introductorii. Qui Sa Iulius Fir, turno adscribunt stabilem amicitia & longam prouidentia. Item Ptole. tract. 3. Ptole.

C placet) num̄ occidentes, ecclesiā sanctam, quæ pro ueritate fatigat, ardentius, & iniquorū persecutiones tolerat, & tamen usq̄ ad mundi terminū sine defectu perdurat, significauit, hæc subiungit uerba. Vnde & apte quoq̄ post Arcturū protinus Orionas subdit. Orionas quippè in ipso pondere temporis hyemalis, orientur, suo quoq̄ ortu tempestates excitāt, & maria terrasq̄ perturbāt. Quid igit post Arcturū per Orionas, nisi martyres designant? Qui dum sancta ecclesia ad statū prædicationis erigit, pondus persequentium, molestiasq̄ passuri, ad cœli faciē, quasi in hyeme uenerunt. His. n. natis mare terraq̄ turbata est, quia dum gentilitas mores suos destituit apparente illorū fortitudine doluit, in eorū necem non solū iracundos ac turbidos, sed & placidos erexit. Ex Orionibus itaq̄ hyems inhorruit, quia clarescente sanctorū constantia, frigiditas infidelium ad tempestatem se persecutionibus excitauit. Orionas ergo cœlū edidit, cum sancta ecclesia martyres misit, qui dum loqui recta rudibus ausi sunt, omne pōdus ex frigore aduersitate ptulerunt. Huc usq̄ Gre. Huic testimonio accedit autoritas Iulii Fir. lib. 2. ca. 10. Et Albumasaris tractatu septimo sui introductorii. Qui Sa Iulius Fir, turno adscribunt stabilem amicitia & longam prouidentia. Item Ptole. tract. 3. Ptole.

quadri. ca. 13. tribuit magnum & firmum consilium. Sunt autem in Orione 33. D
stellæ de quantitate 3. 4. 5. 6. & nebulosa, ipsius Saturni naturam (ut commemo
rauimus) imitantes, quæ stabilitatem, firmitatem & perseverantiam præ se fe
runt. Ecce. Quod si à quopiam obijceretur & Firmicum & Albumasarem Sa
turno pertinaciam ad scribere, quæ plerumq; in malum legitur, cum quis plus
quàm oportet in suo stat sensu. Assentior facile, sed eius hanc maliciã, puta per
tinaciam, Iupiter mitigabit, inq; perseverantiã permutabit, ut aperte indicant
polentiores ac saturninis tantum fortiores, scilicet, 26. 27. & 28. de natura Iouis
& Saturni. Iouis enim connexio cum Saturno inducit pietatem, modestiam, sa
nam sapientiã & intelligentiã, & quicquid æquus bene instituti uiri animus
potest accipere.

SE QUITVR Procyon aut Anticanis & Canis.

- Procyon
Canis.** **C**ontuendum. Hæc duo sydera fugientem sequuntur Leporem. Sunt enim
Chi Canes orioni addicti, quod studiosus fuerit uenandi cū his. Tum pro
pter cursum præualidum & celerrimum, tum ferocitatem in feras & bestias, à
Diana, quæ crebris sese uenationibus oblectabat, uehementer amati & enutriti
tandem inter sydera nō longe ab orionis effigie collocati. De his Thomas Ra
dinus sic canit. **B**
- Prolemæus** Orion geminos canes habebat
Procyon In cursu ualidos, ferocios
Asehene Urso, dentis aprosonatios
Algameisa Sternentes, ut anhelus admonebat:
Diana hos nimium tenens fouebat.
Ut solatiolum benignioris
Plausus: atq; locos amœnioris,
Et cibos sapidos dari iubebat.
Tantum creuit amor nitentiorum
Quod sedem his tribuit micantiori
Stellarum radio beatiorem.
- Plinius.** osus, quod sydus apud Romanos non habet nomen, nisi caniculam hanc uelis
Tullius mus intelligi, hoc est minorem canem. A Tullio tamen in fragmentis Arati no
minatur Anticanis, cum inquit. **F**
- Anticanem Graio Procyon, qui nomine fertur.
A nonnullis Precanis, & Canis minor, ac canis primus, Aratus.
Pedibus sub posteris Canis antecedentis.
- Iuli. Fir.** De Procyone Iulius Fir. lib. 8. cap. 9. de claris syderibus cum Cancro orientibus
& occidentibus sic habet. In cancro parte 27. oritur Procyon. Hoc oriente qui
nati fuerint, erunt quidem ab omni uenationis studio separati, uerum arma ue
natoribus, aut facient aut parabunt, ut retia, uenabula, sagittas, & quicquid ad
structionem eius studij pertinet. Nutrient etiam canes, qui ferarum cubilia, &
latentes tenebras, præ sagis naribus persequantur & omnia animalia quæ ad ue
nationem faciunt. Accedit Mar. Mani. lib. 5. ca. unico his metris.
- Mar. Mani.** At Procyon oriens cum iam uicesima cancro est,
Septimaque ex undis pars sese emergit in astra.
Venatus non ille quidem, uerum arma creatis
Venandi tribuit, catulos nutrire sagaces,
Et genus à proauis mores numerare per artes,
Retiaq; & ualida uenabula, cuspide fixa,
Lentaq; contextis formant hastilia nodis.

Et

A Et quodcumque solet uenandi poscere cura
 In proprios fabricare dabit uenalia quaestus.
 Ultimus est Procyon Geminorum subditus astro.
 ac Hyginus lib. 2. & 3. Ptolemæus dicit. 8. Alma. Cani antecedenti tribuit solum
 duas stellas, alii numerant tres, tempore Ptolemæi in Geminis, nostro in Cancro.
 Quarum prima quæ in eius est collaris, quartam possidet magnitudinem. Se-
 cunda quæ est in femore fulgens, Procyon aut Algomeisa primæ quantitatis.
 Sunt de natura Mercurii & parum Martis.

Et Rufus.

Rufus,
Ptolemæus.

Alter Canis maior, scilicet, appellatus, Arabice Asehère, Alhabor, Alieme-
 ni & proprie dicitur Canis. De quo Aratus. Lucet ambobus Canis sub pedi-
 bus sistens uariis, at non penitus illustratus. Verum circa ipsum uentrem obscu-
 rus obuersatur. Sed ei summum stella insignitum est feruida mentum. Quæ qui-
 dem maxime uehementer exiccat, atque ipsum uocant homines Syriū. Non am-
 plius illum cum sole orientem, arbores fallunt sine humore frondentes. Et reliqua.

Canis maior.
Aratus.

Syrius canis.

Scito, quod stella fulgentissima, quæ est in ore aut lingua canis, primæ ma-
 gnitudinis, uocatur ab authoribus Canis, nomine totius imaginis. Vocatur etiã
 Syrius siue Syrius, Canicula, Arabice usitato Alhabor. Audiendus est nobis
B Bassus in cõmentis. Canis. Syrius (inquiens) stella, est in medio centro cœli, ad
 quam cum Sol accesserit, duplicatur calor ipsius, & languore afficiuntur corpora
 humana. Syrium autem stellam uocatam putant, propter flammæ candorem, latini
 aut ipsam Caniculam uocant. Vnde & dies Caniculares dicuntur, quia quam-
 diu Sol in ipsa est, pestifera est, sed pro qualitate adiacentium cõmutatur. Nam
 aut uincitur, aut morbosus utitur uiribus. Hinc est, quod cum certo tempore ori-
 tur, non semper est noxia. Huc usque Bas. Sanè sciendum est Syriū dici à Græco
 uerbo *σείρω* quod est sicco & arefacio, quia tunc maxima accidit siccitas & are-
 factio omnibus, fontibus, & terris. Germanicus de Cane.
 Cum tetigit solis radios accenditur æstas.

Canis Syrius
caniculosa.Bassus.
Syrius.Dies Canicu-
lares.

Syrius unde.

Et Hyginus lib. 2. Et Syrius appellasse per flammæ candorem, quod eiusmodi sit,
 ut præter cæteras lucere uideatur. Verum Hyginus hic dissentit ab alijs authori-
 bus, in eo quod asserit, Canem in lingua habere stellam unam, quæ Canis appellatur, in
 capite autem alteram, quam Isis suo nomine statuisse existimat. Et Syrius appellasse,
 per flammæ candorem &c. etiã distinguit inter Canem stellam & Syriū, tribuens
 Syrio, quem in capite locat, flammæ candorem, & non huic, quæ est in lingua. In
 quo alijs cõtrarius est, & præcipue Ptolemæo dicit. 8. Alma. qui eam stellam, quæ
C est in ore Canis & dicitur Canis, ponit in prima quantitate fulgentissimam & in ul-
 timo luminis, id est, lucidissimam. Et huic, quæ est sita in Capite, donat exiguam
 quantitatem, puta quintam. Ecce. Vna igitur & eadem stella dicitur Canis & Sy-
 rius. Vel appellatur Syrius à Græco *σείρω*, id est, hinc quod per æstus præcipue
 canes faciunt, qui tempore canicularium maxime hiant ob caliditatem.

Nominatur & hæc stella Canicula. Plin. lib. 2. ca. 40. Iam Caniculæ exortu ac-
 cendi Solis uapores quis ignorat? Eius syderis effectus amplissimi in terra senti-
 untur. Feruēt maria ex oriente eo, fluctuant in cellis uina, mouent stagna. Ory-
 gem appellat Aegyptus feram, quam in exortu eius cõtristari & contueri tradit,
 ac uelut adorare cum sternerit. Canes quidem toto eius spatio maxime in rabiem

Canicula.

De Oryge fera legito supra.

(agi, non dubium.

Oryx.

Item idem lib. 2. ca. 49. aut. 47. de Canicula. Ardentissimo aut æstatis tempo-
 re exoritur Caniculæ sydus. Sole primam partem Leonis ingrediēte &c. Idem lib. 9.
 ca. 16. Fluuiatiliū silurus caniculæ exortu syderat, & alias fulgure sopitur. Hoc
 & in mari Cyprino putant, & alioqui totum mare sentit exortum eius syderis.
 Quod maxime in Bosphoro apparet, Algæ enim & pisces superferuntur ab
 imo uersa omnia. Idem lib. 18. Caniculam non raro accipit in significato prædicto.

Nonnunquam pro Procyone, id est, Cane minore, ut supra à Plinio didicimus, & ab eodem capite 29. libri 18. his uerbis manifestatur cum ait. In 4. Calen. Maii canis occidit, sydus & per se uehemens, & cui præoccidere caniculā necesse sit.

A Canicula pro Syrio accepta dies caniculares, propter Solis aditum emergunt, quibus pharmaca & purgationes ab accuratissimis medicis prohibentur.

Auicenna

Testis Auicenna 4. fen. primi cano. ca. 5. Et scito (inquit) quod tempus quo maior Canis ascendit, & hora qua nix super montes quiescit, & hora frigoris fortis, non est tempus sumendi medicinam. Medicina uero in uere & autumno bibenda est. Et Hippocrates 4. particula Aphor. 5. Sub cane & ante canem molestæ sunt purgationes.

Hippocras

Canicularium
inceptio.

Hippocrates
quo tempore
floruerit.

Auicenna
quo tempore
uixit.

Dierum autem canicularium inceptio uariatur secundum regionum diuersitatem & climatum ac latitudinum. Item secundum temporum uariationem, Et caniculæ stellæ de signo in signum, & de gradu in gradum mutationem. Et hoc pacto tempore Hippocratis medici, qui ante Christum humanatū ferè 400 annis uitam egit & ad quartum scripsit clima, fuit canicularium exordium circiter diem 13. aut 14. Iulij. Tempore Auicennæ Hispani & Hispalensis, qui etiā ad quartum scripsit clima, post Christum annis 1100. ferè, inceperunt caniculares 15. 16. aut 17. die Iulij. In nostris regionibus, puta septimo climate, ubi polus arcticus eleuatur 47. 48. & 49. gradibus, & nostro tempore caniculares exordiri deberent Sole aduente 10. 11. aut 12. gradum Leonis, circa Iacobum maiorem apostolū. Sed usus nulla arte suffultus inualuit, caniculares inchoari sexta die Iulij & finiri 17 Augusti iuxta hunc uersiculum.

Octaua Petri Pauli incipit canis & finit octa. Laurenti.

Interpretatio
uerborū Bassi.
Macrobius

Ad Bassi uerba redeo, cum inquit. Syrius stella est in medio centro cœli &c. Animaduertendum, Centrum in proprio significato est punctus circa quem uoluitur orbis. Macro. libro primo de som. scipionis. In omni orbe uel sphaera medietas centrum uocatur. Nihil aliud est Centrum, nisi punctū, quo sphaeræ uel orbis medium certissima obseruatione distinguitur. Centra igitur re ipsa existere circa quæ uoluuntur orbis. Plato adamantinam eorum uocat hypostasim inconuertibilem, æternam & stabilem, quæq; eodem semper se modo habeat. Proinde Centrum nonnunquam à grauissimis authoribus accipitur pro circulo quodam maximo, qui orbem aut spherā suam in duas æquas secat partes, cuius centrum est centrum mundi aut uniuersi. Sunt autem in primo cœlo aut mobilis

Aequinoctialis

Primus est æquinoctialis, qui primum mobile ab oriente in occidentem, & rursus ab occidente in orientem in duas partitur æquas partes. Cuius centrum est centrum mundi aut uniuersi. Is ab utroque polo æquidistanter recedit, & in eo quotannis accidit bis diei & noctis æqualitas, puta in principio Arietis & Libræ de quo supra plura differuimus in capi. de circulis sphaeræ, & in ca. Cur quinque dumtaxat æquidistantes in sphaera. Secundus appellatus est Colurus æquinoctialis transiens per polos mundi & principia Arietis & Libræ. Cuius centrum est uniuersi, eius officium est distinguere æquinoctia, hoc est, dierum & noctium æqualitatem. Tertius uocatur Colurus solstitialis uergens per utrosque polos & principia Cancri & Capricorni, cuius etiam centrū est mundi. Cuius officium distinguere solstitia æstiuū & hybernū, & is seruit nostro proposito. De his duobus circulis in superioribus ca. de Coluris. Cū igitur præterea reuoluimus tempora, offendimus Syrium stellam Anno humanæ salutis 849. uel circiter, fuisse in principio Cancri, quo tempore fortè Bassus uitam egit. Fuit igitur stella hæc sita in coluro solstitiali maximo circulo, cuius centrum (ut iam diximus) est centrum mundi. Cum igitur Bassus dicit, Syrium stellā esse in medio centro cœli,

Colurus æqui
noctialis.

Colurus solsti
tialis.

uult

A uult dicere Syrium esse in quodā maximo circulo cœlesti, puta coluro solstitia-
li, cuius centrum est centrum cœli, in quo is circulus descriptus est, & ex conse-
quutiōe etiā ipsius circuli. Nam quemadmodum centrum (ut cōmemorau-
mus) maximi orbis & suorum circularum est stabile, firmum & fixum, ita Sol
cum suo motu ad hunc circulum circa principium cancri peruenerit, est in ma-
ximo accessu ad nos, qui a quilonē habitamus, & stare uidetur. Est enim Sol in
eo loco fixus, firmatus & stabilitus, quod ultra uersus capita nostra, etiā mini-
mo accedere neq̄at. Ecce centri & circuli cōformitas. Rursus cū Sol Capricor-
ni initiū adierit, constituit in maximo à nobis recessu, & iterū uidetur stare &c.

Collibuit Basso, ut nostrę interpretationi maior reddatur autoritas, alia ad-
iungere exempla. Plini. lib. 2. natura. histo. ca. 19. sic habet. Sol autem ipse quatu-
or differentias habet, bis æquata nocte diei, uere & autumno, & in centrum in-
cidens terræ, octauis in partibus Arietis & Librae, bis permutatis spatijs, in au-
ctum diei, bruma octaua parte Capricorni, noctis uero, solstitio totidem in par-
tibus Cancrī. Plinius in his uerbis, quo ad nostrum tractatum, in sententiā, hoc
uult. Solē bis in anno causam esse æqualitatis diei & noctis, & id usruenire cū
Sol incidit in centrum terræ. Incidit autem Sol in centrum terræ, quando motu
suo adit maximum hunc circulum, quem æquinoctialem appellamus, cuius
centrum est idem cū centro mundi. Quando igitur Sol est in principio Arietis
aut Librae supremæ sphaeræ, describit motu diurno æquinoctialem circulum,
& tunc est in centro terræ uel incidit in centrum terrę. Diximus enim centrum
mundi esse stabile. Sic Sol in horum duorum signorum principijs inuentus, sta-
bilit & firmat diem cum nocte in parilitate in uniuerso mundo.

Et idem Plini. lib. 18. ca. 20. sic scriptum reliquit. Est præterea in cœlo, qui uo-
catur Lacteus circulus, etiā uisu facilis. Huius defluuio, uelut ex ubere aliquo,
sata cuncta lactescunt, duorum syderū obseruatione, Aquilæ in septentrionali
parte, & in austrina Caniculae, cuius mentionē suo loco fecimus. Ipse circulus
fertur per Sagittarium & Geminos, solis centrum infra æquinoctialem secans,
cōmissuras eorum obtinente hinc Aquila, illinc Canicula. Ideo effectus utriusq̄
ad omnes frugiferas pertinent terras. Quoniam in his tantū locis Solis terræq̄
centra congruunt. Igitur horum syderum diebus si purus atque mitis aër geni-
talem illum, lacteumq̄e succum transmiserit in terras, lata adolefcunt sata. Et
reliqua. De Lacteo Circulo, qui solus inter cœlestes uisui albicans apparet, ab-
unde diximus in superioribus in ca. de Lacteo circulo, de quo Plinius hic pro-
gnosticū quoddam manifestat, satis & fructibus uel accōmodum uel incōmo-
dum, obseruatis tamen duobus syderibus. s. Aquila in septentrione, & Canicu-
la in meridie. Et quod asserit Lacteū circulum ferri, aut duci per Sagittarium &
Geminos, olim habuit ueritatem, & etiā hodie, quod recentiores chartæ cœle-
stiū imaginum lucide indicant. Et quod subdit, Solis centrum infra æquinoctia-
lem secans, optime dixit, cū uerba ad Plinij tempora uel circiter referuntur. Nā
Lacteus circulus in ea parte ubi Geminos adit, uergit in meridiem per Aequino-
ctialem, & postea (intellige tempore Plinij) secat uel attingit centrū Solis sub
æquinoctiali, hoc est, Colurū Solstitialem, prout interpretati sumus. Et hoc pa-
cto Lacteus à septentrione ueniens, primo adit Zodiacū circa Geminos, postea
Aequinoctialē uersus meridiem, dein centrū Solis. i. colurū Solstitiale, ubi t̄agit
Cancrī principiū. Et idem Lacteus à meridie in septentrionē iens æquinoctialē
iterū pertransiens, rursus secat centrū Solis. i. Colurū Solstitialem & principiū
Capricorni & seruatur ordo ut iam supra. Circa cōmissuras. i. iuncturas aut in-
terfectiones Lactei cū coluro, Aquila uersus septentrionē obtinet locum, uer-
sus meridiem uero Canicula. Et addit. Quoniā in his tantum locis solis, terræq̄

Plinius.

Plinius.

centra congruunt. In his enim duabus cōmissuris. i. in his duabus partibus colu-
 ri supra ostensis cōueniunt centrum Solis & Terræ. Quia centrum Solis, id est,
 colurus Solstitialis maximus circulus pro centro habet centrū mundi, & id cen-
 trū est etiam centrum terræ. Et tantū in his locis ob præsentiam syderū Aquilæ
 & Caniculæ, causatur cœlestis afflatus aut influxus ad frugiferas pertinens ter-
 ras. Obtutū hæc omnia facile subiicies aut per sphæram astrariam, aut mundi,
 aut instrumentum per nos compositum.

Coniunctio
 solis & syrii.

Ad Bassum reuertor cum subiungit. Ad quam cum Sol accesserit duplicatur
 calor. Scito Solem Syrium stellam accedere uel cum ea congregi, coniungi uel
 coire, tunc, quando Sol & stella in horizonte exortiuo simul ascendunt uel ori-
 untur. Et tunc afficitur Syrius occasu heliaco. i. solari quod propter solis radios
 mane haud uideri potest. Sed postea propter Solis quotidianū recessum, incipit
 canis mane ante solem exoriri, & tandem uideri. De hoc accessu aut congressu
 & inceptioe dierum caniculariū loquuntur domini medici. Quocirca Auicen-
 næ uerba, cum inquit. Et scito quod tempus, quo maior canis ascendit, hoc mo-
 do accipienda sunt, ut iam diximus. Neminē profecto credimus latere, Canem
 omni die naturali semel ascendere aut oriri. Sed uerba Auicennæ intelligenda
 sunt, quo canis ascendit unā cū Sole, & hoc fit per congressum horizontalē eos

Tempus canis
 sulare.

Et rursus annectit Bassus. Quia quamdiu Sol in ipsa est, pestife- (rundem.
 ra est. Tempus id caniculare pestiferum determinant medici spatio 40. dierum
 Nonnuncq̄ malū hoc aut uincitur aut cōmutatur, & hoc propter radios fortes
 planetarū in hoc tempus incidentes, puta Iouis, Veneris & quandoq̄ Saturni.

Canis.
 Plinius.

Appellatur præterea hæc stella, Syrius siue Canicula (ut diximus) Canis no-
 mine totius syderis, de quo Plini. lib. 14. ca. 18. in fine Vina in apothecis Canis or-
 tu mutantur quædā, posteaque restituntur sibi. Et idem lib. 16. ca. 40. Canis or-
 tu ligna esse scindenda autumat. Et idem lib. 18. ca. 28. deinde postridie ferè ubi-
 que confestum inter omnes sydus indicabis, quod Canis ortum uocamus, Sole
 primam partem Leonis ingresso. Hoc fit post solstitium 23. die. Sentiant id ma-
 ria & terræ, multæ uero & ferè ut suis locis diximus. Neque est ei minor uenera-
 ratio quàm descriptis in deos stellis. Accenditq̄ Solem & magnam æstus obti-
 net causam. Idem eodem libro in pluribus capitibus, modo de ortu modo de occa-

Ouidius.
 Macro.
 Virgi.
 Iuli. Fir.

casu canis differit. Et Ouidius quarto Fastorum.

Signaq̄ dant imbres, exoriturq̄ canis.

Macro. lib. 1. de Som. Virgi. 1. Geor. F

Candidus auratis aperit cum cornibus annum

Taurus, & aduerso cedens canis occidit astro.

Harum expositionem diximus supra capi. De occultatione & emerfu æquidi-
 distantium. Iulius Fir. lib. 8. ca. 10. de claris syderibus cū Leone orientibus & occi-
 dentibus, sic scribit. In prima Leonis parte oritur Canicula quæ à græcis Syri-
 on dicit. Quicumq̄ hoc oriente sydere nati fuerint, effrenatos animos ad omne
 studium præposteræ facinoris applicabunt, erunt etiā ab omni humanitatis gra-
 tia separati, & qui libenter omnia uolentia studia sectentur, furiosi, iracundi,
 terribiles, minaces, & quos omnes homines uel oderint pariter & metuant. Erūt
 præterea animosi, & uerbosa sermonis affluentia inflati, & quos ad omne cōui-
 tiū incautus sermo semper impellat. Hiū etiā noua causarum iurgia cōcitantes,
 cor habent, crebris agitationibus palpitans. Vocem uero, crescentibus faucibus,
 carum latratus imitantem, ita ut sæpius impetu & furore cōmoti, aut den-
 tes quatiant, aut attritos semper exacuant &c. Marcus Manilius libro quinto.

Mar. Mani.

Cum uero in uastos surgit Nemeæus hiatus

Exoriturque canis, latratque canicula, flammæ

Et rapit igne suo, geminatque incendia solis.

Et infra.

Hæc

A Hæc ubi se ponto per pronas extulit oras,
Nascentem si quem pelagi constrinxerit unda,
Effrenos animos, uiolentaque pectora fingit,
Irarumque dabit fluctus, odiumque metumque &c. Consonat cum Fir.

Ptolemæus dicit. 8. Alma. supputat Cani pro sydere 18. stellas, 1. 3. 4. & 5. magnitudinis, eius tēpestare omnes in Geminis, nostra in Cancro, dempta 17. quæ est ferè in fine Geminorum. Quæ in eius ore est lucens Alhabor. Vim habet Iouis & parum Martis. Reliquæ omnes Veneri assimilantur.

Tertio loco ad Canes subcœlestes uenio de quibus Plini. propemodū innu- Canes sub cœlestes.
mera scribit, præcipuè lib. 8. ca. 40. Varro de re rustica lib. 2. cap. 9. duo ponit ge- Varro.
nera Canum. Vnum uenaticum, & pertinet ad feras bestias, ac syluestres. Al- Varro.
terū quod custodiae causa paratur, & pertinet ad pastorē, de quo pluro. Legito. Canū genera.

Canes diuersorum generū memorat Pollux, Laconicos ex uulpibus & canibus natos. Arcades, ex canibus & leonibus. Cyrenaicos, ex lupis & canibus. Castorides à Castore natos & uulpe. Eretricos, iussu Appollinis nutritos, quibus terram aratro uertebat. Molossos ex Epiro uenientes, prognatos ex cane, quem Vulcanus, ut fabulæ uolunt, fabricauit & anima inspirauit. Argolicos, à regione Argolica. Lybicos, à Lybia. Indicos, ab India regione ex Tigride & canegenos Cretenses, à Creta insula. Et alia plura. Transeo.

B Plini. lib. 6. ca. 30. & Solinus ca. 43. asserunt in Africa esse gentes, quæ canem pro rege habent, motu eius imperia augurantes. Sunt qui inferioris Pannoniæ regnicolis id ipsum semel contigisse affirmant. Plinius.
Solinus.

De Canum fidelitate, Docilitate & Morbis, plura apud alios offendes.

SEQUITVR LEPV S.

Lepus cœlestis sub pedibus Orionis constitutus, dicitur Orionis canes fuge Lepus. re uenantes. Nam ut uenatorem eum finxerunt, uoluerunt hoc etiā significare aliqua de causa. Ita quæ leporem ei ad pedes fugientem finxerunt. Quidam ab hac causa dissentiunt, negant tam nobilem & tam magnū uenatorem oportere leporem uenari. Callimachum quoque accusari, quod cum Dianæ scriberet laudes, eam leporino sanguine gaudere, & eos uenari dixisset. Itaque Orion cum Tauro decertantem fecerunt. Nonnulli Leporem inter astra collocatum dicunt propter nimiam uelocitatem. Quare Lælius putabat leporem à celeritate dici, quasi leui pedem, siue quod inter quadrupedes plus pariat, & quosdam foetus pariat, quosdā uero in uentre habeat, sicut Aristoteles philosophus ait, qui de animalium ratione differuit. Lælius.

Leporis autem historiam memoriæ prodiderunt. Apud antiquos in insula Leporis historia. Lero nullum leporem fuisse, sed ex eorum ciuitate adolescentium quendam studio generis inductum, ab exteris finibus leporem foeminam prægnantem attulisse, & ad eius partū diligentissime ministrasse. Itaque cum peperisset cō pluribus eius ciuitatis studium incidisse, & partim pretio, partim beneficio mercato, omnes lepores alere cœpisse. Itaque non longo interuallo tantam multitudinem leporum procreatam, ut tota insula ab his occupata diceretur. Quibus cum ab hominibus nil daretur, in semina eorum impetu facto omnia comederunt. Quo facto incolæ calamitate affecti, cum fame forent oppressi, cōmuni consilio totius ciuitatis uix denique eos abigisse ex insula. Itaque Leporis postea figuram in astris constituisse, ut homines meminissent, Nihil esse tam exoptandum in uita, quin ex eo plus doloris, quam lætitiæ capere posterius cogentur.

Lero.
Leros.

Historiam hanc Thomæ Radi, sic canit.

Insula Lero aderat,
Sed natus non est Lepus illa.
Ardet in hoc iuuenis,
Prægnantem conducit & omnem
Pluribus ex genitis
Complet paruo tempore terram,
Nam populus cupiens
Pascebat gaudens & emebat,
Displicuit numero
Tandem excedens sæpe petitum,
Viuere quo ualeant

Cuniculi.

His cum pastum subtrahit, arua
Seminibus populant.
Damnum cernens, nititur oris
Pellere de proprijs,
Quod uix multo posse peractum est.
Iupiter æthereis
Ornauit pulsum ignibus, ut sic
Mens hominum teneat,
Nil tam gratum prorsus amari
Quin dolor inde sequi
Maior, quàm sint gaudia, possit
neis cuniculis domicilia subuerterentur & arbores & plantas uastarentur, satorum radices esitarentur. Quare insularum incolæ missis aliquando Romam legatis terras petiisse dicuntur, ab istis enim eiectione bestijs, quibus propter multitudinem obsistere nequirent. Nunc autem cum ad tractandam eorum uenationem aptissimi sint nulla sibi inualescere damna permittunt. Itaque de industria catellas agrestes asserunt, quas educat Africa, quas quidem funiculis capistratas intra foramina dimittunt. Eæ uero quos capiunt unguibus extrahunt, aut in summa telluris fugere cogunt, egressis autem uenatores incumbunt ca-

Secundo, historia in se cõtinet apotrepticam. i. terrentem sententiam cum dixit, Nihil esset am exoptandũ. Cui sæpius ad stipulatur sacrae literæ. Salomon Prouer. 14. Risus dolore miscebitur & extrema gaudij luctus occupat. Esaias 24. Cessauit gaudium tympanorũ, quieuit sonitus lætantium, conticuit dulcedo cytharæ, cum cantico non bibent uinum, amara erit potio bibentibus illã. Et sequitur. Defecta est omnis lætitia, translatum est gaudium terræ. Aug. sup Psal. Temporalibus gaudent, qui bona æterna desiderare nõ norunt.

Iuli, Fir.

Iulius Fir. lib. 8. ca. 8. De claris syderibus cum Gemis (Et id genus plures nis orientibus & occidētibus de lepore sic habet. In Geminis parte septima oritur Lepus. Sub hoc sydere qui nati fuerint, tanta erũt corporis leuitate, ut cum currere cœperint, uelocitate sua agitati, aues superare uideant. Et infra. Quod si hunc locum Saturnus per quadratũ aut diametrum uiderit fugitiuos, faciet, qui lares suos, ad longinquas regiones migrantes, prono animo sitatis studio separabunt, atque ab ipsis diuidentur. Alludit pulchre Mar. Mani, lib. quinto, sic. Iam uero Geminis fraterna ferentibus astra
In cœlum, summoque natantibus æquore ponti
Septima pars lepores tulit, quo sydere natis,
Vix alas natura negat, uoleurisque meatus,
Tantus erit permembra uigor referentia uentos &c.

Mar. Mani.

D

Annotandum, Lero aut Leros ad nostrum propositum insula est maris Gallicani, non longe sita à Narbonensi prouintia. Ptolemæus libro 2. Geogra. capi. nono, tabula tertia Euro. Plinius libro tertio capi. quinto, in fine. Strabo libro quarto, sic habet. Post Stœchades Planasia, & Lero sunt, colonias habentes. In Lerone phanum est Leronis, è regione Antipolis hæc ipsa iacet. Haud absimilem historiam narrat Strabo lib. tertio, de Cuniculis, in descriptione insularum Balearium aut Gymnesiarum cum inquit. Præter agri uero feracitatem, & illud hisce in locis cõmoditatis adest, ullum noxium animal non facile reperias. Nam cuniculos, quos plerique lepusculos appellant, nequaquam indigenas esse asserunt. Quinimmo cum ex propinqua insula, quidam marem & fœminam attulisset, tanta ab initio facta est eorũ procuratio, ut ex subterra-

E

F

Aratus

A Aratus in Phœno, Pedibus aut̄ Orionis sub ambobus lepus incessanter omnibus diebus fugatur, at semp̄ Syrius à tergo fer̄ insequenti similis. Etiam ei cooritur atque ipsum occidentem insectatur. Tullius in fragmen. Arati. Aratus.
Tullius.
Subterqūte pedes quos diximus ante
Oriona iacet leuipes, hic fugit ictus
Horrificos metuens rostri tremebundus acuti,
Nam canis infesto sequitur uestigia cursu. De eodem Rufus Festus.
Et Ptolemæus dict. 8. Alma, donat ei duodecim stellas tertiæ, quartæ & quintæ magnitudinis, suo tempore in Tauro & Geminis, nostro omnes in Geminis de uiribus Saturni & Mercurij.

Ad Lepores mundi huius inferioris nunc accedo. Est autē Lepus piscis marinus qui limo gignitur, specie cernitur cochleæ tegmine nudatæ, de quo Plini. lib. 32. ca. 1. in hæc uerba. Nō sunt minus mira, quæ de Lepore marino traduntur. Venenum est aliis in potu, aut cibo datus, aliis etiam uisus. Siquidem grauidæ si omnino respexerint fœminam ab eo genere dumtaxat, statim nausea & redundatione stomachi uitium fatentur, ac inde abortum faciunt. Remedio est mas &c. Et idem eodem libro ca. 5. 6. 7. & in multis aliis libris & capitibus. Est & alterius generis in mari magno similis per omnia terrestri, præter uillos quos aculeatos & erectos habet, haud capi facilis, ut qui uelocissimus sit, nec unquam nassis aut hamo propinquet. Si quis eū attigerit, dum in morbo est, manu aut baculo, animi defectum incurret &c.

B Est præterea Lepus genus nuniſmatis Rhegynorum, curru & Lepore olim celebre. Est autem Rhegium auctore Plini. lib. 3. ca. 8. oppidum in margine Italiae situm, cui à dehiscendi argumento Græci nomen dedere, *ῥηγύσιον* enim græcè. i. dirumpo dicitur. Inde dicti Rhegyni, De Rhegio Solinus capi. 8. Et Ptolemæus libro 3. capite 1. Tab. 6. Euro.

Proinde Lepus terrestre animal formidine præcellit alia animalia, facile namq̄ temereque terretur ac cōpauescit, raro in obujs & celebribus locis quiescit, sed obductis densis latebris atque arbuſtis. Lepores mares concipere cōpertum, palpebris quidem clausis uigilare, a pertis dormire. Inde ratū putatur adagiū Lepus dormiens, quod apte dissimulatoribus conuenit. Uisus hebes est atque cōfusus, inter diu quiescūt, noctu uagantur. Natalis loci præsertim amatores. Cursu adliui uelotiores omnes, quod pedibus prioribus breuiores sint. Ad fugam sese auribus in terga inclinatis excitant, auribus quippè motum dirigit, moderaturq̄ tanquam remis, quod in alijs animatibus plerumq̄ efficit cauda. Canes cursu flexuoso sæpe decipit. Cum circumagitur altera aure ab ea parte dimissiore pro gubernaculo utitur. Enixa suos fœtus locis plurimis dispertit atque abscondit, putans eo modo à noxijs melius tueri. Vicem accipitris exhorret latitans. In uulpem si forte incidit, euadere cursu cōtendit. Illa dolum celeritati opponit, cum in media persecutione quiescens, post paulo leporis uestigia sectatur ac cubile inuadit. Dicitur & lepus ultro citroque cōmeare, uti confisus uestigijs minime deprehendatur. Obseruauere ueteres leporis occursum in itinere abominosum quippiam, inauspicatum atque improsperum præſagire.

Scribit Aristoteles, animalium nulli contingere, dempto lepore, pedibus pilis obiectis atq̄ hirsutis incedere. Quare Dasypū aut Dasypodem uocari, quod Dasypus, hirsutos habeat pedes, *δασύς* enim hirsutum pilosumque significat, *πῶς* pedem, ea propter ambulans non sentitur. Apud Aristotelem & Plinium legimus, Leporē aut Dasypodem timidum animal omnium prædæ nasci, solum superfœtare, aliud educantem, aliud in utero pilis uestitum habentem, aliud implume, aliud inchoatū, aliud nō perfectū. Hęc omnia de nostris leporibus dici possunt.

Ptoz. A græcis Lepus $\lambda\epsilon\pi\omega\varsigma$, id est, timidus appellatur à $\lambda\epsilon\pi\omega\varsigma$ græco uerbo, id est for- **D**
Lagos. mido. Est enim, ut cōmemorauimus, omnium animalū formidolosissimū. Ab
 auriū magnitudine uocatur $\lambda\alpha\gamma\omega\varsigma$, quando $\lambda\alpha$ intendendi uim habet & $\omega\varsigma$ $\omega\tau\alpha\varsigma$
 Dorica lingua dicitur auris. Auribus sanè ut diximus motum dirigit.

Plinio forsan nonnihil ansæ præbente irrepsit sententiã formosos fieri die-
 bus aliquot leporina carne uescentes, super quo locus est Martialis,

Martialis. Cum Leporem mittis, semper mihi Gellia mandas,

Septem formosus Marce diebus eris,

Si uerum dicis, si uerum Gellia mandas,

Edisti nunquam Gellia tu Leporem.

**Leporum tria
genera.**

Ad postremum, à Varrone lib. 3. ca. 11. de re. ru. didicimus trium leporum ge-
 nera celebrari. Vnum Italicum hoc nostrum, pedibus primis humilibus, poste-
 rioribus altis, superiore parte pulla, uentre albo, auribus longis, qui Lepus di-
 citur cum prægnans sit, tamen concipere. Alterius generis est, quod in Gallia
 nascitur ad alpes, qui hoc ferè mutant quòd toti candidi sunt. Tertij generis est,
 quod in Hispania nascit similis nostro lepori, ex quadam parte sed humile, què
 Cuniculum appellant. Cuniculi dicti ab eo, quòd sub terra cuniculos ipsi face- **B**
 re soleant, ubi lateant in agris.

**An Dasypus
sic Lepus.
Plinius.**

Sed hic grāmatici suscitant quæstionem. An Dasypus simpliciter sit Lepus.
 Sunt nonnulli recentiores, qui Pliniū tantæ doctrinæ & authoritatis uirum er-
 rasse cōtendunt, quasi Dasypodem à lepore diuersum faciat. Qui libro 9. ca. 55.

sic scripsit. Lepus omnium prædæ nascens, solus præter Dasypodem superfoe-
 tat & c. Idem lib. 10. ca. 63. Dasypodes omni mense pariunt & superfoetant sicut
 lepores. Sequitur eodem capite in fine. Sed superfoetant Dasypus & lepus tan-
 tum. Hæc & consimilia eius uerba præ se ferunt differentiã ac diuersitatem in-
 ter Leporem & Dasypum. Alij autem authorem summi nominis defendūt, qui-
 bus ego me subscribo, quòd moris eius sit, quæ eodem genere continentur, in-
 terdum ita diuidere, ut diuersa apud minus doctos esse uideantur. Quod illum
 proprietate aliqua naturæ insigni adductum, fecisse minime ambigunt. Quod
 ut dilucidius uideri possit, unū de multis supponam exemplum. Ecce Vierra
 inter genera Mustelarum est. Plinius tamen libro 11. ca. 49. distinguere uidetur,
 ita enim scribit. Offea sunt genitalia Lupis, vulpibus, Mustelis, vierra. Et quid
 de hominum diuersitate dicam, quæ omnibus notissima est. Legito tamen Mar. **F**
 Mani. libro quarto capite tertio, sic loquentem.

Vierra.

Sic alias aliud terras sibi uendicat astrum
 Iccirco in uarias leges, uariasque figuras
 Dispositum genus est hominum, proprioque colore
 Formantur gentes, sociataque iura per artus
 Materiamque parem priuato foedere signant,
 Flaura per ingentis surgit Germania partus,
 Gallia uicino nimis est infecta rubore.

Et deinde per plurima metra, fe-
 re 100.

SEQUITVR ARGO.

**STOEFLERI
INTERPRE.**

ARgo nauis longa dicta est, quam Argonautæ ædificari fecerūt. Hanc nō
 nulli propter celeritatem Argodixere, quod per antiphrasin intelligo,
 quoniam Græci $\alpha\epsilon\gamma\gamma\omega\mu$ pigrū dicunt. Vel, ut dixi, ab Argonautis sic nominata.
 Vel quòd Argus eam ædificauerit. Hanc primam in mari fuisse complures di-
 xerunt & ob eam rem in cœlum fuisse translata, & inter sydera collocata.
 Hanc nauim factam Pindarus affirmat in Magnesia, cui Demetrias nomen
 est.

A est Callimachus aut in iisdem finibus ad Appollinis Actij templum quod Argonautæ proficentes statuisse existimantur, in eo loco qui Pegase uocatur, eo quod nauis Argo ibi primum compacta dicitur, quod est Græcè πρυμνα. Homerus hunc eundem locum, in Thessaliæ finibus esse demonstrat. Iason igitur fabricata in sinu Pegaseo longa nauis, quæ Argos uocitata est, omnes ferè totius Græciæ iuuenes animo & uiribus præstantes cõuocauit. Inter quos Hercules fuit, Orpheus, Castor, Pollux, Zetus & Calais, aliique complures, quos Poeta ob insignem uirtutem semideos appellant. Hi à nauis nomine Argonautæ sunt dicti. Instructa igitur nauis à sinu Pegaseo secunda aura profecti, primū in insulā Lemnon delati sunt, deinde ad Colchos peruenere. Colchorum rex ea tempestate fuit Oeta filius Solis, ex Persea uxore, authore Diodoro Siculo, duos genuit filios Oetan & Persen, sæui ambo. Ex Perse nata est filia Ipsea, superans audacia parentem, & cruciatu hominum læta, ac uenenis conficiendis plurimum studij impendit, patre ueneno sublato regnum assumpsit. Dehinc nupsit Oetæ patrio, ex quo tres liberos peperit Circen, Medeam, & Aegialeum postea Absyrtus uocatus. Medea licet ipsa quoque à matre & sorore ueneficiorum artem didicisset, diuerso tamen erat ingenio, quippè patrem hospites matrare solitum, flectere precibus & ad benignitatem ducere conabatur. Aliquando etiam eo inuito hospites è uinculis eripiebat, quocirca indignatus pater eam carceri destinauerat, sed Medea ad solis aut templum, quod in littore situm erat confugiens, eo se receptaculo ueluti Asylo tuebatur. Inter hoc cū Argonautæ noctu ad littus peruenissent, Medea Iasonis amore incensa, sese illi connubio iunxit, modumque quo ignipedes tauros subigere, & aureo uellere potiri sine discrimine posset, edocuit. Iason itaque auxilio eius optatam prædā adeptus. Medea igitur cum raptore profecta est, post longam nauigationē, tandem ad Thessaliā uenit.

Huius nauis nō tota effigies inter astra uisletur, diuisa enim est à puppi usque ad malum, ut significet minime desperandum esse hominibus, etiam cum naues fuerint fractæ. Hanc fabellam Tho. paucis his attingit metriculis.

Hic nauis fulget æthere
Sulcandis prima fluctibus
Merfa atris quod sit æquore..

Aratus de Argo sic scripsit. At Canis magni contra caudam uoluitur Argo à puppi. Nō enim huic ex more sunt curfus, sed retro agitur uersa, ceu etiam ipsæ naues cum nauis inuertunt rostrū,

C portum appellentes, atque subito quilibet resulcat nauem, retrograda uero attingit continentem, sic à puppi Iasonica trahitur Argo, atque quibusdam partibus obscura & sine stellis &c. Germanicus Cæsar de Argo nauis propemodū cum Arato concordat. Accedit & Tullius in fragmen. Arati. Et Rufus Festus.

Magnus Iasoniam cauda canis extrahit Argo,
Puppe resulgentem &c.

Iulius Firmicus libro octauo ca. 20. de Myriogenesi Tauri. Oritur cum Taurro nauis. Quæ si in horoscopo fuerit inuēta, negotiatores faciet hilares semper & lætos. Quod si ibi beneuola stella fuerit, erunt potentes naucleri. Si uero Martis testimonium accesserit & Lunæ per maria & terras exercitum ducent, equitibus, peditibusque propositi, sed ira uel indignatione principis morientur infelices. Et subdit. In ipsa autem nauis, quicumque horoscopum habuerit, nauita erit, gubernator nauis, negotiator, seu nauium faber uel artificiosissimus architectus. Et idem de eadē capite uicesimo septimo, ferè in fine. Legito. Marcus Manilius libro primo capite quarto.

Tum Procyon, ueloxque lepus, tum nobilis argo
In cœlum subducta, mari quod prima cucurrit,

Et idem libro quinto in principio.

Hinc uocat Orion magni pars maxima cœli,
 Et ratis heroum, quæ nunc quoq; nauigat astris.
 Ptolemæus dicit, 8. Alma. nauis adscribit 45. stellas, 1. 2. 3. 4. & 5. magnitudinis. Ma-
 ior harum in ordine 44. primæ magnitudinis, Arabibus dicta est Rubayl, à nos-
 tris Canopus, de qua in fine huius capituli differemus. Omnes de complexione
 Saturni & Iouis, fueruntq; à Ptolemæi tempore usq; in nostra in Geminis, Can-
 cro, Leone & Virgine. Hic breuiter adnotare decreuimus, non prorsus fabu-
 losum esse, quod de Phryxo dicitur, qui arietis ductu mare secans ad Oetâ Col-
 chorum regem in columis peruenit. Item Europen Agenoris filiam à Sidone
 tauri officio per mare ad Cretam in insulam deportatam. Et nonnullos in anseris
 bus pelagus sulcasse. Rursus Lybes hircis maria nauigasse. Eruditi phryxi nauig-
 ium interpretantur *κρηόρ*, id est, Arietem, quod phryxi nauigium in summo aut
 puppi, Arietis imaginem præferebat. Sic taurus qui Europen rapuit nil aliud
 fuit quàm Tauri forma præsignis nauicula. Item nauigium Anseris imaginem
 ostendebat, quem Græci uocant *χίνας*. Et in Libya fuisse nauigia quæ diceren-
 tur Chrij, id est, Arietes aut Tragi, id est, Hirci, à forma (ut diximus) præsigni
 nauigiorum.

SE Q V V N T V R H Y D R A, C R A T E R A, C O R V V S.

Aratus
 Cæsar Ger.
 Tullius
 Bassus
 Rufus
 Hyginus

AVthores astrologiæ Aratus, Cæsar Germa. Tullius, Bassus, Rufus, Hy-
 ginus, tres has imagines quibus una ratio sydereæ sublimitatis assignat,
 in unam colligerunt fabulâ. Hydra, ad cuius caudam coruū sedere dicunt & in
 eius fermè medio crateram aut urnam asserunt, est signum in parte austrina ca-
 put deflexum habens ad Cancrum. Cuius sinuosi corporis medietas est cōne-
 xa sub Leone, caudam uero extendit ad Centaurum, supra quâ sedet Coruus.
 Qui ideo inter astra collocatus dicitur, eo quod fuerit in tutela Apollinis, à quo
 missus ad fontem ut diis ad libandum aquam deferret. Qui cū uidisset arbores
 complures immaturas ficus habentes, uolans confedit in eis, donec maturæ fie-
 rent, & aquam differre distulit. Post paucos autem dies peracto sacrificio cum
 ille ficus comedisset, & se dijs peccasse sensisset, denuo ad fontē, ut aquam hau-
 rirer, redijt, & ab Hydra perterritus, uas uacuum reportauit, dicens excessisse
 aquam quæ fuerat in fonte. Cognoscens Apollo sibi coruū peccasse, alia aqua
 usus est, hac ignominia eū affecisse, ut quàm diu ficus cōquerentur, Coruus bi-
 bere non posset, imo quod habeat guttur pertusum illis diebus, ut Aristoteles
 dicit in libro qui de bestijs inscribitur. Et Isidorus in naturalibus uel in physicis
 tradidit, quod ipse peccati pœnas daret, & postea astris intulit. Itaq; cum uellet
 significare sitim Corui, inter sydera constituit Crateram, & supponit Hydram,
 quæ Coruum sitientem moraretur. Videtur enim rostro caudam eius extremâ
 uerberare, & tanquàm non sinat ad crateram uenire, ut bibat. Huic fabulæ ac-
 cedunt metra hæc Thomæ Radini.

Aratus

Numina sacrificio ritu placare tonantis
 Phœbus amans, coruum ferre iubebat aquas.
 Concitus ille abiit,
 Et fontem uitrei petens fluoris
 Conspicit ficus, sed acerbiores
 Quas cupit, at mens
 Hortatur domini iussâ modo impleat,
 Hoc uotum modo impleat.
 Sed tandem superat fœda libido

De Hydra, coruo & cratere A-
 ratus sic scriptum reliquit. Præ-
 terea quoq; aliud eminus uo-
 luitur sydus (Hydræ eam uo-
 cat) id uero uiuo simile longe
 uoluntatur atq; ei caput sub me-
 dium Cancrū pergit, uolumen
 uero sub corpus Leonis. Cau-
 da autē pendet super ipso Cen-
 tauro

- A** Maturafque moratur.
 Inluuies uolucris cruciat deum,
 Sacraque coepta alijs perfecit undis.
 Distentus aquas detulit
 Nitenti & patera,
 Hæc omnia spernit
 Mentis apollineæ furor ingens,
 Coctæ quoque tempore ficus
 Quod sit pœna, sitim tradit Coruo.
 Et lumine postquam
 Sydereo induit, hinc beatam
 Pateram locauit, undis
 Suauibus implens, pocula que uentent
 Hinc statuit fauces hydræ feras.
 ente sydere natus fuerit, irriguos amabit cæpos, & fontes & riuos seu fluuios ab
 alueo suo, ad alia loca deducet. Erit quoque uinearum & amator & cultor, & qui
 infœcundis fœcundos inferat surculos, uel qui buxeas arbores tondens, in bel-
 luas fingat, aut uirides porticus in circulum flexis uitibus faciat. Sed hic uinum, sine
 aquæ admixtione libenter bibet. Quod si actus illi beneuolarum stellarum radius
 decreuerit, humidus merces negotiabitur. Haud dissimilem habet sententiam
 Marcus Manilius libro quinto.
 Vltima pars magni cum tollitur ore Leonis
 Crater & auratis surgit stellatus ab astris.
 Inde trahit quicumque genus, moresque sequentur,
 Irriguos ruris campos, amnisque lacusque
 Et te Bacche tuos nubentem iungit ad ulmos &c.
 Ptolemæus dictione octaua Almage. donat Hydræ uiginti quinque stellas in
 secunda, tertia, quarta, quinta & sexta magnitudine. Eius principium fuit tem-
 pore Ptolemæi in decimo quarto gradu Cancræ, finis uero in decimo quarto
 gradu ferè Libræ, nostro principium in quarto gradu Leonis, finis in tertio Scor-
 pij, de natura Saturni & Veneris. Crateræ seu uasi numerat Ptolemæus se-
 ptem stellas, quartæ magnitudinis. Sua tempestate in Leone & Virgine, nostra
 in Virgine, de complexione Veneris & parum Mercurij. Coruo Ptolemæus
 supputat septem stellas, tertiæ, quartæ & quintæ magnitudinis fuere cum ui-
 tam egit in Virgine omnes, hodie in Libra, Saturno Martique similes.
- B**
- C**

Hic animaduertendum est, domini Theologi per Hydram allegorice accipi-
 unt studiositatem. Est autem Hydrus mas, & Hydra foemina, authore Plini. li-
 bro uicesimo nono capite quarto, anguinum genus quod in aqua uiuit, omni-
 um in orbem terrarum pulcherrimum. Sed mihi satis mirum est, quid id sit, quod
 diuinos uiros Theologos eo perduxerit, per Hydram studiositatem posse intel-
 ligi. Ego uix tandem anxius secretum ima ferè aure hausi. Diuinando igitur
 loquar, & ut id commodius & lucidius fieri possit, hoc prouerbum omnibus
 studiosis obijcio.

Amantium marsupia porri folio uinciri.

Prænotandum igitur

Studiositas pars est subiectatiua Modestæ quæ à Sancto Thoma secunda se-
 cundæ quæstione centesima sexagesima sexta, censetur moderatio quædã ap-
 petitus illius, de quo in exordio Meta. Aristoteles. Omnes homines natura scia-
 re desiderant. Sed melius, ut pluribus placet, sub temperantia constituitur, & ut
 eius potentia dignoscatur ibidem subditur. Dicit Philosophus 2. Ethic. quod hoc

tauro. Porro medio uolumine Crater,
 extremo autem insidet simulacrum Corui
 spiram mordenti simile. In ea sententia est
 etiã Rufus cum inquit.

Desuper ingenti sese agmine porrigit Hydra. Rufus.

Quæ prolata salo longe latus explicat æthra,
 & reliqua. Marcus Mani. lib. 1. ca. 4. Mar. Mani.

Cui proximus anguis
 Squamea dispositis imitat lumina flammis
 Et phœbo sacer ales, & magno gratus hi-
 atu Crater. De Cratere Iul. Firmi.

lib. 8. ca. 10. de claris syderibus cum Leone
 orientibus & occidentibus, sic. In Leone
 parte tricesima oritur Crater. Qui hoc ori-

ente sydere natus fuerit, irriguos amabit cæpos, & fontes & riuos seu fluuios ab
 alueo suo, ad alia loca deducet. Erit quoque uinearum & amator & cultor, & qui
 infœcundis fœcundos inferat surculos, uel qui buxeas arbores tondens, in bel-

luas fingat, aut uirides porticus in circulum flexis uitibus faciat. Sed hic uinum, sine
 aquæ admixtione libenter bibet. Quod si actus illi beneuolarum stellarum radius
 decreuerit, humidus merces negotiabitur. Haud dissimilem habet sententiam
 Marcus Manilius libro quinto.

Vltima pars magni cum tollitur ore Leonis

Crater & auratis surgit stellatus ab astris.

Inde trahit quicumque genus, moresque sequentur,

Irriguos ruris campos, amnisque lacusque

Et te Bacche tuos nubentem iungit ad ulmos &c.

Ptolemæus dictione octaua Almage. donat Hydræ uiginti quinque stellas in

secunda, tertia, quarta, quinta & sexta magnitudine. Eius principium fuit tem-

pore Ptolemæi in decimo quarto gradu Cancræ, finis uero in decimo quarto

gradu ferè Libræ, nostro principium in quarto gradu Leonis, finis in tertio Scor-

pji, de natura Saturni & Veneris. Crateræ seu uasi numerat Ptolemæus se-

ptem stellas, quartæ magnitudinis. Sua tempestate in Leone & Virgine, nostra

in Virgine, de complexione Veneris & parum Mercurij. Coruo Ptolemæus

supputat septem stellas, tertiæ, quartæ & quintæ magnitudinis fuere cum ui-

tam egit in Virgine omnes, hodie in Libra, Saturno Martique similes.

quod homo fiat uirtuosus, oportet quod seruet se ab his ad quae maxime inclinatur natura. Et inde est, quod quia natura praecipue inclinatur ad timendum mortis periculum & ad sectandum delectabilia carnis, laus uirtutis fortitudinis consistit in quadam firmitate persistendi contra huiusmodi pericula. Et laus uirtutis temperantiae in quadam refrenatione carnis a delectabilibus carnis. Sed quantum ad cognitionem est in homine contraria inclinatio, quia ex parte animae inclinatur homo ad hoc, quod cognitionem rerum desiderat, & sic oportet quod laudabiliter homo huiusmodi appetitum refrenet, ne immoderate rerum cognitioni intendat. Ex parte uero naturae corporalis homo inclinatur ad hoc, ut labore requirendi scientiam uitet. Quantum igitur ad primum studiositas in refrenatione consistit & secundum hoc ponitur pars temperantiae. Sed quantum ad secundum, laus uirtutis huiusmodi consistit in quadam uehementia intentionis ad scientiam rerum percipiendam, & ex hoc nominatur. Haec tenet Thomas.

Amoris uis in omnibus rebus.

His praenotatis ad prouerbum redeo, quo exprimitur uis affectionis amoris inenarrabilis. Eo designatur irretitos amoris laqueis, non ferè temperare sibi, sed quicquid habent passim supra modum exponere, nullam omnino aequitatis libram obseruantes. Haec sane esse amoris potentia traditur. Percipitur id quoque experimentis, ut nouam naturae faciem, mores prioribus ex toto diuersos inducere ualeat, ut qui affectet omnia & audeat. Nam qui silentio prius ad reprehensionem usque studebat, iam efficitur garrulus. Socordem nimisque desideriosum uideas satagere & studiosius labori sese subijcere. Et quod miremur sine fine, per parcum quoque & qui minima quaeque plurimi facit, uideas si in amorem inciderit, perinde ac igni ferrum moliri, ac remitti, ut tractabilior fiat ac iucundior. Sed his missis. Inspicienti altius paulo & in intima naturae se insinuanti innotescit apertissime, sicuti ex Platone colligere haud erit difficile. Quicquid discimus, quicquid excogitamus, quicquid etiam pertractamus in uita, ex amoris fontibus profluere. Quibus latius manantibus ubertim rigati artes percipimus, aut inuenimus, quod nisi inuestigationis oblectamentum inhaereret affixum fieri nunquam posset. Inueniendi quippe desiderium est & incitabulum ingeniorum. Immo uero disciplinae praecipua traditur, nisi amet, munus suum non uidetur impleturus. Proinde qui artium magistrum dixere amorem nihil omnino a ueritatis ratione uidentur aberrasse. Quin idem artis opera exequi accuratissime deprehenditur, & exactissime consummare. Quid quod in artibus singulis artifices ipsi inquirunt, nil aliud quam amorem? Quid aliud medicina considerat, quam quo modo humores quatuor corporis amici inuicem fiant atque permaneant? Quos cibos, ac potus ceterosque uiuendi aut medendi usus amet natura atque requirat? Idem quod neminem latet obseruatur in Musica. In est syderibus & elementis quatuor amicitia quaedam, quam astronomi considerant.

Amor artium magister.

Vatum quoque ac sacerdotum facultas in hoc potissimum uersari uidetur. Vt quae hominum seruitia Deo sint amica, qua ratione Deo homines amici fiant, nos doceant. Tandem concludere licet. Vt illum etiam nodum dicamus perpetuum, Mundi copulam, partiumque immobile sustentaculum ac firmum totius machinae fundamentum. Ex his coronidem elicio. Amorem in omnibus ad omnia esse, omnium authorem seruatoremque existere, artiumque uniuersarum dominum atque magistrum. Quocirca studiosi quicumque operam nauare debent, ut studiositatem ipsam stabili sibi iungant connubio, ornentque amoris annulo. Accedit etiam commemoratis Hydrae natura ad studiositatem nos admonens cum aquis delectetur, & scientiis (quae per aquas notantur) studiositas exornetur. Stellae & Hydrae quae (ut diximus) in uirtute operibus Saturni & Veneris assimulantur

Atur amorem præ se ferunt authore Ptolemæo tertio quadripartiti inquiriente, Quod si veneri Saturnus assimiletur, amabit occulta, diuinator, de diuinis cogitabit, pacificus, uerecundus, amator scientiæ, fidelis, abstinens &c. Alludit Hermes de stellis Beibenij. Si unam (inquit) istarum de natura Veneris & Saturni inueneris in ascendente uel decimo in natiuitate alicuius, natus erit fortunatus & diues amator plantarum, arationum & seminum & ædificiorum &c. Hæc omnia apertissime studiositatis exercitia celebrant. De his Hactenus.

SEQUITVR. CENTAVRVS.

Contuendum. Centauri Ixionis regis Lapitharum & Nubis filij fuisse dicuntur, media parte homines media equi. Ixionem quippè tradunt Phlegiæ filium à Ioue in cœlum assumptum, Iunonem de adulterio ausum interpellare, quod cū ab uxore Iupiter intellexisset, opposuisse illi nubem sub Iunonis effigie. Cum qua congressum Ixionem Centauros genuisse. Quorum nomina Eurytus, Amycus, Gryneus, Rhetus, Orneus, Licidas, Medo &c. Est & Chiron Centaurus nostro seruiens tractatui. Cuius fabulã Hyginus his ferè scribit uerbis. Centaurus hic dicitur nomine Chiron Saturni & Phylliræ filius esse. Quare etiã à pluribus Phyllirides dicitur, qui non solum cæteros Centauros, sed homines etiã iustitia superasse dicitur. Fertur habitasse Chironem in Pelio monte inter homines equissimũ, à quo Aesculapius medicina, Achilles cythara, in astrologia Hercules literis instructi sunt. Cuius hospitio cū Hercules uteretur sicut Antisthenes dicit, & simul cum Chirone sedens sagittas consideraret, fertur una lapsa pedem eius uulnerasse, acceptoque uulnere illum animam exhalasse & ab Ioue astris illatum. Est autem signum ad aspectum Sacrarij. Vnde etiã ad idem Iouis uoluntate cū hostia uenire & sacrificare uidetur. Iste Chiron ab Homero iustissimus appellatus est. Et ab Ouidio quinto Fast. Vbi plenius diffuso carmine istius gesta celebrat. Germanicus etiã in Aratum sic cecinit.

Hic erit ille pius Chiron iustissimus, omnes
Inter nubigenas, & magni doctor Achillis.
Omnes denique in hoc conueniunt eum & iustitia & pietate omnes tunc temporis homines excessisse.

C Inde cœlum meruit
Claris tolli radiis
Insignitus.
Sic seruans iustitiam
Si non clemens pietas
Defit, uiuens
Virtute ornatur, amans
Recti, astris post obitum
Illustratur.

Præterea annotandum Seruius de Centauris aliam narrat fabulam. Cum Thessalus rex bobus œstro exagitatis, satellites suos ad eos reuocandos ire iussisset. Illos cum cursu pedestri non sufficerent, equos ascendisse, eorumque uelocitate armentum affectos, stimulis agitando ad stabula reduxisse. Hinc à *κεντῆρ* græco uerbo, quod pungere est & stimulare Centauros dictos. Et quoniam uel currendo uelociter, uel dum equi eorum in transitu Penei fluminis potantes capita inclinata tenerent, unũ esse animal uidebatur, datũ huic opinioni locũ, ut semiequi & semihomines essent. Sic Seruius & nonnulli alii dũ fabulã ad historiam reducere uolunt, maiorem fabulã confinxere. Veritas autẽ historiæ hoc habet. Centauri populi sunt Thessaliæ secundũ Pelium montẽ habitantes, dura sanè & aggressis natio. Hi primi pugnare ex equis inuenerũt, cū ante equis uehi Bellophorõ, frenis & stratis equorũ uti Peletroniũ inuenissent

hinc igitur datus fabulae locus & a stimulando calcaribus equo Centaurus ap- **D**
pellatus est. De centauris Plinius lib. 7. ca. 56. Pugnare ex equo Theffalos, qui
centauri appellati sunt, habitantes secundum Pelium motem. De iisdem idem
lib. 36. ca. 5. bis. Et Solinus ca. 13. de Theffalia. Et Strabo libro 9. de tumulo cen-
taurorum. Et eodem eisdem duram agrestemque nationem appellat. Virgilius

Virgilius.

us sexto Aeneidos.

Centauri in foribus stabulant.

Et secundo Geor.

Bacchus & ad culpam causas dedit, ille furentes
Centaurus leto domuit, Rhetumque Pholumque,
Et magnum Hyleum Lapitis cratere minantem.

His proximi erant alij populi Lapithae, ab alijs Laphitae a Laphita Apollinis fi-
lia nominati iuxta Othryn montem eiusdem prouinciae habitantes. De quibus
Plinius libro 4. ca. 8. Pindus & Othrys Lapitharum sedes ad occasum uergentes.
De quibus etiam Solinus & Strabo ubi supra.

Plinius.

Sed forsitan quisquam addubitat, an ne sint hodie uel olim fuerint huiusmodi ho-
mines centaui, nec ne. Respondeo, Viros facile doctissimos de miris hominum figu-
ris, admiratu digna scriptis reliquisse. Puta Plinium libro 4. ca. 13. libro 5. ca. 8. li-
bro 6. ca. 30. per totum. Et lib. 7. ca. 1. & 2. per totum. Solinum ca. 31. & 43. Pom- **E**

Isidorus.

Melam libro 3. de insulis septentrionis fere in fine. Augustinus libro 16. de ciui-
dei ca. 8. Isidorus Ethimo. li. 11. Ut sunt gratia exempli gentes, Cynocephali, Cy-
clopes, Blemmiae, Arimaspi, homines auersis plantis octonos digitos in singu-
lis pedibus habentes. Satyri, Pygmei, Hippopodes, Satmali aut Enotoceti. In-
ter has, & alias id genus ferme innumeras, non offendit homines effigies semihom-
inis & semiequi habentes Centauros nominatos. His tamen Hippopodes non
nihil accedunt, humana usque ad uestigium forma in equinos pedes desinunt, ab
habitu & forma corporis nomen sumptum quasi equipedes dicas. Graecis enim

Micronymus

ἵππος equus πῆξ pes. De Centauris scribit diuus Hierony. in uita sancti Pauli
primi Eremitae, in hac uerba. Cum iam 133. aetatis suae anno beatus Paulus coe-
lestem uitam in terra ageret, & nonagenarius in alia solitudine moraretur An-
tonius, ut ipse asserere solebat, haec in mentem eius cogitatio incidit, nullum in-
tra se meliorem monachorum in Eremito confedisse. Atque illi per noctem quiescen-
ti, reuelatum est esse alium interius multo se meliorem, ad quem uidendum de- **F**
beret properare. Illico erumpente luce uenerabilis senex infirmos artus baculo
regente sustentans, coepit ire uelle quo nesciebat. Et iam media dies coquente de
super sole feruebat, nec tamen a coepto itinere deducebatur dicens, Credo in De-
um meum, quod seruum suum, quem mihi promisit, ostendet. Nec plura his con-
spicatur hominem equo mixtum, cui opinio poetarum Centauri uocabulum
indidit. Quo uiso salutaris impressione signi armat frontem. Et heus tyro, inquit,
qua nam in parte seruus Dei hic habitat? At ille barbarum nescio quid infrendens
& frangens potius uerba quam proloquens, inter horrentia ora satis blandum
quesiuit alloquium, & cum dexterae manus protensione cupitum indicat iter, ac
sic per patentes campos uolitando transmittens se in fugam ab oculis mirantis
euanuit. Verum hoc utrum diabolus ad terrendum eum simulauerit, an, ut so-
let, eremus monstruosorum ferax animalium istam quoque gignat bestiam, in-
certum habemus. Hucusque Hieronimus.

Aratus

Deinde cognoscendum, Aratus de centauro, sic habet. Huius enim partes
homini assimilatae infra iacent Scorpionem, posteriores uero equinas sub se chele
habent. At is dextram continuo pudenti assimilatus est, contra rotundam aram.
In eo item strictim alia ualde pressa ducta est per manum fera, sic namque ipsam
priores appellarunt. Iulius Fir. libro 8. ca. 13. In scorpione parte 12. oritur cen-
taurus.

A taurus. Hoc oriente qui natus fuerit, aut erit auriga, aut equorum nutritor & cultor, uel eorū exercitator, aut mulomedicus aut equinarius. Si uero Mars hūc locum prospera radiatione respexerit, faciet inter equites militares. Quod si Mercurius hunc locum uiderit, herbarios faciet, qui. s. herbas solerti artes col-
lectas ad medelam laborantium seruent. Marcus Mani, lib. 1. ca. quarto.

Mar. Mani.

Et duplici centaurus imagine fulget
Parshominis tergo pectus commissus equino.

Idem Germani

Germanicus.
Rufus.

cus de eodem, aliqui eius uersus supra expositi sunt. Rufus quadrat cū Arato.

Ptolemæus dicit. 8. Alma. annumerat Cētauro 37. stellas, in prima, secūda, ter-
tia, quarta & quinta magnitudine, suo tempore omnes in Libra, nostro in Li-
bra & Scorpione. Stellæ cōstitutæ in forma hominis Veneris & Martis gerunt
similitudinē. Et q̄ sunt in figura Equi, quemadmodū Iupiter & Venus operant̄.

Hic pulchra occurreret allegoria moralis de Iustitia, de qua in superioribus
in signo Persei differuimus. Missam etiā impræsentiarū facimus ipsam pietatē.

SE QUITVR fera quam Centaurus tenet.

B Gestat in manibus Chiron ille, cuius iam supra mentionem fecimus, Hosti-
am super altare offerens & βύσσα. i. utrem uini plenum in quo libabat dijs
in sacrario. Hostia quā manu dextra tenet à plerisq; Bestiola appellatur. Eam
græci βύσιον nominant, ab aliis bestia, fera. A uetustis tralatoribus Alma. & qua-
dripartiti Lupus. Ptolemæus quippè 8. Alma. Lupo assignat 19. stellas, tertię,
quartæ & quintæ magnitudinis, sua tempestate in Libra & Scorpione, nostra
omnes in Scorpione. Iulius Fir. lib. 8. ca. 29. In ore Lupi qui nati fuerint, saltato
res erunt, sed Marte attestante, miserabiliter à canibus comedentur.

STOEFLERI
INTERPRE.

Fera.

Bestiola.

Thirion.

Bestia.

Lupus.

Ptolemæus.

Iulius Fir.

Terrestriū Luporum tria sunt genera. Est enim Lupus herba, de qua Plini.
lib. 21. ca. 15. de herbis sponte nascentibus quibus pleriq; gentium utuntur in ci-
bis &c. Est & Lupus Piscis clarissimus à uoracitate dictus, & quod solus natet,
ait Aristoteles, leuis ac mollis, cancrorum marinorum maxime affectator, lapi-
dem quendā in capite gerit. Fluuiatilis marino præfertur. Et ut Plinius lib. 9. ca.
54. refert, capitur Romæ laudatissimus in Tyberi amni inter duos pontes. De
eo legito Plini. lib. 9. ca. 17. 51. 54. & 62. & lib. 31. ca. 8. & lib. 32. ca. 2. Hunc hodie ple-
riq; eruditi Storionem uulgo appellatum esse putant, nam & in Tyberi capitur

Terrestres lupi

Lupus herba.

Lupus piscis,

C & præstantissimi saporis est. Est præterea Lupus animal noxium uoracissimū,
prædam comedit sine masticatione, ita ut in tres dies sufficiat Taurum à tergo
aggreditur, cornua cauens noctibus grassatur, Flumina tranant seriatim, quo-
libet eorū præcedentis caudæ mordicus apprehensæ innixo. Ex Græco nomen
sumpsit. Is enim græcè λύκος dicitur. In Olympo Macedoniae monte & Creta
insula nullus reperitur. In Italia (authoribus Plini. lib. 8. cap. 22. & Solino ca. 8.)
quoque ut creditur lupo uisus est noxius, uocemque hominis quem priorem
contemplantur adire ad præsens. Accedit diuus Ambrosius 6. Hexam. Lu-
pus (inquit) si prior hominem uiderit, uocem excipit, & despicit eū tanq̄ uictor
uocis ablata. Idem si se præuisum senserit, deponit ferociam & non potest cur-
rere. Ex hac lupi proprietate sumptum est adagium, apud Terentium in Adel-
phis Lupus est in fabula. Cum quempiam, ob eius præsentiam, in quem loqui-
mur silendum esse significamus. Inter animalia uix lupo alterum magis homi-
nibus noxium reperitur. Vnde apud Atticos cautum lege fuerat, ut ei qui Lu-
pi catulum peremisset, talentum daretur. Ei uero qui adultum necasset, talen-
ta duo fuerant instituta. Hunc quippè morem et iam nostra tempestate pluri-
mæ seruant urbes, ut qui uel Lupos adultos uel catulos urbiū rectoribus dese-

Lupus animal

Plinius.

Ambrosius.

Lupus est in
fabula.

Z

Lupi caput
cur portis affi-
gitur.

rant, præmium quodpiam inde deferentes recipiant. Capræ lupoq; splendent
oculi, lucemq; iaculantur. Lupi dexter dens caninus in magnis habetur operis
bus ut homini in passione sua qua lunam senserit opituletur. Veneficis rostru
Lupi inueteratum resistere aiunt & ob id uillarum portis præfigunt. Reliqua
de Lupis legitur apud Plinium, Solinum & alios.

SE QUITVR, Thyrsolochus quem Centaurus præfert.

STOEFLERI
INTERPRE.
Thyrsi.
Ouidius

ADnotandum Thyrsolochi aut Thyrsi hastæ sunt aculeatæ, pampinîs aut
hederis obtectæ & ornatae, quas olim in Orgiis Bacchicis quatiabant &
Bacchi sacerdotes gestabant. Ouidius quarto Meta. Fabu. prima Baccharu has-
bitus describens sic ait.

Immunes operum famulas dominalesq; suorum,
Pectora pelle tegi, crinales soluere uittas,
Serta comis, manibus frondentes sumere thyrsos
Iusserat.

Et idem libro 11. Fabu. 1. De Threïssis mulieribus Bacchis, in orpheum uatem **B**
furentibus ac impetum facientibus, sic canit.

Vatemq; petunt, & fronde uirentes
Conijciunt thyrsos non hæc in munera factos.
Hæ glebas, illæ direptos arbore ramos,
Pars torquent silices &c.

Diodorus

Diodorus siculus lib. quarto, de Dionysio tertio sic scribit. Hic specie decorus
primo in choreis & multarum thyrsis summa in uoluptate ludoq; nutritus, atq;
que educatus est. Tum sceminarum exercitu, quas thyrsis armauit, congregato
orbem terrarum circuit. Macrobius etiam libero patri thyrsum adscribit.

Macro.

Præterea sciendum quod hæc imago Thyrsolochi quæ particularis & pars
centauri est, non reperitur apud Aratum, Ptolemæum, Germanicum, Rufum
& Hyginum, de ea tamen loquitur hic author noster. Et Bassus de centauro cū
eius supputat stellas. In thyrso (inquit) tres habet. Verum ex descriptione for-
mæ Centauri ipsius Ptolemæi haud difficile esset coaptare stellas pro formatio-
ne huius Thyrsolochi aut hastæ. Ut sunt 12. 13. 14. 15. 16. & 17.

Hic paucis adicere libuit, Hastarū inuentores fuisse Lacedæmonios. Testis **F**
Plinius libro 7. ca. 56. In ueterum memorijs legimus hastas regij fastigij insigne
& diadematis loco fuisse & summa armorum. Quā ob causam uiri fortes ea do-
nantur & captiui sub eadem ueniunt. A rerū item origine deorum immortalis
um uice cultas, obseruatum est. Ex cuius ritus memoria diu quoq; custoditum
ut deorum simulacris adderentur. Inde fertur in Sicilia fuisse urbem, cui nomē
Aegion, uetustissimam, dearum religione celeberrimam, quarū simulacris tum
Meriones tum Vlysses hastas affixerint.

L. Sicinium Dentatum, Plinius scribit libro 7. ca. 28. propter egregia belli fa-
cinora, fuisse donatum hastis puris duodeuiginti. Hastam puram nonnulli in-
telligunt sine ferro. Id enim fuisse præmium apud maiores eius qui tunc primū
uicisset in prælio.

SE QUITVR THVRIBVLVM.

Ara.

HAec cœlestis effigies usitato appellatur Ara, uel Altare, nonūquā Sacraris
us, Lar, & Thuribulum. Cui hæc datur fabula. Ara est in qua primum dij
existimantur sacra & coniurationem fecisse, cum Tiranes oppugnare conaren-
tur. Eam autem Cyclopas fecisse, & in memoriā facti stellificata, ab eo ritu ho-
mines

A mines dicuntur instituisse sibi, ut cū aliquam rem efficere cogitarent, prius sacrificarent, quā agere cōpissent. Huic fabulæ alludit Tho. Radi. sic,

Ara hæc syderibus nitentior
Sortita auxilio domum deorum
Splendet luce perenni.
Et cur prima fuit sacris referta
Firmo & fœdere cum deos gigantum
Vrgebat furor effrons
Concordes animos fides reuinxit
Vt mentes hominum graues tumore
Numen frangeret unum

Aratus de Ara. Et sub flagrante aculeo
monstri magni Scorpij, propè austrū,
Ara in cœlo pendet. Quam certe mo-
dicū quidem ad tempus in alto existen-
tē senties &c. Arato propè accedit Ru-
fus Fe. multis metris. Iulii. Fir. lib. 8. ca.
26. In Ara qui nati fuerint, sacerdotes
erunt, habentes tantū ex sacrificiis ui-
tæ subsidia, sed mala morte pereuntes.

Aratus

Rufus
Iulii, Fir.

Et idem eodem lib. ca. 29. In Ara qui nati fuerint, de sacrificiis uitæ subsidia con-
sequuntur, sed tamen exusti igne peribunt. Neque sibi ipsi aduersatur cū ca. 13.
octauū sic scribit. In prima parte Scorpij oritur Ara. Hoc oriente sydere, qui nati
fuerint, cum beneuolarū stellarum testimonio, erunt sacerdotes, prophetæ, ne-
ocoriac sanctissimæ cuiusdā religionis antistites, & diuinas quasdam artes, stu-
diosis, ac sacris quibusdam interpretationibus explicantes. Hic enim Fir. loqui-
tur, de Ara adiuta felicibus radiis beneuolarum stellarū, alibi simpliciter, s. sine

Mar. Mani,

B testimonio. Mar. Mani. lib. 1. ca. 4. de eodem perbelle canit.

Iplius hinc mundo templum est, uictrix quæ solutis
Ara nitet sacris, uastos cum terra gigantes
In cœlum furibunda tulit, tumidi quoque magnos
Quæsiuere deos, dubitauit Iupiter ipse,
Quod poterat non posse timens, cum surgere terram
Cerneret, & uerti naturam crederet omnem,
Montibus, atque alios aggestos crescere montis,
Et tam uicinos fugientia sydera collis
Arma importantes, & rupta matre creatos,
Discordes uultu, permixtaque corpora partus.
Hostiferum nec dum sibi quenquam numina norant
Si qua forent maiora suis, tunc Iupiter Aræ
Sydera constituit, quæ nunc quoque maxima fulgent.

Et idem lib. 5.

C Ara ferens thuris stellis micantibus ignem,
In qua deuoti quondam cecidere Gigantes
Nec prius armauit uiolento fulmine dextrā
Iupiter, ante deos, quæ constitit ipse sacerdos &c.

Prolemæus dicit. 8. Alma. affi-
gnat Lari septem stellas, suo tem-
pore omnes in Scorpione 4. & 5.
magnitudinis, nostro in Sagitta-
rio, similes sunt Veneri & aliquantulum Mercurio.

Prolemæus.

Incidimus hoc loco in Aram & sacra siue sacrificia, quare paucis cognoscen-
dum. In initio rerum quæ cœlestibus (authore Porphyrio) oblata sunt sacra, non
Myrrhas fuisse, non Casias, non item Crocum, sed herbam uirentem, ueluti ter-
renæ potentia prægerminantis primitias quasdam, manibus offerebant. Quip-
pè constat arbores ante animalia fuisse à terra productas, herbas etiam ante ar-
bores ipsas. Ex herbis igitur integras quasdam sumentes cū folijs & radicibus
ac fructu simul concremabant eaque exhalatione, ac fumo diis litabant. Ex his
propagatum crediderim, ut arbores quoque ueluti numinū censerentur tem-
pla. Et simplicia rura deo præcellentē arborem dicarent, nec auro uel ebore ful-
gentia simulacra uenerentur magis quā lucos, in quibus silentia adorarent
ipsa, quia Summatem deū silentio adorandum prisca censuit Theologia. Eo cer-
te res progressa est, ut tum numinibus suis dicatæ arbores perpetuo seruantur,
tum alicubi ut apud Indos numinum colerentur uice. Quin & Syluanos Fau-

Sacra ueterū,

Herbæ.

Arbores.

Silentio deus
adorandus

Ara Iouis. nosq; & id genus numina alia syluis perinde ac cœlo attribuerunt. Apud Athenienses quoq; Aram fuisse Pausanias scribit, quam uocabant Iouis eximij, ubi animatū nihil sacrificabatur. Sed modo bellaria apponentes, uino prorsus abstinebant. Deinde proditū est, Animal occisum à Martis filio Hyperbio, Bouē à Prometheo sacrificatū. Hinc uti assolet uictimarū enata superstitio & suae sacrificantibus dictę leges. Et addita Libatio. i. uini effusio in id quod immolabatur. Sed his missis, breuiter dicemus quid DEVS OPT. MAX. de his rebus Iudæis in lege præceperit, quibus Exo. 20. sic loquitur. Altare de terra facietis mihi & offeretis super hoc holocausta, & pacifica uestra, oues uestras & boues in omni loco in quo memoria fuerit nominis mei. Veniã ad te & benedicam tibi. Quod si altare lapideū feceris mihi nō ædificabis illud de sectis lapidibus. Si. n. leuaueris cultum tuū super eo, polluet. Et Exo. 27. Præcepit dominus Moyse dicens, facies & altare de lignis Sethim &c. Et Exo. 30. facies quoq; altare ad adolendū thymama de lignis Sethim &c. De altaribus & sacrificijs plura in utroq; testamento.

Piscis Austrinus.

SEQVITVR Austrinus Piscis.

Piscis in templo Syrorum.

Hic piscis Meridianus, Notius aut Austrinus noīatur & Magnus, cuius nepotes dicunt Pisces qui in circulo zodiaci constituti sunt. Est aut hoc signū in parte australi, uidetur ore aquā excipere à signo Aquario. Dicitur is piscis in astra collocatus, eo quod decidens in Boeth stagnū Phacētis filia Veneris in piscem sit transfigurata, quā Syri deam nominarūt. Quidam aut dicunt q̄ piscis de stagno filiā veneris saluauerit. Vnde usq; hodie Syri pisces argenteos in templo sacrauerunt. Quapropter complures Syri pisces non comedunt.

De eo Aratus, infra aut Capricornum sub flatus austrini Piscis contra Cetum uersus in alto natat. Vnicus præter priores, austrinum autem ipsum appellant.

Marcus Manilius libro 1. ca. 4.

De eodem Bassus in cōmen.

Tum Notius piscis uenti de nomine dictus
Exurgit de parte Notio cui cuncta feruntur
Flexus per ingentis stellarum flumina gyros
Alterius capiti coniungit aquarius undas
Amnis, & in mediū coeunt & sydera miscent.
Omnes in Aquario. Lucida in eius ore habet uim Veneris & Mercurii. In corpore eiusdem locata Saturno æquiparantur. De piscibus signū zodiaci constitutis diximus in superioribus & satis abunde.

Piscis capiendi ars.

Recens tempestate nostra & satis mira articula inescandi pisces inuenta, ex speciebus quippè nonnullis præparant ac condiunt globulos, quibus aut fluminibus aut stagnis iniectis, pisces auide deglutientes, litus mox petunt, & manibus capiuntur. Res uulgata est, quare transeo.

Cetus.

SEQVITVR CETVS.

Hanc imaginem alii nominant Pistricem, Pistrim, Belluā Marinam, Leonem marinum aut Vrsum. Est autem Cetus sub Ariete & Piscibus super fluuium in cœli regione collocatus, de quo dicitur quod à Neptuno missus sit ut Andromedam interficeret, sed à Perseo acerrima pugna interfectus & Andromeda liberata. De his fufius diximus supra in Andromeda & Perseo Et à Ioue Cetus propter immanitatem corporis, & memoriã actus astris illatus est. Huic fabulæ Tho. Radī. carmen accedit.

Olim qui deus est cærulei maris
Cetum qui Andromedam deuoret impulit

Anxia

A Anxia quæ uinculis
Constricta perhorruit.
At Perseus properans affuit ensibus
Hunc fodit redimens morte iuuentulã.
Ignibus hunc attamen
Cetum deus induit.

Aratus de Ceto, Cæterum (& si admodum eminus uolitantem) Andromedam grandis Cetus adueniens urget. Porro hæc Thratij sub uentum Boreæ inclinata fertur, at ei auster infestum circumagit Cetum, sub Ariete & Piscibus ambobus, paululû super fluuio iacentem stellato. De eo Germanicus & Bassus in cõmen. Et Rufus fermè cum Arato

Iulius, Fir. lib. 8. ca. 30. In cauda Ceti Marte præsentate qui nati (concordat. fuerint, à bestijs lacerati, crudeli morte uitam amittent. In duabus partibus Ceti (intellige de eius pectore & uentre) præsentate Venere & Mercurio qui nati fuerint, uiris potentibus subiacebunt, & inde proficientes, uitæ consequentur augmenta. Alij autem serui erunt, sed ad grandem dignitatem, honesto liberali seruitutis merito, patronorû indulgentia deducuntur. In tribus partibus Ceti (accipito de capite eiusdem) qui nati fuerint, nauigabunt & plurimas terras circumdabunt. Quod si Mars in ipsa parte fuerit inuentus, à pyratis interfecti morientur. Marcus Manilius libro primo capite quarto.

B Quapropter Cetus conuoluens squammea terga,
Orbis insurgit tortis, & fluctuat aluo &c.
Et idem lib. 5. 40. metris pulcherrime describit pugnam Persei cum Ceto, & eius uictoriam cum ait.

Ad littus remeat, grauidus iam surgere pontus

Cœperat &c. Legito.

Ceto 22. stellas, tertiæ, quartæ & quintæ magnitudinis. Dum uitam egit in Piscibus & Ariete constitute. Hodie in Piscibus, Ariete & Tauro. Et sunt de natura Saturni & Veneris. Alias Saturni tantum.

Quærit Aristoteles in proplematibus. Cur animalia maris maiora, uegetioraque sint, quàm terræ? Respondet, quod solis uis consumendo, quæ terrã amibiunt, copiã detrahât nutrimenti. Quamobrem quæ abdita uitam agunt, uegetiora sunt. His igitur omnibus incõmodis cum genus marinũ sit immune, merito tum adulescere potest corpore ampliori & uegetiori. Assimilia scribit Plinius lib. 9. ca. 2.

C SE QUITVR. Aqua quæ ab Aquario funditur.

Supra cum particulares effigies zodiaci, ut Plinium illustriorem redderemus, supputauimus, de effusione, fluxu aut decursu aquæ Aquarij abunde diximus & illustribus authoribus insigniorem fecimus. Quocirca ad eundem locum lectorem remitto, pauculis his additis. Aratus de ea Aquarij aqua sic scribit, Dextera à manu splendidi Aquarij (quasi quædam fusio aquæ huc & illuc sparset) uisui gratiosæ & debiles circumuoluuntur. Inter ipsas duæ magis firmæ feruntur stellæ nec multum distantes neque admodum uicinæ, una quidem sub ambobus pedibus pulchraque magna que Aquarij. Altera uero obscuri sub Ceti cauda, quas omnes uocant Aquam, parua profecto aliæ.

Scito candidè lector, cum Aratus dixit. Vna quidem sub ambobus pedibus pulchraque magna que. His uerbis indicat, Vltimam stellam effusionis aquæ, quæ est in ore Piscis austrini. Est enim authore Ptolemæo præfulgida primæ magnitudinis & in ordine stellarũ 42. Cum aut subiuungit. Altera uero obscuri sub Ceti cauda, denotat stellam quadragesimam tertiã, quæ secundum Ptolemæum est extra effusionem aquæ. Iuxta Aratum intra, & est quartæ magnitudinis, omnes autem aliæ stellæ in eo loco sitæ sunt in quinta magnitudine.

Aratus.

Germa.

Bassus.

Tullius.

Rufus.

Iulius Fir.

Mar. Mani.

Ptolemæus.

Aristoteles.

Maris anima-

lia cur maiora

terrestribus.

Aqua Aqua-

rij.

STOEFLERI

INTERPRE.

Aratus.

STOEFLERI
INTERPRE.

Flumen.
Eridanus.
Nilus.
Prima fabu.

Secunda fabu.

HOc flumen ab aliis appellatur Eridanus, qui & Padus, ab aliis Gyon siue Nilus, nonnulli oceanum esse dixerunt. Sunt autem de eo flumine geminae fabulae. Vna ab Ouidio lib. 2. Fab. 1. de transla. compluribus metris descripta, in hanc formulam deflorata. Clymene Oceani & Tethyos filia, cum Phaëtonem ex Sole conceptum genuisset, & in adultam perduxisset aetatem, monuit ut patrem cognosceret. Qui infeliciter progressus ad orientem Solem peruenit, agnitusque est ab eo per connubii indicia, accensusque agitandi currus amore, quē quatuor equi Pyrous, Eous, Aethon & Phlegon per orbem assueuerant trahere, diu uero petitem currum accepit, & instantibus horis ascendit. Monitis itaque patris instructus, per iter ignotum cum equis obniti nequisset, equi ignoto agitatore conterriti, mundi pronam partem petierunt. Quamobrem cum cuncta ardore subito proflagrantia incenderentur, à Ioue opem implorantes petunt, ne orbis terrarum conflagraret. Phaëton fulmine ictus in Eridanum praecipitatus est, atque ita liberati equi uinculis, agnito itinere ad suam stationem reuersi sunt. Et ob memoriā facti Eridanus astris illatus. Altera adest fabula. Nilus qui Gyon existimatur, ob eius magnitudinem & utilitatem & quod cursum suum à meridie in mare siue septentrionem dirigit, ea propter plurimis in caelo stellis adornatus. Huic accedunt uersiculi Tho. Radi. hi.

Qui magnis ut Nilus inundat
Terram ditans sumptibus, alto
Fulget stellis aethere claris
Et sortitum flumen olympum
Quod sit cunctis largius implens
Donis Aegyptum omnibus amplam.

Aduertendum, utranque fabulam pulchre describit Rufus Festus.

Quin (inquit) & caeruleo flumen quoque gurgite manans,
Astra inter sedesque deum pars aequoris esse
Credidit, Ausonij namque hunc dixere priores
Eridanum. Et infra de Nilo.

Pharium pars altera Nilum
Comemorat, largo segetes quod nutriat amni
Arentisque locos unda fecundat alumna,
Vel quod de medijs prolapsus parte diei
Vastus in aequoreas pelagi sese inferat undas.

Aratus.

Aratus in Eridano. Mirum namque quales etiam illae deorum sub pedibus ferantur reliquiae Eridani luctuosi fluij. Etiam hic quidem Orionis sub sinistro pedem tendit &c. Id flumen similiter Germanicus nominat Eridanum,

Germanicus.

Bassus

Bassus autem de Eridano & Nilo loquitur.

Ptolemæus.

Ptolemæus dicit. 8. Almage. donat flumini 34. stellas primae, tertiae, quartae & quintae magnitudinis. Suo tempore in Ariete & Tauro, nostro in Ariete, Tauro & Geminis. Ultima 34. in ordine primae quantitatis Ioui assimulatur, reliquae omnes Saturno.

Eridanus.

Padus.

Hic obiter sciendum, de Eridano qui Padus dicitur plura scribit Plini. lib. 3. ca. 16. & alijs locis ex quibus haec paucula excerptimus. Padus est gremio Vesuli montis (hodie Sancti Bernardi) fonte profluens, nulli amnium claritate inferior, à Graecis dicitur Eridanus, ac poena Phaëtonis illustratus, plures perlans nobiles urbes, 30. recipiens flumina, in Adriaticum mare sese exonerat. Nec alius amnium tam breui spatio maioris incrementi est, Nilo similis, Aurifer, Ligurum

Mons S. Bernardi.

lingua

A lingua annis ipse Bodnicus uocatur, quod significat fundo carēs. Metrodorus Bodnicus. tamen dixit, quoniam circa fontem arbor multa sit picea, quæ Pades Gallice uocetur Padū hoc nomen accepisse. De eo Cato in originibus. Lucanus 2. Phar. Non minor hic Nilo &c. Solin. ca. 8. Pompo. lib. 2. Strabo lib. 5. Ptole. lib. 3.

Nilus Hebræis dicitur Gyon, de quo ferè innumera auctores scripserunt. Homerus. f. Aristoteles. Strabo lib. 17. & ultimo. Seneca. Diodorus Sicu. lib. 1. & 2. Vitruuius lib. 8. Ptolemæus lib. 4. cap. 5. tab. 3. Afri. & cap. 8. tab. 4. Afri. Plini. in pluribus libris, præcipuè tamen lib. 5. ca. 9. Solinus in multis capi. Pompo. lib. 1. Claudianus, Lucanus in 8. & 10. Tibullus in primo. Virgilius 9. Aenei. & 4. Geor. & alij. Ad nostrum propositū, eius magnitudo haud diffici- Magnitudo, Nili.

re, ut fermè sit incredibile. Nam præter eum locū quem à forma Deltam appellant, ferunt alias quoque in eo insulas circiter septingentas. Et Solinus ca. 47. de Nilo. Multas magnasque ambit insulas, quarū pleræque sunt tam diffusæ & uastæ magnitudinis ut uix eas dierū quinque cursu prætermeet, quamuis cōcitus ibi feratur. Nobilissima est Meroë. Pulchrè accedit Plini. lib. 5. ca. 9. Legito. Nili utilitas ex fertilitate cognoscitur, & id primū quo ad hominum partus plures. Solinus capi. 3. teste Trogo affirmat in Aegypto septenos uno utero simul gigni. **B** Quod ibi minus mirum, cum foetifero potu Nilus non tantum terrarum, sed etiā hominum foecundet arua. Concordat Plini. lib. 7. ca. 3. Aristoteles lib. 7. de naturis animalium. Ait in terra Aegypti mulieres sæpe parere tres, interdū quatuor & quinque cū plurimum nascuntur &c. Idem compertū est auctore Strabone & Pompo. in animalibus magnis, quæ producit Nilus ipse, ut sunt Hippopotami, Crocodili, Delphini, & id genus plura. Ad id accedit, quod Nilus cōstituto tempore sumit incrementū, ripas excedit, Aegyptum irrigans, & eā mirabili replens ubertate. Maiora incrementa maiores proventus denuntiant. Iustum incrementū inquit Plini. lib. 5. ca. 9. cubitorū est sedecim. Eundem legito & Strabo. lib. ultimo, de Nilometrijs. Quod (ut prædiximus) Nilus cursum suum dirigit à meridie in mare uel in septentrionē, clarius alijs refert Diodor. Sicu. lib. 1. Nilus (inquit) à meridie in septentrionē fertur, ortus ex fontibus in extremis Aethiopiæ finibus. Id planè indicat Tab. 4. Afri.

SEQUITUR Australis Corona, quam nonnulli Vraniscum uocauerunt, ac si à cælo diminutiuum declines.

Australis Corona.

C Ontuendum, imago hæc caret fabula, paucos enim habet scriptores, quæ tamen Aratus breuibus indicat. Paruæ (inquit) profecto alia ultra Sagittariū sub prioribus pedibus uolubiles coronæ circūactæ uoluuntur. Et Germanus. Est & sine honore Corona. Hyginus lib. 2. de Sagittario, sic. Ante huius pedes stellæ sunt paucae in rotundo deformatae, quas Coronam eius, ut ludentis abiectā nonnulli dixerunt. Ptole. dict. 8. Alma. recenset Coronæ 13. stellas 4. 5. & 6. magnitudinis sua tempestate in Sagittario omnes, nostra in Sagittario Capricorno, de natura Saturni & Martis. De Varijs coronis & nonnulla alia notatu digna superioribus differuimus, cum de Septentrionaria Corona mentemur. Cum Proclus hic addit, quæ nonnulli Vraniscum uocauerunt (tionē fecimus, re, per Vraniscum non mediocriter eruditi palatum intelligunt, οὐρανίου enim Græcè palatum significat. Est quippe hæc Corona deformata in modū palati, quæ est cōcauitas supra linguam. Et addit. Ac si à cælo diminutiuum declines. Cælum hic sumitur pro palato à similitudine cæli superioris. Testis Plini. lib. 11. ca. 37. Cerebrum, uiscerum excellentissimum est, proximum cælo capitis, sine cruore, sine sordibus. Est igitur hæc corona quasi paruū palatum.

STOEFLERI INTERPRE. Aratus. Germanus. Hyginus.

Caduceus. **H**Aec est effigies nostri Procli austrina & ultima, quam ab Hipparcho Niseo astrologo à Plinio maxime laudato assumpsit. Neq; ab alio quopiam

Caduceus qd. pro caelesti imagine deformata.

Cognoscendum paucis. Caduceus apud Græcos *κρηκοϊον*, uirga aut lignum erat rectū, utrimq; cōtinens duos serpentes implexos inuicem, ita quod se mutuo & ex aduerso intuerentur. Est sanè pacis insigne, quo bellum dirimitur. Hinc legati pacis Caduceatores dicti, quod caduceos ferunt, & illis iniuriam intulisse maximum habebatur nefas.

Mercurius de- **A**egyptij Mercurio dant caduceum. Nam quia Mercurius orationis deus orum Caduce est, deorum nuntius, merito à dijs mittebatur ut dissidentium animos sedaret. ator.

Causam autem cur exteræ gentes caduceum in pace tractanda circumdata anguium effigie fecerint, quidam (ut ex Hygino libro 2. excerpti possent) hanc esse tradunt. Cum Mercurius Lyræ in Cylleno monte Arcadiæ septicornem ad Atlantidum numerum instituisset, quod Maia mater eius ex illarum numero esset. Ac nō multo post deprehensus ab Apolline fuisset, boues suas abigere, quo facilius ueniam ab eo impetraret, Apollini traditur concessisse, ut Lyræ se primum inuentā prædicaret. Quapropter Apollinem ferunt uirgam quandam Mercurio dono dedisse, quam cū manu tenens in Arcadiam proficisceretur, inuentos fuisse ab eo Dracones duos simul litigantes & inter se mutuo pugnantibus, quo uiso uirgam interposuisse, & dicto citius prælium diremisisse. Eo facto huiusmodi uirgam pacis gratia dixit esse constitutam. Et huius rei exemplo uirgam postea duorum Draconum similitudine sinxerunt, eaq; & in palestra & in reliquis certaminibus usi sunt ad prælium dirimendum. Aliam causam forte magis historicam elicies ex 3. cap. 29. Plinij. §. Quorum genus &c. De caduceo Macrobius primo Satur.

Virga bellum dirimitur.

Macro.

De caelesti Caduceo dignoscendo ex stellis à Ptolemæo obseruatis duæ sūt cōiecturæ. Vna quæ sex stellas coronæ iam memoratæ, scilicet 1. 2. 3. 4. 5. & 6. in directum fermè positas, Caduceum appellat. Et hoc pacto hæ stellas, & coronæ & Caduceo communes sunt atq; adaptantur. Altera ex 5. stellis Eridani aut Nilifluuij scilicet 28. 29. 30. 31. & 34. secundum rectam lineam sitis caduceum facit. F

SEQUITVR, in ijs quoq; stellæ quædam propria sibi nomina uendicauere & reliqua.

STOEFLERI INTERPRE
Procyon.

Canis

Canopus

Absolutis imaginibus austrinis, Proclus ex his recenset nonnullas stellas tanquam nobiliores, fulgentiores & propria sibi nomina uendicantes. Et sunt tres, Prima est ipsius Procyonis, id est, canis minoris siue Anticanis, de quo in superioribus diximus, & est secūda in ordine, illustris, primæ magnitudinis & recipit nomenclaturam totius imaginis scilicet Procyon, Arabice usitato Algameisa. Secunda est in ore canis maioris fulgentissima, Syrius appellata, quæ & canis nomē prout tota effigies recipit. De quo supra cum de cane maiori disseruimus, abunde diximus. Tertia canopus aut canobus, Supra cap. de circulis sphaeræ & deinde, de multis diximus canopis. Quibus missis solūmodo de canopo stella nostri proposito loquemur. Quæ sita est in extremo gubernaculi temonis aut remi sequentis ipsius Argo nauis, quæ (authore Ptolemæo libro 1. ca. 7. Geo.) ab his qui Azaniam regionem habitant, appellatur *ἵππος*, id est, equus. Arabes uocant eam Subhel uel Suhel, quasi incendium, ob radiorum magnitudinem

A dinem & multitudinem, quasi stella crinita hoc est cometes. Ea tempore Ptolemæi fuit in Geminis 17. gradu 10. minu. habens latitudinem meridianam 75. graduum, declinationem autem austrinam 51. graduum & 41. minorum, Tempore nostro est in Cancro 7. ferè gradu. Cum latitudine meridia 75. graduum & declinatione 51. graduum & 34. minorum.

Scito etiam optime lector, quod in Rhodo insula Arcticus polus attollitur (teste Ptolemæo lib. 5. ca. 2. tabu. 1. Asiæ) 36. ferè gradibus. In Alexandria autem Aegypti (eodem tradente libro 4. ca. 5. tabu. 3. Aphri.) 31. gradibus.

His præcognitis (ut uerbis Procli adsit periculum) imposito sphaeræ uolubili aut Astrariæ canopum nostrum iuxta longitudinem, & latitudinem siue declinationem, aut ad tempus Ptolemæi aut nostrum, & utrum feceris, nihil sensilis erroris se ingeret. Deinde meridianum sphaeræ uolue ad latitudinem Rhodiensem scilicet 36. ferè graduum, & circumgyrata sphaera uidebis canopum oriri, & aliquantulum supra horizontem attolli, & confestim occidere, atq; difficulter sub uisum cadere. Quod Plinius ca. 70. lib. 2. his uerbis indicat. Canopus inuentibus uidetur à Rhodo terram quodammodo ipsam stringere, id est, ferè radere. Et id uoluit Proclus cum dixit. Hic in Rhodo ægrè conspicitur, aut certe in æditis, id est, altis locis.

B Rursus siste meridianum sphaeræ circulum pro latitudine Alexandrina 31. graduum, & ut Plinius docet, uidetur canopus supra terram eminere quartam ferè partem signi unius, hoc est canopus eleuatur supra horizontem quasi quarta parte unius signi, id est, 7. gradibus & 30. propemodū minutis. In ea sententia est & Proclus cum dicit. In Alexandria uero prorsus non cernitur, utpote uix quarta signi portione supra horizontem extante. Hic prorsus aduerbium haud pro omnino accipitur, propter contractionem uitandam, sed pro nõ certe aut non uere. Ita prorsus non pro uere sumitur, ac si diceret. In Alexandria uero uere cernitur, utpote uix &c.

Ad postremum ne mutilatum aut detractum quidpiam in hoc libello offendatur, quodque Pliniana signa siue imagines complementum acquirant, collibuit ex austrinis uniuersalibus imaginibus Ptolemæi quas etiam Proclus omnes, paucis additis recenset, iam supra expositis, partiales quasdam excerpere. In primis offert se Orion quatuor partialibus donatus. Quarum prima est, Cingulum aut Zona eius, tres habens stellas præclaras, secundæ magnitudinis, in ordine stellarum Orionis 26. 27. & 28. De cuius ortu Plinius libro 18. ca. 28. Bassus in commen. §. à solstitio. Et Ouidius 6. Fast.

Secunda est gladius aut ensis eiusdem 6. stellis 3. & 4. magnitudinis ornatus. Gladius. In ordine 29. 30. 31. 32. 33. & 34. De huius occasu Plinius libro 18. ca. 26. 27. & 31. Itē Bassus in. §. Aequinoctium uernum. §. Vergiliarum exortu & §. à solstitio.

Tertia est collarobus aut claua, quam cum tauro pugnaturus manu gestat dextra, quatuor possidens stellas, 5. & 6. magnitudinis. In ordine 9. 10. 11. & 12. Et sunt de his 9. & 10. in dextra. Collarobus.

Quarta est Corium Bouis in quod dii minxere, habens 9. stellas. 3. & 4. magnitudinis. In ordine 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. & 25. Corium.

Præterea ex Centauro primo excerpitur Thyrsolochus, quem supra Proclus recensuit. Secundo Clypeus, scutum aut cetra eiusdem, quatuor tenens stellas, quartæ magnitudinis. In ordine 8. 9. 10. & 11. Caduceum item supputat Proclus authore Hipparcho, de quo iam supra diximus. Collectis igitur austrinis his imaginibus cum uniuersalibus tum particularibus, cōgregabis uiginti duas quibus si addideris huius farinæ 23. ipsius zodiaci, & 26 septentrionarias, Crine Berenices connumerato, iuncto etiam Lacteo circulo, colliges 72. quot nume

Zona Orionis

Gladius.

Collarobus.

Corium.

Thyrsolochus

Clypeus.

Caduceus.

rat Plini, ca. 42. libri secundi, cum inquit. Patrocínatur uastitas cœli immensa
discreta altitudine in duo atque septuaginta signa. DEDIT DEVS OPT. MAX.
his quoque finem.

I. M. S.

ERRATA.

Folio. 2. d. linea 1. lege Axis extrema fo. 5. c. li. 9. lege horizontem, minor infra. fo. 6. b. lin.
ultima lege ut nouit non nihil habeant. fo. 8. b. li. 2. lege Quædam orientalis. Et linea se-
quenti, quam corpora. 9. c. li. 1. declinationis ab ipso Aequatore. 10. e. li. 9. lege, Vnda die
gelida est. fo. 12. f. lin. ultima sic lege. His quatuor accidunt solstitia, duo alta & duo ima,
binæ æstates & binæ hyemes, perpetuumq; &c. 13. d. li. 6. lege Aequator sanè diei. 14. c. li.
13. lege, per Rhodum cognosci non potest. Et eod. fo. d. li. 13. lege, punctus uerticalis. 16. c.
li. 8. lege, id est, 17. die Septembris. 18. d. li. 9. lege. Quæ provide recta dicitur. Et li. ultima,
lege, æquinoctialis circuli, quæ unà cum signo. Et e. li. 1. lege in sphaera recta 27. gradus &
54. minuta, & li. 5. lege 14. gradus & 31. minuta sunt ortus. 19. d. li. penult. lege ubi sunt
montes. fo. 21. statim à principio hæc defunt uerba. Incidimus in Aethiopes, quare de his
paucæ annectere libuit. Aethiopiæ Plinius lib. 6. ca. 30. ante Etheriam & Atlantiam no-
minat. Et sunt hæc eius uerba. Vniuersa uero gens Etheria appellata sed deinde Atlantia,
mox à Vulcani filio Aethiope Aethiopia. Animalium hominumq; effigies monstriferas
circa extremitates eius gigni minime mirum. Et post pauca. Ferunt certe ab orientis parte
intima gentes esse sine naribus, æquali totius oris planicie. Alias superiore labro orbas,
alias sine linguis. Pars etiam concreto & naribus carens unò tantum foramine spirat po-
tiusq; calamis auenæ trahit, & grana eiusdem auenæ &c. Eodem fo. a. lin. 3. lege lib. 1. de
Antiqui. 22. a. li. 11. lege, si hominum habitatio. 23. a. li. 11. lege, Consimilem instituo ope-
rationem. 26. c. li. 3. lege, addo Iulium Firmicum, 27. c. li. ult. pro E 5. fac E 3. 26. f. li. ult. lege
manifesta sunt accedere. Aristoteles, 27. a. li. 6. lege uir consularis, & eadem lin. lege, Debet
tantum is. 26. e. li. 6. lege, ad animantes, ad plantas. 33. a. li. 4. lege, Ortus ablationis. 37. b.
li. 7. lege, id est, proprie. Estq; principalis. 38. f. li. penult. lege, inflatio est. 51. e. li. 3. lege, omnē
terram ab hominibus. 52. e. li. 12. quia opinati sunt. 53. f. lin. ult. Quemadmodum in Geo-
metrica. 61. d. li. 9. lege, planicie. Eadē li. lege, utrosq; Horizontes. Eodem fol. e. li. 12. lege, &
imaginatur. Eodem fol. f. li. ult. lege Et stella in ancha. 66. b. li. 5. lege, catam rationem. 71. a.
li. 9. lege iustitiam. Hanc. 72. d. li. 12. lege, quæ distinctæ uidentur. 81. a. li. penult. lege, tra-
ctu terræ inter fluuios hos. 81. f. li. 5. lege *κυροσπος*. 83. e. li. 7. in margine lege, Animæ 12.
in signis 12. 91. d. li. 12. lege *συρδου*. 98. f. lin. 15. lege. Fulget spica. 99. d. li. 10. lege, oritur spi-
ca. 100. f. li. 8. lege, Et rutilo. 108. f. li. 4. lege, medio uiro. Et li. 11. lege, uarijs instructi dolis.
112. c. li. 7. lege, nō de facto. 127. f. li. 11. lege, diametrum uiderit, fugitiuos facit. 128. b. li. 4.
lege, genus numismatis. 134. f. li. 12. lege, omnes Saturno.

TVBINGÆ EX OFFICINA HULDERRICHI

Morhart Anno M. D. XXXIII.